

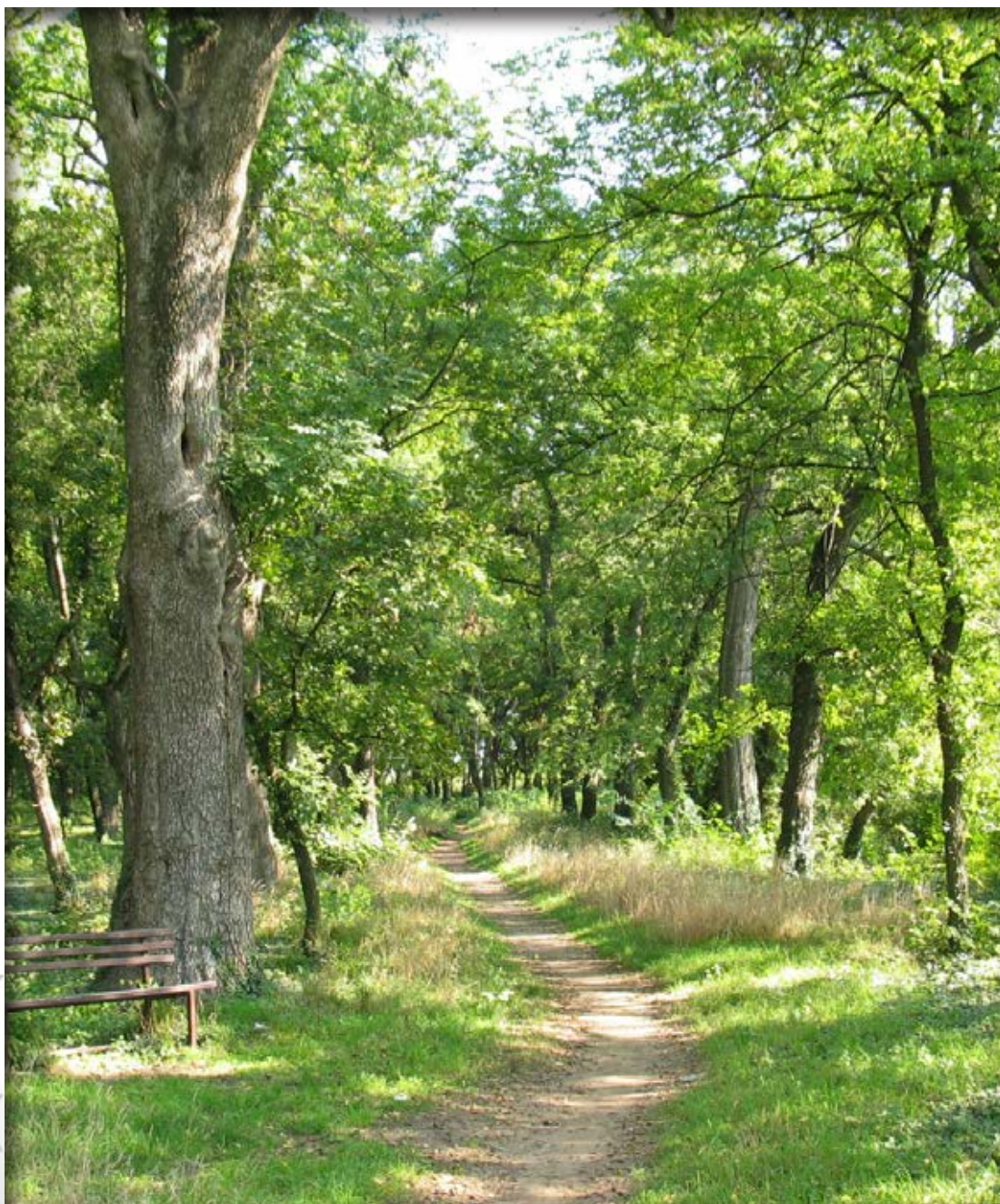
р е г и о н а л н а

Зелена **агенда**

Вршац, Пландиште, Бела Црква

Станиште
еколошки центар
2010.

РЕГИОНАЛНА ЗЕЛЕНА АГЕНДА ЗА ОПШТИНЕ БЕЛА ЦРКВА, ПЛАНДИШТЕ И ВРШАЦ

Један од значајних проблема у области заштите животне средине у Србији је мали број локалних самоуправа које су спровеле реформу локалне политике – усвојиле Локални еколошки акциони план (ЛЕАП) или започеле процес његове израде, заштиту животне средине институционализовале кроз оснивање општинског Фонда, увеле економске инструменте финансирања програма заштите. „Зелена агенда“ је модел грађанске иницијативе који може допринети побољшању стања, нарочито у мањим и економски неразвијеним општинама. Истоимени пројекат се од половине 2008. године спроводи у 20 локалних заједница у 5 држава западног Балкана, а у Србији су то Вршац, Пландиште, Бела Црква, Књажевац и Сремска Митровица, под покровитељством Министарства иностраних послова Холандије.

ШТА ЈЕ ЗЕЛЕНА АГЕНДА?

Зелена агенда је адаптација концепта Локалне агенде 21, која је уведена на Конференцији УН у Рио де Жанеиру 1992. године. Њене методе су сличне, али је по обиму нешто умањена и усмерена више ка промовисању и одржавању вредности локалне животне средине. Концепт Зелене агенде је први пут развијен у Румунији од стране холандске организације Milieukontakt international. До сада се Зелена агенда спроводила у Румунији, Молдавији, Русији и Хрватској, а од скоро је започета у Албанији, Босни и Херцеговини, Бугарској, Македонији, Црној Гори, Киргизији и Србији. Архуска конвенција, прихваћена 1998. године, својеврсни је правни оквир за процес Зелене агенде. Ова међународна конвенција прописује приступ информацијама о животној средини, учешће у доношењу одлука и приступ правосуђу у питањима заштите животне средине.

Зелена агенда је отворен демократски процес укључивања еколошких удружења грађана, локалних и регионалних власти, пословног сектора у израду стратегије одрживог развоја, по принципу „одоздо нагоре“, са циљем дијалога и договора око важних питања заштите животне средине, за премошћавање разлика између садашње ситуације, трендова и жељене будућности (визије заједнице). То је од почетка до краја партиципативни начин бављења локалним проблемима, решењима, могућностима и претњама животној средини. Зелена агенда има двоструки циљ – с једне стране то је процес заједничког учешћа, сарадње и договора свих актера локалне заједнице, а са друге важан је и резултат – локални акциони план за побољшање квалитета локалног живота промоцијом одрживог развоја. Зелена агенда даје рационална и економски одржива решења за проблеме заштите животне средине и афирмише позитивне вредности, које постају део званичне политике општина у којима се спроводи, без обзира на тренутну политичку вољу. На тај начин се омогућава континуитет решавања проблема, а онемогућава прекид позитивних процеса сменом локалне власти. Документ је важан услов међународних интеграција, јер је показатељ демократичности одлучивања и локалне политике у области заштите животне средине.

За разлику од неких стратегија чије иницирање увек започиње локална самоуправа, Зелenu агенду увек иницирају локалне невладине организације (НВО) или удружења грађана. НВО почињу и координишу процес успостављањем радних група у својим заједницама. Радне групе су тематски различите (вода, ваздух, културно наслеђе, природне вредности, пољопривреда, екотуризам, еколошка свест) и сачињавају их сви главни локални актери (stakeholders) – удружења грађана, представници предузећа, установа и институција, локалних власти итд. Задатак радних група је да путем договора дефинишу стратегију локалног одрживог развоја током серије састанака, уз консултације и активно учешће јавности и започну са имплементацијом конкретних активности и пројеката за унапређење квалитета живота у заједници. Резултати рада радних група се сакупљају у један завршни документ – Зелenu агенду, коју усваја локална скупштина и тада она постаје део званичне локалне политике.

Зелена агенда даје оквир са 17 аналитичких корака подељених у 5 фаза. Они имају битну улогу при откривању сложених односа између животне средине и развоја, па тако помажу учесницима у одлуци о приоритетним питањима која ће се обрадити у завршном документу. Најбољи резултати се постижу комбинацијом партиципативног процеса са аналитичким корацима што обезбеђује подршку заједнице у квалитетном бављењу битним локалним питањима. Учесници у процесу доношења Зелене агенде су цивилни сектор (локална еколошка удружења грађана), економски сектор (представници предузећа) и локална самоуправа (представници власти и установа). Иако процес Зелене агенде започињу НВО, учешће локалне самоуправе је неопходно. Најбоље време за почетак процеса Зелене агенде је одмах после локалних избора или након успостављања нове локалне власти. То представља својеврсни изазов јавног поверења и потврду да је локална власт заиста заинтересована за мишљење грађана, да ли је приступачна и спремна да саслуша, као и да ли је вољна и способна да учини оно што грађани препоручују.

ФАЗА 1

ИНИЦИРАЊЕ И ПРИПРЕМА ПРОЦЕСА (кораци 1 и 2, трајање 2 месеца)

Идентификација актера, прикупљање података, припрема, први састанак актера

ФАЗА 2

ПРИПРЕМА РАДА У ЗАЈЕДНИЦАМА (кораци 3 и 4, трајање 2 месеца)

Формирање радних група, организација рада, анализа докумената

ФАЗА 3

ДЕТАЉНА АНАЛИЗА КЉУЧНИХ ПИТАЊА (кораци 5 – 11, трајање 4 месеца)

Прикупљање информација, обрада и анализа, трендови, утицај трендова, проблеми, приоритети, потенцијали и могућности, све из угла анализе вредности заједнице

ФАЗА 4

СИНТЕЗА И ПЛАНИРАЊЕ (кораци 12 – 16, трајање 4 месеца)

Дефиниција визије и стратешке оријентације плана, писање документа, јавне расправе, ревизија, усвајање у локалној скупштини

ФАЗА 5

ПОСМАТРАЊЕ И ПРАЋЕЊЕ (корак 17, трајање 2 године)

Имплементација планова и стратегија Зелене агенде, мониторинг и евалуација, корективне мере

Зелена агенда је првенствено грађанска иницијатива и на њу полажу право грађани, пре свега удружења која су носила цео процес, па је логично да су њихови захтеви према локалним ауторитетима исти, без обзира ко то био, не зависе од избора и политичких комбинација и нагодби. Постоји још једна битна разлика у односу на ЛЕАП. Када се заврше прве четири фазе и документ Зелене агенде усвоји, у петој фази која траје до две године, нека њена начела и одредбе се путем пилот пројеката имплементирају у пракси, што код ЛЕАП-а није случај.

ПОРЕЂЕЊА ИЗМЕЂУ ЛЕАП-А И ЗЕЛЕНЕ АГЕНДЕ

ЛЕАП	ЗЕЛЕНА АГЕНДА
Одрживи развој	Одрживи развој
Процес иницира локална самоуправа и води га до краја	Процес иницирају грађани (НВО), локална самоуправа је само једна од заинтересованих страна и усваја документ
„Власништво“ локалне самоуправе	„Власништво“ грађана (локалне заједнице)
Учешће јавности само у фази дефинисања и рангирања проблема, док остали део стратегије раде стручњаци (Радне групе + акциони план)	Учешће јавности током целог процеса, заједно са стручњацима, пожељно учешће и маргинализованих група које немају прилику да искажу мишљење о неком друштвеном питању (Радне групе + акциони план + учешће јавности)
„Научни ниво“	Ниво заједнице, „од људи за људе“
Бави се само питањима животне средине	Може да укључи културно наслеђе и друштвено-економски развој
Процес почиње са проблемима	Процес почиње са вредностима заједнице
Процес завршава са усвајањем документа	У сам процес укључен наставак и пилот пројекти
Процес води до резултата	Важан рани успех и резултат
Сложен, велики, није изводљив у мањим заједницама и за НВО	Изводљив у малим заједницама и НВО
Постоји и познат је као процес	Постоји само у неколико држава, нов концепт
Понегде је законска обавеза (нпр. Македонија)	Није законом обавезан, али је прихватљив за стандарде ЕУ

1) ДУГОРОЧНИ ЦИЉЕВИ:

- питања животне средине интегрисана у све релевантне процесе планирања
- подизање нивоа знања о питањима животне средине
- подизање свести о утицају питања животне средине на одрживи развој
- повећање учешћа цивилног сектора у процес одлучивања о питањима заједнице

2) КРАТКОРОЧНИ ЦИЉЕВИ:

- анализа развоја општине у контексту заштите животне средине
- анализа потенцијала и ограничења
- осмишљавање визије и стратешке оријентације
- иницирање интерактивних процеса с релевантним актерима и носиоцима развоја

РЕАЛИЗАЦИЈОМ ЗЕЛЕНЕ АГЕНДЕ СЕ ДОБИЛА ЈОШ:

- анализа стања животне средине
- идентификација и рангирање еколошких проблема
- листа потенцијала и вредности локалних заједница
- листа еколошких приоритета
- визија заједнице (жељено стање)
- акциони план за прелазак из постојећег стања у жељено
- јачање капацитета локалних еколошких НВО
- већа сарадња између појединих сектора у локалној заједници

СТРАТЕШКО ПЛАНИРАЊЕ У СРБИЈИ И ЗЕЛЕНА АГЕНДА

Пре неколико година, у Србији је на локалном нивоу, у пар општина започет процес израде ЛЕАП-а. Процес је ускоро добио законску потврду, јер по члану 13. Закона о заштити животне средине (135/2004), постоји не до краја дефинисана обавеза доношења локалних акционих планова. На почетку 2010. године, фактичко стање у Србији је да постоји сразмерно мали број општина (35) које су процес привеле крају или барем започеле. Проблеми постоје и у оним општинама које су ЛЕАП усвојиле. После почетног задовољства и оптимизма након усвајања у локалној скупштини, у готово свим општинама је наступило разочарање, због тога што имплементација ЛЕАП документа није заживела, или у ређем броју случајева, није испунила очекивања. Бројни су разлози зашто се то догодило – 1) велики и дуготрајни еколошки проблеми, 2) преамбициозни циљеви, 3) изостанак иностране подршке у финансирању, а домаћих извора нема, 4) долазак нове локалне власти која не разуме процес, не схвата корист од њега, не зна за његово постојање и не наставља га. Чест разлог је и што је сам процес био сувише персонализован и везан за упорност и квалитете људи који су га водили и није део институционалног и системског решавања, јер други делови локалне самоуправе нису спремни за његову имплементацију, и одредбе нису уврстили у своје годишње планове.

Концепт Зелене агенде успешно помаже у превазилажењу неких од наведених проблема. Milieukontakt international (МКИ) као носилац пројекта у 5 држава Балкана, различитим активностима помаже и обучава локалне НВО да наставе процес и након завршетка пројекта и финансијске подршке. МКИ нуди услуге консултација и тренинга, помаже (финансијски и знањем/искуством) при развоју одрживости кроз обуку на подручју интернет комуникације, писања пројеката у ЕУ формату, фондрејзинга, јавног заговарања. Обезбеђен је и део новца за почетак конкретних акција које се ће одредити у самом завршном документу. На регионалном (међународном) нивоу, омогућена је размена искустава и података између заједница које учествују у процесу. Организују се радионице, семинари и научна путовања на којима се учесници подучавају о законима ЕУ из области заштите животне средине.

ЗЕЛЕНА АГЕНДА У ОПШТИНИ ПЛАНДИШТЕ

ЗЕЛЕНА АГЕНДА У ОПШТИНИ ПЛАНДИШТЕ

У општини Пландиште, Зелена агенда је започела са оптимизмом и израженим очекивањима. Посебан квалитет процесу дала је локална самоуправа, која је чврсто стала иза овог пројекта и подржала га у сваком смислу. Невладина организација која је била партнер у процесу је Риболовачко друштво из Јерменоваца.

Процес је почео 30. октобра 2008. године, када је у Културном центру одржан први састанак заинтересованих страна. Позвани су представници око 100 организација, установа и предузећа које могу бити заинтересоване стране у процесу. Позиву их се одавало око 30. На састанку су одређене и груписане најважније вредности у локалној заједници, и формиране су 3 радне групе – Пољопривреда и воде, Културне и људске вредности, Дворци, паркови и цркве.

Током наредних 6 месеци, од 12. новембра 2008. до 15. априла 2009. године, одржавани су састанци, просечно два пута месечно, на којима је било присутно између 8 и 14 чланова. Они су по методологији анализирали све вредности и проблеме у локалној заједници. Затим је током пролећа и лета 2009. године одржано више састанака у фази обраде и синтезе података, организовања анкете и писања документа. Радне групе су завршиле рад 1. октобра.

Основни мотив овог документа добио је инспирацију у одговору једног учесника на првом састанку радних група, који је своју заједницу описао као – „младост и различитост“, сугеришући младу генерацију и мултикултуралност као најважније вредности.

Координатори радних група били су: **Бранислав Матијевић**, Месна заједница Велика Греда (Пољопривреда, водопривреда и шумарство), **Бранко Бабић**, Културни центар “Вук Караџић” (Културне и људске вредности) и **Наташа Боројевић**, Општинска управа (Дворци, паркови и цркве).

Велики допринос у раду радних група и настанку овог документа дали су: **Николета Опреа** (члан Општинског већа), **Јожеф Берза** (Риболовачко друштво Јерменовци), **Милорад Ковачевић** (Општинска управа), **Вера Познанић** (Основна школа „Јован Јовановић Змај“ и Основна школа „Јован Стерија Поповић“), **Богданка Петровић** (Културни центар „Вук Караџић“), **Бранка Панић** (Дечји вртић „Срећно детињство“), као и **Зорица Доневић**, **Ђурица Мајсторовић**, **Светлана Дамљановић** и **Драгана Јанковић** (Општинска организација Црвеног крста).

ПЛАНДИШТЕ – МЛАДОСТ И РАЗЛИЧИТОСТ

Општина Пландиште се налази у северном делу Србије, у АП Војводини, у јужном Банату. Површина општине је 383 квадратна километра. Граничи се са општинама Вршац, Алибунар и Сечањ и са Румунијом. Општина је по попису из 2002. године имала 13.377 становника у 14 насеља. Број становника по насељима је:

Општина Пландиште	Површина К.О. (хектара)	Број становника
Банатски Соколац	1.287,81	366
Барице	2.968,26	598
Велика Греда	3.857,47	1.374
Велики Гај	3.323,07	790
Дужине	958,77	219
Јерменовци	3.072,87	1.033
Купиник	2.256,69	349
Лаудоновац	К.О. Пландиште	24
Маргита	4.174,72	1.047
Марковићево	819,70	216
Милетићево	1.797,44	622
Пландиште	4.537,17	4.270
Стари Лец	4.553,76	1.094
Хајдучица	4.706,16	1.375
Укупно	38.313,89	13.377

Подручје општине Пландиште је у потпуности део типичне банатске равнице, са разликама између апсолутних висина које износе око 15 метара. Нижи делови се налазе у Алибунарској и Иланџанској депресији, а виши на језерско-лесној тераси. Најнижа тачка (74,6 m) се налази на потезу Липтај у атару Јерменовци (Иланџанска депресија). Највиша тачка (89,5 m) се налази на језерско-лесној тераси на потезу Визурин (североисточно од Маргите). Преовлађују висине између 76 и 79 m.

Подручје општине Пландиште у односу на важније комуникације има релативно повољан положај. Кроз општину пролази железничка пруга Зрењанин-Пландиште-Вршац-Бела Црква и државни пут првог реда Зрењанин-Сечањ-Пландиште-Вршац. Централно место (основни модификатор) орографских, педолошких, вегетационих карактеристика) у рељефу Пландишта заузима систем каналске мреже са дужином од 990,50 km и густином каналске мреже од 26 m/ха.

СТАНОВНИШТВО

Општина Пландиште припада подручјима са просечном густином насељености мањом од 50 становника на 1 km², тачније свега 35 ст/km² и спада у најређе насељена подручја Војводине. Према попису становништва 2002. године, у 14 насеља општине Пландиште живи 13.377 становника, од чега у центру општине живи 31,9%. Дистрибуција према величинским категоријама указује да је просечна популациона величина 956 становника. Осам од 14 насеља има мање од 1000 становника, док је 5 насеља у величинској категорији од 1001 – 3000, а општински центар је у категорији од 3001 – 5000 становника.

Територија општине била је насељена још у палеолиту, а најстарија насеља су Стари Лец и Велики Гај из 14 века. Кроз историју, овде су живели Германи, Словени, Хуни, Авари, панонски Бугари и Мађари. Срби се нарочито насељавају за време Сеобе Срба под Арсенијем III Чарнојевићем. Под Аустроугарском монархијом било је пет колонизација и тада су дошли Немци, Шпанци, Италијани, касније Мађари, Румуни, Словаци. После Првог светског рата насељени су солунски добровољци из Лике, Кордуна, Баније, Босне и Херцеговине, Црне Горе и након Другог светског рата из Македоније, Словеније и мањи број са југа Србије. Избеглице из Хрватске, Босне и Херцеговине и прогнани из АП Косово и Метохија током грађанског рата 1990-тих, нашле су свој нови дом у највећем броју у Великом Гају, Милетићеву, Великој Греди и Хајдучици. Данас у општини живи 20 нација.

ПРИРОДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

ГЕОМОРФОЛОШКЕ, ГЕОЛОШКЕ И ПЕДОЛОШКЕ ОСОБИНЕ – На територији општине Пландиште постоје три рељефне целине. То су Алибунарска и Иланџанска депресија (систем Источно-банатских депресија), и језерско-лесна тераса која раздваја поменуте депресије. Геоистраживања се изводе 50 година и пружају неопходне и многобројне податке за потпуније познавање геолошке грађе. Прва структурна бушења су изведена 1947. године. Анализирани су подаци из три групе структурних бушотина и то код насеља Јерменовци, Велика Грета и Пландиште. На профилима бушотина издвојено је пет слојева: основно горје (пренеоген), миоцен, понт (доњи плиоцен), плаудински слојеви (горњи плиоцен) и квартар. Педолошка карта општине Пландиште представља прави мозаик (6 типова и 12 подтипова земљишта). Педолошке предиспозиције нису повољне: више од 80% земљишта је слабог квалитета (ритске црнице и смонице). Водно-ваздушна проводљивост је слаба, односно у периоду јачег влажења земљишта, оно је лепљиво и тешко за обраду, док је за време суша земљиште тврдо и испуцало. Приоритетан задатак представља извршење мелиорационих радова (уређење, пре свега подземних радова, наводњавање).

КЛИМАТСКЕ ОСОБИНЕ – Општина се налази у умерено-континенталном климатском појасу. Средња годишња температура од 11,5°C је највиша у Војводини. Годишње амплитуде средње месечних температура од 21,1°C су најмање у Војводини. Са 1,5°C зиме су најтоплије у Војводини. Најветровитији део Војводине, са малим бројем дана тишине. Кошава, као доминантан ветар, има у општини Пландиште највећу учесталост, јавља се просечно 73 дана годишње. Подручје општине је са најмањом релативном влажношћу у Војводини (средња годишња релативна влажност је 71%); облачност је већа од просека за Војводину (средња годишња облачност је 57%, за време вегетационог периода је 49%). Сума осунчавања је најнижа у Војводини (просечно годишње 1988 часова) и са највећом количином падавина (просечно годишње 657 mm/m²), у просеку у току зимског периода сваких 5 дана долази по један са снегом, који се у просеку задржава 29 дана годишње.

ЈАВНЕ СЛУЖБЕ

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА – постоје две установе: Центар за социјални рад и Дом за смештај душевно оболелих лица „1. октобар“ у Старом Лецу, који пружа услуге корисницима са посебним потребама.

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА – Дом здравља „1.октобар“ као једина здравствена установа, пружа здравствену заштиту на целој територији општине, са амбулантама у свим селима.

ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ – У општини постоји дечји вртић и три основне школе (у Пландишту, Великој Греди и Хајдучици). Не постоји средња школа, па су сви ђаци путници. Дечји вртић „Срећно детињство“ има издвојена одељења у Великом Гају, Барицама, Јерменовцима и Маргити. Основна школа „Јован Стерија Поповић“ из Велике Греде има издвојена одељења у Банатском Соколцу и Милетићеву. Основна школа „Јован Јовановић Змај“ из Хајдучице има издвојена одељења у Старом Лецу.

КУЛТУРА – У области културе је последњих година учињен велики напредак оснивањем Народне библиотеке и Културног центра „Вук Караџић“.

ФИЗИЧКА КУЛТУРА И СПОРТ – Спортске активности се одвијају у оквиру 18 спортских клубова, од чега је 11 фудбалских, 2 кошаркашка, један карате, један одбојкашки и један шаховски, док у два села (Марковићево и Стари Лец) фудбалски клубови формално постоје, али нису активни. У оквиру клубова регистровано је укупно око 630 спортиста. Сва насеља (осим Марковићева и Лаудоновца) имају отворене уређене терене за фудбал. Већи део ових терена није опремљен пратећим садржајима или су у лошем стању, недостају комунална инфраструктура и приступне саобраћајнице. Већи део активности малих спортова одвија се у оквиру физкултурних сала основних школа.

ПРИВРЕДА

ПОЉОПРИВРЕДА – основна привредна грана и носилац развоја општине. Од укупно оствареног народног дохотка у општини Пландиште 2005. године, 43,77% је остварено у пољопривреди, што указује да је то изразито пољопривредно подручје (Јужнобанатски округ 27,33%, а Војводина 22,41% у овој делатности)

ИНДУСТРИЈА – Индустрија је друга најзначајнија привредна област општине. Од укупно оствареног народног дохотка око 30% је остварено у прерађивачкој индустрији. У оквиру индустрије заступљене су: прехранбена, текстилна и производња пластичних маса. Носилац агроиндустријске производње је Холдинг компанија „Агробанат“, која је у процесу реструктурирања власништва. Од укупно оствареног народног дохотка у општини Пландиште 9,7% је остварено у трговини, што говори да она није довољно развијена. Приватно предузетништво је у благом успону, а број предузетничких радњи је све већи. Највећи број предузетничких радњи је из области трговине и угоститељства.

ЗАРАДЕ – Општина Пландиште спада у групу најнеразвијенијих у Србији. У децембру 2006. године, просечна зарада исплаћена у општини Пландиште је 23.201,00 динар, што је најнижа зарада у Јужнобанатском округу и једна од најнижих у АП Војводини.

ИНВЕСТИЦИЈЕ – У 2005. години укупне инвестиције у привреди општине биле су 20.849.000,00 динара од чега је највећи део издвојен за реконструкцију, модернизацију, доградњу и проширење капацитета (76,6%), а по техничкој структури за набавку опреме (72,9%). Да је ниво инвестиција на подручју општине низак, указује податак да оне чине свега 0,7% укупних инвестиција на нивоу Јужнобанатског округа.

ТУРИЗАМ – Општина Планиште има извесни туристички потенцијал (дворци, цркве, ловишта, термоминерална вода) који представља добру основу за укључивање ове привредне гране у друштвено-економски развој. Међутим, у досадашњем периоду недовољно су искоришћене могућности развоја туризма које пружају ресурси, због недостатка рецептивних капацитета, пратећих садржаја боравка и непостојања осмишљене континуиране пропагандно-информативне активности. Општина нема Туристичку организацију, а једини туристичко-угоститељски објекат је мотел „Платан“. Од 1973. године отворена је бања сезонског карактера са лековитом термалном водом која је након пар година престала са радом. Индиковане су термалне воде код Јерменоваца, Планишта, у Великој Греди и у атару Старог Леца.

ЕНЕРГЕТИКА И КОМУНИКАЦИЈЕ – општина је у попуности гасификована, електрификована и постоји дигитална телефонска централа у свим насељима. У општини има 10 пошта. **Путна мрежа:** најважнији путни правац је државни пут првог реда Зрењанин – Сечањ – Планиште – Вршац, који кроз општину пролази у дужини од 34 километра и повезује је са Новим Садом и Темишваром. Такође значајан друмски правац је државни пут другог реда Планиште – Алибунар, који повезује општину Планиште са Панчевом и Београдом. Дужина овог путног правца на територији општине је 11 километара. Укупна дужина локалних категорисаних путева који повезују сва насеља је 40 километара.

Железнички саобраћај на простору општине Планиште не функционише већ више од двадесет година. У току је израда Студије ревитализације пруга јужног Баната која ће дати одговоре о оправданости функционисања железничког саобраћаја у општини Планиште.

Водни саобраћај је присутан преко пловног канала ДТД, Банатска Паланка – Нови Бечеј који својим хидролошким карактеристикама (двосмерна пловидба са газом од 2,1 m на деоници од 45 km до 85 km – пловни пут IV категорије) омогућује транспорт каналским пловилима. Хидролошки услови дозвољавају пловидбу током целе године. Постоји јавно пристаниште у Јерменовцима са минималним претоварним капацитетима.

Радна група Пољопривреда, водопривреда и шумарство

Мапа вредности:

- Незагађена животна средина
- Природна и енергетска богатства
- Фармерство
- Обрадиво земљиште
- Реке и канали
- Ловишта

Опис вредности:

НЕЗАГАЂЕНА ЖИВОТНА СРЕДИНА – Мишљење становника општине Пландиште је да је њихова средина еколошки чиста и незагађена, или барем значајно мање загађена него што је то случај са другим срединама. Тако узевши, чиста животна средина је означена као вредност. Међутим, ово мишљење може бити субјективно. Иако у општини нема већих индустријских објеката, потенцијалних загађивача, још увек постоји читав низ ризика који угрожавају дату вредност. У општини није успостављен катастар загађивача, као ни мониторинг воде, ваздуха и земљишта, дакле не постоје објективни показатељи о стварном стању животне средине. Релативно низак степен комуналне опремљености насеља знатно утиче на погоршање стања подземних вода, земљишта, а индиректно и ваздуха. Укупна дужина водоводне мреже је 131,57 километара, на коју је прикључено 4.694 потрошача. Водоводи су грађени у различитом временском периоду углавном под надзором месних заједница. Осим у Пландишту, где постоји започет систем канализације за одвођење отпадних вода и то за ужи центар где се налазе вишеспратне стамбене зграде, одвођење отпадних вода није решено ни у једном насељу у општини. Ово може довести до деградације водоносних слојева, а индиректно и земљишта. Одвођење атмосферских вода врши се посебним системима каналске мреже у оквиру грађевинских реона отвореним или зацењеним каналима и представља значајан проблем, јер су реципијенти (пријемници) најчешће најближе депресије или мелиоративни канали и водотокови. Земљиште, као природни ресурс, свакодневно се загађује применом вештачког ђубрива, пестицида и других хемијских средстава, што представља лимитирајући фактор у пољопривредној производњи. Неодговарајућом обрадом, земљиште се осиромашује у квалитативном погледу и погоршава се његова структура. Нерешено питање санитарног одлагања комуналног отпада и животињских лешева угрожава земљиште и водоносне слојеве, а индиректно и ваздух.

ПРИРОДНА И ЕНЕРГЕТСКА БОГАТСТВА – Подручје општине Планиште је истражни простор нафте, гаса и хидротермалне енергије. Постоје значајна налазишта нафте и природног гаса. Прва структурна бушења су изведена 1947. године. Анализирани су подаци из три групе структурних бушотина и то код насеља Јерменовци, Велика Греда и Планиште. Нафта се експлоатише на нафтним пољима „Велика Греда – југ“ и „Јерменовци“. Ово лежиште носи епитет првог у Војводини, експлоатише се од 1956. године. Гасно поље „Велика Греда“ је, такође међу првим лежиштима гаса у Војводини, које је у експлоатацији од 1952. године, али су његове резерве скоро исцрпљене. Лежиште гаса код Планишта које је у експлоатацији од 1962. године је исцрпљено. Постоје резерве геотермалних вода, али неопходно је извршити истраживања и валоризацију. Од других минералних сировина, истражена су налазишта кварцног песка поред пута Ватин – Велики Гај и на југоисточном ободу села Милетићево. Оба налазишта немају већи економски значај и користе се искључиво за потребе локалног становништва. На подручју општине распрострањена је глина.

ФАРМЕРСТВО – Некада моћна пољопривредна грана у општини Планиште, током 1990-тих година доживела је суноврат, а у данашње време показује знаке опоравка. Постоје мање приватне фарме, али и велики системи. У оквиру компаније „Агробанат“, пословао је живинарски комплекс (фарме матичних јаата и бројлера, инкубатор, кланица, фабрика сточне хране) који је трошио велику количину ратарских сировина произведених у општини. У последње време је тај комплекс мењао власника у више наврата. У целости комплекс још није достигао испуњеност капацитета, што би довело до већих могућности.

ОБРАДИВО ЗЕМЉИШТЕ – представља најобимнији и најзначајнији ресурс у општини. Од укупне територије општине (38.313,9 хектара) обрадиво земљиште обухвата 90,7% или 34.731 хектара. У структури пољопривредног земљишта доминирају површине под ораницама и баштама (31.445,3 хектара или 92,9%), па ратарство представља основну делатност. Највише су заступљена жита (64,4%) и индустријско биље (25,3%). Пашњаци обухватају 2.487 ха (5,8%) а ливаде 203,8 ха (0,6%). Под воћњацима и виноградима је 171 хектар или 0,4%. Рибањаци, трсици и мочваре заузимају 76,98 хектара, а шуме 224,24 хектара. Индивидуални сектор располаже са 43,8% пољопривредног земљишта. Од укупне површине под њивама, највише су заступљене II класа - 16,97%, III класа - 27,56%, IV класа - 33,58% и V класа - 14,69%. Наводњава се 1.830 ха, што чини 4,80% подручја општине.

РЕКЕ И КАНАЛИ – Водни ресурси су у значајној мери заступљени на територији општине Планиште. Територијом општине протичу три речна тока: Брзава, Моравица и Ројга који долазе из Румуније, а завршавају се у општини. Укупна дужина ова три тока на територији општине износи 44 километра. За одвођење површинских вода, као и регулисање режима подземних вода, изграђена је густа каналска мрежа у укупној дужини од 990,5 километара, подељених у осам сливова за одводњавање. Поред канала ДТД у који притичу све воде општине, већи канали су Шулхов и Карачонијев. Подземне воде, које се одликују високим нивоом, јављају се у виду фреатских и артешких вода. Радови на регулисању водотокова започети су још 1745. године прокопавањем корита Брзаве (до тада је значајан део територије општине био под мочварама), а тек изградњом хидросистема ДТД значајно је отклоњен проблем негативног утицаја подземних вода. Детаљној каналској мрежи (ДКМ) из године у годину умањује се функција благовременог пријема и спровођења сувишних атмосферских вода и дренажна функција за пријем подземних вода, због нередовног одржавања, услед чега долази до закоровљавања и замуљења пројектованог профила канала. Укупна дужина одбрамбених насипа на територији општине је 115,84 километра и то на реци Брзави, Ројги и Моравици као и гранични насип према Румунији.

ЛОВИШТА – Територија општине богата је различитим врстама дивљачи, а лов на овим просторима има дугу традицију. С обзиром на присуство бројних водених површина, постоје погодни услови за развој привредног и спортског риболова. Природни услови, заједно са изграђеним туристичко-угоститељским капацитетима (мотел „Платан“ и замак „Капетаново“), представљају основ за развој, пре свега ловног и риболовног, бањског, спортско-рекреативног, излетничког и транзитног туризма, под условом да се реализује просторно уређење локалитета, изгради туристичко-угоститељска инфраструктура, као и да се обезбеди рационално газдовање овим ресурсима. О ловиштима брине Ловачко удружење „Брзава“ из Планишта, са својим секцијама у свим местима. Ловно подручје се простире на око 36.000 хектара, где су заступљени зец, фазан, препелица и срндаћ.

Радна група Културне и људске вредности

Мапа вредности:

- Млада популација
- Мултикултуралност
- Радна снага
- Културни аматеризам и манифестације
- Домови културе

Опис вредности:

МЛАДА ПОПУЛАЦИЈА – Највеће богатство општине Пландиште чине њени грађани, а међу њима пре свега млади људи. У укупном броју од 13.377 становника, младих до 30 година старости је 4297 или 32,12%, а међу њима 1/5 становништва, или 2785 грађана чине млади до 19 година и они представљају покретачку и креативну снагу за будућност. При општини су 2008. године формиран и започели са радом Канцеларија и савет за младе од којих се очекује велики допринос у креирању и спровођењу политике за младе. Посебан допринос у раду са младима дају Општинска организација Црвеног крста, Национална служба за запошљавање, спортске организације и културно-уметничка друштва. **Организација Црвеног крста** са младима спроводи превентивно-едукативне активности на тему болести зависности (пушење, алкохолизам, наркоманија), ХИВ/АИДС и полно преносиве болести, образовне активности (писање пројеката), разне видове обука (добровољно давалаштво крви, прва помоћ, хуманитарно право, добровољни социјални рад, ненасилна комуникација међу младима, трговина људима), забавно рекреативне активности (Весела дружина Деда мрза, Камп за децу и младе, Тајне плаве планете). Овим активностима обухваћен је велики број младих, па по програму учествује и до 300 младих. **Национална служба за запошљавање** посебан допринос даје у обуци младих за активно тражење посла. У 2008. години обуку је похађало 60 младих. **Спортске организације** раде на едукацији и организацији свих оних активности које имају циљ правилан психофизички развој деце и омладине. Међу овим активностима посебно место имају школе каратеа, фудбала, одбојке, кошарке и других спортова. **Културно-уметничка друштва** поред окупљања великог броја младих врше својеврсну едукацију деце и омладине на плану фолклорно-музичког стваралаштва, дајући на тај начин и допринос очувању традиције и етно наслеђа народа који живе у општини.

МУЛТИКУЛТУРАЛНОСТ – Национална и етничка структура становништва у општини је хетерогена и са правом се може рећи да су мултинационалност и мултиетничност неке од најважнијих вредности, односно карактеристика наше средине. На подручју општине заједно живи 20 нација, са претежним учешћем Срба и значајним учешћем Мађара, Македонаца, Румуна и Словака. Велики број мешовитих бракова је још једна значајна карактеристика наше средине. Општина има богату културну традицију и наслеђе, јер становништво које се током векова овамо досељавало доносило је, стварало и репродуковало елементе сопствене културе, али је и примало тековине, обичаје па у неком облику и традицију других народа. Мултикултуралност нарочито карактеришу вишејезичност образовног система у складу са националним саставом насеља, смотре и заједнички концерти културно-уметничких друштава која гаје традицију српског народа и националних мањина, а на којима се међусобно упознају култура и обичаји.

РАДНА СНАГА – Стопа незапослености у општини Пландиште је изражено висока, тако да је неупослена радна снага значајна вредност и потенцијал. Постоји значајан корпус квалификоване, стручне и искусне радне снаге спремне за рад или преквалификацију у складу са потребама привреде. Велики потенцијал присутан је у обученој радној снази за пољопривредну производњу и текстилну индустрију. У структури незапослених највише је лица без квалификације (48,3%) као и жена које чине 50,3%. У односу на 2001. годину, број незапослених је порастао са 127 на 1000 становника у 2001. години на 143 у 2006. години. Највише је лица без посла између 31 – 50 године старости, која чине 46,6% укупно незапослених на подручју општине. Лица са трећим степеном стручне спреме чине 26,7%, а са вишим и високим образовањем чине 3,4% укупног броја незапослених. Број запослених на територији општине Пландиште је у 2002. години био 2.130, а у 2006. години 1.892, што чини смањење од 12,6%. Највећи број запослених у 2002. години је био у области пољопривреде 43,3%, а затим у области прерађивачке индустрије 28,4%. Структура запослених је у 2006. години значајно промењена у корист прерађивачке индустрије у којој је сада запослено 30% укупног броја лица, док се број запослених у пољопривреди смањио на 28,3%. У области државне управе, здравства и образовања у 2006. години било је запослено 469 лица или 24,8% укупно запослених.

КУЛТУРНИ АМАТЕРИЗАМ – представља најмасовнији облик културних активности и подразумева рад културно-уметничких друштава и организацију и реализацију културних манифестација. У општини Пландиште активно ради и делује 6 културно-уметничких друштава: „Вук Караџић“ из Пландишта (основано 2000. године), „Дукати“ из Маргите (2001), „Петефи Шандор“ из Јерменовца (2000), „Младост“ из Велике Греде (1980), „Братство“ из Хајдучице (2004) и „Николаје Балческу“ из Барица (2004). Практично свако друго насеље у општини има културно уметничко-друштво, што указује да је значајан број грађана организован кроз овај облик невладиних организација. Основни циљеви и задаци друштава су да кроз разне видове културно-уметничког рада и стваралаштва негују идентитет, етнографско наслеђе и богатство и позитивну традицију српског народа и националних мањина, који живе у општини Пландиште. Активности су усредсређене на припрему за учешће на смотрима и фестивалима који се одржавају у нашој општини, АП Војводини, републици Србији и иностранству, као и на повезивању и сарадњи са другим одговарајућим невладиним организацијама у земљи и иностранству. Чланство друштава сачињавају претежно млади који припадају основном и средње школском узрасту, али и они из популације старијег становништва (радници, пензионери, домаћице). Чланство је добровољно и у потпуности засновано на принципима аматеризма. Мултиетнички састав је једна од најзначајнијих карактеристика друштава и он у потпуности пресликава национални састав средине, мултикултуралност и добре међунационалне односе. Рад друштава одвија се кроз пробе и учешће на приредбама, смотрима и такмичењима. Рад се одвија у току целе године са пуно часова ангажовања, те представља једну од најмасовнијих и најзначајнијих едукативних активности. Друштва одржавају своје и заједничке концерте којима присуствује велики број грађана-конзумента овог вида културног стваралаштва. Сва друштва учествују на општинским смотрима, које методом селекције обезбеђују учешће друштава на смотрима и фестивалима вишег нивоа. Резултати рада огледају се у сталном приливу новог чланства, квантитету и квалитету одржаних концерата и наградама са такмичења. Сва друштва су са мање или више успеха учествовала на регионалним такмичењима, док су друштва „Вук Караџић“, „Дукати“ и „Младост“ поред учешћа на покрајинским фестивалима дечијег фолклорно-музичког стваралаштва, носиоци високих признања као што су златне, сребрне и бронзане плакете. Од културних манифестација треба издвојити: **Општинска смотра дечијег музичког и фолклорног стваралаштва**, одржава се сваке године у марту и представља најмасовнији и јединствен вид презентације музичко-фолклорног стваралаштва деце узраста од првог до осмог разреда основне школе. Смотра се одржава од 2001. године и окупља децу из културно уметничких друштава и основних школа са подручја општине. Учесници смотре су дечији хорови, оркестри и фолклорни ансамбли. Смотри, поред у просеку 200 активних учесника, присуствује и велики број грађана, конзумента овог вида културног стваралаштва. Смотра је једнодневна и њен покровитељ је председик општине, а организатор Културни центар. **Општинска смотра фолклорних традиција и ансамбала**, одржава се сваке године у априлу

месецу и представља најмасовније и најквалитетније представљање фолклорно-музичког стваралаштва младих старијих од 16 година и чланова културно-уметничких друштава средњег и старијег животног доба. Поред основног циља, да се представи једногодишњи рад друштава на неговању традиције, смотра је јединствена и по томе да окупи и представи сво богатство мултикултуралног састава средине. Ако се томе придода чињеница да од до сада одржаних шест смотри, три су биле заједничке са друштвима из општина Вршац и Алибунар онда наведено богатство долази до још већег значаја. Одржава се од 2003. године и траје један дан у организацији Културног центра. **Фестивал крајишке песме „Крајишки бисери“**, одржава се од 2003. године и представља једину манифестацију у нашој општини која има републички значај, пре свега због учесника који долазе из целе Србије. То су певачке групе које чине избегли и прогнани грађани из бивших република Југославије. Уз несебичну помоћ Општине и Културног центра, завичајно удружење Крајишника „Никола Тесла“ већ, ове године по седми пут, организовало је и организоваће овај фестивал под геслом „Није зло знати и чути туђу песму, зло је заборавити и не знати своју!“ Учесници, организатор и конзументи фестивалских садржаја на најбољи могући начин говоре да се уз поменуто гесло, остварује социјализација колонизираних грађана, заједнички живот са домицилним живљем и прожимање културних и других животних вредности. **Пролећни мултимедијални салон** је манифестација на којој учествују ликовни уметници, песници, удружења која негују домаћу радиност и културно уметничка друштва. Ревизијалног је и изложбеног карактера и слободније форме и садржаја. Одржава се од 2005. године у мају месецу. **Рок Вилиџ (Rock Village)**, одржава се од 2005. године у Банатском Соколцу у другој половини августа месеца. Учесници су музичке групе и рок састави из Србије, бивших република СФРЈ и иностранства (2008. године гостовала група из Јамајке). Овај фестивал привлачи велики број грађана, пре свега младих, љубитеља рок музике из суседних општина и шире из целе Србије. У два дана, колико траје фестивал, у Банатски Соколац, који броји око 400 грађана, слије се на хиљаде гостију. **Дани рибара** су међународно-туристичко спортска манифестација која се одржава од 1984. године. Њен иницијатор је била општина Алибунар, али се у њену организацију од 2006. године врло активно и као суорганизатор укључује општина Пландиште, преко културног центра. Манифестација се одржава у другој половини августа и траје три дана. Такмичарског је карактера, а обухвата такмичења у спортском риболову и кувању рибе чорбе. Манифестација садржи и културну компоненту, јер учествују културно-уметничка друштва и културне установе из општина Пландиште и Алибунар.

ДОМОВИ КУЛТУРЕ – У Пландишту, Хајдучици, Јерменовцима, Маргити, Милетићеву, Купинику, Великој Греди и Банатском Соколцу постоје Домови културе. У Пландишту је дом део Културног центра „Вук Караџић“ који располаже са наменским простором укупне површине 582 м². Пре двадесет година изграђен, у добром стању, савремено опремљен и одржаван овај објекат служи одржавању филмских представа, припреми и одржавању концерата, смотри, позоришних представа, естрадних програма, разних видова забаве за децу и одрасле и различитих скупова грађана из целе општине. Овај објекат је у потпуности комунално опремљен јер располаже водом, струјом и гасом. Дом располаже и са опремом за осветљење и разглас, као и са кино опремом. У Хајдучици дом културе располаже објектом наменске површине 470 м² и управо је онедавно реновиран па сада представља простор који је потпуно комунално опремљен и може да задовољи све потребе за рад локалног КУД-а, одржавања концерата, приредби, забаве и других окупљања грађана. У Јерменовцима дом културе има објекат површине 330 м². Реновиран је 1984. године и у потпуности комунално опремљен задовољава потребе рада локалног КУД-а, одржавања концерата, позоришних представа, приредби, забаве и других окупљања грађана. У Маргити дом културе има простор површине 330 м². Реновиран је 2001. године и у потпуности комунално опремљен и задовољава потребе рада КУД-а, одржавања концерата, приредби, забаве и других окупљања грађана. У Милетићеву дом културе има простор 250 м² и опремљен електричном енергијом и грејањем задовољава потребе рада дискотеке и окупљања грађана. У Великој Греди дом културе има површину од 470 м² и опремљен је електричном енергијом и грејањем задовољава потребе рада библиотеке и пробе КУД-а. У Купинику и Банатском Соколцу постоје објекти домова културе, али их је потребно реновирати. Намера и пројекти за то постоје.

Радна група Дворци, паркови и цркве

Опредељење радне групе за одређене културно-историјске и природне споменике, условљено је историјским значајем, актуелним потребама, али и дугорочним потребама и плановима због трајних вредности које ови објекти имају. Означене су и издвојене групе вредности – паркови који имају одређени степен заштите, цркве и манастири, дворци и културно-историјски споменици, док је транзитни туризам издвојен као посебна вредност, не због свог тренутног стања, већ као потенцијална вредност којој заједница тежи.

Мапа вредности:

- **Паркови** (Парк дворца у Хајдучици, дворца Јагодић, стари парк у Великом Гају)
- **Цркве и манастир** (цркве и манастир Св. Архангела Михајла у Хајдучици)
- **Дворци и културно-историјски споменици** (дворац Капетаново, каштел у Хајдучици, дворац Јагодић, два дворца у Старом Лецу, зграда Скупштине општине, зграда Општинског суда)
- **Транзитни туризам**

Опис вредности:

ПАРКОВИ:

ПАРК ДВОРЦА У ХАЈДУЧИЦИ – са површином од 3,7 хектара, један је од најочуванијих вредних представника вртне уметности са почетка 20. века на територији Војводине и Србије. Типичан је пример мешовитог стила који је доминирао у вртној архитектури тога времена, насталог комбиновањем елемената класичног и пејзажног стила. У парку су сачувани леви примерци храста лужњака, беле тополе, јавора, клена, сребрнасте липе и млече. Сврстан је у природно добро од великог значаја.

ПАРК ПОРОДИЦЕ ЈАГОДИЋ НА САЛАСУ ЈАГОДИЋ – је значајно природно добро који се простире на површини од 8,6 хектара. Од старих стабала присутно је неколико црних ораха, гледичије, црвенолисних јавора, храстова лужњака и слично.

СТАРИ ПАРК У ВЕЛИКОМ ГАЈУ – потиче из 18. века, значајно природно добро, на око 5 хектара са више од 20 врста дрвећа. Од старих стабала интересантни су горостасни примерци храста лужњака, брезе, пољски јасени, кленови, млече, мечија леска. Подигао га је темишварски племић, Јосиф Маленица.

ЦРКВЕ И МАНАСТИР – Велики Гај има мноштво споменика прошлости. Још 1. децембра 1965. године под заштиту стављено је 13 икона са Царским дверима (Богородица са Христом из 1773. године, Свети Никола, Исус Христос, Јован Крститељ, Царске двери, Икона са житијем Светог Николе, Распеће Христово, Апостоли Петар и Павле, Арханђели Михајло и Гаврило, Рођење Богородице, Исус Христос и Богородица са Христом) које припадају СПЦ. Сама црквена зграда се третира као посебна архитектонска вредност. У цркви постоји Октоих, штампан 1644. године. у Лавову и једна Хорологија (часослов), штампана у Лавову 1692. године.

КАТОЛИЧКА ЦРКВА У ЈЕРМЕНОВЦИМА сазидаана је 1866. године посвећена Светој Ани и по времену настанка значајан је историјски и културни објекат. За време царице Терезије основана је Парохијална општина у Маргити, по некима 1750. а по другима 1715. године. Црква брвнара подигнута је 1742. године и била је од прућа и под шиндром. Из ње су све иконе у садашњој цркви и све су српске (Ердејановић).

СРПСКА ЦРКВА је сазидаана 1810. године. Нова црква која и данас постоји зидаана је у периоду 1833 – 1836 за време патријарха Јосифа Рајачића и Стефана Стратимировића.

МАНАСТИР Св. АРХАНГЕЛА МИХАЈЛА СА ПРАВОСЛАВНОМ ЦРКВОМ У ХАЈДУЧИЦИ коју је саградила Олга Јовановић као своју задужбину у периоду 1936 – 1939. године када је одржано прво богослужење. Године 1985. саграђен је манастирски конак. Црква је недавно реновирана и представља изузетну архитектонску и историјску вредност.

ДВОРЦИ – значајна вредост и посебност у општини Пландиште.

ДВОРАЦ „КАПЕТАНОВО“ саграђен је 1904. године недалеко од Старог Леца на километар од пута Вршац - Зрењанин. Саградио га је ондашњи жупан Ботка Бела. Дворац је спратна зграда, подужно оријентисана са двосливним кровом и три забата. Грађен је у духу псеудо-средњовековног замка и као такав представља редак примерак дворца на територији Војводине. Дворци овакве врсте значајни су за друштвено-историјске и културне прилике тог времена, а у односу на споменички фонд представљају редак примерак дворца на територији Војводине. У току је рестаурација од стране нових власника који планирају да осмисле и дворац и простор око њега новим садржајем.

ДВОРАЦ ДУЊЕРСКИХ УХАЈДУЧИЦИ ТАКОЗВАНИ „КАШТЕЛ“ налази се у средишту двестогодишњег парка. Саградио га је Лазар Дунђерски 1901. године по угледу на свој дворац у Челареву (Бачка). То је приземна зграда грађена у класицистичком стилу. Под заштитом је државе као споменик културе.

ДВОРАЦ ЈАГОДИЋ на салашу Јагодић налази се уз саму реку Брзаву на ободу општине Пландиште. Дворац припада групи пољских двораца у класицистичком стилу, зидан на имању спахија. Саградио га је 1835. године Петар Јагодић, племић „од Крњаче“, велепоседник, поджупан и посланик у ондашњој Српској народној скупштини у Сремским Карловцима. Налази се на ободу Парк дворца.

ДВА ДВОРЦА У СТАРОМ ЛЕЦУ племића Пала и Јаноша Данијела изграђена 1897. и 1903. године у класицистичком стилу. Под заштитом су државе као споменици културе, а користи их Дом за душевно оболела лица „1. октобар“.

ЗГРАДА ОПШТИНЕ ПЛАНДИШТЕ из 1889. године и **зграда Суда** из 1908. године имају претходну заштиту.

ТРАНЗИТНИ ТУРИЗАМ – има своје могућности у општини Пландиште. Поред двораца, паркова и цркава, значајне могућности дају манифестације различитог карактера, које се у ту сврху и организују: Рок вилиџ (Rock Village) фестивал у Банатском Соколцу крајем августа, Међународна туристичко-спортска манифестација „Дани рибара Јаношк – Јерменовци“ на каналу Дунав Тиса Дунав прве недеље септембра, Хајка на лисицу у Маргити крајем јануара и почетком фебруара, Савезна изложба паса у Великој Греди у августу.

АНАЛИЗА ДОКУМЕНАТА

Први корак у раду радних група, пре него што се започне са анализом вредности и проблема је анализа докумената. Овај изузетно важан корак не сме остати недоречен, али се не треба ни превише дубоко упуштати у проучавање. Документи су различите форме регулативе који нам дају информације о степену уређења одређене области и раду појединих сегмената заједнице. За овај корак је потребно прикупити што више докумената са различитих нивоа – од међународних конвенција, преко домаћих закона и подзаконских аката, покрајинских и локалних одлука, до годишњих планова рада установа, јавних предузећа, чак и планова рада локалних НВО (ловци, риболовци...). У случају непостојања докумената или њиховог постојања али непримењивања, радна група већ у овој фази може уочити поједине проблеме и трендове који постоје у вези одређених вредности заједнице. Све три радне групе су уочиле одређени недостатак планских докумената, али и њихову појаву и усвајање у последњих неколико година. Општина је усвојила локалну стратегију друштвено-економског развоја, али не постоји Локални еколошки акциони план, ни Стратегија социјалне заштите, док постоје напори за израду акционог плана политике за младе, кроз оснивање Канцеларије за младе. Постоји недостатак локалних одлука које уређују поједине сегменте у области заштите животне средине, пре свега у недостатку институционалног решавања проблема и финансирања програма заштите животне средине (нема локалног Фонда за заштиту животне средине ни одлуке о локалним накнадама за загађење), али и недостатак квалитетнијих програма јавних установа, који би више одговарали задовољењу потреба грађана. Број постојећих заштићених природних и културних добара је недовољан, а такође није прихватљиво то што се програми заштите постојећих заштићених добара не примењују и не реализују. Одређен број планова и програма се не остварује у целисти или се не остварује уопште.

ТРЕНДОВИ

У овом кораку анализирани су трендови свих вредности, да ли су у порасту, стагнацији или опадању, дати су показатељи тренда и изузеци уколико их има.

ПОЉОПРИВРЕДА, ВОДОПРИВРЕДА И ШУМАРСТВО

НЕЗАГАЂЕНА ЖИВОТНА СРЕДИНА – Опште стање у друштву и економска криза неповољно утичу на свест људи, што директно доводи до пораста негативних утицаја на животну средину. Од трендова забележени су пораст броја дивљих депонија, загађених вода, загађујућих материја у пољопривредном земљишту и пораст броја аутомобила. Спровођењем низа мера, едукацијом и санкцијама, доводи се постепено до позитивних решења, као што су акције уклањања дивљих депонија, изградња канализације итд.

ПРИРОДНА И ЕНЕРГЕТСКА БОГАТСТВА – Последњих година повећана је експлоатација нафте и гаса. Постоји иницијатива и раде се истраживања, планирања и припремне активности за коришћење алтернативних извора енергије.

ФАРМЕРСТВО – Несигурност тржишта, дуготрајна ниска цена производа и миграције становништва из села у град довеле су до немотивисаности и промене производне структуре у општини – смањења броја стоке. Последњих година појавили су се произвођачи који се углавном окрећу држању продуктивнијих раса животиња, што доводи и до укрупњавањаседа, пораста сточне производње и гашења индивидуалних газдинстава са малим бројем грла. Увођењем нових мера, савремених контрола и технологија добијају се савремене фарме.

ОБРАДИВО ЗЕМЉИШТЕ – Променом власништва створени су велики агрокомплекси са савременом механизацијом, повећава се број регистрованих пољопривредних газдинстава, Савременим технологијама и агротехничким мерама повећани су приноси.

РЕКЕ И КАНАЛИ – Последњих година учестале су поплаве са великим материјалним штетама (2005. на пример), због недовољног одржавања система, и активностима као што је сеча дрвећа и ветрозаштитног појаса уз бедеме и обрада земљишта до самих бедема.

ЛОВИШТА – Стање у друштву, односно пораст сиромаштва довео је до сече шума и обраде пашњака, ледина, до уништења станишта. То је довело до смањења броја животиња.

КУЛТУРНЕ И ЉУДСКЕ ВРЕДНОСТИ

МЛАДА ПОПУЛАЦИЈА – Број младих у насељу Пландиште стагнира, док у свим осталим насељима тај број опада, што је негативан тренд. Такође, као негативан тренд је уочено да је заинтересованост младих за друштвена питања мала и незадовољавајућа. Индикатори који потврђују стање трендова су: број сваке године уписане деце школског и предшколског узраста, као и пописи становништва у последњих 30 година. Као позитивни изузеци уочено је да је велики број младих до 19 година укључен у активности Црвеног крста, КУД-ова и спортских организација, те да је формирана и почела са радом Канцеларија за младе. Као позитиван тренд уочен је пораст едукативних активности код младих. Индикатори који потврђују овај тренд су број курсева за рад на компјутерима и едукативне активности које се спроводе у организацији Општинске организације Црвеног крста, а односе се на обуку за прву медицинску помоћ, хуманитарно право итд.

МУЛТИКУЛТУРАЛНОСТ – груписани су све сами позитивни трендови, као што су очување националне структуре становништва, очување традиције српског народа и националних мањина. Ове позитивне трендове потврђују индикатори – опстајање села са доминацијом једне нације, повећан број културно уметничких друштава и других удружења грађана путем којих се гаји традиција и различите културне вредности, одржавање и склапање нових мешовитих бракова.

РАДНА СНАГА – негативан тренд је опадање броја запослених и пораст броја незапослених, а индикатор који то потврђује је број незапослених на 1000 становника, који је са 127 на 1000 становника у 2001. години, порастао на 143 у 2006. години. Позитивни изузеци: повећање броја занатских радионица, удружења земљорадника и регистрованих пољопривредних домаћинстава.

КУЛТУРНИ АМАТЕРИЗАМ – позитивни трендови. Повећан је број КУД-ова и културних манифестација. Индикатори: у 2009. години активно 5 КУД-ова, а пре 10 година било је активно само једно друштво, 5 културних манифестација од општинског значаја, што у поређењу са временом од пре 10 година, представља повећање од 80%. Оно што је пре 10 година било на нивоу маште, а то је организација манифестације од републичког значаја, од 2003. године траје без прекида („Крајишки бисери“). Пре 25 година настала манифестација „Дани рибара“ од пре 4 године има међународно учешће, а покровитељи су општине Пландиште и Алибунар и Извршно веће АП Војводине.

ДОМОВИ КУЛТУРЕ – стагнација. Недостатак простора за задовољавање културних и друштвених потреба грађана у већем броју насеља у општини, недостатак финансијских средстава за изградњу и адаптацију нових и постојећих објеката.

ДВОРЦИ, ПАРКОВИ И ЦРКВЕ

ПАРКОВИ – позитиван тренд има повећање нивоа заштите. Од 1973. године стављени су под заштиту Парк дворца у Хајдучици, Парк дворца Јагодић, Стари парк у Великом Гају, 2003. године извршена је ревизија заштите. Позитиван тренд је постојање програма заштите и одржавања и израда главног пројекта реконструкције Старог парка у Великом Гају, као и повећање броја посетилаца. Негативан тренд је смањење броја стабала – стара се секу, али се не обнављају новим. Иако се програми развоја, одржавања и заштите доносе сваке године, потребно је да стараоци спроводе те програме и да их финансира локална самоуправа.

ЦРКВЕ И МАНАСТИР – Од 2000. године започета је реконструкција и адаптација свих цркава на територији општине. Од 2003. године постоји и туристички водич општине. Насеље Пландиште добија свој православни храм Свети Рафаило Банатски.

ДВОРЦИ – негативан тренд, затворени су за јавност, власништво није регулисано или су власници незаинтересовани за отварање за јавности. Неискоришћена вредност.

ТРАНЗИТНИ ТУРИЗАМ – позитиван тренд, чине се напори да се осмисли понуда. Урађен је туристички водич општине, брошура „Стари паркови Баната“, водич „Парк дворца у Хајдучици“, Европски центар за децу и омладину у Хајдучици је у реализацији

УТИЦАЈ ТРЕНДОВА

У овом кораку се анализира шта ће се догодити са неком вредношћу ако се ништа не предузме да се промена спречи или бар умањи. Претходно се запажа да ли је промена током времена, тј. тренд негативан или позитиван по дату вредност. Такође се анализира процена тренутних трендова на друштвене и економске вредности за различите групе актера и какав ће утицај имати на њих ако се тренд настави.

ПОЉОПРИВРЕДА И ВОДЕ

НЕЗАГАЂЕНА ЖИВОТНА СРЕДИНА

Смањење квалитета животне средине има негативан друштвено-економски утицај, док очување и унапређење животне средине има позитиван утицај.

ПРИРОДНА И ЕНЕРГЕТСКА БОГАТСТВА

Коришћење фосилних горива има ограничен позитивни економски и друштвени утицај, али има и негативан утицај, док коришћење алтернативних извора енергије, снаге ветра и термоминералних извора има већи позитиван социјални и економски утицај на друштво.

ФАРМЕРСТВО

Негативан социјални и економски утицај у друштву имају трендови промене власника великих агро-комплекса, укрупњавање производње и смањење броја стоке. Позитиван социјални и економски утицај на друштво имају трендови увођења продуктивнијих грла, увођење матичне евиденције и редовне анализе исправности производа.

ОБРАДИВО ЗЕМЉИШТЕ

Негативан друштвени и економски утицај имају трендови смањења површина под заливним системима, промена власништва и укрупњавање пољопривредног земљишта. Позитиван социјални и економски утицај на друштво имају трендови повећања обрадивих површина, повећање гајења производа у стакленицима и регистрација пољопривредних газдинстава.

РЕКЕ И КАНАЛИ

Негативан социјални и економски утицај имају трендови који се односе на оштећење насипа и уништавање ветрозаштитних појасева уз реке и канале. Позитиван социјални и економски утицај на друштво има улагање у боље одржавање каналске мреже.

ЛОВИШТА

Негативан социјални и економски утицај има уништавање станишта и смањење броја и врста животиња. Позитиван социјални и економски утицај на друштво има организација такмичења, што доводи до окупљања људи различитих слојева друштва, али и могућност едукације већег броја људи у правцу очувања и заштите природе и мониторинга на терену.

КУЛТУРНЕ И ЉУДСКЕ ВРЕДНОСТИ

МЛАДА ПОПУЛАЦИЈА:

Друштвени аспект: позитиван – већи број радно способних и оспособљених за рад на савременим системима. Негативан за трендове „број младих у насељу Пландиште је у стагнацији, а у осталим насељима

општине опада“ и „заинтересованост младих за друштвена питања је мала“ – зато што се смањује број чланова заједнице, повећава се њена старост, јер се смањује број људи који се баве решавањем друштвених питања,

Економски аспект: позитиван – већа продуктивност, информисаност и укључење у друштвена збивања. Негативан – смањење броја радно способних и повећање броја пензионера, увећава трошкове буџета на свим нивоима, а смањује се могућност напретка.

МУЛТИКУЛТУРАЛНОСТ:

Друштвени аспект: позитиван – добри међуљудски односи доприносе стабилности и напретку заједнице

Економски аспект: позитиван – постоје услови за напредовање заједнице.

РАДНА СНАГА:

Друштвени аспект: негативан - незапосленост и недостатак друштвене афирмације изазива незадовољство, немотивисаност, пасивност, па се ни проблеми заједнице не решавају на најбољи могући начин.

Економски: негативан – мали број запослених значи мали приход у буџету за решавање проблема и повећање квалитета живота у заједници. Такође, мали број запослених доводи до повећања броја становника у потреби за социјалном заштитом (социјална помоћ).

КУЛТУРНИ АМАТЕРИЗАМ:

Друштвени аспект: позитиван – већи број КУД-ова и културних манифестација повећава могућност за задовољење културних и забавних потреба људи и утиче на друштвени живот. **Економски аспект:** позитиван – индиректно, због повећања квалитета живота

ДОМОВИ КУЛТУРЕ:

Друштвени аспект: негативан – недостатак простора и начина за задовољавање културних и друштвених потреба грађана у већем броју села.

Економски аспект: негативан – директно на недостатак финансија за изградњу нових и адаптацију постојећих објеката домова културе, индиректно на смањење квалитета живота.

ДВОРЦИ, ПАРКОВИ И ЦРКВЕ

ПАРКОВИ

Друштвени аспект: позитиван – заштићени споменици природе дају могућност за задовољење еколошких, здравствених, рекреативних и културних потреба, имају позитиван утицај на друштвени живот, ментално здравље и развијају еколошку свест.

Економски аспект: позитиван – индиректно утичу на повећање квалитета живота и пораст људских ресурса, а директно на могућност боље туристичке понуде.

ЦРКВЕ И МАНАСТИР

Друштвени аспект: позитиван – могућност за задовољење верских и духовних потреба, верско образовање људи и деце, утицај на свеукупан друштвени живот.

Економски аспект: позитиван – задовољнији људи су радно способнији, а директно доприносе бољој туристичкој понуди

ДВОРЦИ

Друштвени аспект: негативан – недовршена приватизација довела је до немогућности коришћења ресурса. Тамо где је власништво уређено, не постоји добра комуникација између власника и државних органа, нити добра воља, што је довело до затворености ресурса. Мања могућност упознавања културе и историје.

Економски аспект: негативан – недовољно средстава за санацију и реконструкцију, сиромашнија туристичка понуда, умањени економски ефекти.

ТРАНЗИТНИ ТУРИЗАМ

Друштвени аспект: позитиван – задовољење културних и забавних потреба људи.

Економски аспект: позитиван – боља туристичка понуда значи више економских ефеката.

СТАНДАРДИ И ВИЗИЈА

Један део одрживог развоја је избегавање и смањење неприхватљивих ризика на најмању могућу меру, као и спречавање нежељених промена и негативних последица, те остварење жељене будућности. У овом кораку дефинисани су претње/ризичи, минимални стандарди и визија. Визија будућности треба да буде водиља према одрживом развоју. Минимални стандарди могу послужити и као нормативне границе за наредну, будућу процену политика или планова, односно процену прихватљивих и неприхватљивих последица.

ПОЉОПРИВРЕДА, ВОДОПРИВРЕДА И ШУМАРСТВО

НЕЗАГАЂЕНА ЖИВОТНА СРЕДИНА

Тренд: пораст броја дивљих депонија, више аутомобила, загађених вода и пестицида у тлу

Претње/ризичи: само у 6 од 13 села се организовано прикупља комунални отпад, више површина под дивљим депонијама, недостатак канализационе мреже у свим насељима, коришћење хемијских средстава у прекомерним дозама, неинформисаност, стара навика (само заорати), стара механизација, нема обавезе за анализом земљишта, веће аерозагађење.

Минимални стандарди: увођење система за одношење смећа из свих села, уклањање свих дивљих депонија, боља контрола локалне комуналне инспекције, изградња канализационих мрежа са пречистачима у свим селима, коришћење пестицида само од стране стручних лица, увођење обавезне анализе, боља контрола локалне инспекције заштите животне средине по питању паљења биомасе.

ЕНЕРГЕТСКА БОГАТСТВА

Тренд: термалне воде и ветар се не користе, сеча шуме и ветрозаштитних појасева

Претње/ризичи: незапосленост и скупи енергенти разлог су незаконите сече

Минимални стандарди: константно обнављање и подизање нових засада, израда пројекта и остваривање других услова за изградњу бање и ветрофарме

ФАРМЕРСТВО

Тренд: смањење броја стоке, уводе се продуктивнија грла, укрупњавање сточне производње док се мала индивидуална газдинства гасе, повећано услужно држање товних пилића

Претње/ризичи: ниска цена на тржишту и нестабилност цена, недовољна примена савремених мера, појава заразних болести домаћих животиња, лошији квалитет производа, нестручно држање животиња, сиромаштво, промена власништва великих агрокомплекса

Минимални стандарди: држава не сме да препусти све тржишту, као што је сада и мора да постоји државна интервенција у регулацији цена, редовни здравствени прегледи и потпуна матична евиденција животиња, редовна контрола млека и других производа, стимулација малих домаћинстава, уговорени пласмани, нови власници морају бити из исте области или исте основне делатности као купљено газдинство

ОБРАДИВО ЗЕМЉИШТЕ

Тренд: повећање обрадивих површина пољопривредног земљишта, велики агрокомплекси су променили власништво, пораст индивидуалног гајења поврћа у пластеницима, смањење површина под заливним системима, повећање броја регистрованих газдинстава

Претње/ризичи: лош квалитет земљишта, прекомерна и нестручна употреба пестицида, стара механизација, пропадање система, лоши временски услови

Минимални стандарди: увођење обавезних анализа земљишта, нови власници морају бити из исте области, субвенције за увођење нових технологија, система и механизације

РЕКЕ И КАНАЛИ

Тренд: одржавање каналске мреже у порасту, али је у порасту и оштећење насипа

Претње/ризици: таложeње муља, загађење воде, цветање воде, криволов, сеча стабала у појасу бедема и ветрозаштитним појасевима, обрада земље до самих бедема

Минимални стандарди: редовно одржавање канала, израда и спровођење плана ветрозаштитних појасева

ЛОВИШТА

Тренд: смањење броја неких врста дивљачи услед недостатка станишта, повећан број ловаца

Претње/ризици: криволов, тровање штеточина, уништавање природних станишта, претварање пустара и пашњака у обрадиво земљиште, сеча шума, бахатост ловаца и недостатак знања о очувању природних вредности

Минимални стандарди: бољи рад ловних, риболовних, пољопривредних, шумарских и инспектора заштите животне средине, увођење едукације и контроле ловаца

КУЛТУРНЕ И ЉУДСКЕ ВРЕДНОСТИ

МЛАДА ПОПУЛАЦИЈА

Тренд: број младих и заинтересованост за друштвена питања у опадању

Претње/ризици: опадање наталитета, несигурност запослења, велика економска зависност младих од родитеља, доступност различитих информација без изграђених критеријума, недовољна информисаност о социјалним и економским проблемима, укорењене предрасуде, недостатак средстава за спровођење едукативних и хуманитарних активности, друштвени утицај младих симболичан, слабо интересовање за друштвено корисне активности.

Минимални стандарди: породице треба да имају најмање двоје деце и најмање једног запосленог са сигурним радним местом, стално вршити мултидисциплинарну едукацију у школама и ван њих, обезбедити минимум буџетских средстава за едукативне и хуманитарне активности, охрабривати младе да се помере са друштвене маргине.

МУЛТИКУЛТУРАЛИЗАМ (Тренд: позитиван)

Претње/ризици: и поред добрих међунационалних односа, постоји опасност од недовољне заинтересованости за међусобно познавање култура и даље очување добрих односа.

Минимални стандарди: стално одржавање заједничких манифестација ради међусобног упознавања културе и обичаја, као и минимално знање језика, културе и историје.

РАДНА СНАГА (Тренд: у опадању)

Претње/ризици: негативне последице које се код незапослених могу јавити због угрожености животне егзистенције, људске, друштвене и професионалне неафирмисаности и нереализованости, погоршано здравствено стање, пораст корупције и криминала

Минимални стандарди: створити услове за отварање радних места, што чешћа реализација јавних радова и обезбеђење примарне здравствене заштите

КУЛТУРНИ АМАТЕРИЗАМ (Тренд: у порасту)

Претње/ризици: опадање интересовања младих за рад КУД-ова, недовољна финансијска средства за рад друштва и организацију културних манифестација, недовољан број стручних кадрова за едукацију младих.

Минимални стандарди: стална активност на omasовљењу и едукацији школске деце за рад у КУД-овима, обезбеђење минимума финансијских средстава из буџета локалне самоуправе и од донатора, едукација постојећих и будућих кадрова за стручни рад.

ДОМОВИ КУЛТУРЕ (Тренд: опадање)

Претње/ризици: већина домова културе у општини у континуираном пропадању до нивоа руинираности, недостатак средстава за финансирање адаптације или изградње, а присутна је и незаинтересованост становништва за културна и друга дешавања.

Минимални стандарди: израда пројеката и учешће на републичким и покрајинским конкурсима, обезбеђење средстава из локалног буџета за основно одржавање ових објеката.

ДВОРЦИ, ПАРКОВИ И ЦРКВЕ

Како су вредности међусобно повезане, често са истим проблемима и актерима, радна група се одлучила за збирну оцену свих вредности

Претње/ризици: не постоји довољно квалитетан интерактиван однос у локалној заједници, недовољна мотивација за имплементацију планираних акција, недостатак системске размене информација (размена података и информација на бази личних познанстава), лични сукоби актера, несигурност финансирања, губитак почетних идеја и мотива, нема озбиљних садржајних понуда за туристе, деградација животне средине и културних вредности, нерешен статус власништва над добрима, а тамо где је решен, не постоји добра комуникација између власника и локалне самоуправе, немотивисаност људи да траже средства и ван општинског буџета, непостојање туристичке организације, недовољно смештајног капацитета, недостатак обученог кадра у туризму, неједнака доступност информација (туристичке информације на веб сајту су недовољне, не ажурирају се редовно, у медијима су недовољно присутне информације, туристичке сигнализације има мало или не постоји, пропагандног материјала веома је мало, наступи на сајмовима слабо запажени), лоша промоција туристичких капацитета, запуштеност друмске, железничке и речне мреже, ниво урбане културе није задовољавајући, санкције за вандализам над културним објектима се не примењују, а и оне мере које би могле да се примене нису одговарајуће. Услед недовољне едукованости чланова заједнице, видан је недостатак осећаја за важност очувања вредности, па уместо савезника у њиховом очувању, расте број сарадника у систематском уништавању.

Минимални стандарди: бољи морални и материјални однос заједнице према културно-историјским споменицима, оснивање Туристичке организације, побољшање имиџа општине (интернет, брошуре), повезивање са регионом и прекогранична сарадња, доношење и реализација програма заштите и одржавања, охрабривање домаће радиности, усаглашавање различитих културних образаца од стране стручњака и заинтересоване јавности.

ПРОБЛЕМИ

У овом кораку се дефинишу главни проблеми или групе проблема за сваку вредност, што се користи за дефинисање стратегије за решавање проблема, затим се процењују ризици по друштво, ако изостане успех код решавања. Дефинишу се проблеми где трендови воде неприхvatљивом ризику, прелазе границу минималних стандарда или се очекује да се проблем јави у будућности, ако се тренд настави. За сваки проблем назначавају се актери који имају користи од трендова и они актери који су погођени таквим трендом, који захтевају хитно решавање. За сваки проблем назначава се ризик за друштво и описује се проблем за сваку вредност према следећим критеријумима: локација, одговорни актери, хитност, основни трендови, садашње последице и очекивани ризици за друштво.

ПОЉОПРИВРЕДА, ВОДОПРИВРЕДА И ШУМАРСТВО

НЕЗАГАЂЕНА ЖИВОТНА СРЕДИНА

Локација: цело подручје општине

Основни трендови: значајан проценат становништва још увек избегава одлагање смећа у канте и кесе, првенствено због избегавања плаћања услуга организованог изношења смећа, канализације нема у насељима општине, загађење из септичких јама када су подземне воде високе, опада квалитет пијаће воде и ваздуха, нестручна и нешколована лица могу слободно набавити и руковати опасним материјама који се користе у пољопривреди, нема контроле

Погођени актери: сви становници, јер проблеми загађења животне средине утичу на све

Одговорни актери: сами грађани због недостатка свести, локална самоуправа због недовољно активне

инспекције, Министарство пољопривреде, фитосанитарна инспекција, подручне пољопривредне службе, невладине организације, које требају много да раде на јачању свести становништва путем едукација и конкретних акција

Хитност: веома велика, нарочито за канализацију и употребу пестицида

Тренутне последице: по здравље становништва, по развијеност општине

ЕНЕРГЕТСКА БОГАТСТВА

Локација: села Јерменовци, Велика Греда и цело подручје општине

Основни трендови: постоји експлоатација нафте и гаса, али већ више деценија постоји још увек нереализована иницијатива за коришћење алтернативних извора енергије (ветар и термалне воде) у сврху изградње топлих леја, бањског туризма, ветрогенератора

Погођени актери: становници села Јерменовци и Велика Греда, сви становници општине

Одговорни актери: Република Србија, АП Војводина, локална самоуправа

Хитност: прилично велика

Тренутне последице: сиромаштво општине као последица неискоришћене развојне шансе

ФАРМЕРСТВО

Локација: подручје целе општине

Основни трендови: дугогодишња нестабилност тржишта, ниске откупне цене стоке, велике осцилације цена које мали произвођачи не могу да издрже, неисплаћене премије

Погођени актери: сви сточари и пољопривредни произвођачи, фарме и становништво

Одговорни актери: Министарство пољопривреде, ПС за пољопривреду, локална самоуправа

Тренутне последице: незаинтересованост за бављење сточарством, смањење сточног фонда, незапосленост, пропадање села

ОБРАДИВО ЗЕМЉИШТЕ

Локација: подручје целе општине

Основни трендови: укрупњавање поседа на којима су савременим агротехничким мерама повећани приноси, већи број регистрованих пољопривредних газдинстава, некоректна борба на лицитацији државног земљишта, нерегулисаност тржишта, ниске цене, нередовне исплате, несигурност тржишта, недостатак државних интервенција, гаранција и подршке (на пример, земљиште у Великом Гају и Купинику погодно је за неке културе, као што је сунцокрет, уљаре су давале бесплатан репроматеријал и хемију, људи су почели да гаје сунцокрет, а касније је због увоза откуп престао или је знатно пала цена), због беспарице, индивидуални произвођач је приморан да узгаја културе тако да не добија максималан резултат, пољопривредне произвођаче на нивоу целе општине

Погођени актери: индивидуални произвођачи и сви који живе од пољопривреде

Одговорни актери: Министарство пољопривреде, ПС за пољопривреду, локална самоуправа

Хитност: веома хитно због опстанка села

Тренутне последице: угрожена егзистенција људи и живота на селу

РЕКЕ И КАНАЛИ

Локација: подручје целе општине

Основни трендови: недовољно одржавање каналске мреже, загађење воде свим врстама отпада и од становништва и од индустрије, непоштовање прописаних мера, мало инспектора

Погођени актери: целокупно становништво, биљни и животињски свет

Одговорни актери: Министарство пољопривреде, ПС за пољопривреду, водопривредна инспекција, ЈП „Воде Војводине“, локална самоуправа, становништво

Хитност: један од најважнијих приоритета, да се не понове поплаве из 2005. године

Тренутне последице: опасност од поплава, неупотребљивост воде као ресурса, осим у сврху одвођења отпада, што је неприхватљиво

ЛОВИШТА

Локација: цела општина, односно Ловачко друштво Брзава и све њене секције

Основни трендови: недовољна уређеност области лова, недовољно приметан рад ловне, пољопривредне и шумарске инспекције, криволов, уништавање станишта, сеча шуме

Погођени актери: сви становници општине, као и животињски и биљни свет

Одговорни актери: ловачка друштва, републичка и покрајинска инспекција

Хитност: није ургентно, али захтева брзо реаговање

Тренутне последице: мање дивљачи, нестанак одређених врста, доспевање неких врста на листу угрожених, сиромашнији екосистем је осетљивији на неповољне утицаје, мање атрактивна ловишта доводе до мање посете ловаца – мања могућност за туризам

КУЛТУРНЕ И ЉУДСКЕ ВРЕДНОСТИ

МЛАДА ПОПУЛАЦИЈА (1)

Локација: цела општина, посебно насеља са опадањем броја, углавном старијих становника

Основни трендови 1: број младих у насељу Пландиште је у стагнацији, а у осталим насељима опада, мали наталитет присутан, у више од 50% насеља изузетно, где се годишње роди 1 до 2 детета, нема посла, породилска права су често ускраћена у приватним фирмама, несигурност egzистенције за младе, мала стимулативна средства за подстицање рађања

Погођени актери: општина, највећи број насеља, предшколске и школске установе и привредни субјекти, сви чланови локалне заједнице, млада популација

Одговорни актери: Република Србија (у дужем временском периоду државна популациона политика према развоју села и пољопривреде не даје резултате, држава не чини довољно да заштити социјална и породилска права), локална самоуправа

Хитност: можда је прекасно, решавање овог проблема се намеће алармантно, јер прети опасност од одумирања, па и нестанка појединих насеља

Тренутне последице: празне и запуштене куће, запуштена села, необрађене њиве, друштвена база мања, економски развој заустављен, заједница у целости пропада

МЛАДА ПОПУЛАЦИЈА (2)

Локација: подручје целе општине

Основни трендови 2: заинтересованост младих за друштвена питања је мала, недостатак средстава и мали број заинтересованих за едукативне и хуманитарне активност, недовољна информисаност младих, искључивање младих из решавања важних питања за заједницу

Погођени актери: млада популација, али и цела локална заједница

Одговорни актери: локална самоуправа, државне и локалне установе образовања, социјалне и здравствене заштите, Канцеларија за младе, локалне НВО

Хитност: решавање овог проблема није алармантно

Тренутне последице: мали број младих укључених у решавање проблема друштвене заједнице, закаснило обнављање старосне структуре органа и организација, нема довољно помоћи за оне којима је потребна (стара и болесна лица, примаоци крви)

МУЛТИКУЛТУРАЛИЗАМ

Локација: територија целе општине

Основни трендови: недовољна заинтересованост за међусобно познавање култура и обичаја, изостанак наставних садржаја у школама којима се подстиче упознавање деце са културом и обичајима мањина, недовољан број заједничких културних и других манифестација

Погођени актери: сви грађани

Одговорни актери: Република Србија и Аутономна покрајина Војводина (креирање ширег друштвено-политичког амбијента), локална самоуправа (креирање локалних политичких оквира), образовне и ванобразовне установе, као и невладине организације и удружења грађана које се баве неговањем традиције српског народа и националних мањина

Хитност: није алармантна јер је присутан и постоји висок ниво толеранције и добри људски и међунационални односи

Тренутне последице: међусобно познавање културе и језика није какво би могло да буде

РАДНА СНАГА

Локација: подручје целе општине

Основни трендови: Опада број запослених, расте број незапослених, недовољно интересовање потенцијалних инвеститора да улажу у развој општине, недовољно јавних радова, недовољно ангажовање инспекције рада на елиминисању рада „на црно”

Погођени актери: грађани који су остали без посла због затварања великих производних капацитета и њихове породице, али и шира заједница због мањег локалног буџета

Одговорни актери: Република Србија и АП Војводина (креирање ширег друштвено-политичког амбијента), локална самоуправа (креирање локалних политичких оквира)

Хитност: хитно је решавање овог проблема, јер он угрожава егзистенцију грађана и целе заједнице, као и задовољавање основних потреба породица оних који остају без посла или који га никад нису ни имали

Тренутне последице: присуство великог броја корисника социјалне и других видова помоћи, што угрожава буџете на свим нивоима и смањује могућност да се реализује нека друга погодност за грађане, незадовољство, здравствени проблеми, мањи квалитет живота

КУЛТУРНИ АМАТЕРИЗАМ И МАНИФЕСТАЦИЈЕ

Локација: подручје целе општине

Основни трендови: опадање интересовања за рад у КУД-овима, организовање културних манифестација, недовољан број стручних кадрова за рад у КУД-овима и у организацији културних манифестација

Погођени актери: млади свих узраста, као и они грађани чије интересовање досеже ка различитим видовима аматерског рада

Одговорни актери: локална самоуправа, институције и установе културе на нивоу Републике, Покрајине и локалне самоуправе, КУД-ови и месне заједнице

Хитност: није хитно, у овом моменту је стабилизован рад КУД-ова, редовне су све обавезне смотре, обезбеђен је минимум средстава из буџета општине за рад КУД-ова и организацију манифестација културног карактера

Тренутне последице: стагнација у раду КУД-ова и организацији културних манифестација, мањи друштвени значај ових манифестација, опадање интересовања младих за аматерски рад

ДОМОВИ КУЛТУРЕ

Локација: у насељима осим Пландишта, Маргите, Јерменоваца, Хајдучице и Милетићева

Основни трендови: домови културе у пропадању, вишегодишњи немар и континуитет у пропадању, недостатак финансијских средстава за одржавање и изградњу

Погођени актери: грађани месних заједница

Одговорни актери: друштвена заједница и привреда

Хитност: није хитно решавање, јер домови културе у месним заједницама са пристојним условима за рад омогућавају остваривање минимума потреба који су у њиховој надлежности

Тренутне последице: изостанак заједничког простора за окупљање грађана и немогућност организовања културних активности у местима где су домови неупотребљиви или их уопште нема. Ризик који се намеће је изостанак иницијативе, помоћи и интересовања и финансијских средстава за решавање овог проблема

ДВОРЦИ, ПАРКОВИ, ЦРКВЕ

ПАРКОВИ

Локација: сва насеља у општини, нарочито Хајдучица, Велики Гај и салаш Јагодић

Погођени актери: грађани општине и региона

Одговорни актери: Завод за заштиту природе, стараоци, локална самоуправа, Р. Србија

Хитност: није хитно, али је неопходно

Основни трендови: недостатак кадра туристичког профила, недостатак системске размене информација, недоступност и затвореност вредности, непостојање туристичке организације, непостојање промотивног материјала (брошуре, рекламе, инфо табле)

Тренутне последице: нема посећености, мало туриста, пропадање споменика културе и природе због недостатка финансијских средстава, незаинтересованост јавности

ЦРКВЕ И МАНАСТИР

Локација: цркве и манастири на подручју општине

Погођени актери: грађани општине и региона

Одговорни актери: локална самоуправа, Република Србија, црквене институције

Хитност: није хитно, али је неопходно

Основни трендови: доношење програма одржавања, на свим црквама врши се или је већ извршена реконструкција и адаптација, уређење и одржавање, очување културног идентитета

Тренутне последице: пропадање културних вредности

ДВОРЦИ

Локација: дворци у општини

Погођени актери: грађани општине и региона

Одговорни актери: Завод за заштиту споменика културе, стараоци – власници, локална самоуправа, Република Србија

Хитност: није хитно, али је неопходно

Основни трендови: недостатак финансијских средстава, системске размене информација и едукација, непостојање промотивног материјала, нерешени власнички односи, немотивисаност власника за отварање и презентацију вредности, делимично одржавање парка и двораца

Тренутне последице: пропадање споменика природе (паркова и двораца)

ТРАНЗИТНИ ТУРИЗАМ

Локација: подручје општине Пландиште

Погођени актери: сви чланови локалне заједнице

Одговорни актери: локална самоуправа

Хитност: није хитно, али је неопходно

Основни трендови: непостојање Туристичке организације, непостојање промотивног материјала (делимично постојање, али недоступност), недостатак обученог кадра туристичког профила, недостатак системске размене информација

Тренутне последице: слаба посећеност туриста, нема прилива новца од туризма

АНАЛИЗА УЗРОКА ПРОБЛЕМА

На основу друштвених, економских и институционалних фактора и фактора животне средине и односа актера према њима, разматрани су и препознати проблеми на локалном, државном и међународном нивоу. Пратећи узрочне активности, препознали смо и издвојили актуелне проблеме и предложили могућа решења.

ПОЉОПРИВРЕДА, ВОДОПРИВРЕДА И ШУМАРСТВО

НЕЗАГАЂЕНА ЖИВОТНА СРЕДИНА

Локација: цело подручје општине

Основни трендови: значајан проценат становништва још увек не одлаже смеће у канте и кесе, првенствено због избегавања плаћања услуга организованог изношења смећа, канализације нема у насељима општине, загађење из септичких јама када су подземне воде високе, опада квалитет пијаће воде и ваздуха, нестручна и нешколована лица могу слободно набавити и руковати опасним материјама који се користе у пољопривреди, нема контроле

Погођени актери: сви становници, јер проблеми загађења животне средине утичу на све

Одговорни актери: сами грађани због недостатка свести, локална самоуправа због недовољно активне инспекције, Министарство пољопривреде, фитосанитарна инспекција, подручне пољопривредне службе, невладине организације, које требају много да раде на јачању свести становништва путем едукација и конкретних акција

Хитност: веома велика, нарочито за канализацију и употребу пестицида

Тренутне последице: по здравље становништва, по развијеност општине

ЕНЕРГЕТСКА БОГАТСТВА

Локација: села Јерменовци, Велика Грета и цело подручје општине

Основни трендови: постоји експлоатација нафте и гаса, али већ више деценија постоји још увек нереализована иницијатива за коришћење алтернативних извора енергије (ветар и термалне воде) у сврху изградње топлих леја, бањског туризма, ветрогенератора

Погођени актери: становници села Јерменовци и Велика Грета, сви становници општине

Одговорни актери: Република Србија, АП Војводина, локална самоуправа

Хитност: прилично велика

Тренутне последице: сиромаштво општине као последица неискоришћене развојне шансе

ФАРМЕРСТВО

Локација: подручје целе општине

Основни трендови: дугогодишња нестабилност тржишта, ниске откупне цене стоке, велике осцилације цена које мали произвођачи не могу да издрже, неисплаћене премије

Погођени актери: сви сточари и пољопривредни произвођачи, фарме и становништво.

Одговорни актери: Министарство пољопривреде, ПС за пољопривреду, локална самоуправа

Тренутне последице: незаинтересованост за бављење сточарством, смањење сточног фонда, незапосленост, пропадање села

ОБРАДИВО ЗЕМЉИШТЕ

Локација: подручје целе општине

Основни трендови: укрупњавање поседа на којима су савременим агротехничким мерама повећани приноси, већи број регистрованих пољопривредних газдинстава, некоректна борба на лицитацији државног земљишта, нерегулисана тржишта, ниске цене, нередовне исплате, несигурност тржишта, недостатак државних интервенција, гаранција и подршке (на пример, земљиште у Великом Гају и Купинику погодно је за неке културе, као што је сунцокрет, уљаре су давале бесплатан репроматеријал и хемију, људи су почели да гаје сунцокрет, а касније је због увоза откуп престао или је знатно пала цена), због беспарице, индивидуални произвођач је приморан да узгаја културе тако да не добија максималан резултат, пољопривредне произвођаче на нивоу целе општине

Погођени актери: индивидуални произвођачи и сви који живе од пољопривреде

Одговорни актери: Министарство пољопривреде, ПС за пољопривреду, локална самоуправа

Хитност: веома хитно због опстанка села

Тренутне последице: угрожена егзистенција људи и живота на селу

РЕКЕ И КАНАЛИ

Локација: подручје целе општине

Основни трендови: недовољно одржавање каналске мреже, загађење воде свим врстама отпада и од становништва и од индустрије, непоштовање прописаних мера, мало инспектора

Погођени актери: целокупно становништво, биљни и животињски свет

Одговорни актери: Министарство пољопривреде, ПС за пољопривреду, водопривредна инспекција, ЈП „Воде Војводине“, локална самоуправа, становништво

Хитност: један од најважнијих приоритета, да се не понове поплаве из 2005. године

Тренутне последице: опасност од поплава, неупотребљивост воде као ресурса, осим у сврху одвођења отпада, што је неприхватљиво

ЛОВИШТА

Локација: цела општина, односно Ловачко друштво „Брзава” и све њене секције

Основни трендови: недовољна уређеност области лова, недовољно приметан рад ловне, пољопривредне и шумарске инспекције, криволов, уништавање станишта, сеча шуме

Погођени актери: сви становници општине, као и животињски и биљни свет

Одговорни актери: ловачка друштва, републичка и покрајинска инспекција

Хитност: није ургентно, али захтева брзо реаговање

Тренутне последице: мање дивљачи, нестанак одређених врста, доспевање неких врста на листу угрожених, сиромашнији екосистем је осетљивији на неповољне утицаје, мање атрактивна ловишта доводе до мање посете ловаца – мања могућност за туризам

КУЛТУРНЕ И ЉУДСКЕ ВРЕДНОСТИ

МЛАДА ПОПУЛАЦИЈА

Препознати проблем: број младих и заинтересованост за друштвена питања (едукативне и хуманитарне активности) у опадању

Друштвени фактори: на локалном нивоу - смањење оснивања породица и брачних заједница, незаинтересованост заједнице за укључење младих у друштвена догађања, на националном нивоу - недовољна подршка државе програмима за младе, недостатак кампање, општа ерозија морала и свих друштвених вредности, превише негативних узора и образаца понашања који се младима доминантно нуде кроз медије, али и у свакодневном животу и опхођењу међу људима, а који постају очекивани и пожељни, афирмација професионализма, принципа корисности и личног, а на уштрб аматеризма, општег интереса и добра

Економски фактори: локално – смањење броја чланова породица и сиромаштво, државно – недовољно средстава у буџету за програме који подстичу укључење младих у друштвена догађања

Институционални фактори: недостатак средстава и активнијег односа према политици за младе, недовољно подстицање младих на активности, непостојање локалне стратегије за младе, неспровођење државне стратегије, недовољна медијска пажња позитивним напорима и успешним активностима које подстичу младе на друштвено ангажовање

Фактори животне околине: недовољно развијена еколошка свест

Решење: оживљавање привреде, јачање институција и демократије, реформа установа које се баве младима, приметнији рад канцеларије за младе, реализација локалног, покрајинског и националног акционог плана политике за младе, више локалних, покрајинских и државних конкурса за подстицање активизма младих и њихово укључење у друштвена збивања, више програма за младе прилагођених времену и савременом животу, више позитивних примера

МУЛТИКУЛТУРАЛНОСТ:

Препознати проблем: недовољна заинтересованост за међусобно познавање култура и обичаја, изостанак наставних садржаја којима се подстиче упознавање деце са културом и обичајима мањина, недовољан број заједничких културних и других манифестација

Друштвени фактори: мали број заједничких манифестација, недостатак личне иницијативе, превише негативних примера, схватање да су добри међунационални односи наслеђени и очекивани и да се на њиховом очувању и унапређењу не мора више радити

Економски фактори: недостатак средстава за све квалитетне програме

Институционални фактори: недостатак локалног плана

Фактори животне околине: недовољно развијена еколошка свест

Решење: оснивање нових и побољшање рада постојећих установа и организација цивилног друштва, учешће јавности у доношење планова и програма, организовање заједничких културних и других манифестација

РАДНА СНАГА

Препознати проблем: Опада број запослених, расте број незапослених, недовољно интересовање потенцијалних инвеститора за улагање у развој општине, недовољно јавних радова, недовољно ангажовање инспекције рада на елиминисању рада „на црно”

Друштвени фактори: локално – недостатак личне иницијативе за запослењем и усавршавањем, недовољно активности на привлачењу инвеститора, национално – недовољна политичка стабилност, недовољно инвестиција, макроекономски фактори

Економски фактори: лоша и неправедна приватизација, рецесија, осетљивост привреде, мало послова, ниска цена радне снаге

Институционални фактори: недостатак програма за преквалификацију и целоживотно образовање, недостатак државног плана за баланс између понуде и потражње одређених профила, недовољно програма за погодности инвеститорима

Фактори животне околине: када се велики број људи бави проблемима преживљавања и егзистенције, не може се очекивати нарочито развијена еколошка свест

Решење: стварање друштвено-политичког амбијента за инвестирање у нове погоне, привредне и услужне делатности, прихватање сезонских послова, финансирање преквалификација и целоживотног образовања, ангажовање незапослених на јавним радовима и доследна борба против рада на црно

КУЛТУРНИ АМАТЕРИЗАМ И МАНИФЕСТАЦИЈЕ

Препознати проблем: опадање интересовања за раду КУД-овима и организовање културних манифестација, недовољан број стручних кадрова за рад у КУД-овима и у организацији културних манифестација

Друштвени фактори: опадање интересовања младих за рад у КУД-овима, обезвређивање ауторског рада и културног стваралаштва, публика са недовољно изграђеним уметничким укусом која не може да задовољи сопствене културне потребе, формирање лошег укуса и негативна селекција вредности, недовољна отвореност према међународној сарадњи

Економски фактори: недовољна локална финансијска подршка, неспособност да се користе средства по покрајинским, републичким и међународним конкурсима за организовање манифестација врхунског уметничког домета, културне размене и интеркултуралног дијалога

Институционални фактори: недовољна заступљеност програма за подстицање културног аматеризма, слаба медијска заступљеност активности КУД-ова и културних манифестација

Фактори животне околине: недовољно је развијена еколошка свест

Решење: коришћење свих потенцијала аматерског културног стваралаштва, уз стално јачање капацитета и уметничких домета уметничких удружења и културних манифестација

ДОМОВИ КУЛТУРЕ

Препознати проблем: домови културе у пропадању, вишегодишњи немар и континуитет у пропадању, недостатак финансијских средстава за одржавање и изградњу

Друштвени фактори: недостатак простора у већем броју насеља за окупљање и задовољење културних потреба, недостатак увида у планове републичких и покрајинских институција у вези са решењима за обнову објеката културе

Економски фактори: недостатак средстава за реконструкцију и изградњу објеката културе

Институционални фактори: мали број домова културе у добром стању и велики број објеката ове врсте за реновирање и изградњу, недовољни капацитети корисника или непостојање правог корисника (КУД, Месна заједница, Културни центар), недовољна подршка локалне самоуправе, републике и покрајине за побољшање стања објеката културе

Фактори животне околине: недовољно је развијена еколошка свест

Решење: израда плана обнове, више конкурса за обнову домова културе

ДВОРЦИ, ПАРКОВИ, ЦРКВЕ

ПАРКОВИ

Препознати проблем: недостатак кадра туристичког профила, недостатак системске размене информација, недоступност и затвореност вредности, непостојање туристичке организације, непостојање промотивног материјала (брошуре, рекламе, инфо табле), недостатак садржаја у парковима, недостатак финансија за уређење и рестаурацију паркова

Друштвени фактори: недостатак знања и недоступност информација о вредностима, недовољна комуникација између установа и власника – стараоца добара, недоступност вредности за туристичку посету, пропадање вредности

Економски фактори: слабија туристичка понуда, слабија посета, мање прихода

Институционални фактори: не постоји туристичка организација која ће да води програме, осмишљава понуду, пружи подршку стараоцима

Фактори животне околине: неостварење културног потенцијала утиче на недовољан развој еколошке свести

Решење: успостављање добре комуникације између власника – стараоца и локалне самоуправе, оснивање туристичке организације или неког одељења при постојећим локалним установама које би било носилац туристичких активности и програма

ЦРКВЕ, МАНАСТИР, ДВОРЦИ, КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКИ СПОМЕНИЦИ

Препознати проблем: недостатак кадра туристичког профила, недостатак системске размене информација, недоступност и затвореност вредности, непостојање туристичке организације, непостојање промотивног материјала (брошуре, рекламе, инфо табле)

Друштвени фактори: локално – недостатак воље и акција да се вредност искористи, недоступност вредности за туристичку посету, национално – утицај дневне политике

Економски фактори: локално – недовољан допринос привређивању од туризма, недостатак новца за одржавање, недостатак воље власника за туристичку промоцију вредности, национално – недовољан допринос туристичкој понуди

Институционални фактори: непостојање туристичке организације, недостатак контаката са власницима и вишим органима власти, недовољна изграђеност туристичких капацитета

Фактори животне околине: недовољно развијена свест о неговању заједничких вредности

Решење: елиминација лоше конзервације споменика културе и развијање осећаја потребе да их треба очувати као богату заоставштину. Због лошег односа према културном и историјском наслеђу уследило је пропадање и уништавање културно – историјских споменика и дат је подстицај даљој деградацији културе. Основно решење проблема не лежи само у хитној и неодложној ревитализацији споменика културе и у спречавању корупције, као и хитно успостављање комуникације између органа власти и стараоца – власника

ТРАНЗИТНИ ТУРИЗАМ

Препознати проблем: непостојање туристичке организације, недоступност вредности за туристичку посету, непостојање промотивног материјала (делимично постојање, али недоступност), недостатак обученог туристичког кадра, недостатак системске размене информација, непостојање средње школе на подручју општине Пландиште

Друштвени фактори: недовољна комуникација између установа и посетилаца

Економски фактори: недостатак средстава за одржавање, а када их има, улажу се у неодрживо коришћење, уместо у важне приоритете, нема ни подршке државе, затвореност онемогућава културну размену и формирање чвршће и стабилније финансијске подршке и међународне програме сарадње

Институционални фактори: не постоји туристичка организација, а постојеће установе немају добру сарадњу са сличним установама на покрајинском, републичком и међународном нивоу

Фактори животне околине: неостварење културног потенцијала утиче на недовољан развој еколошке свести

Решење: институционализација решавања питања туризма

ДЕФИНИСАЊЕ ПОТЕНЦИЈАЛА И МОГУЋНОСТИ

Дефинисање главних потенцијала и могућности вредности. Потенцијали су природни или људски ресурси који се могу ефикасније употребити у процесу одрживог развоја, док су могућности конкретне активности које се могу урадити захваљујући постојању неког потенцијала. На пример – потенцијал може бити обиље водотокова или велики број високо образованих, а могућности могу бити развој наутичког туризма или развој нове технологије.

ПОЉОПРИВРЕДА, ВОДОПРИВРЕДА И ШУМАРСТВО

НЕЗАГАЂЕНА ЖИВОТНА ОКОЛИНА

Потенцијали: квалитетни услови живота и рада, културног стваралаштва и личне афирмације сваког појединца

Могућности: развој пољопривреде, органске и класичне, развој лова и риболова, организовање манифестација и едукација, развој туризма

ПРИРОДНА И ЕНЕРГЕТСКА БОГАТСТВА

Потенцијали: налазишта нафте и гаса, алтернативни извори енергије, ветар и термоминерална вода у Јерменовцима и Великој Греди

Могућности: изградња фабрике биодизела, ветрогенератора, бањских лечилишта и бањског туризма, система за грејање и топле леје

ФАРМЕРСТВО

Потенцијали: сточни фонд, постојање фарми и људи који тим послом знају да се баве

Могућности: већа производња, већи број клиница, погона за прављење и припрему сточне хране, ветеринарско-здравствених станица, организација пољопривредних манифестација

ОБРАДИВО ЗЕМЉИШТЕ

Потенцијал: велика обрадива површина земљишта

Могућности: пољопривредна производња, како класична, тако органска и у пластеницима, добијање енергије из алтернативних извора

РЕКЕ И КАНАЛИ

Потенцијали: постојање разгранате каналске мреже за одводњавање и наводњавање до рибњака и гудура, разноликост живог света

Могућности: наводњавање, рибњаци, транспорт, отварање марине, наутички туризам, кампови, едукација, манифестације (Међуопштинска манифестација „Дани рибара“ туристичко-спортског је карактера има једнак значај за општине Алибунар и Пландиште), експлоатација песка, развој прекограничне сарадње са Румунијом

ЛОВИШТА

Потенцијали: велика површина ловишта, разноврсност дивљачи, постојање дугогодишње традиције ловачких секција и друштава (ЛД „Барице“ постоји више од 100 година)

Могућности: добијање теренских података, едукација, организовање ловних манифестација и семинара и развој ловног туризма

КУЛТУРНЕ И ЉУДСКЕ ВРЕДНОСТИ

МЛАДА ПОПУЛАЦИЈА - Потенцијали: број младих укључених у рад аматерских и хуманитарних организација, Канцеларија за младе, едуковани и обучени млади за разне видове хуманитарних активности

Могућности: хуманитарне активности, културна размена, прекогранична сарадња

МУЛТИКУЛТУРАЛНОСТ - Потенцијали: велики број нација, велики број мешовитих бракова, добри међунационални односи са високим нивоом толеранције

Могућности: знања језика, везе са државама матицама мањина

РАДНА СНАГА

Потенцијали: велики број незапослених квалификованих људи за рад у текстилној индустрији и пољопривреди

Могућности: одлука инвеститора да погоне отворе у општини Пландиште

КУЛТУРНИ АМАТЕРИЗАМ

Потенцијали: богата културна традиција српског народа и националних мањина, значајан број КУД-ова

Могућности: више културних манифестација, културна размена, прекогранична сарадња

ДОМОВИ КУЛТУРЕ

Потенцијали: постојање домова културе у Пландишту и селима, који задовољавају потребе и техничке услове за реализацију културних и других потреба и активности грађана

Могућности: културне манифестације, културна размена, сарадња са суседним државама

ДВОРЦИ, ПАРКОВИ, ЦРКВЕ

Потенцијали: постојећи културно-историјски споменици и верски објекти, број заштићених природних добара, паркова, дрвореда и других зелених површина, постојећи кадар

Могућности: развој транзитног туризма, манифестације, рекреација, едукација

ПРИОРИТЕТИ

Одредити најпожељније и обећавајуће потенцијале, могућности и политике, провером критеријума одрживости и другим критеријума. Где је могуће, дефинишу се опције у којима сви добијају (win - win), тј. опције с позитивним утицајем и на животну средину и на развој, односно које имају позитиван утицај из угла различитих актера и на активности које у кратком року дају видљиве резултате. Дефинисање приоритетних потенцијала и могућности. Најпожељнији и обећавајући потенцијали за природне вредности:

ПОЉОПРИВРЕДА, ВОДОПРИВРЕДА И ШУМАРСТВО

НЕЗАГАЂЕНА ЖИВОТНА СРЕДИНА – Едукација становништва, деце и одраслих је врло одржива. Кроз едукацију покренути и разне акције као што су кампања за сакупљање отпада, примарно одвајање и рециклажу, едукација за рационално коришћење ђубрива и транспортних средстава. Увести пробне канте и контејнере. Покретање изградње канализације и пречистача, боља инфраструктурна опремљеност и моменат одрживости, јер би отпад постао сировина. Овим би били створени услови за бољи и културнији живот.

ПРИРОДНА И ЕНЕРГЕТСКА БОГАТСТВА – Приоритет је коришћење алтернативних енергената, топле леје, ветрогенератори и бањско лечилиште, развој органске пољопривреде и туризма. Одрживо.

ФАРМЕРСТВО – Развој инфраструктуре, одрживо управљање анималним отпадом, развој малих и средњих предузећа и пољоприврених газдинстава. Привлачење инвеститора.

ОБРАДИВО ЗЕМЉИШТЕ – Рационално и одрживо коришћење хемијских средстава у пољопривредној производњи уз строжију контролу промета и стручну употребу имало би директан утицај на мање улагање у производњу за исти или бољи ефекат. Очување постојеће и увођење нових видова производње довело би до боље инфраструктурне опремљености локација у општини. Обуком за рад у пластеницима и за органску производњу дошло би до развоја малих предузећа и газдинстава. Ефекат је здрава исхрана и коришћење производа и зарада током целе године због вансезонске производње. Одрживо.

РЕКЕ И КАНАЛИ – Очување квалитета воде, флоре и фауне, може се извести изградњом канализације и пречистача, али и једноставним активностима и акцијама становништва, риболовне манифестације, такмичења, регате и кампови, дају профит, али и едукацију

ЛОВИШТА – Очувати фонд дивљачи, већа контрола ловаца, зимско прихрањивање, вештачки узгој. То доводи до богатијег и отпорнијег екосистема на утицаје спољних фактора и бољи квалитет живота становништва. Ловне манифестације имају економски ефекат (котизације учесника), али и спортски карактер, а може бити и едукативни.

КУЛТУРНЕ И ЉУДСКЕ ВРЕДНОСТИ

МЛАДА ПОПУЛАЦИЈА – Према циљевима одрживости, млада популација има приоритет због своје природне улоге да настави са изградњом и развојем друштва. Постојање и рад канцеларије за младе, значајан број већ сада едукованих младих људи за хуманитарне активности, едукацију и истраживање, проширење области интересовања, ангажовање у конкретним акцијама, израду и реализацију плана активности, обећава да су дефинисане опције ових циљева одрживе. На одрживост техничке изводљивости овог приоритета битно ће утицати постојећи технички услови и ангажовање локалне самоуправе. На одрживост економичности овог приоритета утиче кохезивна заједница, учешће локалне самоуправе и могућност тренутног и повременог ангажовања. Одрживост повезаности са друштвеним планом засниваће се на активном укључивању младих у различите програме.

МУЛТИКУЛТУРАЛНОСТ – Као вредност има приоритет због циљева одрживости који се односе на сарадњу на пољу културе у заједници, уз могућност прекограничне сарадње, сарадње међу верским заједницама, могућности учења једног од језика средине, као одржива опција су и пилот пројекти, те планирање и организовање курсева. На одрживост техничке изводљивости утицај има опција одговарајућег простора, ангажовање стручног кадра и чланова НВО, као и веће ангажовање друштвене заједнице, школа и локалне самоуправе. Могућност остваривања циљева економичности, кроз ангажовање стручног кадра и НВО, кроз финансијска улагања, реализацију пројеката и упошљавање стручног кадра. На повезаност са друштвеним планом утиче могућност да добитници овакве едукације и ангажовања буду сви чланови друштвене заједнице.

РАДНА СНАГА – као вредност је потенцијал који је изузетно пожељан због циљева одрживости, који се односе на ангажовање на сталним и повременим пословима већ обучених радника. То је одрживо уз ангажовање локалне самоуправе, националне службе за запошљавање и НВО. На техничку изводљивост битан утицај има коришћење одговарајућег наменског простора, што ће када је у питању економичност имати за резултат уштеду. На економичност ће значајан утицај имати и опције одрживости малих инвестиција локалних актера и наравно њихова мања улагања. Са становишта повезаности са друштвеним и развојним планом могуће опције су смањење броја незапослених, повећање информисаности и ангажованости, смањење социјалних давања и већа друштвена ангажованост.

КУЛТУРНИ АМАТЕРИЗАМ – као вредност је пожељан због циљева одрживости који се огледају у великом броју и разноврсности КУД-ова и културних манифестација од општинског и ширег значаја. Ова опција је одржива и са аспекта техничке изводљивости због нивоа техничко технолошке опремљености установа култура, а економичност је остварљива кроз туристичку понуду и могућност реализације прекограничних пројеката. Са становишта повезаности са друштвеним планом путем ове опције обезбедиће се интеркултурална сарадња. Као друга опција за циљеве одрживости је неформално образовање, посебно за младе, технички је изводљиво због техничке опремљености установа културе и школа. На економичност ове опције битан утицај имају пројекти којима ће се обезбеђивати потребна средства за рад и организацију. Повезаност са друштвеним и развојним планом манифестоваће се кроз допринос вишем културном нивоу локалне и шире заједнице.

ДОМОВИ КУЛТУРЕ – потенцијал који је изузетно пожељан, јер су то не само објекти, већ и места окупљања грађана и могућност за њихово ангажовање према афинитетима и склоностима. На циљеве одрживости битан утицај има постојање и задовољавајући услови за функционисање домова културе у Планишту, Хајдучици, Јерменовцима, Маргити, а ускоро и Барицама. Да би техничка изводљивост ове опције била одржива гарант су постојеће техничке могућности поменутих установа, које као просторни потенцијал битно утичу на економичност, јер ће то бити допринос мањим улагањима у коришћењу потребног простора за разне скупове. На повезаност са друштвеним и развојним планом ова опција ће својом одрживошћу допринети одржавању и очувању културне традиције. На економичност утиче припремљеност пројеката за изградњу и адаптацију, те средства која ће се остварити коришћењем простора од стране корисника услуга домова културе.

ДВОРЦИ, ЦРКВЕ, ПАРКОВИ

КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКИ СПОМЕНИЦИ – ДВОРЦИ И ПАРКОВИ – због бројности и тренутно лошег стања у којем се налазе, имају приоритет. То је потенцијал који је изузетно пожељан, јер је уочљив и препознатљив као специфично обележје општине и тренд који најупечатљивије одражава богато мултикултурално наслеђе. Да би се остварио овај приоритет неопходно је да се, у решавању овог пожељног и обећавајућег потенцијала, и доношењу планова, истовремено и правовремено ангажују институције културе, локална самоуправа, НВО, власници-стараоци. Узајамним и усаглашеним деловањем заинтересованих страна уз мања финансијска улагања и обезбеђење средстава путем пројеката, очувао би се, у позитивном смислу те речи, туристички потенцијал и проширила платформа туристичке понуде, а на правилан начин искористила већ постојећа инфраструктура. Ради обезбеђења сталног прилива прихода који би донео овај тренд његовим обнављањем и ревитализацијом неопходно је, на правилан начин, ангажовати институције културе у правцу отварања ових вредности и оспособљавања за туристичке посете.

Тренд културно-историјских споменика и градске архитектуре је у непосредној вези са друштвеним и развојним планом и има велики утицај на одрживост развоја друштвене заједнице пошто доприноси одржавању културне традиције, очувању културне традиције, већој свести и одговорности чланова заједнице, порасту интересовања чланова заједнице за очувањем постојећег културног миљеа.

ЦРКВЕ И МАНАСТИР – То је потенцијал који је изузетно пожељан, јер је уочљив и препознатљив као обележје општине и тренд који најупечатљивије одражава богато мултикултурално наслеђе. Неопходно је стручно усмеравање и стално ангажовање институција културе, цркве и НВО. Њихова одрживост доприноси порасту туристичког потенцијала, бољој и разноврснијој туристичкој понуди. За њихову реализацију су потешна мања финансијска улагања и могуће је обезбеђење средстава за реализацију путем одговарајућих пројеката. На пољу повезаности друштвеног и развојног плана постигло би се одржавање духовности, одржавање културне традиције, интеррелигијски и интеркултурални дијалог, био би дат допринос изградњи вишег културног нивоа заједнице, повећало би се интересовање чланова заједнице за очувањем постојећег културног миљеа. Побољшана туристичка понуда, обезбеђен сталан приход и развој транзитног туризма.

ВИЗИЈА – АНКЕТА

Да би се добила што тачнија слика како грађани виде своју заједницу данас и у будућности, шта им је најважније и шта очекују, урађена је анкета. Радне групе су се определиле за отворену анкету, где су испитаници одговорали на питања по свом слободном мишљењу, а нису им сутерисани одговори по систему заокруживања. Ова метода је тежа за анализу, јер се рачунало на велику разноврсност одговора. Анкетни листић је садржао 8 питања. Прва три питања била су о полу, старости и стручној спреми. Код следећа три питања, испитаници су одабирали по једну природну, културну и људску вредности коју су сматрали за најважнију. Код седмог питања тражено је да рангирају ове вредности, тако што је најважнија добијала 3 поена, друга по важности 2, а трећа 1 поен. Последње питање било је да испитаник опише како види своју заједницу за 30 година, које вредности треба сачувати и унапредити.

Учествовало је 116 испитаника или око 0,6% укупне популације општине, и то 60 мушкараца и 56 жена. Било је 40 испитаника из централног општинског насеља и 76 испитаника из села. Испитаници су подељени у 18 група. Основна подела била је на мушкараце и жене. Свака од ових група имала је старосну (3 групе: 15 – 30, 30 – 50 и преко 50 година) и образовну поделу (3 групе: основна школа, средња школа и виша и висока школа). Испитаници су циљано бирани како би се обухватиле све наведене групе. Овом приликом дата је само анализа прве поделе, али објављујемо табеле са дистрибуцијом броја испитаника по групама, уколико је неком кориснику овог документа потребна дубља анализа.

Убедљиво најважнија природна вредност по мишљењу збирно 62,5% мушкараца су пољопривредно земљиште и воде. На трећем месту су паркови, по мишљењу 20,3% мушкараца. Жене су биле нешто разноврсније у одговорима, тако да су увеле још једну категорију - шуме, са 13,9%, што одступа од става радне групе и показатеља да у општини има мало површина под шумама. Пољопривредно земљиште је са 35,4% најважнија природна вредност за жене, а затим иду паркови са високих 30,4%. Изворе нафте су као највећу вредност означили 9,4% мушкараца и 5,1% жена.

Од културних и људских вредности, мушкарци су толеранцију означили као најзначајнију вредност у 44,4% одговора, док су се жене изјасниле са 35,6%. За 25,9% мушкараца и 23,7% жена, најзначајнија вредност је мултикултуралност, док су жене у одговорима издвојиле још једну категорију – међуљудски односи, са 15,2%. Ови резултати показују да су људи у заједници свесни да је очување добрих међунационалних односа најважнија вредност, па иако је наслеђена и дуготрајна, ипак изазива размисљања о потреби за даљим унапређењем. Неочекивано слабо је прошла радна снага (1,8% мушкараца и 5,1% жена), што указује да је стање дуготрајне незапослености и неразвијености довело до губитка самопоуздања и воље. Друго изненађење је слабо вредновање омладине. Нарочито слаб и забрињавајућ проценат је код младих испитаника, који листом не виде омладину као вредност, што је показатељ незаинтересованости, губитка самопоуздања и недовољног вредновања сопствених могућности, као последица дуготрајне друштвене и економске маргинализације.

Веома занимљиво је рангирање вредности. Наиме, све три групе вредности су готово исто вредноване. За мушкараце су природне и културне вредности подједнако важне (33,8%) док си људске вредности добиле само нешто мање гласова (32,4%). Код жена су ове разлике још мање, па тако 33,8% жена сматра да су најважније природне вредности, док по 33,1% жена предност даје културним и људским вредностима.

Развој туризма као основну окосницу развоја види 52,5% мушкараца и 35,6% жена. Женама су важнији очување животне средине (20,5%), уређеност, зеленило, квалитет живота (16,4%) и дечји и омладински садржаји (9,6%), док су мушкарцима приоритет очување свих вредности (16,9%), међунационални односи (11,9%) и заустављање негативног наталитета (10,2%). Сви облици пољопривредне производње су врло слабо котирали као носилац и могућност друштвено-економског развоја, што је занимљиво, с обзиром да је општина Пландиште изразито пољопривредна. Ово се може објаснити дугогодишњим пропадањем пољопривредне производње, изневереним очекивањима и ниском профитабилношћу.

Иако општина Пландиште спада у ред најнеразвијенијих, испитаници имају оптимистички поглед на будућност. Своју заједницу види као развијену у културно-еколошком смислу 21,5% мушкараца и 32,9% жена, док је оптимистично по питању економског развоја 29,1% мушкараца и 32,9% жена. Занимљиво је да је женама подједнако важан и еколошко-културни и економски развој, док мушкарци предност дају економском развоју. Нешто већи песимизам (17,7% према 13,25) и недостатак визије (20,2% према 9,9%) показују мушкарци.

РАНГИРАЊЕ ВРЕДНОСТИ

МУШКАРЦИ	1	2	3
природне вредности	19	12	18
културне вредности	17	16	16
људске вредности	11	20	16
ЖЕНЕ	1	2	3
природне вредности	14	26	14
културне вредности	15	21	17
људске вредности	24	6	23

ВИЗИЈА

МУШКАРЦИ	основна школа			средња стручна спрема			виша стручна спрема		
	15 - 30	30 - 50	50 <	15 - 30	30 - 50	50 <	15 - 30	30 - 50	50 <
развој - туризам	1		2	3	4	3		10	8
очување вредности	1			1	3			4	1
културно-омладински садржај				2				1	2
наталитет - заустављање миграција					1	4			1
међунационални људски односи					2	1		1	3

ЖЕНЕ									
очување вредности - здрава животна средина	2				2	1	3	6	1
уређеност - зеленило - квалитет живота	1		1		1		1	6	2
развој - туризам	1		1	4	5	1	3	9	2
еколошка свест	1							2	
културно - омладински садржаји				3	1		1	2	
међунационални људски односи						1		3	
наталитет - заустављање миграција					2			3	1

МУШКАРЦИ		основна школа			средња стручна спрема			виша стручна спрема		
		15 - 30	30 - 50	50 <	15 - 30	30 - 50	50 <	15 - 30	30 - 50	50 <
недостатак	16		1	2	4	2	3		3	1
нереална визија	4	2		1		1				
културно - еколошка	оптимистичка	17	1		2	3	1		2	8
	песимистичка	5			1				2	2
развојна	оптимистичка	23	1	1	2	5	2		5	7
	песимистичка	14			1	1	5		5	2
ЖЕНЕ										
недостатак	9	3			1	2	1		1	1
нереална визија	0									
културно - еколошка	оптимистичка	30	3		1	2	3		3	16
	песимистичка	10	2			2	4		1	1
развојна	оптимистичка	30	2		1	2	4	1	3	15
	песимистичка	12	2		1	2	4	1	1	1

АКЦИОНИ ПЛАН

У овом поглављу дат је списак активности које треба урадити да би се садашњи проблеми превазишли и решили, и временским оквиром када је очекивано да се одређене активности ураде. Такође, дат је приказ и одговорних страна, тј. оних субјеката који су по природи свог посла или делокруга рада надлежни да такве активности спроводе. Ове активности су оно што се, након усвајања Зелене агенде у локалној скупштини, очекује да надлежни уврсте у своје средњорочне и годишње планове и програме.

Вредности	Идентификовани проблем	Активности	Индикатори	Одговорне стране	Временско раздобље				
					2010	2011	2012	2013	2014
НЕЗАГАЂЕНА ЖИВОТНА СРЕДИНА	нема канализације и пречистача отпадних вода	контрола квалитета отпадних и површинских вода	анализа земљишта и воде	Општинска управа	x	x	x	x	x
		изградња канализације у Хајдучици	дужина и број прикључака	Председник општине, Општинска управа	x	x			
		изградња канализације у Барицама	дужина и број прикључака	Председник општине, Општинска управа	x	x	x		
		изградња канализације у Јерменовцима	дужина и број прикључака	Председник општине, Општинска управа	x	x	x		
	незадовољавајући квалитет пијаће воде	израда студије о квалитету воде за пиће	анализе воде	Председник општине и ДЈКП Полет	x				
		спровођење режима санитарне заштите изворишта	анализе воде	Председник општине, ДЈКП Полет и МЗ	x	x	x	x	x
	недостатак културе живљења (бацање отпада)	израда локалног плана управљања отпадом		Председник општине	x				
		реализација пројекта регионалне депоније		Председник општине са субрегионом	x	x	x	x	x
		уклањање дивљих депонија са трајном санацијом	број дивљих депонија	Председник општине, Општинска управа и М.З.	x	x	x	x	x
	ПРИРОДНА И ЕНЕРГЕТСКА БОГАТСТВА	неискоришћеност термоминералних извора неискоришћеност налазишта нафте и гаса, и ветра	израда стратегије развоја бањског туризма	број туриста	Председник општине, општинска управа	x	x	x	x
стратегија коришћења алтернативних извора енергије			процент удела алтернативних извора енергије	Председник општине, Општинска управа	x	x	x	x	x

Вредности	Идентификовани проблем	Активности	Индикатори	Одговорне стране	Временско раздобље				
					2010	2011	2012	2013	2014
ФАРМЕРСТВО	нестабилност тржишта, ниске откупне цене, осцилације у политици цена,	презентација повољних линија за унапређење и развој		Општина у сарадњи са фондовима	x	x	x	x	x
		јачање агроиндустријског комплекса и стварање услова за развој нових прерађивачких комплекса	број новоотворених погона и новозапослених	Општина у сарадњи са фондовима	x	x	x	x	x
ОБРАДНО ЗЕМЉИШТЕ	недовољно одржавање каналске мреже, као главни узрок изостанка наводњавања	повећање површина под системима за наводњавање	површина под заливним системима	Општина у сарадњи са фондовима	x	x	x	x	x
		обнова застареле механизације		Општина у сарадњи са фондовима	x	x	x	x	x
ЛОВИШТА	сеча шума, промена намења, типа станишта	израда програма пошумљавања и озелењавања на територији општине	број садница и површина	Општинска управа	x				
	непостојање ловне и риболовне инспекције, криволов	појачане мере казнене политике	број кажњених	Општинска управа	x	x	x	x	x
РЕКЕ	непоштовање мера, загађење воде од стране грађана, бацање комуналног и кабастог отпада	јачање свести о заштити и унапређењу животне средине, кроз едукацију	број полазника	Општинска управа	x	x	x	x	x
		недовољно одржавање каналске мреже	редовно одржавање постојећих канала и постојећих одбрамбених насипа		Председник општине у сарадњи са ЈП Војвођинаводе	x	x	x	x

ЉУДСКЕ И КУЛТУРНЕ ВРЕДНОСТИ

Вредност	Идентификовани проблем	Активност	Индикатори	Одговорне стране	Временско раздобље				
					2010	2011	2012	2013	2014
МЛАДА ПОПУЛАЦИЈА	Број младих у насељу Пландиште је у стагнацији а у осталим насељима општине опада	Израда, доношење и спровођење Плана друштвених и економских мера за стимулисање повећања natalитета (циљ: најмање двоје деце у породици)	Број уписане деце предшколског и школског узраста	Локална самоуправа			x	x	x
		Информисање и едукација младих брачних парова о националном интересу и мерама за стимулисање natalитета	Број новорођене деце	Локална самоуправа и здравствене установе	x	x	x	x	x
		Стварање услова за запошљавање најмање једног члана породице са сталним радним местом и сигурним примањима	Број новозапослених	Локална самоуправа, Национална служба за запошљавање					
	Заинтересованост младих за друштвена питања је мала	Информисање младих о социјалним и економским проблемима заједнице	Ниво информисаности младих	Штампани и електронски медији на свим нивоима, локална самоуправа	x	x	x	x	x
		Мултидисциплинарна едукација младих о доступности разних информација, о критеријумима и одабиру правих и тачних информација и разбијању укорењених предрасуда	Квантитет и квалитет едукације	Локална самоуправа Канцеларија за младе, установе чији је оснивач локална самоуправа	x	x	x	x	x
	Недостатак финансијских средстава и опадање броја заинтересованих за едукативне и хуманитарне активности	Обезбеђење минимума средстава за организовање и спровођење едукативних и хуманитарних активности	Ниво и износ обезбеђених средстава Број едукованих младих људи Квалитет социјалне заштите	Локална самоуправа, Општинска организација Црвеног крста, Центар за социјални рад, здравствене установе	x	x	x	x	x
Стално анимирање младих о потреби организовања и спровођења хуманитарних активности		Број младих укључених у хуманитарне активности	Локална самоуправа медији на свим нивоима, Црвени крст, Центар за социјални рад	x	x	x	x	x	
МУЛТИКУЛТУРАЛНОСТ	Недовољна заинтересованост за међусобно познавање културе и обичаја мањина	Организовање и спровођење манифестација ради међусобног упознавања са културном и обичајима свих који живе на подручју	Заједничке манифестације Број учесника и конзумента	Локална самоуправа, Културни центар, месне заједнице	x	x	x	x	x
		Учење језика једне од мањина у општини	Број обучених	Локална самоуправа и школске установе	x	x	x	x	x
РАДНА СИЛА	Опада број запослених	Ангажовање незапослених на реализацији јавних радова	Број ангажованих незапослених радника на јавним радовима	Локална самоуправа, Национална служба за запошљавање и месне заједнице	x	x	x	x	x
		Обезбеђење минимума социјалне и примарне здравствене заштите за породице незапослених	Квалитативни и квантитативни ниво здравствене и социјалне заштите	Локална самоуправа, социјалне и здравствене установе	x	x	x	x	x
		Организовање и спровођење курсева за преквалификацију и дообуку, као и запошљавање	Број едукованих и оспособљених кандидата	Локална самоуправа, Национална служба за запошљавање	x	x	x	x	x
КУЛТУРНИ АМАТЕРИЗАМ	Опадање интересовања за рад у КУД, организовање културних манифестација и недовољан број стручних кадрова за рад у КУД и у организацији културних манифестација	Рад на омасовљењу и едукацији школске омладине за рад у културно уметничким друштвима	Квантитативна и квалитативна структура културно уметничких друштава	Културни центар и КУД-ови	x	x	x	x	x
		Планирање и реализација средстава из буџета Локална самоуправа за рад КУД-ова Културни центар и Културно уметничка друштва	Ниво планираних и реализованих буџетских средстава	Локална самоуправа	x	x	x	x	x
		Едукација постојећих и будућих кадрова за рад са КУД-овима кроз семинаре који се организују на нивоу шире друштвене заједнице	Квалитет и квантитет едукованих кадрова	Локална самоуправа, Културни центар и КУД-ови	x	x	x	x	x
ДОМОВИ КУЛТУРЕ	Домови културе у пропадању	Израда идејних и техничких пројеката за реконструкцију и изградњу домова културе који су у фази пропадања и конкурисање за средства код надлежних органа шире друштвене заједнице	Урађени и прихваћени идејни и технички пројекти	Локална самоуправа, месне заједнице	x	x	x	x	x
		Извођење радова на реконструкцију и изградњи домова културе који су у фази пропадања	Реконструисани и изграђени објекти домова културе	Локална самоуправа, месне заједнице и извођачи радова		x	x	x	x
		Одржавање постојећих, реконструисаних и новозграђених домова културе	Стање објеката	Правни власници објеката	x	x	x	x	x

ПАРКОВИ, ДВОРЦИ И ЦРКВЕ

Вредности	Идентификовани проблеми	Активности	Индикатор	Одговорне стране	Временско раздобље				
					2010	2011	2012	2013	2014
ПАРК ДВОРЦА У ХАЈДУЧИЦИ, ПАРК ДВОРЦА ЈАГОДИЋ, СТАРИ ПАРКУ ВЕЛИКОМ ГАЈУ, ЦРКВЕ И МАНАСТИР Св. АРХАНГЕЛА МИХАИЛА СА ПРАВОСЛАВНОМ ЦРКВОМ У ХАЈДУЧИЦИ, КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКИ СПОМЕНИЦИ, КАШТЕЛ У ХАЈДУЧИЦИ, ДВОРАЦА КАПЕТАНОВО, ДВОРАЦА ЈАГОДИЋ, ДВА ДВОРЦА У СТАРОМ ЛЕЉУ, ЗГРАДА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ, ЗГРАДА ОПШТИНСКОГ СУДА	<ul style="list-style-type: none"> -Лош ниво урбане културе -Недостатак осећаја за естетску доживљај природе -Непримењивање санкција за вандализам и оне које би се примениле нису адекватне -Недостатак бриге -Недовољна мотивација за имплементацију планираних акција -Недостатак системске размене информација (размена података и информација на бази личних познанстава) -Економска нестабилност -Недовршена приватизација-нерешен статус власништва 	<ul style="list-style-type: none"> - успостављање комуникације између власника и општине - Заштита природних и културних добара (доношење аката) 	- Очувана природна и културна добра	Председник општине, Завод за заштиту споменика културе, МЗ, НВО, учешће грађана	x	x			
ТРАНЗИТНИ ТУРИЗАМ	<ul style="list-style-type: none"> -Недостатак адекватно обученог кадра туристичког профила -недостатак системске размене информација -неједнака доступност информацијама -непостојање туристичке организације -непостојање промотивног материјала (делимично постојање, али недоступно свим грађанима -Брошуре, рекламе, инфо табле... 	- мања финансијска улагања	Обезбеђење одрживости развоја туризма (ингерисано управљање културним и природним ресурсима)	Председник општине, Скупштина општине, Завод за заштиту природе, Завод за заштиту споменика културе, МЗ, НВО, учешће грађана	x	x			
		- стварање законских предуслова за интегрисано управљање културним ресурсима (општинске одлуке) са утврђеном буџетском линијом	Обезбеђење дугорочне заштите природних и културних добара (3 парка и 2 дворца)		x	x	x	x	x
		- тимови на нивоу општине ради давања савета за поправљање затеченог стања (понуда занимљивих и не прескупих решења за одржавање старе архитектуре)	Интегрисано управљање културним ресурсима и обезбеђење одрживости						x
		- План улагања са акцентом на туристичке догађаје и туристичке ресурсе							
		- Промоција турист. потенцијала општине (циљна група: домаћи и страни туристи)							
		-Израда туристичког водича							
		- Израдања завичајне куће у Пландишту							
		- Имплементација пројекта Еврпски центар за децу и омладину у Хајдучици (у фазама)						x	x
- Побољшање имиџа општине (маркетинг, интернет, брошуре)					x	x	x	x	
- Креирање туристичког бренда општине					x	x	x	x	

ПЛАН МОНИТОРИНГА И ЕВАЛУАЦИЈЕ

Циљ мониторинга и евалуације је мерење и процена постигнутог, како би се ефикасније управљало крајњим резултатима. Мониторинг треба да обезбеди објективне показатеље да ли по решавању одређеног питања или проблема има напретка, а евалуацијом се процењује колики је напредак у функцији постизања коначног циља.

Најважнији циљеви после усвајања стратешког документа јесу обезбеђивање мониторинга, евалуације и одрживости процеса. Уколико се ови циљеви не успоставе, процес ће доживети неуспех, јер и најбоље написана стратегија не вреди уколико је људи који су надлежни за спровеђење појединих одредби не користе као алат за остварење циљева, нити уколико јавност није даље заинтересована за остварење тих циљева. Грађани Пландишта имају право да учествују у мониторингу реализације акционих планова и прокламованих циљева. Међутим, мониторинг не треба схватати као надзор или контролу, већ као партнерски процес учења како се успешније решавају важна питања у заједници.

У оквиру плана мониторинга и евалуације предлагемо оснивање форума Зелене агенде за Вршац, Пландиште и Белу Цркву, као неформалног тела који ће чинити заинтересоване стране и јавност, пре свега НВО које су водиле процес, представници локалних самоуправа, институција, установа, појединаца и друга заинтересована јавност. Ово тело ће заседати најмање два пута годишње (у марту и септембру) и анализирати резултате процеса – да ли се по питању сваког појединачног дела акционог плана догодио напредак, ако јесте, колики је напредак, да ли је и колико у функцији постизања коначног циља, ако није, зашто се ништа није догодило и какве су даље активности, какви су нивои ризика од неостварења задатог циља. За анализу резултата, форум ће користити следеће инструменте: анализа докумената, годишњих планова, пројектних извештаја, истраживања, теренске посете. Форум ће имати правилник о раду, а резултат рада на седницама биће документи – мишљења, препоруке и саопштења за јавност. Мишљења су описни извештаји о напретку процеса, а препоруке садрже предложене корективне мере како би се одређени ризици отклонили, циљеви боље остварили или како би се покренуле активности тамо где су изостале. Мишљења и препоруке се шаљу надлежнима за одређену активност и заинтересованој јавности. Саопштења за јавност су кратке писане форме којима се јавност обавештава о резултатима анализе на састанцима форума и стању процеса. У одређеним случајевима, форум ће моћи да се обрати Савету националне платформе Зелене агенде у Србији, у оквиру циљева и надлежности које Савет има.

Зелена агенда је процес који има потенцијал да донесе значајну добробит заједници у којој се спроводи. Да процес не би замро и престао да постоји, потребно је обезбедити и економске инструменте одрживости. По искуству држава које су процес привеле фази евалуације пре 4 године (као што је случај у Хрватској), у оквиру постојећих локалних буџета или локалних буџетских Фондова за заштиту животне средине у све три општине, потребно је да се сваке године планирају одређена средства за пројекте са листе акционог плана Зелене агенде, која би била намењена локалним НВО, као суфинансирајући део за даље конкурисање код других донатора. На тај начин би локалне самоуправе подстакле НВО на активни приступ и партнерски однос у решавању заједничких питања заштите животне средине и дале би велику подршку напорима НВО и пројектима које имају на конкурсима код других донатора.

На основу члана 40. став 2. тачка 5. Статута општине Планиште («Сл.лист Општине Планиште» број 16/2008), на седници одржаној 28.12.2009.године, Скупштина општине Планиште, донела је

О Д Л У К У
О УСВАЈАЊУ ЗЕЛЕНЕ АГЕНДЕ ОПШТИНЕ ПЛАНДИШТЕ

1.

Усваја се Зелена агенда општине Планиште са предложеним акционим плановима који су њен саставни део.

2.

О имплементацији стараће се тимови за имплементацију са одговорним лицима и институцијама у зависности од сегмента зелене агенде, а које ће именовати Председник општине.

3.

Извештај о имплементацији акционих планова подносиће се Скупштини општине најмање једном годишње.

4.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у «Службеном листу општине Планиште».

Република Србија
Општина Планиште
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ ПЛАНДИШТЕ

Број: 501-33/2009-01
Дана: 28.12.2009.године
Планиште

ПРЕДСЕДНИК СКУПШТИНЕ
Јагода Бањанић, дипл.ветеринар

ЗЕЛЕНА АГЕНДА У ОПШТИНИ БЕЛА ЦРКВА

ЗЕЛЕНА АГЕНДА У ОПШТИНИ БЕЛА ЦРКВА

Почетак процеса Зелене агенде у општини показао је различитост и опречност у локалној заједници. Са једне стране, били су они који су се придружили са великим оптимизмом и јасним очекивањима да ће процес променити нешто у заједници на боље. На другој страни била је велика већина апатичних, сумњичавих и незаинтересованих, као последица вишедеценијске стагнације у развоју и пропадања.

Зелена агенда, као стратешки документ, важан је услов за испуњење међународних стандарда. На пример, постојање стратегије један је од 12 NALED критеријума за сертификацију општина са повољним пословним окружењем, што инвеститори очекују да заједница има када желе да у њу инвестирају. У случају Беле Цркве и Зелене агенде, грађани су подарили стратегију локалној самоуправи и тако помогли да се испуни први критеријум, иако локални ауторитети нису процесу дали очекивану подршку и допринос. НВО која је била носилац активности је Удружење грађана „Аурора“ из Беле Цркве и показала се као солидан партнер способан за реализацију и захтевнијих пројеката.

Први састанак одржан је 28. октобра 2008. године, када је у сали Скупштине општине присуствовало око 30 представника заинтересованих страна (удружења, установе, привреда). На том састанку, одређене су и груписане најважније вредности у локалној заједници и формиране 2 радне групе – Природне и Културне вредности. Један детаљ са тог састанка надахнуо је читав процес и дао назив овој студији, када је једна учесница на папиру описала своју заједницу као – „најлепша општина“. Током наредних 6 месеци, од 12. новембра 2008. до 15. априла 2009. године, одржавани су састанци, просечно два пута месечно, на којима је било присутно између 9 и 16 чланова. Они су по методологији анализирали све вредности и проблеме у локалној заједници. Затим је током пролећа и лета 2009. године одржано укупно више састанака у фази обраде и синтезе података, организовања анкете и писања документа. Радне групе су завршиле рад 1. октобра.

Координатор обе групе био је **Милан Белобабић**, запослен у Историјском архиву и члан Управног одбора УГ „Аурора“.

Велики допринос раду радних група и настанку овог документа дали су: **Борислав Вишњић** (члан Општинског већа), **Оливера Рајин Арновљевић** (Општинска управа, самостални стручни сарадник за заштиту животне средине), **Биљана Јовановић** (Општинска управа, самостални стручни сарадник за пољопривреду), **Јарослав Боднар** (Центар за културу), **Ивана Милчић** (Белоцркванска језера), **Радојица Мали** (Радио БЦ Инфо), **Бојан Мијатовић** (АД ПИК „Јужни Банат“), **Драган Панић** (Покрет за успон Беле Цркве), **Миодраг Николић** (Покрет Европске Србије), **Владимир Радовић** (ОО Црвеног крста), **Жељко Комарица** (Историјски архив). Такође, одређени допринос дали су **Јовица Стојичић** (ЈП „Војводинашуме“), **Александар Савић** (УГ „Еко Караш“), **Наташа Николић** (Основна школа „Марко Стојановић“ Врачев Гај), као и сви грађани који су на јавној расправи својим сугестијама допринели да документ добије овај облик.

Посебан допринос дали су чланови Удружења грађана „Аурора“ – Јелена Живковић, Данијела Ђолић, Радивоје Милачић и Александар Палфи.

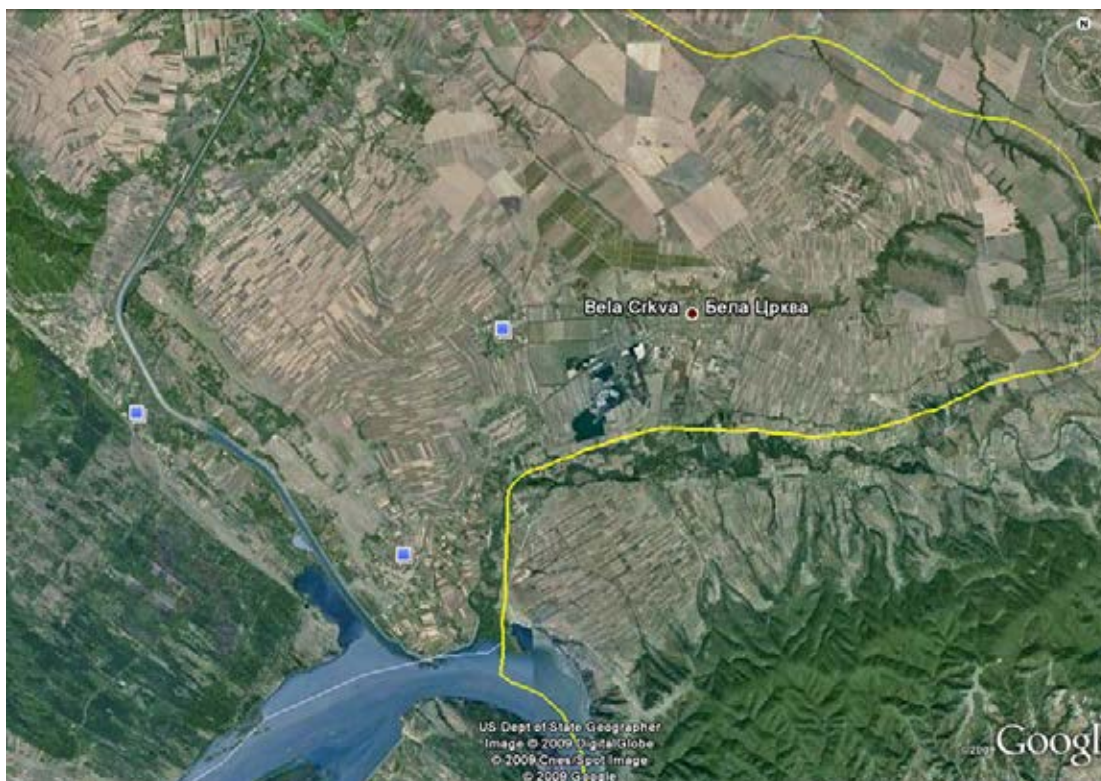

БЕЛА ЦРКВА – НАЈЛЕПША ОПШТИНА

УВОД

Општина Бела Црква налази се у североисточном делу Србије у АП Војводини, у југоисточном делу српског Баната. Простире се на 353 квадратна километра. На југу излази на леву обалу Дунава, на западу и северу се граничи са општинама Ковин и Вршац, а на истоку омеђена је државном границом према Румунији.

Смештена је у Белоцркванској полукотлини између Вршачких планина на северу, Локве и Дунава на југу, Банатских планина на истоку, отворена према западу. Снажни ветрови су нанели велике количине песка начинивши пешчане дине у правцу југоисток-северозапад, створивши Делиблатску пешчару којом је Бела Црква на неки начин одвојена од Панонске низије. Након отицања Панонског мора, остало је шљунковито, пешчано и иловичасто дно, а река Нера је плављењем нанела плодан слој, те је сада земљиште веома погодно за земљорадњу, виноградарство, воћарство и сточарство као и грађевинску индустрију. Некада шумовито подручје, данас је скромно обрасло дрвећем, са непреледним њивама, доста раскрчених воћњака и винограда и запуштеним пашњацима без стоке.

Клима је умерено континентална. Лета су топла и кратка, као и зиме које су такође кратке, на моменте оштре и хладне, док су пролећа и јесени дуже. Има доста сунчаних, ветровитих и кишних дана, карактеристична по раним и позним мразевима.

Подручје Беле Цркве је веома богато водом. Поред Дунава, општину пресецају једине две планинске реке у равници – Нера и Караш, бројни потоци, канал ДТД и више шљункарских језера насталих експлоатацијом, као и више мочварних подручја од којих је најпознатије Лабудово окно, које се налази на простору између Дунава и Делиблатске пешчаре, а које је због свог еколошког значаја стављена на Рамсарску листу.

Све набројане карактеристике овом подручју дају специфичан изглед у односу на банатску равницу, где јој брда, реке, Делиблатска пешчара, Лабудово окно и језера дају посебну могућност за развој туризма.

У Општини Бела Црква живи 20.367 становника, што је испод 58 становника по квадратном километру. По попису из 2002. године, има припадника 22 нације, а природни прираштај био је негативан и износи -5,3 промила. Седиште општине је Бела Црква, административни, политички и културни центар са 14 насељених места и 13 месних заједница.

Насеља у општини су: Банатска Паланка са Старом Паланком, Банатска Суботица, Врачев Гај, Гребенац, Добричево, Дупљаја, Јасеново, Кајтасово, Калуђерово, Крушчица, Кусић, Црвена Црква и Чешко Село. Насеље Бела Црква је смештено у Белоцркванској котлини на просечној надморској висини од 89,55 метара на 22 степена 25 минута и 24 секунде источне географске дужине и 44 степена, 53 минута 55 степени северне географске ширине. У самој Белој Цркви живи 8500 пунолетних становника, а просечна старост становништва износи 39,1 година (36,9 код мушкараца и 41,0 код жена). У насељу има 3899 домаћинстава, а просечан број чланова по домаћинству је 2,71.

Бела Црква се први пут помиње 1332. и 1355. године у саставу католичке парохије, када јој се губи траг све до 1681. године када се поново помиње, настањена православним, искључиво српским живљем. После Велике сеобе Срба 1690. године, а посебно после закључења Пожаревачког мира 1718. године и бројнијим насељавањем Немаца, потом Румуна, Мађара, Француза, Италијана, Чеха, Словака и других европских народа, Бела Црква

добија на важности, посебно стварањем Војне крајине, која јој омогућава брз привредни и економски развој. Турска власт се одржала све до 1717. године када је ово подручје припало под власт Аустрије. Садашњу Белу Цркву је основао гроф Мерци 1717. године. Ради сигурности од Турака и њихове поновне најезде, Аустрија је формирала војну границу, а 1774. године формиран је влашко-илирски граничарски пук са седиштем у Белој Цркви. У два наврата је кратко била под турском влашћу, када је била и разорена 1739. и 1788. године, после чега је брзо обновљена.

Због све успешнијег привредног развоја, од 1815. године Бела Црква је добила статус града, а статус слободног краљевског града са одређеним привилегијама добила је 8. јуна 1871. године, након укидања Војне границе. У Белој Цркви је 1876. године било пет фабрика свиле, успешно су радиле и фабрике цигле и црепа, коњака и ликера, парна стругара, фабрика прехранбених производа, коже, млинска индустрија, мајдана за багеровање шљунка, три фабрике содне воде, штампарије и вештачко градинарство. Развијало се цвећарство, а већ 1931. године у Белој Цркви је радило 349 занатских удружења, а било је и 392 радње. Бела Црква спада у ред војвођанских градова у коме је до данашњих дана сачуван велики број културно-историјских објеката.

Мултиетничност средине, разноликост конфесионалности и култура, били су покретач развоја Беле Цркве. Повољни климатски услови, плодна земља, богатство водним ресурсима и тадашњи повољан геостратешки положај, омогућили су брз економски, административни и културни развој развој Беле Цркве. Развијају се занатство и трговина, која произведену робу пласира широм монархије. На многим међународним приредбама, за своје производе добијали су белоцрквански произвођачи бројна признања. Постајући административни центар са магистратом, управом за со, царином, судом, развија здравствену заштиту и оснива болницу. Развијају се саобраћајнице, друмске према Вршцу, Панчеву, Темишвару, Оравици, Молдави, користи се Дунав код Старе Паланке као пловни пут, подиже се једна од првих пруга у Војводини 1856. године, која је до недавно била мотор белоцркванског развоја, а која је данас скоро ван функције. Као окружни културни центар, оснива школе, гради гимназију 1875. године, оснива први музеј у Војводини 1876. године, ствара се белоцркванска сликарска школа о којој се још врше изучавања, оснивају певачка друштва, аматерска позоришта, оснивају библиотеке. Одржавају се карневалске свечаности и још многе друге активности. Развија се грађевинарска индустрија, производња опекарских производа, експлоатација шљунка и песка, производња бетонске галантерије, прераде дрвета. Зидају се бројне лепе зграде које су дале печат свог времена и данас чине грађевинску баштину начег града. Започет је развој излетничког туризма, који и данас траје. У летњем периоду на хиљаде туриста дневно посећују, али је врло мали број ноћења на могућности које Бела Црква има. У области пољопривреде после производње житарица, посебан акценат дат је виноградарству и воћарству. Производе се квалитетна вина која стижу у разне европске престонице, где освајају значајна признања, док за воће на свим сајмовима обавезно добија највиша признања.

Међутим, после 1919. године, Бела Црква губи стратешку важност. Након разграничења између Краљевине СХС и Румуније, Бела Црква је остала на самој граници, многи путеви су били затворени, изгубила је своја велика тржишта, нарочито у Аустрији. Почиње стагнација уз кратке успоне, да би у последњих 20 година дошло до осетног пропадања.

Доласком Руса белоградејаца (био је стациониран Први руски кадетски корпус Кнеза Константина Константиновича), културни живот достигао је нове висине. Онда је дошао Други светски рат. Љубав и слога вишенационалне средине били су уништени. Године 1943. извршена су масовна стрељања Срба, а по ослобођењу су је напустили скоро сви Немци и староседеоци. Свој највећи успон у новијој историји постиже 1970-тих година, након чега почиње лагани пад, да би од средине 1990-тих почео економски суноврат, који је довео до израженог сиромаштва, кризе културе и морала, што се посебно одржава на негативни наталитет и стално смањивање броја становника.

Израдом Зелене агенде за општину Бела Црква, створен је кровни документ који ће јој омогућити боље представљање и коришћење својих могућности. Надамо се да ће Белоцрквани препознати могућности Зелене агенде и да ће се потрудити да се Бела Црква врати на стазе успеха и просперитета.

ПРИРОДНЕ ВРЕДНОСТИ У ОПШТИНИ БЕЛА ЦРКВА

Мапа вредности:

- Река Караш
- Река Нера
- Дунав и Канал ДТД
- Сига
- Језера
- Воћњаци, виногради и оранице
- Алеје и дрвореди
- Делиблатска пешчара

Опис вредности:

РЕКА КАРАШ – Караш (рум. *Caras*) извире у Румунији и улива се у Канал ДТД у Србији близу Беле Цркве, између Дупљаје и Гребенца, а затим његов даљи ток до Дунава користи садашњи канал ДТД који при томе оставља дивне пресечене меандре (мртваке – Мртви Караш) и данас богате рибом. За време римског царства река је била позната под називом *Апо*, што је на трачанском значило вода. Караш извире у Банатским планинама, североисточно од града Анина у Руминији. Извор је у близини изворишта река Брзаве и Нера. Ток Караша кроз Румунију има дужину 50 километара, после извора прво иде ка северу, али код града Карашова скреће на југозапад где прима велики број притока. Најпознатија у том делу је Лисава. Одмах после уласка у Србију, Караш добија значајну притоку Буруту са десне стране и Илидију са леве. Протиче поред села Куштиљ, Војводинци, Добричево, Стража и Јасеново, када додирује источне делове Делиблатске пешчаре код брда Думача.

Од ове тачке Караш је део канала Дунав-Тиса-Дунав и пролази поред места Дупљаја, Гребенац, Кајтасово и Банатска Паланка пре него што заврши свој 60 километара пут кроз Србију и улије се у Дунав код места Стара Паланка. И поред велике дренажне површине од 1.400 km², Караш није ни у једном делу свога тока плован.

РЕКА НЕРА – Нера (рум. *Nera*, мађ. *Nérra*) је река у Банату, у Србији и Румунији, лева притока Дунава. Нера је

дуга 124 километра. Површина слива је 1.240 km². Река Нера истиче са планине Семеник у румунском Банату, близу града Решица. Првим делом тока тече јужно, да би затим скренула ка југозападу правећи клисуру између Банатских планина и Семеника. Овде Нера прима главну притоку Рудерију, а затим мења правац ка северозападу до Најдаша и Кусића где постаје гранична река између Србије и Румуније. Тако тече наредних 14 километара до ушћа у Дунав код Банатске Паланке. Овим делом тока Нера углавном тече ка западу, пролазећи кроз Белоцркванску полукотлину, код локалних Срба у Румунији познатију као Пољадија. Нера је бујичног карактера и некада је била регулисана каналом Јаруга. Постоји неколико потока који се у њу уливају (Кусићки, Буканов, Лесковачки). При ушћу Нера је широка између 20 и 40 метара. Корито је шљунковито и већим делом године вода је веома бистра и хладна. Протеклих година примећен је пораст температуре воде и опадање нивоа дотока. Обала је већим делом обраста аутохтоним белим тополама и врбама. Од рибе у њеном току се може наћи доста јаза, скобаља, мрене те од грабљивица штучке, бандара, буцова, сома док се на самом ушћу у Дунав може ловити смуђ и шаран.

ДУНАВ СА КАНАЛОМ ДТД

ДУНАВ – (нем. *Donau*, слов. *Dunaj*, мађ. *Duna*, украјински *Дунай*, рум. *Dunărea*, тур. *Tuna*) са 2850 километара је најдужа река у Европској унији и након Волге друга најдужа река у Европи. Протиче кроз 9 држава и неколико главних градова, пре него што се улије у Црно море кроз делту Дунава у Румунији и Украјини. Дунав кроз Србију протиче у дужини од 588 километара, и то претежно кроз АП Војводину и целом овом дужином је плован. На делу између Старе Планке и Рама, Дунав је веома широк и источни и североисточни ветрови стварају велике таласе. На левој, банатској обали, од давнина постоји скела, која улази у канал Дунав-Тиса-Дунав (ДТД), који се овде и завршава. Река Нера такође овде завршава свој ток у Дунаву. У приобалном подручју, око 500 метара узводно од ушћа канала, налази се резерват природе Лабудово окно, станиште птица и захвата један део општине. Стара Паланка је мало рибарско место на ушћу канала, са скелским пристаном, рестораном и продавницом. Километар удаљено од обале је село Банатска Паланка, а 13 километара даље путем је Бела Црква.

КАНАЛ ДУНАВ-ТИСА-ДУНАВ – је јединствени систем канала против поплава, за наводњавање земљишта, као и пловни пут, за отпадне воде, за туризам, лов и риболов. Укупна дужина система је 929 km, укључујући нове и старе канале и притоке које су биле целе или делом обновљене и интегрисане у систем. У мрежи постоји 51 објекат - 24 капије, 16 предводница, 5 сигурносних капија, 6 пумпи, као и 180 мостова. Ова мрежа омогућава дренарање око 700.000 хектара земљишта и наводњавање 50.000 хектара. Могућа пловидба каналом је 664 km. У систему канала налази се 14 лука за утовар-истовар терета. У периоду 1958-1976 рађена је реконструкција, као и нови канали у постојећем систему канала који су прављени још за време Аустро-Угарске.

СИГА – извориште питке воде које се налази на самом ободу Беле Цркве. Ушушкана између два брдашца обрасталих густом шумом, Сига је одувек представљала и једно од омиљених излетишта за Белоцркване, али и једно од плућа града. По мерењима из новембра 1988. године, издашност извора извора износила је 2,0 литара у секунди. Међутим, несавесношћу грађана и локалних власти, излетиште је потпуно руинирано, а шумски појас води безнадежну битку са вођњацима и нелегалном сечом.

ЈЕЗЕРА – због 7 језера, Белу Цркву зову град језера. Настала су ископавањем шљунка, а сада представљају једну од главних атракција општине. Посматрана у целини, Белоцркванска језера одликују се стабилним обалским линијама и незнатним колебањем нивоа воденог огледала. Својим морфометријским и термичким особинама погодују развоју рекреативног, излетничког, манифестационог и спортског туризма, а због богатства рибљег фонда и орнитофауне имају велики потенцијал за развој риболовног и “bird watching” (посматрање птица) туризма. Због високог степена хетерогености његових компоненти присутан је велики број врста, од оних чије су станишта акваторије, ливадске и шумске фитогеоценозе до оних које су део урбаних екосистема. Све то код посетилаца ствара осећај посебности, разноликости и атрактивности пејзажа. Белоцркванска језера, због њихових карактеристика, често називају Бисерном огрлицом Баната. Језера се наслањају на урбано подручје Беле Цркве и својим потенцијалом на комплементаран начин употпуњују туристичку понуду СРП Делиблатска пешчара.

ГРАДСКО ЈЕЗЕРО се простире на површини од око 18 хектара дуж леве стране пута за Ковин, уз западни обод Беле Цркве. Обале језера образују неправилни квадрат са издуженим заливским делом у укупној дужини од 2650 метара. На северној страни је изграђена бетонска обала са благим прелазом ка већој дубини изнад које се налази ресторан „Језеро”. Дужина овог дела обале износи 508 метара, а ширина је 250 метара. У продужетку од око 300 метара налазе се бунгалови са 45 места. Просечна дубина језера је 3 метра, а у току максималног водостаја не прелази 6,5 метара. На југоисточном делу језера налази се шљунковита плажа дужине око 80 метара који посетиоци радо користе због близине пливачког, ронилачког, ватерполо клуба и скакаонице. Непосредно иза источне обале налази се ауто-камп са 250 јединица.

ВРАЧЕВГАЈСКО ЈЕЗЕРО је окружено пространим и заравњеним терасама подесним за изградњу рецептивних капацитета. Налази се на удаљености од 200 метара од Градског језера, уз десну страну регионалног пута Бела Црква–Ковин. Језеро је површине око 15 хектара, приступачно је са свих страна и окружено листопадном шумом карактеристичном за акватичне средине. Обала паралелна путу има дужину од 800 метара, а ширина језера варира од 20 до 150 метара. Димензије језера указују на његов изразито издужен облик. Просечна дубина је око 2 метра, а највећа је у јужном делу и износи око 3,5 метра. Већи део обале је замочварен, конфигурација терена са шљунковитом плажом дужине 500-550 метара и пространим травњацима ствара предуслов за изградњу рекреационих објеката. На југозападној обали језера налази се ауто камп прве категорије.

ВОЋЊАЦИ, ВИНОГРАДИ И ОРАНИЦЕ – Општина Бела Црква има 20 катастарских општина (КО) од којих 6 нема грађевинске реоне, мале су по површини, па се предлаже гашење истих и припајање матичној КО. На подручју општине, уређење пољопривредног земљишта поступком комасације није урађено ни у једној КО. Према графички, а планови су неажурни, а у неким КО у таквом стању да се не могу користити. Према периоду 1874–1913 у стереографској пројекцији. Просечна површина парцела је изражено мала (0,46 ha), посед је мали и разбацан (2,86 ha), границе КО су изломљене, а канал Дунав–Тиса–Дунав и други објекти (изграђени и пројектовани) исекли су КО. У Просторном плану општине Бела Црква, који је у фази израде, детаљно су разрађене поједине области развоја, за чију реализацију је неопходна комасација. Општина Бела Црква је претежно пољопривредна, са око 79% пољопривредног земљишта.

Пољопривреда је доста дуго најважнија привредна активност у општини. Примера ради, 1971. године пољопривреда је запошљавала 65,6% (7.552) активних становника и остварила 56,7% укупног дохотка, у 1981. години 38% (3.633) активних становника и 50% укупног дохотка, док је у 1999. години пољопривреда запошљавала 31,8% становника и учествовала у укупном дохотку са 62%. Високом дохотку из пољопривреде највише су допринеле велике обрадиве површине, од којих 61% припада приватном сектору. Њивске културе доминирају и захватају 59,9% укупне територије, док у појединим КО премашују и 80% (Калуђерово 3, чак 91,67%). Значајне површине су под пашњацима 12,75%, што пружа велике, за сада недовољно коришћене могућности развоја екстензивног сточарства, које могу представљати добру допуну развоју пољопривреде. Нису занемарљиве површине под ливадама (3,03%) и под шумом (8,77%, нарочито КО Кајтасово са 47,35%). Заступљена је широка палета пољопривредних производа.

У структури ратарства, као основне пољопривредне гране доминирају следеће културе (у 2000. години):

- а) житарице:** 61% земљишта или 12.464 ha, највише заступљене пшеница и кукуруз.
- б) индустријско биље:** 16,8% (3.417 ha), најзаступљеније шећерна репа и сунцокрет.
- в) повртно биље:** 4,6% (946 ha), значајна производња кромпира, пасуља и парадајза.
- г) сточно крмно биље:** 3,8% (779 ha) у коме су најзаступљеније луцерка и детелина.

Воћарство има веома истакнуто учешће, јер брежуљкаст рељеф и повољне предиспозиције омогућују воћарску производњу на високом нивоу квалитета. Виноградарска производња је на високом нивоу, не може се поредити са Вршцем, али значајно превазилази све остале општине у окружењу. Виногради захватају 1,81% укупне површине општине, а воћњаци 1,31%, али показатељи за поједине КО су значајно већи (КО Бела Црква има 8,83% под воћњацима и 6,92% под виноградима, што заједно представља збир од 15,75%). Удео воћарске и виноградарске производње по осталим КО је знатно мањи (издвајају се Црвена Црква, Гребенац, Чешко Село, Врачев Гај).

АЛЕЈЕ И ДРВОРЕДИ – Стогодишњи платани који красе алеје и дрвореде Беле Цркве, гостима увек остају у сећању, а мештани се тим гордим дивовима поносе. Међутим, деценијском недовољном бригом локалних власти и самих грађана, платани су скратили свој животни век и почињу представљати проблем по куће грађане. Потребно је у граду очуване платане и старе липе заштитити, а за остале почети са што хитнијом санитарном сечом и садњом одговарајућег дуговечног дрвећа. Потребно је изместити електричне водове испод земље или поставити самоносеће снопове како би се избегло резивање, а такође и обновити некадашње градске алеје које су уништене.

Осим визуелне лепоте, дрвореди су чинили немерљиву корист у ветрозаштити (како у самом граду тако и крај магистралних, атарских путева и пруге), али недовољно контролисаном сечом, дрвореди су готово нестали. Потребно је формирање ваншумског зеленила уз канале, саобраћајнице, у оквиру пољопривредног земљишта, око радних зона, фарми, комуналних и других објеката, ради побољшања микроклиматских услова и повећања укупне шумовитости.

ДЕЛИБЛАТСКА ПЕШЧАРА – највећа је пешчана пустиња у Европи, често је називају и "Европска Сахара", налази се у југоисточном делу Баната. Ова пространа област површине од око 300 km², чије су главне пешчане масе окружене плодним лесним пољопривредним површинама, настала у периоду глацијације, представља споменик историје природе Панонске низије и једно је од ретких прибежишта за многе специфичне врсте флоре и фауне, које у европским и светским размерама представљају природне реткости. Пешчара представља геоморфолошки и еколошко-биогеографски феномен не само Панонске низије, већ и читаве Европе, као и значајан генетски ресурс. Делиблатска пешчара је острво степе и шумо-степе, које одликује изворни мозаик травних, жбунастих и шумских станишта. Богатство флоре овог подручја се огледа у постојању око 900 врста виших биљака, од којих су многе реликти и раритети, као и врсте које су у свом распрострањењу ограничене на Панонску низију. Једино се овде, у односу на читав простор Србије налазе: банатски божур, степски божур, панчићев пелен, шерпет и коцкавица Дегенова. Своје станиште овде је нашло и 20 врста орхидеја. Због присуства великог броја врста птица, од којих су многе ретке и угрожене, ово подручје је уврштено у најзначајнија станишта птица у Европи (ИВА).

Из групе грабљивица, које су најугроженије, заступљене су врсте као што су: банатски соко, орао крсташ и орао кликташ. Њихово појављивање условљено је пашњачким површинама и присуством текуница, која представља основ њихове исхране. Од становника животињског царства пешчаре, издваја се вук, јелен, срна и дивља свиња. Природне карактеристике и јединственост овог краја чине га погодним за рекреацију, лов и риболов, наутички, а пре свега еко-туризам. Делиблатска пешчара је проглашена за Специјални резерват природе.

Ловиште Делиблатска пешчара се налази на површини од 33.610 хектара од чега је ограђено 1.850 хектара тзв. „Драгићев Хат“. Ловиште је у оквиру ЈП „Војводинешуме“ којим управља шумско газдинство „Банат“ Панчево. Од крупне дивљачи могу се ловити јелени, дивље свиње и срне, а од ситне дивље патке и гуске. У оквиру Делиблатске пешчаре у приобалном подручју леве обале Дунава, од Дубовца до Старе Паланке па Дунавом преко Аде Чибуклије је простор који се назива **Лабудово окно**. То подручје обухвата ритове и мочваре које су од великог значаја за биодиверзитет, те су стављене на Рамсарску листу. То је простор који представља главну станицу на Балкану у прелету птица приликом сеобе на југ и обратно. Мањи део од 2.500 хектара мочварских терена, речних острва и Дунава намењен је комерцијалном лову уз велику контролу. Процент територије Општине Бела Црква који је у обухвату Просторни план подручја посебне намене Специјалног резервата природе „Делиблатска Пешчара“ („Сл. лист АПВ” 8/2006) је 45,6% . Као природни наставак СРП „Делиблатска пешчара“ пружају се пашњаци на атрактивно заталасаном рељефу Малог песка (с леве и десне стране пута Дубовац – Бела Црква, иза канала). Оба локалитета представљају значајна станишта природних реткости у флори и фауни (гороцвет, текуница, слепо куче, хранидбена подручја и гнездилишта дневних птица грабљивица) која уживају посебан статус заштите на основу Уредбе о заштити природних реткости („Службени гласник Републике Србије“ број 50/93 и 93/93).

КУЛТУРНЕ ВРЕДНОСТИ У ОПШТИНИ БЕЛА ЦРКВА

Мапа вредности

- Градска и рурална архитектура – културна баштина
- Археолошка налазишта
- Градски парк
- Културне установе
- Културне манифестације – традиција
- Мултиетничност

Опис вредности

ГРАДСКА И РУРАЛНА АРХИТЕКТУРА-КУЛТУРНА БАШТИНА - архитектура је типолошки и стилски слична као у другим деловима Аустро-Угарске, са варијантама барока, класицизма, романтизма, историјских неостилова, сецесије и савремене функционалистичке архитектуре. Међутим, она у целини носи више печат симбиозе разних стилова него што представља скуп чистих и изразитих примерака појединачних стилова. У појави разних стилских елемената огледа се дух грађанства, историјски значај, географски положај и традиција. Таква архитектура је израз посебних историјских услова развоја у оквиру Војне границе и сталешког припадништва и његових градитеља. Војно-граничарски објекти око централног простора парка, зграда Румунске православне цркве са сликама Димитрија Турке и Аксентија Маришескуа, зграде Музеја, Архива, Библиотеке и читаонице. Овде се налази изванредан број објеката са изразитим одликама архитектуре 18. века (засвођени улази), или у класицистичком стилу зграда бившег Магистрата из 1830. године, Католичка црква из 1806. године, Руска црква, као и зграда школе из 1845. године. После 1890. године град добија обележје бечке сецесије. Вила Даница у Улици 1. Октобра број 90-92, грађена у периоду 1897 – 1904, данас дом за незбринуту децу, била је некада репрезентативна породична вила.

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА – први пут је у Белој Цркви подигнута 1751. године од дрвета и била је посвећена

св. Петру и Павлу. Године 1774. команда Илирско-банатског граничког пука доставила је предлог да се нова црква сазида од тврдог материјала, јер је стара постала тесна с обзиром на стално повећање српског становништва. Радови су отпочели крајем 1774. године, а завршени 19. децембра 1780. године. Такође је посвећена св. Петру и Павлу. Од 1780. до 1794. године обављани су унутрашњи радови и постављен иконостас, црквени украси, столови и певница; дуборезачке радове урадио је Аксентије Максимовић. Године 1800. одобрена је набавка три звона. До краја 1805. године црква је коначно изграђена, завршени су радови на торњу који је покривен бакарним плочама, а кров је покривен црепом. До 1807. године допуњени су сликарски радови. Од 1808. до 1838. године обављени су унутрашњи радови и оправка цркве. Тада су израђене нове фреске, поред тога што су поправљене старе и обновљени златарски радови. Сликарске радове је обавио белоцрквански сликар Симеон Јакшић, иконе и фреске на олтару радили Павел Ђурковић и Арсеније Јанковић. Од 1841. до 1849. године обављани су унутрашњи радови у цркви. Због барокног стила изградње и чувених фресака, икона и слика, ова црква је као историјски споменик стављена 1962. године под заштиту државе.

РИМОКАТОЛИЧКА ЦРКВА – први досељинци Немци 1718. године подигли су на пронађеним рушевицама црквицу. Како је у аустро-турском рату била порушена, 1740. године црква је обновљена и посвећена св. Ани. Године 1778/79. црквица је проширена и генерално оправљена. Одлука за градњу нове цркве донета је 1793. године. Тада је одређено да се изгради на месту једносратне зграде Команде Граничног пука која је изгорела у последњем аустро-турском рату. Године 1803. отпочела је градња цркве и поручено звоно. У 1806. години радови су завршени. Године 1862. намештени су горњи торањ и сат, а 1868. године гвоздена врата.

РУМУНСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА – крајем 1868. године, на основу предлога Румунске црквене општине, Магистрат је одобрио грађевински плац за градњу цркве. Следеће године Румунска црквена општина откупила је гостиону “Турска глава” коју је преуредила за привремену богомољу. Градња румунске цркве отпочела је 1871. године, завршена је 9. јула 1872. године, када је и посвећена.

РУСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА – захваљујући донацији кнеза Димитрија Шаховског 1930. године организовано је прикупљање добровољних прилога за изградњу руске цркве. Зидање цркве је завршено 1931. године. У октобру 1932. године, храм св. Јована Богослова освештао је епископ Теофан Курски.

ЕВАНГЕЛИСТИЧКА ЦРКВА – изграђена 1878. године у оновременој Мадершпаховој улици. Црква која је 1926. године генерално обновљена, не располаже уметничким делима. Како се број евангелиста након другог светског рата смањило, богослужења се у евангелистичкој цркви не одржавају годинама.

Бела Црква има и два гробља који су богатством својих капела, споменика и ограда од кованог гвожђа, значајни за историју уметности: породична гробница Деспотовића, капела породице Путник из 1895. године, капела из 1908. године и капела – једнобродна црква са трансептом из 1888. породице Александра и Јулијане Шмиц. Спратни објекат ватрогасног дома у улици 1. Октобра број 10 из 1738-1739. године један је од најстаријих објеката у Белој Цркви. Објекат је један од ретких сачуваних у барокном стилу у Војводини, тако да својим занимљивим решењима (систем масивних зидова, стубови, сводови), тремом који служи као комуникацијска веза међу просторијама и барокном декоративном обрадом фасада, представља значајан примерак за изучавање барокне архитектуре у Војводини. У улици Жарка Зрењанина број 17 такође се налази репрезентативни, спратни објекат познат под именом Вила Милошевић. Својим стилским особеностима и монументалним изгледом значајно доприноси лепоти периферије града.

АРХЕОЛОШКА НАЛАЗИШТА – подручје Беле Цркве и њене околине било је насељено још у каменом добу. Интензиван живот се наставио и кроз остале периоде праисторије, бронзано и гвоздено доба, о чему сведоче бројни археолошки налази, међу којима су најзначајнији:

- **млађе камено доба** (Банатска Паланка и простор између Јасенова и Орешца)
- **бронзано доба** (Барутана – простор данашњег Отпада, поток Долић – Црвена Црква, Дупљаја – налазиште Град где су пронађена чувена Дупљајска колица), у самом граду (Сиглова циглана – вишеслојно налазиште)
- **Стара Паланка**, капија бескраја, где су се смењивале све културе прошлости (од каменог доба до данас)

Боравили су овде, или само пролазили, Трачани, Келти, Скити, Дачани, затим су владали Римљани, Сармати,

Готи, Авари, Словени, Мађари, Турци и Аустријанци... Све промене довеле су до постојања многобројних археолошких налазишта, која се налазе у сливу реке Нере, Јаруге, Караш, поред мртвог Караша, канала ДТД, у Делиблатској пешчари, крај обале Дунава и локалитетима у околини насељених места, као и у њима, што на жалост до данас није довољно истражено и публиковано.

ГРАДСКИ ПАРК – налази се на 86 метара надморске висине. Омеђен је на северу улицом Жарка Зрењанина, на југу Улицом Јована Цвијића, на истоку Улицом 1. октобра, а на западу зградом Дома војске. Улица Јована Поповића дели парк на два неједнака дела и то: парк испред Дома Војске (0,1987 хектара) и Градски парк (0,9389 хектара). Први подаци о постојању парка у Белој Цркви датирају из периода после 1840. године. Наиме према подацима из градског архива (Акт Магистрата Ек.бр. 572/1842 и 584/1842) „Магистрат је уступио Команди Илирско-банатског граничарског батаљона 25 јутара земље у околини парка, на коме су 1841. године изграђена командна једносратна зграда, две једносратне војне зграде...” Овај део парковских површина познат је као Данфорт парк. Према подацима добијеним од господина Марила Аурела, грађанина Беле Цркве, за градски парк постоје информације: “Подигнут је 1850. године за време градоначелника Јакоба, на месту старе пешадијске касарне, која је изгорела у пожару 1800. године. Парк је назван „Вилсон парк“, а касније парк Франца Јозефа. Подигнут је између улица 1. октобра и Јована Поповића (тадашње Шилерове). Године 1889. саграђен је киоск испред којег је војна музика свирала и давала концерте које су мештани увек пратили. На том месту су се организовале приредбе у добротворне сврхе с музиком и народним весељем. Године 1912. подигнут је музички павиљон. Средства за градњу дали су Адријан Шмит, Леон Габнер и Светолик Јовановић. Павиљон је урадио мајстор Јохан Кун. Године 1913. подигнуто је постројење са бунаром и кућицом. Средства је дао индустријалац Франц Бауер. На кућици је уклесана географска ширина, дужина и надморска висина Беле Цркве.” Градски парк у Белој Цркви је правилног геометријског облика, чије се стазе звездасто пружају од два централна кружна платоа, у чијем је једном центру Споменик победи, а у другом музички павиљон у југенд стилу. Снимање постојећег стања дендрофонда извршено је од маја до јула 2000. године. Евидентирано је 46 врста дрвећа и украсног шибља. У парку има 40 стабала четинара, 225 стабала лишћара и 77 групација листопадног и зимзеленог украсног шибља. Доминирају липа и кестен.

УСТАНОВЕ КУЛТУРЕ

МУЗЕЈ је основан 1877. године, као градски до 1941. године, од стране групе грађана (Немаца и Мађара) Беле Цркве у згради Магистрата, са одређеним историјским предметима (нумизматичким и археолошким). Музеј је основао и њиме руководио Феликс Милекер. Оснивач обновљеног музеја био је професор књижевности у Гимназији - Светолик Суботић, а радио је у њему као аматер до 1977. године. Од 1954. године музеј је премештен на садашњу локацију и добија назив Народни. Зграда је под заштитом државе као споменик културе од 1989. године, као једна од најстаријих зграда у центру Беле Цркве, јер је зидана почетком 19. века. Музеј има више поставки (археолошка, историјска, етнолошка, уметничка, природњачка, нумизматичка).

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА ради као самостална установа од 1995. године, општег је карактера са фондом од 24.500 књига и посебним легатом од 5.000 књига породице познатог Белоцркванина, позоришног редитеља, естетичара и песника Јована Путника. Снабдева књигама читаоце у свим насељеним местима општине.

ИСТОРИЈСКИ АРХИВ је установа културе од општег значаја, која врши заштиту, сређивање и обраду архивске грађе и њено презентовање. Архив је основан 1946. године на основу Одлуке Повереништва за просвету Главног извршног одбора Народне скупштине АПВ, а као самостални Државно-историјски архив са седиштем у Белој Цркви ради од 1956. године. Године 1966. мења назив у Историјски архив у Белој Цркви, а следеће године је постао међуопштинска установа. Крајем јула 1992. године Влада Републике Србије постала је оснивач Архива, на основу Закона о делатностима од општег интереса у култури. Територијална надлежност Архива обухвата територију три општине – Бела Црква, Вршац и Пландиште, која је утврђена посебним актом. Архив има 654 фонда и 33 збирке, 253 дигитализоване књиге рођених, венчаних и умрлих, а граничне године су 1723 – 2006.

Мултиетничност

Структура становништва по основу националне припадности, по попису из 2002. године:

Поред наведених група, у општини Бела Црква заступљени су, у оквиру удела у укупном становништву и Хрвати са 0,44%, Немци са 0,23%, Муслимани са 0,18%, Словаци са 0,14%, Руси са 0,08% итд.

ТРАДИЦИЈА КУЛТУРНИХ МАНИФЕСТАЦИЈА – У току 1852. године одржан је први карневал у Белој Цркви са приредбом немачке позоришне групе из Вршца. С обзиром на постигнути успех, Магистрат је одобрио да се карневал одржи и следеће године са посебним приредбама у већим гостионама. Године 1910, основано је „Прво белоцркванско карневалско друштво“. Први организовани карневал у Белој Цркви је био 1911. године. Карневалске свечаности су отпочињале у суботу или недељу на железничкој станици, свечаним дочеком „принца и принцезе“ карневала, који би приспели редовним путничким возом. На белоцркванској железничкој станици би неко у име Карневалског одбора поздравео бираним речима „принца и принцезу“. На дан покладног уторка (фебруар – март) организована је Велика карневалска поворка. Групе би се окупљале испред Ванделини Капеле (срушена 1967. године) потом би поворка ушла Милетићеву улицу. Ту би на балкону Магистрата, градначедник поздравео учеснике. На челу су били млади људи – коњаници, након њих на великим колима су ишли „принц и принцеза“, иза њих група мушкараца и жена раскошно обучених. После Другог светског рата, док су власти дозвољавале, карневал је одржаван у време поклада, али је у периоду од десетак година био прекинут. Као туристичка манифестација обновљен почетком 1960-тих година, али као „цвећенбал“ – Карневал цвећа, привредно туристичка манифестација са новим датумом (летњи период) и новим садржајем, без верске конотације. Поред карневала цвећа за Белу Цркву специфичне су и друге редовне манифестације: **Лов на Бесија** (традиционално изловљавање митског сома капиталца на градском језеру), **Бела Црква у јабукама**, **Црвеначко опасуљивање** (такмичење у кувању пасуља у селу Црвена Црква), **Паприкашијада** (такмичење у кувању паприкаша у Чешком Селу и Дупљаји), **Буразијада** (такмичење у спремању шкембића у Кусићу), **Фашанке – покладе** (манифестација паганског карактера која се одржава у свим селима, а најпознатија је у Гребенцу и Крушчици), **Мото-скуп** (тродневна окупљање љубитеља мотоцикала из земље и иностранства), **Дани чешке културе** (траје 7 дана).

АНАЛИЗА ДОКУМЕНАТА

Први корак у раду радних група, пре него што се започне са анализом вредности и проблема је анализа докумената. Овај изузетно важан корак не сме остати недоречен, али се не треба ни превише дубоко упуштати у проучавање. Документи су различите форме регулативе који нам дају информације о степену уређења одређене области и раду појединих сегмената заједнице. За овај корак је потребно прикупити што више докумената са различитих нивоа – од међународних конвенција, преко домаћих закона и подзаконских аката, покрајинских и локалних одлука, до годишњих планова рада установа, јавних предузећа, чак и планова рада локалних НВО (ловци, риболовци...). У случају непостојања докумената или њиховог постојања али непримењивања, радна група већ у овој фази може уочити поједине проблеме и трендове који постоје у вези одређених вредности заједнице.

Обе радне групе су уочиле недостатак планских докумената, што је последица дугогодишњег одсуства планирања. Значајан је недостатак документације и локалне регулативе у општини Бела Црква у различитим областима, па и у области заштите животне средине – непостојање локалне стратегије друштвено-економског развоја, локалног еколошког акционог плана, стратегије социјалне заштите и акционог плана политике за младе, као и плана за очување и заштиту споменика културе, градске архитектуре, план културних манифестација. Постоји недостатак локалних одлука које уређују поједине сегменте у области заштите животне средине (о комуналном реду, о програму рада Фонда за заштиту животне средине, о локалним накнадама за загађење животне средине), али и недостатак квалитетних програма јавних установа, који би више одговарали задовољењу потреба грађана. Број постојећих заштићених природних добара и њихова површина су недовољни, а општина свакако има природних вредности које треба валоризовати и заштитити, што подразумева израду планских докумената (студија о заштити) и доношење одговарајућих локалних одлука. Одређен број планова и програма се не остварује у целисти или се не остварује уопште.

ТРЕНДОВИ

У овом кораку анализирани су трендови природних и културних вредности, да ли су у порасту, стагнацији или опадању, дати су показатељи тренда и изузеци уколико их има.

ПРИРОДНЕ ВРЕДНОСТИ

КАРАШ – У сталном пропадању. Рибљи фонд ослабљен, нема порибљавања, нема утврђивања обале, обрушава се обала, сече се дрвеће уз обалу, није регулисан ток реке, баца се смеће и испуштају фекалије са сточних фарми без пречистача, село Куштић испушта у реку све отпадне воде. Позитиван изузетак је Еколошко друштво “Караш” из Јасенова, које је формирало Еко-камп и уредило плажу, уређује се ауто-камп, уређен је парк скулптура од дрвета, ради се студија о регулацији реке.

НЕРА – Пропадање, ископ шљунка, изливање канализације без пречишћавања воде, сеча дрвећа, обрушавање обала, смањен рибљи фонд.

ДУНАВ И КАНАЛ ДТД – Повећан обим саобраћаја, посете и привредних делатности. Утврђено 15 километара обале, направљено мини пристаниште.

СИГА – Заштита је на ниском нивоу, првобитне вредности изгубљене. Остала су само већа стабла, од шуме остала је шикара, мобилијар уништен, нема чувара, али зато има сметлишта, број стабала опада. Изузетак од тренда је очуван квалитет воде. Постоји иницијатива грађана да Завод за заштиту природе уради студију за стављање под заштиту.

ЈЕЗЕРА – У константном порасту је интересовање туриста и брига локалне заједнице за ову атракцију. Број језера се повећава јер још постоји експлоатација шљунка, раде се пројекти инфраструктуре и комуналног опремања, број туриста из године у годину расте.

ВОЊАЦИ И ВИНОГРАДИ – Пораст површина под воњацима и виноградима код индустријских пољопривредних произвођача. Промена власништва из државног у приватно, искрчено 270 хектара под виноградима и воњацима.

ВЕЛИКЕ ОРАНИЧНЕ ПОВРШИНЕ – У стагнацији. Смањење искоришћености површина засада код великих пољопривредних произвођача. Засади су застарели. Процес комасације није ни започет.

АЛЕЈА И ДРВОРЕДИ – Алеја према Нери је у пропадању, опадање броја платана у центру. Ђубриште, после сече старих стабала нема садње нових. Године 2007. почела је садња дрвећа са десне стране алеје према Нери.

ДЕЛИБЛАТСКА ПЕШЧАРА – Повећање заштићене површине и нивоа заштите, повећан број посетилаца – викендаша 87,4% одукупне површине шума је под 3. степеном заштите, 12,6% је под 1. и 2. степеном заштите. Старалац показује више бриге.

КУЛТУРНЕ ВРЕДНОСТИ

АРХИТЕКТУРА И КУЛТУРНА БАШТИНА – пропадање и уништавање, стилско мењање изгледа фасада, које власници крећују на сопствену иницијативу, све више напуштених кућа, смањење вредности споменика, пропадање католичког гробља, неодржавање старог дела православног гробља, пропадање фасаде и унутрашњости римокатоличке цркве, обновљен торањ римокатоличке цркве, обнављање иконостаса и фасаде православне цркве, румунска црква споља обновљена, руска црква обновљена, цркве стављене под заштиту, зграда старог Ватрогасног дома обновљена и стављена под државну заштиту, вила Милошевић-Бекер потпуно обновљена.

АРХЕОЛОШКА НАЛАЗИШТА - стагнација, необезбеђена су, стручно недовољно истражена, не постојање објекта за привремено чување нађених објеката

ГРАДСКИ ПАРК – пропадање, смањење броја дрвећа, низак ниво свести грађана у очувању парка и његове вредности као културне баштине, 2000. године било је 40 стабала четинара, сада их има свега 11, регистрован је и губитак 20 стабала лишћара и 4 врсте украсног жбуња до 2008. године, уништене клупе, осветљење и канте за смеће, скрнављење споменика, сваке године обнављају се клупе и сади цвеће

КУЛТУРНЕ УСТАНОВЕ (библиотека, музеј, историјски архив, центар за културу) – стагнација, смањење интересовања популације за културу уопште, повећање броја књига у библиотеци, стагнација музеја, повећање активности Архива, нити једна позоришна премијера, слаба посећеност биоскопа. У библиотеци 2004. године – 465 чланова и 9777 прочитаних књига, 2005. године – 483 члана и 10508 прочитаних књига, у Центру за културу учињени су почетни кораци ка оживљавању свих културних вредности

КУЛТУРНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ И ТРАДИЦИЈА – стагнација, смањење броја манифестација, слаба посећеност манифестација, нестајање традиционалних вредности, изгубљене вредности, које су у Белој Цркви биле изражене, редовно одржавање карневала цвећа, обнављају се неке манифестације, оснивање удружења која покушавају да оживе традиционалне вредности („Каранфил”, удружења Чеха итд) децентрализација културе акцијама Центра за културу

МУЛТИЕТНИЧНОСТ – стагнација, одржавање мултиетничког састава становништва, добри односи међу нацијама, традиционално одржавање манифестације „Дани чешке културе”, новоосновано удружење „Немањића”, удружења Чеха, Рома и Немаца

УТИЦАЈ ТРЕНДОВА

У овом кораку се анализира шта ће се догодити са неком природном и културном вредношћу ако се ништа не предузме да се промена спречи или бар умањи. Претходно се запажа да ли је промена током времена, тј. тренд негативан или позитиван по дат у вредност. Такође се анализира процена тренутних трендова на друштвене и економске вредности за различите групе актера и какав ће утицај имати на њих ако се тренд настави.

ПРИРОДНЕ ВРЕДНОСТИ

КАРАШ

Друштвени аспект: негативан – због безбедности и смањења укупног квалитета живота

Економски аспект: негативан – немогућност искоришћавања за туризам и наводњавање

НЕРА

Друштвени аспект: тренутно негативан, због безбедности, загађења и укупног квалитета живота

Економски аспект: негативан, немогућност економског коришћења за туризам, транспорт и наводњавање)

ДУНАВ И КАНАЛ ДТД

Друштвени аспект: позитиван, бољи квалитет живота, већа могућност комуникације

Економски аспект: позитиван, већа могућност за развој привреде

СИГА

Друштвени и економски аспект:

негативан – губитак могућности блиског излетишта, потпуно неискоришћена вредност

ЈЕЗЕРА

Друштвени аспект: позитиван, због више друштвених и економских могућности

Економски аспект: делимично позитиван,

али је искоришћеност туристичких вредности и потенцијала недовољна

ВОЊАЦИ И ВИНОГРАДИ

Друштвени аспект: привремено негативан због смањења броја радника, али има перспективу

Економски аспект: привремено негативан због неурађене комасације и неравноправне расподеле материјалних богатства, али постоји могућност већег запошљавања

ВЕЛИКЕ ОРАНИЧНЕ ПОВРШИНЕ

Због одласка становништва мања производња, али има могућност органске производње

АЛЕЈА И ДРВОРЕДИ

Друштвени и економски аспект: негативан – смањење укупног квалитета живота, недостатак шеталишта под дрвећем, некада је било бренд

ДЕЛИБЛАТСКА ПЕШЧАРА

Друштвени аспект: позитиван, постојање резервата у близини утиче на већи квалитет живота

Економски аспект: негативан, потпуно неискоришћена туристичка вредност

КУЛТУРНЕ ВРЕДНОСТИ**АРХИТЕКТУРА И КУЛТУРНА БАШТИНА**

Друштвени аспект: негативан, уништава се традиционални и препознатљив изглед, због немара према споменицима нарушавају се лична и верска осећања

Економски аспект: негативан, смањује се туристичка атрактивност града

АРХЕОЛОШКА НАЛАЗИШТА

Друштвени аспект: негативан, могућности нових сазнања и података о историји Беле Цркве и ширег региона јужног Баната су отежане

Економски аспект: негативан, смањење туристичке понуде, јер је свако археолошко налазиште потенцијална туристичка атракција

ГРАДСКИ ПАРК

Друштвени аспект: негативан, смањење употребне вредности, задовољења потреба корисника и смањење укупног квалитета живота

Економски аспект: негативан, мања туристичка атрактивност и стална улагања у обнову

КУЛТУРНЕ УСТАНОВЕ

Друштвени аспект: позитиван, даје се могућност задовољења већег дела културних потреба, иако је тренд у стагнацији.

Економски аспект: позитиван, задовољење више потреба, па и културних, утиче повољно на жељу људи да остану и раде у овој средини

МУЛТИЕТНИЧНОСТ

Друштвени и економски аспект: позитиван, добри међуљудски и међунационални односи доприносе бољој економској атмосфери, општем напретку и стабилности

КУЛТУРНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ И ТРАДИЦИЈА

Друштвени аспект: позитиван, могућност за задовољењем већине културно-забавних потреба, али и негативан, јер културне манифестације имају све мањи друштвени утицај, што води до осиромашења укупног друштвеног живота

Економски аспект: позитиван, већа туристичка понуда, али и негативан,

јер се смањен друштвени утицај одражава и на смањење утицаја на економски живот заједнице

СТАНДАРДИ И ВИЗИЈА

У овом кораку дефинисане су визије како желимо да наша заједница изгледа у будућности, које вредности би требала да сачува и унапреди. Одређени су минимални стандарди који се морају поштовати. Елементи одрживости дефинисани су као избегавање и смањење на најмању могућу меру неприхватљивог ризика, нежељене промене и негативних последица, те остварење жељене будућности. Прво су анализирани ризици по природне и културне вредности – Шта их угрожава? Која је граница претње која се може прихватити? Друго је дефинисање минималног стандарда за избегавање ризика или нежељене промене. Треће је дефинисање визије жељених квалитета кључних вредности. Четврто је дефинисање циљева одрживости па затим дефинисање циљева повезаних с минималним стандардима који се не смеју прећи и визијом којом се тежи.

ПРИРОДНЕ ВРЕДНОСТИ

КАРАШ (Тренд: у сталном пропадању)

Претње/ризичи: нерегулисан ток, недовољно одржавање (нема измуљивања, поплаве, сеча дрвећа уз обалу), непостојање канализационе мреже у насељима и фармама уз ток, неодговоран однос већине становништва

Минимални стандарди: регулисање тока, мерење квалитета воде, завршетак канализационе мреже на територији читаве општине, већа подршка грађанским иницијативама за подизање еколошке свести

НЕРА (Тренд: у сталном пропадању)

Претње/ризичи: нерегулисан ток, недовољно одржавање (нема измуљивања, поплаве, сеча дрвећа уз обалу), непостојање канализационе мреже у насељима и фармама уз ток, неодговоран однос већине становништва

Минимални стандарди: регулисање тока, мерење квалитета воде, завршетак канализационе мреже на територији читаве општине, већа подршка грађанским иницијативама за подизање еколошке свести, боља контрола експлоатације шљунка и контрола наплате општинске таксе

ДУНАВ И КАНАЛ ДТД (Тренд: у повременом благом побољшању)

Претње/ризичи: уливање Караша са свим проблемима које доноси

Минимални стандарди: поштовање Закона о заштити животне средине

СИГА (Тренд: у сталном пропадању)

Претње/ризичи: константан недостатак бриге, акције на уређењу повремене и плод индивидуалне иницијативе, а не системског решавања.

Минимални стандарди: иницијатива за проглашење заштићеног природног добра, одређивање функционалног стараоца, финансирање програма заштите из буџета општине

ЈЕЗЕРА (Тренд: стагнација)

Претње/ризичи: планови развоја не садрже довољно елемената одрживости, развој (изградња, уређење, садржаји) усаглашен са потребама, да не иде на штету природе и заједнице, непостојање канализационе мреже у насељу око језера, због великог броја купача у сезони још веће (загађење) оптерећење, недовољно добро организована паркинг служба, недовољно санитарних објеката, сеча високог растиња око језера (велике штете у току јаких ветрова, недовољан број акција на подизању еколошке свести

Минимални стандарди: завршетак канализационе мреже у насељу око Главног језера па све до Врачевгајског језера, урадити ревитализацију (измуљивање) језера, мониторинг квалитета воде, увођење наплата од посетилаца за коришћење простора

ВОЋЊАЦИ, ВИНОГРАДИ И ОРАНИЧНЕ ПОВРШИНЕ (Тренд: у стагнацији)

Претње/ризичи: прскање и коришћење хемијских средстава у заштити од болести

Минимални стандарди: поштовати прописане норме, вратити површине под засадима на претходно стање, урадити процес комасације

АЛЕЈА И ДРВОРЕДИ (Тренд: пропадање)

Претње/ризичи: недовољна брига која предуго траје, недостатак локалне регулативе, дрвореди се не обнављају, надземни водови, бахатост грађана

Минимални стандарди: решавање кроз општинске одлуке, донети средњорочне и годишње програме одржавања које ће спроводити комунално предузеће

ДЕЛИБЛАТСКА ПЕШЧАРА (Тренд: позитиван)

Претње/ризичи: непланска градња викендица у претходном периоду, недовољно неорганизован туризам и недовољна искоришћеност туристичких могућности, нелегална сеча дрвећа (крађа), криволов, пожари, планирање изградње нових туристичких објеката

Минимални стандарди: потпуна реализација програма заштите СРП „Делиблатска пешчара“ од стране староаца ЈП „Војводина шуме“, успостављање економског инструмента за финансирање програма заштите кроз наплату коришћења простора

КУЛТУРНЕ ВРЕДНОСТИ

АРХИТЕКТУРА И КУЛТУРНА БАШТИНА (Тренд: у сталном пропадању)

Претње/ризичи: недостатак осећаја важности очувања историјског изгледа града, недостатак редовног одржавања, контроле и едукације

Минимални стандарди: поштовање прописа о заштити старе архитектуре и/или доношење и поштовање општинске одлуке о заштити и очувању градске архитектуре

АРХЕОЛОШКА НАЛАЗИШТА (Тренд: стагнација)

Претње/ризичи: престанак истраживања, пропадање, крађа предмета

Минимални стандарди: Наставак истраживања и обезбеђење локација

ГРАДСКИ ПАРК (Тренд: стагнација)

Претње/ризичи: недовољно развијена свест корисника, нарочито омладине,

о важности очувања парка, недовољна брига локалне самоуправе, недостатак финансија за обнову

Минимални стандарди: редовно одржавање, поправка мобилијара, обнављање стабала

КУЛТУРНЕ УСТАНОВЕ (Тренд: стагнација)

Претње/ризичи: недостатак финансија за квалитетне програме, недостатак кадра и идеја

Минимални стандарди: омогућити да установе врше несметано своју функцију

КУЛТУРНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ И ТРАДИЦИЈА (Тренд: стагнација)

Претње/ризичи: пад квалитета културних програма, мање интересовање,

садржаји са мање културне вредности имају већи успех код публике, недостатак финансија.

Минимални стандарди: одржавање постојећег стања, да не буде лошије

МУЛТИЕТНИЧНОСТ (Тренд: позитиван)

Претње/ризичи: неразумевање, мањак толеранције, фактори ван заједнице

Минимални стандарди: одржавање постојећег стања

ПРОБЛЕМИ

У овом кораку се дефинишу главни проблеми или групе проблема за сваку природну и културну вредност, што се користи за дефинисање стратегије за решавање проблема, затим се процењују ризици по друштво, ако изостане успех код решавања. **Смернице:** дефинишу се главни проблеми где трендови воде неприхватљивом ризику, прелазе границу минималних стандарда или се очекује да се проблем јави у будућности ако се тренд настави. За сваки проблем назначавају се актери који имају користи од трендова и они актери који су погођени таквим трендом, који захтевају хитно решавање. За сваки проблем назначава се ризик за друштво уколико се не дође до решења. Описује се проблем за сваку природну вредност према следећим критеријумима: локација, одговорни актери, хитност, основни трендови, садашње последице и очекивани ризици за друштво.

ПРИРОДНЕ ВРЕДНОСТИ

КАРАШ

Локација: слив Караша у општини Бела Црква (непостојање канализационе мреже у сливу, нерегулисан ток, неконтролисана сеча на обали, смањивање обалног појаса.

Погођени актери:

становништво у сливу, флора и фауна, пољопривреда, привреда, туризам, сви грађани општине.

Одговорни актери: Министарство пољопривреде, Воде Војводине, Завод за заштиту природе, ЈП Ушће, републичке, покрајинске и локалне инспекције

Хитност: одмах и потребно је радити на трајном решењу.

Основни трендови: урађен идејни пројекат уређења тока Караша, акције удружења Еко Караш, изливање из корита, изливање отпадних вода и сеча стабала крај обала

Тренутне последице: учестала плављења, загађење, урушавање обала

НЕРА

Локација: слив Нере у општини Бела Црква

Погођени актери:

становништво у сливу, флора и фауна, пољопривреда, привреда, туризам, сви грађани општине

Одговорни актери: Министарство пољопривреде, Воде Војводине, Завод за заштиту природе, ЈП Ушће, републичке, покрајинске и локалне инспекције

Хитност: одмах и потребно је радити на трајном решењу

Основни трендови: иницијатива за проглашење заштићеног природног добра, деградација квалитета воде, флоре и фауне

Тренутне последице: учестала плављења, изливање канализационих вода, уништавање шумског појаса, прекомерна експлоатација шљунка, деградација Нере

ДУНАВ И КАНАЛ ДТД

Локација: Општина Бела Црква

Погођени актери: пољопривредно становништво уз канал, економија општине

Одговорни актери: Министарство пољопривреде, Воде Војводине, Завод за заштиту природе, ЈП Ушће, републичке, покрајинске и локалне инспекције

Хитност: неопходно је што пре кренути са активирањем наводњавања и транспорта, као примарних функција канала

Основни трендови: недовољна економска искоришћеност

Тренутне последице: губици у привреди и туризму, деградација канала

СИГА

Локација: Општина Бела Црква

Погођени актери: грађани општине, туризам, флора и фауна

Одговорни актери: локална самоуправа, Завод за заштиту природе, грађани

Хитност: неопходно је што пре поднети иницијативу за проглашење заштићеног природног добра, урадити план заштите Сиге и што хитније га применити

Основни трендови: непостојање плана за заштиту и очување Сиге, незаинтересованост локалне самоуправе за уређење

Тренутне последице: пропадање давно уређеног простора, могућност загађења извора питке воде, нестанак биљака, деградација шуме

ЈЕЗЕРА

Локација: Бела Црква – Врачев гај

Погођени актери: становништво, туризам, флора и фауна

Одговорни актери: ЈП „Белоцркванска језера”, ПИК „Јужни Банат”, Шљункара, ДОО „Криваја”,

Еко-агри Србија, локална самоуправа, становништво

Хитност: хитно

Основни трендови: нерегулисани власнички статус доводи до непостојања идеје и плана који не прате урбанизацију главног језера и не отклањају њене притиске

Тренутне последице: бацање смећа, замуљивање, туризам нижег нивоа, мали капацитети

ВОЋЊАЦИ И ВИНОГРАДИ

Локација: општина Бела Црква

Погођени актери: становништво, пољопривредни произвођачи

Одговорни актери: локална самоуправа, произвођачи, фитосанитарна инспекција

Хитност: треба што пре искористити могућност за алтернативну производњу (органска) уместо традиционалне, чији се резултати неће указати у кратком року

Основни трендови: велики произвођачи теже ка органској производњи, неодговарајућа контрола производње код индивидуалних произвођача

Тренутне последице: мање хемикалија у производима, ваздуху и земљишту

ОРАНИЧНЕ ПОВРШИНЕ

Локација: општина Бела Црква

Погођени актери: становништво и пољопривредни произвођачи

Одговорни актери: локална самоуправа, ПИК „Јужни Банат”, Екоагри Србија, индивидуални произвођачи

Хитност: хитно, постоји опасност деградације квалитета земљишта

Основни трендови – све више необрађеног земљишта услед старења, смањења броја и одсељавања сеоског становништва, мали индивидуални произвођачи не познају довољно прописане норме у заштити биља, земљиште није уређено кроз комасацију

Тренутне последице: смањују се ораничне површине, смањење квалитета земљишта

АЛЕЈА И ДРВОРЕДИ

Локација: Бела Црква и прилазне саобраћајнице

Погођени актери: становништво и туризам

Одговорни актери: ЈП „Путеви Србије“, локална самоуправа, грађани

Хитност: Ургентно, дрвореди су у изузетно лошем стању

Основни трендови: пропадање, дотрајавање, сеча, али нема нове садње

Тренутне последице: нема ветрозаштите, нарушавање традиционалног изгледа, опасност да град остане без својих чувених дрвореда

ДЕЛИБЛАТСКА ПЕШЧАРА

Локација: општина Бела Црква

Погођени актери: становништво општине, економија, туризам, флора и фауна

Одговорни актери: Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде,

Министарство животне средине и просторног планирања, ЈП „Војводинашуме”

Хитност: хитно, стање недовољне бриге је предуго трајало

Основни трендови: нетранспарентност рада староца, недостатак идеје за развој туризма

Тренутне последице: стагнирање, опасност од пожара, услови за незаконите активности

КУЛТУРНЕ ВРЕДНОСТИ

АРХИТЕКТУРА И КУЛТУРНА БАШТИНА

Локација: општина Бела Црква

Погођени актери: становништво општине, економија, туризам

Одговорни актери: Министарство културе, Покрајински секретаријат за културу,

Завод за заштиту споменика културе, локална самоуправа, грађани

Хитност: одмах – потребно је радити на трајном решењу,

урадити пре свега стратешки план очувања културне баштине, затим посебне планове и пројекте реконструкције, ангажовати стручњаке за реконструкцију и конзервацију зграда

Основни трендови: недовољно разумевање значаја очувања старе архитектуре, недовољна заштита и уништавање, непостојање конзервације сеоске, градске и пејзажне архитектуре, недовољно видљив рад

Завода за заштиту споменика културе, изостанак конкретних и видљивих активности локалне самоуправе

Тренутне последице: визуелно ругло, губитак индентитета и локалних специфичности,

нестанак духа прошлости и романтичности

АРХЕОЛОШКА НАЛАЗИШТА

Локација: општина Бела Црква

Погођени актери: културне установе, становништво

Одговорни актери: инспекција, локална самоуправа, Завод за заштиту споменика културе

Хитност: ургентно

Основни трендови: пропадање

Тренутне последице: вредност и обим културно-историјске баштине опада,

оштећење вредних предмета, недоступност података науци и грађанству

ГРАДСКИ ПАРК

Локација: град Бела Црква

Погођени актери: становништво Беле Цркве, а у ширем смислу и целе општине

Одговорни актери: локална самоуправа, комунална предузећа и сами грађани

Хитност: врло хитно – неопходно је што пре почети са реализацијом пројекта ревитализације и

успоставити чување током сезоне (летњих ноћи), повећање бриге о естетици, заштити и обнови парка

Основни трендови: уништавање цвећа, ломљење ограда и клупа

Тренутне последице: Ускоро ће доћи до убрзаног и неповратног пропадања

КУЛТУРНЕ УСТАНОВЕ

Локација: општина Бела Црква и јужни Банат

Погођени актери: установе културе, становништво целе општине и јужног Баната,

стручна јавност, привреда, туризам

Одговорни актери: установе културе, Министарство културе, Покрајински секретаријат за културу,

локална самоуправа, грађани

Хитност: одмах – музеј је у изузетно лошем стању, остале установе имају проблема са финансирањем и материјалним одржавањем

Основни трендови: осим музеја, код осталих установа има помака на боље

Тренутне последице: музеј не може да врши своју делатност, опасност да друге установе пођу силазно
КУЛТУРНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ И ТРАДИЦИЈА

Локација: општина Бела Црква

Погођени актери: становништво целе општине, економија, туризам

Одговорни актери: локална самоуправа, културне установе, грађани

Хитност: неопходно је што пре израдити дугорочни план,

шта се манифестацијама жели постићи, какве циљеве имамо, каквог карактера треба да буду,

како ће се помоћу њих очувати традиција, како ће се финансирати, какав ефекат ће имати на заједницу

Основни трендови: непостојање јасног плана за категоризацију, финансирање и очување културних манифестација, које временом губе значај и првобитне циљеве свог постојања,

недовољна информисаност шире заједнице у Србији о манифестацијама

Тренутне последице: губитак традиционалних вредности,

долазак у први план неког новог система вредности, неиспуњење основних циљева настанка манифестација, мања посета, гашење манифестација, губљење квалитета, идентитета и културне баштине.

МУЛТИЕТНИЧНОСТ

Локација: општина Бела Црква

Погођени актери: сви грађани општине

Одговорни актери: држава Србија, локална самоуправа, културне установе, грађани

Хитност: није хитно, али је потребно одржавати позитиван тренд и покушати побољшања

Основни трендови: оснивају се удружења која промовишу националне културе, толеранцију и интеркултурални дијалог

Тренутне последице: бољитак у економији и квалитету живота

АНАЛИЗА УЗРОКА ПРОБЛЕМА

Идентификација фактора и политике који узрокују настанак и одржавање проблема, као и идентификовање главних одговорних актера (друштвени, економски, институционални), фактори животне средине који трпе и могућности за позитивну промену.

ПРИРОДНЕ ВРЕДНОСТИ

КАРАШ

Препознати проблем: загађење, замуљење, урушавање обала

Друштвени фактори: неразвијена свест и одговорност становништва у сливу Караша

Економски фактори: смањене туристичке и привредне могућности

Институциони фактори: недостатак планова за регулисање водотокова, недостатак и неспровођење регулативе, недостатак финансија и интересовања у локалној самоуправи

Фактори животне околине: раст нивоа подземних вода, урушавање обала,

ерозија пољопривредног земљишта, нарушавање квалитета и плодности земљишта,

угроженост здравља људи и живог света, загађење водотокова који теку и ван Србије

Решење: регулација водотока,

изградња канализационе мреже са пречистачем отпадних вода у селима у сливу Караша

НЕРА

Препознати проблем: загађење, канализациона мрежа, изливање, вађење шљунка

Друштвени фактори: недовољна едукација и одговорност становништва у сливу Нере

Економски фактори: губи се квалитет воде, притисак на флору и фауну,

толерисање крађе дрвета у приобаљу због ублажавања економске кризе

Институциони фактори: недовољна контрола надлежних инспекција,

непостојање пречистача отпадних вода из Беле Цркве које се изливају у Неру, недостатак визије шта желимо са тим подручјем и недостатак плана очувања, непоштовање постојеће регулативе

Фактори животне околине: угроженост земљишта, подземних и површинских вода,

здравља људи, флоре и фауне, нарушавање квалитета и плодности земљишта, живог света, загађење водотокова који теку и ван Србије.

Решење: регулација водотока, изградња канализационе мреже са пречистачем отпадних вода, успостављање заштите у оквиру заштићеног природног добра

КАНАЛ ДТД

Препознати проблем: недовољна искоришћеност потенцијала које канал има и

доноси у општину Бела Црква, нелегално коришћење потенцијала

Друштвени фактори: несавесност становништва, смањење квалитета живота

Економски фактори: умањени приходи, изгубљена добит, транспорт, туризам

Институциони фактори: Република Србија, ЈП „Воде Војводине“, локална самоуправа

Фактори животне околине: земљиште, рибљи фонд

Решење: обнова канала, доношење стратегије и плана развоја туризма и транспорта

СИГА

Препознати проблем: старост, запуштеност, нелегална сеча

Друштвени фактори: занемаривање еколошких тема, неразвијена свест становништва

Економски фактори: неискоришћена вредност, толерисање крађе дрвета због економске кризе, смањена туристична атрактивност

Институциони фактори: недостатак регулативе, није под заштитом,

недовољна контрола спровођења постојећих прописа, недовољна пажња локалне самоуправе,

недостатак визије шта желимо са тим подручјем и недостатак програма очувања

Фактори животне околине: угроженост изворишта воде, здравља људи, флоре и фауне

Решење: иницијатива за проглашење заштићеног природног добра,

доношење локалне одлуке о заштити, еколошке и едукативне акције

ЈЕЗЕРА

Препознати проблем: запуштеност, претерања градња, неуређеност, замуљивање,

недовољно искоришћен туристички потенцијал

Друштвени фактори: низак ниво еколошке свести

Економски фактори: нису примењени економски инструменти одрживог коришћења

(увођење свих законом предвиђених накнада за коришћење), мањак одрживог планирања,

(„бетонизацијом” се жели постићи боља уређеност и већи приход, а у ствари се угрожава амбијент и вредност која тај профит треба да донесе)

Институциони фактори: рад инспекција није довољан,

недостатак одрживог планирања и регулативе, недостатак еколошке едукације и васпитања

Фактори животне околине: квалитет језерских вода, здравље људи, флоре и фауне

Решење: бољи рад инспекција, доношење локалне регулативе,

доношење стратешког документа одрживог развоја, контрола вода, порибљавање

ВОЋЊАЦИ, ВИНОГРАДИ И ОРАНИЦЕ

Препознати проблем: употреба пестицида, хербицида и минералног ђубрива није у потпуности под контролом стручњака, средства могу купити и користити и нестручна лица, недовољна тежња ка органској производњи, није урађена комасација

Друштвени фактори: ниска свест и недовољна знања малих произвођача

Економски фактори: губитак све више тржишта која траже еколошку производњу

Институциони фактори: недовољна контрола инспекција,

недовољан рад регионалних пољопривредних служби, задруга и удружења

Фактори животне околине: угроженост земљишта, подземних и површинских вода, здравља људи, квалитета и плодности земљишта, живог света

Решење: едукација произвођача и боља контрола поштовања прописа и мера

АЛЕЈА И ДРВОРЕДИ

Препознати проблем: старост, запушеност, сеча, нема обнављања

Друштвени фактори: свест о урбаној култури је недовољна

Економски фактори: смањује се туристичка атрактивност града

Институциони фактори: недостатак планова одржавања и обнављања и

регулативе локалне самоуправе, недовољан рад комуналне инспекције

Фактори животне околине: угрожен квалитет ваздуха и квалитет животне средине

Решење: доношење и поштовање локалних одлука о заштити, очувању и обнови

ДЕЛИБЛАТСКА ПЕШЧАРА

Препознати проблем: затвореност и недоступност која није проистекла из програма и мера заштите биодиверзитета, већ због недовољног коришћења потенцијала, брање и уништавање ретких врста биљака, кривољов, крађа шуме.

Друштвени фактори: широко распрострањен недостатак свести о значају очувања, одрживог коришћења и презентације природних вредности

Економски фактори: мањак прихода од туризма због незаинтересовности и упућености на сечу шуме као доминантног (често и јединог) облика економског коришћења простора.

Институциони фактори: Општина нема ингеренције, заштиту прогласила Влада Републике Србије

Фактори животне околине: нестанак ретких и заштићених врста биљака и животиња, нарушавање биоразноврсности, сиромашење екосистема који је од европског значаја

Решење: отвореност, транспарентност, уважавање интереса локалне заједнице

КУЛТУРНЕ ВРЕДНОСТИ

АРХИТЕКТУРА И КУЛТУРНА БАШТИНА

Препознати проблем: константно пропадање и неповратно уништавање архитектуре и културне баштине, обезвређивање значаја и деградација културе, недовољна и погрешна медијска заступљеност

Друштвени фактори: широко распрострањен недостатак свести о

значају очувања обележја архитектуре и историјског изгледа, превелик утицај дневне политике

Економски фактори: мање атрактивни изглед доводи до недовољног доприноса туризму

Институциони фактори: потребан одлучнији и видљивији рад надлежних инспекција на

спровођењу постојеће законске, подзаконске и локалне регулативе

Решења: донети недостајуће локалне регулативе, израдити катастар културних вредности општине са планом заштите и очувања, више едукације и медијске презентације вредности и значаја њеног очувања

АРХЕОЛОШКА НАЛАЗИШТА

Препознати проблем: пропадање, недовољна брига, нема даљих истраживања

Друштвени фактори: недовољна свест о важности налазишта

Економски фактори: недовољан допринос туристичкој понуди

Институциони фактори: неодговарајући распоред стручњака у институцијама, недовољна жеља за међународном сарадњом и коришћењем могућности фондова

Решење: израда локалног плана за презентовање археолошких налазишта – активирање националних институција за њихово истраживање и заштиту

ГРАДСКИ ПАРК

Препознати проблем: пропадање, недовољна брига

Друштвени фактори: недовољна свест о важности очувања парка

Економски фактори: недовољан допринос туристичкој понуди

Институциони фактори: непоштовање постојеће и недостатак потребне регулативе

Решење: реализација урађеног пројекта ревитализације парка, едукација, инспекција

КУЛТУРНЕ УСТАНОВЕ

Препознати проблем: недовољна делотворност утиче лоше на комуникативност и обрнуто, недовољна видљивост рада, негативна селекција, нема дистанцираности од политике, неодговарајући кадрови, недостатак добрих идеја, финансија и одрживости

Друштвени фактори: незаинтересованост корисника, деградација културних вредности

Економски фактори: недовољан допринос туристичкој понуди

Институциони фактори: финансирање културних установа и садржаја није високо рангиран приоритет локалне самоуправе, наше установе не сарађују довољно са међународним институцијама

Решења: усмеравање пажње локалне заједнице ка решавању проблема културних институција, спровођење кампање за успешнији рад културних институција

КУЛТУРНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ И ТРАДИЦИЈА

Препознати проблем: деградација културних манифестација због недостатка финансија, повлађивање трендовима и напуштање традиционалних вредности, манифестације губе првобитни значај и циљ свог настанка, а добијају одлике неког другачијег система вредности са нижим нивоом културе, недовољно квалитетна комуникација

Друштвени фактори: недовољна промоција ауторског рада, формирање лошег укуса, негативна селекција вредности, недовољна отвореност према међународној сарадњи

Економски фактори: недовољан допринос туристичкој понуди, недовољно коришћење могућности које дају домаћи и међународни фондови

Институциони фактори: недостатак локалног плана шта желимо да постигнемо и које циљеве имају манифестације, како оне утичу на добробит заједнице, мали буџети, утицај дневне политике, недовољна медијска заступљеност, локална самоуправа не поклања довољно пажње одржавању традиционалних вредности, својим поступцима ради против њих

Решења: израда плана културних манифестација, елиминисање вашарских садржаја, обogaћивање садржаја намењених младима, поштовање ауторских дела, направити фестивал на води, повећати буџете свих манифестација

МУЛТИЕТНИЧНОСТ

Препознати проблем: пасивност локалне самоуправе и грађана због уверења да проблема нема и да их неће бити

Друштвени фактори: добри односи су веома важни за друштвено-економски развој

Економски фактори: добри односи су веома важни за друштвено-економски развој

Институциони фактори: недостатак статутарне подршке мултиетничности

Решења: више локалне политичке и финансијске подршке пројектима чији је циљ неговање мултиетничности, развити мрежу сарадње са амбасадама и културним институцијама матичних држава припадника мањина у Белој Цркви

ДЕФИНИСАЊЕ ПОТЕНЦИЈАЛА И МОГУЋНОСТИ

Дефинисање главних потенцијала и могућности природних и културних вредности.

КАРАШ

Потенцијали: међународни слив, очуван биодиверзитет,

брзина воде, повезаност са каналом ДТД, меандри старог Караша

Могућности: успешна туристичка дестинација, посматрање птица (bird watching) и фото-сафари, образовни, ловни, научички, сеоски и еко-туризам), манифестације, кампови, одржива економска експлоатација, уређење млинова, гатова,

туристичке и бицикличке стазе крај обале, изградња мини електрана, прекогранична сарадња

НЕРА

Потенцијали: међународни слив, очуван биодиверзитет, повезаност са Дунавом

Могућности: успешна туристичка дестинација, посматрање птица (bird watching) и фото-сафари, образовни, ловни, научички, сеоски и еко-туризам), манифестације, кампови,

одржива економска експлоатација, уређење млинова, гатова,

туристичке и бицикличке стазе крај обале, изградња мини електрана, прекогранична сарадња

ДУНАВ И КАНАЛ ДТД

Потенцијали: проходност канала, количина воде, веза са Европском унијом и Украјином

Могућности: транспорт, туризам, наводњавање, рибањаци

СИГА

Потенцијали: шума, вода, ваздух, близина града, птице, „плућа града“

Могућности: очување биодиверзитета, свратиште птица, хранидбена база за друга подручја, сигурно извориште воде, дневно излетиште-боравиште, туризам

ЈЕЗЕРА

Потенцијали: бројност језера и обиље воде, близина већих градова

(Вршац, Панчево, Београд, Решица), квалитет воде, флора и фауна

Могућности: развој различитих облика туризма, риболов и спортови на води, боља инфраструктура, одмаралишта, приватни пансиони

ВОЊЊАЦИ И ВИНОГРАДИ

Потенцијали: квалитет, повољна клима, бројност, постоји традиција гајења

Могућности: производња грождја, вина, ракије, воћа и производа од воћа, економски развој, вински туризам, подруми и смештајни капацитети, привредни развој, стварање бренда, нова могућност за повећање квалитета живота и смањење одласка становништва

ОРАНИЧНЕ ПОВРШИНЕ

Потенцијали: значајна површина, квалитет земљишта, постоји традиција

Могућности: органска производња, повећање приноса уз помоћ наводњавања

АЛЕЈА И ДРВОРЕДИ

Потенцијали: бројност, старост, монументалност дрвећа, урбана култура

Могућности: визуелна привлачност, повећање квалитета живота, „плућа града“

ДЕЛИБЛАТСКА ПЕШЧАРА

Потенцијали: највећа пешчана пустиња у Европи, специјални резеват природе у близини великих градова, богатство шуме, флоре и фауне, разноликост станишта

Могућности: развој различитих врста туризма (еколошки, школски, ловни, еко), развој пољопривреде, пчеларства, одмор и рекреација

КУЛТУРНЕ ВРЕДНОСТИ

АРХИТЕКТУРА И КУЛТУРНА БАШТИНА

Потенцијали: једна од ретких сачуваних архитектонских целина у Србији, број и разноликост културних и културно – историјских споменика

Могућности: бољи третман културних и културно – историјских споменика и очуваних споменика градске архитектуре, укључење споменика у постојеће и нове културне садржаје, амбијент за снимање историјских филмова, туризам, прекогранична сарадња, развој педагошке службе у установама културе, образовање и едукација

АРХЕОЛОШКА НАЛАЗИШТА

Потенцијали: бројност, археолошки значај

Могућности: богатија туристичка понуда, развој културних институција са бољим садржајима, допуна кадра локалним стручњацима, прекогранична и међународна сарадња

ГРАДСКИ ПАРК

Потенцијали: позиција (центар града), наслеђене вредности

Могућности: плућа града, реализација културних садржаја и задовољење културних потреба, богатија туристичка понуда, пројекти за очување парка

КУЛТУРНЕ УСТАНОВЕ

Потенцијали: наслеђене и стечене вредности

Могућности: допуна стручног кадра, пројекти прекограничне сарадње

КУЛТУРНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ И ТРАДИЦИЈА

Потенцијали: број и разноврсност манифестација, очувани обичаји, традиција цвећа

Могућности: боље задовољење културних потреба, интензивирање културних садржаја у оквиру манифестација на штету културно мање вредних садржаја, допуна стручног кадра, масовније манифестације, нови садржаји, машкаре, фестивали, боља туристичка понуда, прекогранична сарадња, улепшавање града, економски развој и имиџ града

МУЛТИЕТНИЧНОСТ

Потенцијали: велики број нација живи у слози, миру и толеранцији

Могућности: култура живљења, међуетничке везе, могућност економског повезивања са матицама, добри односи доприносе стабилности и повољном пословном окружењу

ПРИОРИТЕТИ

Одредити најпожељније и обећавајуће потенцијале, могућности и политике, провером критеријума одрживости и другим критеријума. Где је могуће, дефинишу се опције у којима сви добијају (win - win), тј. опције с позитивним утицајем и на животну средину и на развој, односно које имају позитиван утицај из угла различитих актера и на активности које у кратком року дају видљиве резултате. Дефинисање приоритетних потенцијала и могућности. Најпожељнији и обећавајући потенцијали за природне вредности:

Најпожељнији и обећавајући потенцијали	Опција 1 / Активност 1	Опција 2 / Активност 2	Опција 3 / Активност 3
--	------------------------	------------------------	------------------------

КАРАШ

На циљеве одрживости	*Увести вид заштите * остварљиво	*Развој туризма *могућ и остварљив	*Изградња мини електрана * делимично остварљиво
На техничку изводљивост	*постојање свих услова *могуће	*инфраструктурно *учешће локалне самоуправе, НВО и ЈП *ангажовање чланова НВО и одговарајућих институција	*учешће државних институција, ЛС и приватног сектора *могуће

На економичност	*туристички потенцијал *допринос туристичкој понуди *веома одрживо	*туристички потенцијал *допринос туристичкој понуди *веома одрживо	*запошљавање стручњака *“зелена” енергија *одрживо
На повезаност са друштвеним и развојним планом	*повећање свесности и боље информисаности о потреби очувања животне средине	*нова радна места *повећање прихода општине	*нова радна места *повећање прихода општине

НЕРА

На циљеве одрживости	*Увести вид заштите *остварљиво	*Развој туризма *могућ и остварљив	*Изградња мини електрана *делимично остварљиво
На техничку изводљивост	*постојање свих услова *могуће	*инфраструктурно *учешће локалне самоуправе, НВО и јавних предузећа *ангажовање чланова НВО и одговарајућих институција	*учешће државних институција, локалне самоуправе и приватног сектора *могуће
На економичност	*туристички потенцијал *допринос туристичкој понуди *веома одрживо	*туристички потенцијал *допринос туристичкој понуди *веома одрживо	*запошљавање стручњака *“зелена” енергија *одрживо
На повезаност са друштвеним и развојним планом	*повећање свесности и боље информисаности о потреби очувања животне средине	*нова радна места *повећање прихода општине	*нова радна места *повећање прихода општине

КАНАЛ ДТД

На циљеве одрживости	*Транспорт *изводљиво	*Туризам *изводљиво и одрживо	*Наводњавање *Рибњаци *изводљиво и одрживо
На техничку изводљивост	*постојећи каналски систем *изводљиво	*потребно веће ангажовање туристичких организација *изводљиво	*веће ангажовање приватног сектора и Војводина вода *изводљиво
На економичност	*јефтин транспорт *могућност отварања луке *повезаност са ЕУ *веома економично	*туристички потенцијал *допринос туристичкој понуди *веома економично *сталан прилив од туризма	*повећање приноса *покретање нове делатности *веома економично
На повезаност са друштвеним и развојним планом	*повезаност са ЕУ *већи прилив информација и капитала *културна размена *одрживо	*повезаност са ЕУ *већи прилив информација и капитала *културна размена *одрживо	*заинтересовање већег броја младих за пољопривреду *мањи одлив становништва *одрживо

СИГА

На циљеве одрживости	*проглашење заштите *остварљиво	*плућа града *сигурно извориште *свратиште птица *изводљиво	*дневно излетиште-боравиште *Еко-туризам *изводљиво и остварљиво
На техничку изводљивост	*постојање свих услова *могуће	*постојање свих услова *веће ангажовање комуналних служби *изводљиво	*веће ангажовање комуналних служби, НВО, туристичке организације и грађана *изводљиво
На економичност	*туристички потенцијал *допринос туристичкој понуди *одрживо	*повећање капацитета локалног водовода *допринос туристичкој понуди *мања финансијска улагања *одговарајући пројекти *одрживо	*Приходи од туризма *одрживо
На повезаност са друштвеним и развојним планом	*повећање свесности и боље информисаности о потреби очувања животне средине *одрживо	*допринос већој свесности и одговорности чланова заједнице и грађана *допринос здрављу и развоју естетских потреба грађана *одрживо	*пораст интересовања чланова заједнице и грађана за очувањем културног миљеа *пораст интересовања за очување животне средине

ЈЕЗЕРА

На циљеве одрживости	*развој туризма *фестивали на води *приоритетно	*Риболов *Визуелна лепота *делимично одрживо	*Хотелски комплекси *изводљиво и остварљиво
На техничку изводљивост	*постојеће техничке и технолошке могућности *веће ангажовање приватног сектора и туристичке организације *изводљиво	*постојање свих услова *веће ангажовање комуналних служби и риболовачког савеза *подизање еколошке свести грађана и туриста *делимично изводљиво	*веће ангажовање приватног сектора и локалне самоуправе *страни инвеститори *изводљиво

На економичност	*туристички потенцијал *допринос туристичкој понуди *веома економично и одрживо	*туристички потенцијал *допринос туристичкој понуди *веома економично и одрживо	*туристички потенцијал *допринос туристичкој понуди *прилив капитала *отварање нових радних места *веома економично и одрживо
На повезаност са друштвеним и развојним планом	*оджавање културне традиције *успостављање контакта становништва са туристима *одрживо	*пораст интересовања за очување здраве животне средине *одрживо	*отварање нових радних места *мањи одлив становништва *могућност досељавања стручних кадрова *одрживо

ВОЋИЈАЦИ, ВИНОГРАДИ И ОРАНИЦЕ

На циљеве одрживости	*квалитет *одрживо	*бројност *делимично одрживо	*површина *делимично одрживо
На техничку изводљивост	*постојеће техничке и технолошке могућности *веће ангажовање власника *изводљиво	*постојање свих услова *веће ангажовање власника *делимично изводљиво	*постојање свих услова *веће ангажовање власника *делимично изводљиво
На економичност	*стварање брэнда *повећање прихода *органска производња *веома економично и одрживо	*стварање брэнда *повећање прихода *органска производња *економично и одрживо	*стварање брэнда *повећање прихода *органска производња *веома економично *делимично одрживо
На повезаност са друштвеним и развојним планом	*оджавање културно привредне традиције *одрживо	*заинтересовање већег броја младих за пољопривреду *мањи одлив становништва *делимично одрживо	*заинтересовање већег броја младих за пољопривреду *мањи одлив становништва *делимично одрживо

АЛЕЈЕ И ДРВОРЕДИ

На циљеве одрживости	*већи број зелених површина *разноврсност простора *приоритетно	*Бројност *старост *делимично одрживо	*Плућа града *Визуелна лепота *изводљиво и остварљиво
На техничку изводљивост	*постојеће техничке и технолошке могућности *веће ангажовање локалне самоуправе *изводљиво	*постојање свих услова *веће ангажовање служби *делимично изводљиво	*веће ангажовање комуналних служби, НВО, туристичке организације и грађана *изводљиво
На економичност	*туристички потенцијал *допринос туристичкој понуди *економично и одрживо	*туристички потенцијал *допринос туристичкој понуди *веома економично *одрживо	*туристички потенцијал *допринос туристичкој понуди *веома економично *одрживо
На повезаност са друштвеним и развојним планом	*оджавање културне традиције *очување културне традиције *одрживо	*пораст интересовања чланова заједнице и грађана за очувањем културног миљеа *пораст интересовања за очување животне средине *одрживо	*допринос већој свесности и одговорности чланова заједнице и грађана *допринос здрављу и развоју естетских потреба грађана *одрживо

ДЕЛИБЛАТСКА ПЕШЧАРА

На циљеве одрживости	*Природно добро да буде отворено и доступно *приоритетно	*еко туризам, традиционални начини пашарења и коришћења *одрживо	*Плућа општине *Визуелна лепота *изводљиво и остварљиво
На техничку изводљивост	*веће ангажовање републике и локалне самоуправе *изводљиво	*постојање услова *веће ангажовање републике и локалне самоуправе *изводљиво	*веће ангажовање комуналних служби и туристичке организације, НВО и грађана *изводљиво
На економичност	Могућност за већа улагања *веома економично и одрживо	*туристички потенцијал *допринос туристичкој понуди *веома економично *одрживо	*туристички потенцијал *допринос туристичкој понуди *веома економично *одрживо
На повезаност са друштвеним и развојним планом	*могућност контроле спровођења мера заштите и спречавање криволага, нелегалне сече, нелегалне градње *одрживо	*пораст интересовања заједнице и грађана за очувањем постојећег потенцијала *пораст интересовања за очување здраве животне средине *одрживо	*допринос већој свесности и одговорности чланова заједнице и грађана *допринос здрављу становништва *допринос развоју здравствених и естетских потреба становништва *одрживо

Најпожељнији и обећавајући потенцијали за културне вредности:

Најпожељнији и обећавајући потенцијали	Опција 1 / Активност1	Опција 2 / Активност2	Опција 3 / Активност3
--	-----------------------	-----------------------	-----------------------

АРХИТЕКТУРА И КУЛТУРНА БАШТИНА

На циљеве одрживости	* сачувана градска и руралне архитектуре * мноштво верских објеката * приоритетно	туризам базиран на културној баштини	* екстеријер за снимање историјских филмова
На техничку изводљивост	* локална регулатива * видљивији резултати рада инспекција	* веће ангажовање туристичке организације и самих грађана	* веће ангажовање локалне самоуправе
На економичност	* туристички потенцијал * допринос туристичкој понуди * тимови на нивоу општине ради давања савета за поправљање затеченог стања (понуђа занимљивих и не прескупих решења за одржавање старе архитектуре * веома економично		
На повезаност са друштвеним и развојним планом	* одржавање културне традиције * допринос већој свесности и одговорности чланова заједнице * одрживо		пораст интересовања чланова шире заједнице и грађана за очувањем постојећег културног миљеа * одрживо

АРХЕОЛОШКА НАЛАЗИШТА

На циљеве одрживости	Бројност и разноврсност	Археолошки туризам	Изградња депоа за складиштење и презентовање археолошких налаза
На техничку изводљивост	Потребна стручни кадрови и велика помоћ државних институција	Стручни кадрови оспособљени за овај вид туризма	У тренутној економској ситуацији тешко остварљиво
На економичност	Само уз велику помоћ државе	Уз добар план може се покренути нова профитабилна грана туризма	Уз добар план могу се остварити нове инвестиције
На повезаност са друштвеним и развојним планом	Повећање патриотизма, нивоа културе	Долазак нових високо образованих кадрова	

ГРАДСКИ ПАРК

На циљеве одрживости	Ревитализација зелене оазе у центру	* културне активности (концерти, позоришне представе на отвореном)	
На техничку изводљивост	Покренут је порцес ревитализације	* већи напор локалне самоуправе, културних институција и НВО	
На економичност	Приход од туризма	* приход од туризма	
На повезаност са друштвеним и развојним планом		* богатији културни живот	

КУЛТУРНЕ УСТАНОВЕ

На циљеве одрживости	Традиција културних установа	Презентовање богате историјске грађе (изложбе, промоције, сусрети)	Повезаност историјске грађе настале на овом подручју у време Аустро-Угарске, са документима у културним установама у Немачкој, Мађарској и Румунији
На техничку изводљивост	У тренутним економским околностима могућности су мање, делимично изводљиво	У тренутним економским околностима могућности су мање, делимично изводљиво	У тренутним економским околностима могућности су мање, делимично изводљиво
На економичност	туристички потенцијал допринос туристичкој понуди, мања улагања, пројекти * веома одрживо	туристички потенцијал допринос туристичкој понуди, мања улагања, пројекти * веома одрживо	туристички потенцијал допринос туристичкој понуди, мања улагања, пројекти * веома одрживо
На повезаност са друштвеним и развојним планом	* интеркултурална сарадња * веће ангажовање конзумента културе	* допринос вишем културном нивоу заједнице * веће ангажовање конзумента културе	допринос вишем културном нивоу заједнице * веће ангажовање конзумента

КУЛТУРНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ И ТРАДИЦИЈА

На циљеве одрживости	* Карневал Цвећа * Машкаре-Покладе * одрживо	оживљавање традиционалног гостопримства и враћање некадашње славе града Б.Црква као једног од центара културних активности у овом региону одрживо	
На техничку изводљивост	* уз усавршавање стручног кадра * изводљиво	* уз усавршавање постојећег стручног кадра у културним институцијама * веће ангажовање школа и НВО * изводљиво	
На економичност	* учешће локалне самоуправе, приватног сектора, НВО, културних институција * стварање брэнда, прекогранична сарадња одрживо	учешће локалне самоуправе, приватног сектора, НВО, културних институција * стварање брэнда, прекогранична сарадња одрживо	
На повезаност са друштвеним и развојним планом	подизање нивоа културе, обogaћивање слободног времена, прилив становништва, јачање локал патриотизма изводљиво	* смисленији начин живљења * прекогранична сарадња * подизање услова живљења	

МУЛТИЕТНИЧНОСТ

На циљеве одрживости	23 нације	Покретање разних културних активности базираних на разноликости обичаја	Туризам базиран на разноликости обичаја, школе толеранције
На техничку изводљивост	* Ангажовање НВО, школа, локалне самоуправе	Активирање сарадње са амбасадама – помоћ у материјалном, техничком и стручном облику	Сарадња са покрајинским и републичким институцијама задуженим за омладину и ширењу демократских начела
На економичност	* могућност успостављана привредне сарадње са матицама држава свих нација * остварљиво	могућност успостављана сарадње са матицама држава свих нација * остварљиво	
На повезаност са друштвеним и развојним планом	- култура живљења - развој толеранције - богатство обичаја	култура живљења - развој толеранције - богатство обичаја	култура живљења - развој толеранције - богатство обичаја

ВИЗИЈА - АНКЕТА

Да би се добила што тачнија слика како грађани виде своју заједницу данас и у будућности, шта им је најважније и шта очекују, урађена је анкета. Радне групе су се определиле за отворену анкету, где су испитаници одговарали на питања по свом слободном мишљењу, а нису им сутерисани одговори по систему заокруживања. Ова метода је тежа за анализу, јер се рачунало на велику разноврсност одговора. Анкетни листић је садржао 8 питања. Прва три питања била су о полу, старости и стручној спреми. Код следећа три питања, испитаници су одабирали по једну природну, културну и људску вредности коју су сматрали за најважнију. Код седмог питања тражено је да рангирају ове вредности, тако што је најважнија добијала 3 поена, друга по важности 2, а трећа 1 поен. Последње питање било је да испитаник опише како види своју заједницу за 30 година, које вредности треба сачувати и унапредити. Приликом анализе, уочена је битна разноврсност одговора, али и међусобна сличност, тако да су одговори груписани. Учествовало је 174 испитаника или око 1% укупне популације општине, и то 73 мушкарца (44 из Беле Цркве и 29 из села у општини) и 101 жена (54 град, 47 села). Испитаници су подељени у 18 група. Основна подела била је на мушкарце и жене. Свака од ових група имала је старосну (3 групе: 15 – 30, 30 – 50 и преко 50 година) и образовну поделу (3 групе: основна школа, средња школа и виша и висока школа). Испитаници су циљано бирани како би се обухватиле све наведене групе. Овом приликом дата је само анализа прве поделе, али објављујемо табеле са дистрибуцијом броја испитаника по групама, уколико је неком кориснику овог документа потребна дубља анализа.

Воде (језера, реке, канали) су убедљиво најважнија природна вредност по мишљењу 69,1% мушкараца и 73,3% жена. Као друга најважнија вредност означена је Делиблатска пешчара и то за 12,3% мушкараца и 19,8%

жена. Занимљива је разлика између полова у виђењу значаја ораница и воћњака, за које се као највећу вредност определило 16% мушкараца, али само 6,9% жена.

Што се тиче културних вредности, примећене су разлике међу половима. За мушкарце, подједнако су важни историјски споменици, културно-образовне институције (по 29,4%) и културне манифестације (27,9%). Међутим, женама су убедљиво најважнија вредност културно-образовне институције (52,5%), нарочито женама са високом стручном спремом између 30 и 50 година старости, док остале вредности имају упадљиво мањи проценат.

И код људских вредности примећене су значајне разлике. На пример, мултинационалност и толеранцију је 20,2% и 12,4% жена означило као највеће вредности у заједници, док мушкарци уопште нису те вредности приметили као важне. Са друге стране, код мушкараца су били одговори као што су поштење (15%), деца (6,7%) и очување традиције (3,3%), који се код жена нису појављивали. Заједничко за оба пола је да се међуљудски односи, по свему судећи добри, појављују у врло високом проценту (мушкарци 50%, жене 41,6%), што показује да су чланови заједнице свесни важности очувања ове вредности.

Најмања, практично небитна разлика међу половима, била је код рангирања вредности. Природне вредности су најважније за 40,2% мушкараца и 39,6% жена, људске вредности код 30,8% мушкараца и 30,7% жена, док су културне вредности најважније за 29% мушкараца и 29,7% жена. Највећа очекивања су у вези са економским развојем, где је туризам означен као убедљиво најважнији потенцијал. Чак 55,1% мушкараца и 52,5% жена сматра да се друштвено-економски развој заједнице мора базирати на туризму. Као други најважнији задатак мушкарци виде очување и унапређење квалитета живота, зеленила и фасада (17,4%), а трећи избор је очување природе (15,9%). Женама је други приоритет очување и унапређење међуљудских односа (11,7%), а на трећем месту су очување природе и квалитета живота, зеленила и фасада са по 10,8%. Резултати анализе визије заједнице су врло занимљиви, па и карактеристични за Балу Цркву. Оно што је уочљиво јесте изражен песимизам по питању развоја заједнице код више од 50% анкетираних, што је последица дуготрајног економског пропадања, стања безизлаза, огорчености, zasiћености пропуштеним приликама и изневереним очекивањима. Овај став иде дотле да су испитаници давали и депресивне одговоре као што су „неће постојати“ или „потпуно уништена“ и то у не малом броју случајева. У песимизму су предњачили мушкарци, што се може објаснити друштвеним притиском на њих, јер су, ипак, очекивања друштва од мушкараца већа у кризним периодима. Чак 22,1% мушкараца нема визију своје заједнице уз песимистичан коментар или без икаквог коментара, док је само 8,4% жена без визије. Жеље у вези развоја су важније грађанима Беле Цркве од културно-еколошких тема. Оптимистична размишљања о развоју има 23,2% мушкараца, док је 21% мушкараца песимистично. Код жена је 39,7% изразило оптимизам о будућности, док 17,6% не види бољу будућност за своју заједницу.

НАЈЗНАЧАЈНИЈА ПРИРОДНА ВРЕДНОСТ У ОПШТИНИ БЕЛА ЦРКВА

МУШКАРЦИ	Основна школа			Средња стручна спрема			Висока и виша стручна спрема		
	15-30	30-50	50 и више	15-30	30-50	50 и више	15-30	30-50	50 и више
Воде	2	3	6	12	12	7	6	6	2
Географски положај		1							
Делиблатска пешчара		2	1	1	3	2		1	
Оранице и воћњаци		1	2		5	1	3	1	
Парк, алеје и дрвореди		1							
ЖЕНЕ									
Воде	2	4	4	17	19	9	1	12	6
Делиблатска пешчара		1	2	3	4	2	1	5	2
Оранице и воћњаци			2			1	1	2	1

НАЈЗНАЧАЈНИЈА КУЛТУРНА ВРЕДНОСТ У ОПШТИНИ БЕЛА ЦРКВА

МУШКАРЦИ	Основна школа			Средња стручна спрема			Висока и виша стручна спрема		
	15-30	30-50	50 и више	15-30	30-50	50 и више	15-30	30-50	50 и више
Историјски споменици	1	4	2	3	1	7	1	1	
Археолошке ископине	1								
Културне манифестације		2	2	1	9		2	2	
Култ-образовне институције		2	2	5	5	3	1	1	1
Фасаде			1	2	1			1	1
Остало							1	1	

ЖЕНЕ									
Историјски споменици		1	2	6	4	1		3	1
Археолошке ископине					1				
Културне манифестације	2	3	1	4	2	1	3	2	
Култ-образовне институције	2		3	9	11	9		12	7
Фасаде				2	4	1		2	1

НАЈВАЖНИЈЕ ЉУДСКЕ ВРЕДНОСТИ У ОПШТИНИ БЕЛА ЦРКВА

МУШКАРЦИ	Основна школа			Средња стручна спрема			Висока и виша стручна спрема		
	15-30	30-50	50 и више	15-30	30-50	50 и више	15-30	30-50	50 и више
Марљивост	1	1	1		2		1	1	
Скромност	1	1		1					
Међуљудски односи		2	3	5	7	6	3	4	
Поштење			1	4	2	1			1
Деца			2	1	1				
Очување традиције					1	1			
Остало					1		2	2	

ЖЕНЕ									
Марљивост	1		1	6	2	1	1		
Међуљудски односи	1	1	4	9	1	4	1	9	7
Толеранција		1	1		3			6	
Мултинационалност					8	5	2	3	
Остало	1	1	1	2	3	2			1

РАНГИРАЈТЕ ОД 1 ДО 3 ЗНАЧАЈ СЛЕДЕЋИХ ВРЕДНОСТИ У ОПШТИНИ БЕЛА ЦРКВА

МУШКАРЦИ	Основна школа			Средња стручна спрема			Висока и виша стручна спрема		
	15-30	30-50	50 и више	15-30	30-50	50 и више	15-30	30-50	50 и више
Природне вредности	6	15	22	30	37	18	9	7	3
Културне вредности	2	13	16	23	25	13	6	6	2
Људске вредности	4	16	13	29	23	11	3	10	4

ЖЕНЕ									
Природне вредности	8	7	19	46	46	34	7	37	19
Културне вредности	4	7	9	36	36	21	6	34	14
Људске вредности	6	5	14	35	44	16	4	31	18

Најзначајнија вредност = 3 бода, друга = 2, најмање значајна = 1 бод. У табели је дат збир бодова са анкетних листића.

ВИЗИЈА

МУШКАРЦИ	Основна школа			Средња стручна спрема			Висока и виша стручна спрема		
	15-30	30-50	50 и више	15-30	30-50	50 и више	15-30	30-50	50 и више
Развој и туризам	1	4	4	6	7	5	4	5	2
Језера и воде						1			1
Очувана природа и природне вредности			1	2	3	3		2	
Међуљудски и међунационални односи		1			1	1			
Квалитет живота, зеленило, фасаде		2	1	1	2	3	1	2	
Еколошка свест						3			

ЖЕНЕ									
Развој и туризам		3	4	13	14	5	2	15	7
Језера и воде				2	2	1		1	2
Очувана природа и природне вредности			1	3		2		5	2
Међуљудски и међунационални односи			1	1	4	3		5	
квалитет живота, зеленило, фасаде				2	3	2	1	3	2
Еколошка свест				1		1	1	5	1

МУШКАРЦИ		Основна школа			Средња стручна спрема			Висока и виша стручна спрема		
		15-30	30-50	50 и више	15-30	30-50	50 и више	15-30	30-50	50 и више
Недостатак визије			2	4	7	7	1			
Нереална визија		1	1			1				
Културно еколошка визија	Оптимистична		2	1	2	3	5		2	1
	Песимистична	1	1	1	4	2		2	2	
Развој	Оптимистична	1	2	4	3	4	4	1	2	1
	Песимистична		2	1	4	5	1	3	3	1

ЖЕНЕ										
Недостатак визије		1	1	2	1	2	2	1	1	
Нереална визија						1				1
Културно еколошка визија	Оптимистична			1	3	6	4	1	11	4
	Песимистична	2			5	5	1			
Развој	Оптимистична		3	4	12	11	1	2	12	7
	Песимистична	1		1	7	7	5		1	1

АКЦИОНИ ПЛАН

У овом поглављу дат је списак активности које треба урадити да би се садашњи проблеми превазишли и решили, са временским оквиром када је очекивано да се одређене активности ураде. Такође, дат је приказ и одговорних страна, тј. оних субјеката који су по природи свог посла или делокруга рада надлежни да такве активности спроводе. Ове активности су оно што се, након усвајања Зелене агенде у локалној скупштини, очекује да надлежни уврсте у своје средњорочне и годишње планове и програме.

ПРИРОДНЕ ВРЕДНОСТИ

Вредност	Идентификовани проблем	Активност	Индикатори	Одговорне стране	Временско раздобље				
					2010	2011	2012	2013	2014
КАРАШИ И РУКАВАЦ МРТВИ КАРАШ	Непостојање канализационе мреже у сливу Караша	Изградња канализационе мреже	Одлука СО Бела Црква о изградњи канализационе мреже	СО Бела Црква, Белоцрквански водовод и канализација	x	x	x	x	
	нерегулисан ток реке	Урадити план регулације тока	Одлука СО Бела Црква и Покрајинског секретаријата (ПС) за пољопривреду водопривреду и шумарство	СО Бела Црква, Војводина воде, ПС за пољопривреду водопривреду и шумарство, Завода за заштиту природе	x				
			Израда плана		x	x			
			Проналажење инвеститора			x	x		
	сеча дрвећа у обалском појасу од стране несавесних грађана	Ставити Караш и Мртви Караш под одређени степен заштите	Предлог Завода за заштиту природе и Одлука СО Бела Црква о стављању овог подручја под заштиту	СО Бела Црква, Завод за заштиту природе	x	x			
	смањивање обалног појаса	Извршити катастарско мерење – проверу приватних поседа крај обале Караша	Доношење одлуке	СО Бела Црква, Завод за катастар СО Бела Црква	x				
Излазак катастарске инспекције на терен			x		x	x	x	x	
Непостојање туристичких активности-понуда	Израда малих излетишта	Доношење одлуке и уређење излетишта	СО Бела Црква, туристичка организација, НВО	x	x				
		Израда плана		x	x				

Вредност	Идентификовани проблем	Активност	Индикатори	Одговорне стране	Временско раздобље				
					2010	2011	2012	2013	2014
ДУНАВ И КАНАЛ ДТД	Уливање Караша	Регулисање тока Караша	Одлука СО Бела Црква одлука ПС за пољопривреду водопривреду и шумарство, Завода за заштиту природе РС	СО Бела Црква, Војводина воде, ПС за пољопривреду водопривреду и шумарство, Завода за заштиту природе	x				
			Израда плана		x	x			
			Проналажење инвеститора				x		
			Извршење радова					x	x
	Регулисање квалитета воде	Редовна контрола квалитета воде	x	x	x	x	x		
замуљивање	Редовно чишћење канала	Извршење локалних служби Војводина вода	Војводина воде и локална самоуправа	x	x	x	x	x	
Непостојање адекватних туристичких активности-понуда	Израда малих излетишта	Доношење одлуке и уређење излетишта	СО Бела Црква, Туристичка организација, НВО	x	x				
		Израда плана		x	x				

Вредност	Идентификовани проблем	Активност	Индикатори	Одговорне стране	Временско раздобље				
					2010	2011	2012	2013	2014
СИГА	Непостојње плана за очување Сиге	Израда плана за очување и унапређење Сиге	План за Сигу	Локална самоуправа	x				
	Деградација шуме - сеча дрвећа од стране несавесних грађана	Стављање Сиге под одређени степен заштите-пошумљавање	Предлог Завода за заштиту природе и Одлука СО Бела Црква и стављању подручја под заштиту	СО Бела Црква, Завод за заштиту природе	x	x			
	могућност загађења извора питке воде	Уређење изворишта и провера кретања подземних вода (воћњаци изнад Сиге)	Израда пројекта Налажење инвеститора Спровођење радова	СО Бела Црква, Војводина воде	x	x			
Вредност	Идентификовани проблем	Активност	Индикатори	Одговорне стране	Временско раздобље				
					2010	2011	2012	2013	2014
АЛЕЈЕ И ДРВОРЕДИ	недовољна брига, дрвореди се не обнављају	Ангажовање стручних особа	Ангажовање стручних особа	Локална самоуправа, комунално предузеће	x	x			
		План обнове	Израда плана		x	x			
	бахатост грађана	Едукација	Предавања, информисање и едукација грађана	СО Бела Црква, НВО	x	x	x	x	x
		Увођење санкција за несавесне грађане	Одлука СО Бела Црква о заштити		x	x			
Надземни електро водови	Постављање подземних електро водова	Одлука СО Бела Црква и одлука Електровојводине	СО Бела Црква, Електровојводина	x	x	x	x	x	
Вредност	Идентификовани проблем	Активност	Индикатори	Одговорне стране	Временско раздобље				
					2010	2011	2012	2013	2014
ВОЋЊАЦИ И ВИНОГРАДИ, ОРГАНИЧНЕ ПОВРШИНЕ	Прекомерно и нестручно прскање	Пратити рад надлежних служби	Извештаји	СО Бела Црква, НВО, подручне пољопривредне службе	x	x	x	x	x
		потенцирање на еко производњи	Едукација, предавања, бизнис планови		x	x	x	x	x
	Промена власништва из државног у приватно, искрчено 270 ха под виноградима и воћњацима	Подстицање бављења виноградарством и воћарством	Едукација, предавања, бизнис планови	СО Бела Црква, НВО, ПС за пољопривреду, водопривреду и шумарство, Приватни сектор	x	x	x	x	x
		Инсистирање на враћању Беле Цркве као брэнда у производњи вина и воћа	Едукација, предавања, бизнис планови		x	x	x	x	x
Одлазак становништва	Понуда кредита и других олакшица за оне који се одлуче за остајање на селу	Расписивање кредитних конкурса Едукација, предавања, бизнис планови	СО Бела Црква, Национални завод за запошљавање, фондови ЕУ, НВО	x	x	x	x	x	
Вредност	Идентификовани проблем	Активност	Индикатори	Одговорне стране	Временско раздобље				
					2010	2011	2012	2013	2014
ЈЕЗЕРА	непостојање канализационе мреже у насељу око језера	Израда канализационе мреже	Одлука СО Бела Црква о изградњи канализације	СО Бела Црква, Белоцрквански водовод и канализација	x	x			
	-недовољно санитарних објеката	Изградња санитарних објеката	Санитарни објекти	СО Бела Црква, ЈП Белоцркванска Језера, Белоцрквански водовод и канализација	x	x			
	Бетонизација језера - сеча шумског појаса	Јавно заговарање	повећан шумски појас	НВО, СО Бела Црква, ЈП Белоцркванска језера, Туристичка организација	x				
		Израда планова	Планско уређење		x	x	x		
Замуљивање језера	Чишћење свих језера	Одлука СО Бела Црква	СО Бела Црква, НВО, ЈП Белоцркванска језера, Војводина воде, Туристичка организација, Приватни сектор	x					
		Пројекат и план радова		x	x				
		Инвеститори			x	x			
		Радови				x	x	x	

Вредност	Идентификовани проблем	Активност	Индикатори	Одговорне стране	Временско раздобље				
					2010	2011	2012	2013	2014
ДЕЛИБЛАТСКА ПЕШЧАРА	Прекомерна градња викендица	Пратити рад надлежних служби	Извештаји	Грађевинска инспекција, Завод за заштиту природе	x	x	x	x	x
	неорганизован туризам	Израда туристичког плана	Туристички план	СО Бела Црква, Туристичка организација, Војводина шуме, Завод за заштиту природе	x	x			
	крађа-сеча дрвећа	Ангажовати потребан број шумара	Извештаји	Војводина шуме	x	x	x	x	x
	криволов	Ангажовати потребан број шумара	Извештаји	Војводина шуме	x	x	x	x	x
	пожари	Ангажовати потребан број шумара	Извештаји	Војводина шуме, Завод за заштиту природе	x	x	x	x	x

Вредност	Идентификовани проблем	Активност	Индикатори	Одговорне стране	Временско раздобље				
					2010	2011	2012	2013	2014
НЕРА	Непостојање канализационе мреже у селима сливу Нере	Изградња канализационе мреже	Одлука СО Бела Црква о изградњи канализационе мреже	СО Бела Црква, Белоцрквански водовод и канализација	x				
	нерегулисан ток реке-учестала плављења	Активирање некадашњег рукавца Јаруга	Одлука СО Бела Црква	СО Бела Црква, ЈП „Војводина воде“ ПС за пољопривреду водопривреду и шумарство, одговорне службе у Румунији	x	x			
			Постизање споразума са службама у Румунији			x			
			Извршење радова				x	x	x
	сеча дрвећа у обалском појасу од стране несавесних грађана	Стављање Нере под одређени степен заштите	Одлука СО Бела Црква и Завода за заштиту природе о стављању подручја под одређени степен заштите	СО Бела Црква, Завод за заштиту природе	x				
	смањивање обалног појаса	Извршити катастарско мерење - проверу приватних поседа крај обале Нере	Доношење одлуке	СО Бела Црква, Катастарски завод СО Бела Црква	x				
			Израда инспекције, извештај		x	x			
	Непостојање пречистача на изливу градске канализације која се улива у Неру	Постављање одговарајућег система за пречишћавање отпадних вода	Израда пројекта	СО Бела Црква, ПС за пољопривреду водопривреду и шумарство, Војводина воде	x	x			
			Проналажење инвеститора			x			
			Одређивање извршиоца радова			x			
Извршење радова					x	x	x	x	
Редукован рибли фонд	Порибљавање и ограничавање риболова	Одлука СО Бела Црква рад водопривредне инспекције	СО Бела Црква, Војводина воде, Риболовачка удружења, водопривредна инспекција, Завод за заштиту природе, службе у Румунији	x					
		Ангажовање риболовачких удружења око контроле риболова и порибљавања		x	x	x	x	x	
искол шљуунка	Строго контролисана експлоатација	План о количини и контроли експлоатације	Министарство животне средине, СО Бела Црква, Војводина воде, Завод за заштиту природе	x					
		Извештаји		x	x	x	x	x	
Непостојање адекватних туристичких активности-понууда	Израда малих излетишта	Одлука и уређење излетишта	СО Бела Црква, Туристичка организација, НВО	x					
	Стварање понуде еко туризма	План		x					

КУЛТУРНЕ ВРЕДНОСТИ

Вредност	Идентификовани проблем	Активност	Индикатори	Одговорне стране	Временско раздобље				
					2010	2011	2012	2013	2014
ГРАДСКА И РУРАЛНА АРХИТЕКТУРА-КУЛТУРНА БАШТИНА	непостојање конзервације сеоске и градске архитектуре и заштите пејзажне архитектуре	Израда плана заштите културних добара општине	Одлука СО Бела Црква о усвајању плана	СО Бела Црква, Завод за заштиту споменика	x	x			
		израдити катастар културних добара општине	Урађен катастар културних добара		x	x			
	недостатак осећања за очување историјског изгледа града	Изложбе са мотивима из прошлости, документарне емисије	Писање пројеката и покретање иницијативе	СО Бела Црква, НВО, медији	x	x	x	x	x
	недовољан допринос туристичком привређивању	Променити начин функционисања туристичке организације	Поболшати рад туристичке организације ангажовањем стручњака са визијом	СО Бела Црква, Туристичка организација	x	x	x		
	рад комуналних инспекција треба бити видљивији	Пратити рад комуналне и грађевинске инспекције	Годишњи извештаји инспекције доступни јавности	СО Бела Црква, НВО	x	x	x	x	x

Вредност	Идентификовани проблем	Активност	Индикатори	Одговорне стране	Временско раздобље				
					2010	2011	2012	2013	2014
АРХЕОЛОШКА НАЛАЗИШТА	Пропадање - оштећење налазишта и губитак налаза	Евидентирати налазишта	Формирање базе података археолошких налазишта	СО Бела Црква, НВО, Завод за заштиту споменика, Градски музеј, Историјски архив	x	x			
		Обезбедити и заштитити налазишта	Одлука СО Бела Црква				x		
		израда плана за презентовање археолошких налазишта	Израђен план				x		
		активирање националних институција на истраживању и заштити	Покренута истраживања				x	x	
	непостојање објекта за привремено чување нађених објекта	Направити депо у једној од многобројних старих зграда	Адаптација простора	СО Бела Црква, Завод за заштиту споменика, Градски музеј	x	x			
недовољан допринос туристичком привређивању	Пронаћи нови начин – визију функционисања туристичке организације	Поболшати рад туристичке организације ангажовањем стручњака са визијом	СО Бела Црква, Туристичка организација	x	x	x			

Вредност	Идентификовани проблем	Активност	Индикатори	Одговорне стране	Временско раздобље				
					2010	2011	2012	2013	2014
ГРАДСКИ ПАРК	Уништавање цвећа и ломљење клупа	Већа контрола комуналне инспекције	Увођење казних мера	Локална самоуправа, Полицијска станица	x	x	x	x	x
		постављање видео надзора	Одлука СО Бела Црква		x	x	x	x	x
	недовољан допринос туристичком привређивању	Организовање манифестација у парку	Организоване манифестације	СО Бела Црква, НВО, Туристичка организација, Градско аматерско позориште, основне и средње школе, предшколске установе	x	x	x	x	x
				СО Бела Црква, НВО	x	x	x	x	x
Недостатак финансија за реализацију пројекта за ревитализацију	Конкурсати код фондова републике, покрајине и ЕУ	Израда пројеката	СО Бела Црква, НВО	x	x	x	x	x	

Вредност	Идентификовани проблем	Активност	Индикатори	Одговорне стране	Временско раздобље				
					2010	2011	2012	2013	2014
КУЛТУРНЕ УСТАНОВЕ	незаинтересованост грађанства, смањење интересовања популације за културу уопште	Повећати медијску активност ангажовати познате личности	Емисије на локалним медијима, квалитетнија културна понуда	СО Бела Црква, Градски музеј, Историјски архив, Градска библиотека, локални медији, НВО	x	x	x	x	x
					x	x	x	x	x
	недостатак финансија	Конкурсати код републичких, покрајинских и ЕУ фондова	Израда пројеката	СО Бела Црква, Градски музеј, Историјски архив, Градска библиотека, НВО	x	x	x	x	x
музеј у немогућности да врши своју делатност	Пронаћи нови начин - визију функционисања рада музеја	Израда плана	СО Бела Црква, Градски музеј	x	x				

Вредност	Идентификовани проблем	Активност	Индикатори	Одговорне стране	Временско раздобље				
					2010	2011	2012	2013	2014
МУЛТИМЕДИЈНОСТ	Мања ангажованост локалне самоуправе	Успоставити сарадњу са општинама из ЕУ, развити мрежу сарадње са амбасадама, културним институцијама држава чији потомци живе у Белој Цркви	Остварени контакти	СО Бела Црква, НВО, локални медији	x	x			
			Рад на заједничким пројектима			x	x	x	x
	Мања ангажованост туристичких организација	Пронаћи нови начин – визију функционисања туристичке организације	Побољшати рад турист. организације ангажовањем стручњака са визијом	СО Бела Црква, НВО, Туристичка организација	x	x			
			Конкурсати код фондова ЕУ		Израда пројеката	x	x	x	x

Вредност	Идентификовани проблем	Активност	Индикатори	Одговорне стране	Временско раздобље				
					2010	2011	2012	2013	2014
КУЛТУРНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ - ТРАДИЦИЈА	могућа деградација културних манифестација због недостатка финансијских средстава и стручњака-креативца	Конкурсати код фондова ЕУ, покрајине и републике	Писање пројеката	СО Бела Црква, НВО, Градски музеј, Туристичка организација, Центар за културу, Градска библиотрка, Историјски архив, Самоуправа	x	x	x	x	x
		успоставити међуградску и међудржавну сарадњу	Успостављање контаката и размена искустава		x	x			
		деполитизовати манифестације (направити трајан Одбор-Савет, који се не би мењао након локалних избора), дозволити креативним људима да се ангажују	Формирање савета за културу који би чинили представници културних радника и локалне самоуправе		x				
	недовољан допринос туристичком привређивању	Пронаћи нови начин - визију функционисања туристичке организације	Побољшати рад туристичке организације	СО Бела Црква, Туристичка организација	x	x			
	недостатак локалне стратегије	Израда стратешког плана културних манифестација општине Бела Црква	Покренута израда плана	СО Бела Црква, НВО, Туристичка организација, Центар за културу, Градска библиотрка, Историјски архив, Градски музеј, Градско аматерско позориште, Основне и средње школе, Предшколске установе	x				
			Писање пројекта		x	x	x	x	x
		елиминисање вашарских садржаја из културних манифестација	Едукација		x	x	x	x	x
		ангажовање стручњака	x		x	x			
		обогаћивање садржаја који су намењени младима	Анкетирање младих		x	x			
		актуализација ауторских дела	Организовање изложби и промоција		x	x	x	x	x
			Помоћ суфинансирањем кроз писање пројеката		x	x	x	x	x
		направити фестивал на води	Организован фестивал		x				
			Израда пројеката		x	x			
		повећати буџете свих манифестација	Израда пројеката за конкурсате код фондова	x	x	x	x	x	
	нови систем вредности код грађанства - деградација културних вредности	Потенцирање на враћању старих вредности	Едукација у школама	СО Бела Црква, НВО, Туристичка организација, Центар за културу, Градска библиотрка, Историјски архив, Градски музеј, Градско аматерско позориште, основне и средње школе, предшколске установе	x	x	x	x	x
			Предавања за грађанство		x	x	x	x	x

ПЛАН МОНИТОРИНГА И ЕВАЛУАЦИЈЕ

Циљ мониторинга и евалуације је мерење и процена постигнутог, како би се ефикасније управљало крајњим резултатима. Мониторинг треба да обезбеди објективне показатеље да ли по решавању одређеног питања или проблема има напретка, а евалуацијом се процењује колико је напредак у функцији постизања коначног циља.

Најважнији циљеви после усвајања стратешког документа јесу обезбеђивање мониторинга, евалуације и одрживости процеса. Уколико се ови циљеви не успоставе, процес ће доживети неуспех, јер и најбоље написана стратегија не вреди уколико је људи који су надлежни за спровеђење појединих одредби не користе као алат за остварење циљева, нити уколико јавност није даље заинтересована за остварење тих циљева. Грађани Беле Цркве имају право да учествују у мониторингу реализације акционих планова и прокламованих циљева. Међутим, мониторинг не треба схватати као надзор или контролу, већ као партнерски процес учења како се успешније решавају важна питања у заједници.

У оквиру плана мониторинга и евалуације предлагемо оснивање форума Зелене агенде за Вршац, Пландиште и Белу Цркву, као неформалног тела који ће чинити заинтересоване стране и јавност, пре свега НВО које су водиле процес, представници локалних самоуправа, институција, установа, појединаца и друга заинтересована јавност. Ово тело ће заседати најмање два пута годишње (у марту и септембру) и анализирати резултате процеса – да ли се по питању сваког појединачног дела акционог плана догодио напредак, ако јесте, колики је напредак, да ли је и колико у функцији постизања коначног циља, ако није, зашто се ништа није догодило и какве су даље активности, какви су нивои ризика од неостварења задатог циља. За анализу резултата, форум ће користити следеће инструменте: анализа докумената, годишњих планова, пројектних извештаја, истраживања, теренске посете. Форум ће имати правилник о раду, а резултат рада на седницама биће документи – мишљења, препоруке и саопштења за јавност. Мишљења су описни извештаји о напретку процеса, а препоруке садрже предложене корективне мере како би се одређени ризици отклонили, циљеви боље остварили или како би се покренуле активности тамо где су изостале. Мишљења и препоруке се шаљу надлежнима за одређену активност и заинтересованој јавности. Саопштења за јавност су кратке писане форме којима се јавност обавештава о резултатима анализе на састанцима форума и стању процеса. У одређеним случајевима, форум ће моћи да се обрати Савету националне платформе Зелене агенде у Србији, у оквиру циљева и надлежности које Савет има.

Зелена агенда је процес који има потенцијал да донесе значајну добробит заједници у којој се спроводи. Да процес не би замро и престао да постоји, потребно је обезбедити и економске инструменте одрживости. По искуству држава које су процес привеле фази евалуације пре 4 године (као што је случај у Хрватској), у оквиру постојећих локалних буџета или локалних буџетских Фондова за заштиту животне средине у све три општине, потребно је да се сваке године планирају одређена средства за пројекте са листе акционог плана Зелене агенде, која би била намењена локалним НВО, као суфинансирајући део за даље конкурисање код других донатора. На тај начин би локалне самоуправе подстакле НВО на активни приступ и партнерски однос у решавању заједничких питања заштите животне средине и дале би велику подршку напорима НВО и пројектима које имају на конкурсима код других донатора.

На основу члана 35. Статута општине Бела Црква ("Сл.лист општине Бела Црква", бр. 8/08) Скупштине општине Бела Црква на седници, одржаној дана 23.12.2009.године, донела је

О Д Л У К У

О УСВАЈАЊУ ЗЕЛЕНЕ АГЕНДЕ ОПШТИНЕ БЕЛА ЦРКВА

Члан 1.

Усваја се Зелена агенда Општине Бела Црква.

Члан 2.

Текстуални део одлуке објављен је на званичном сајту општине Бела Црква у писаној форми и доступан је код надлежних служби СО Бела Црква у оквиру којој служби се може извршити увид у исти.

Члан 3.

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и има се објавити у Службеном листу општине.

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ БЕЛА ЦРКВА
Број: *011-36/2009-01*
Дана: 23.12.2009.године

ПРЕДСЕДНИК СКУПШТИНЕ

Шиман Ировић

Шиман Ировић

ЗЕЛЕНА АГЕНДА У ОПШТИНИ ВРШАЦ

ЗЕЛЕНА АГЕНДА У ОПШТИНИ ВРШАЦ

Вршац је општина која има искуства са стратешким планирањем. У периоду 2007 – 2008. године, урађен је и на седници Скупштине општине усвојен Локални еколошки акциони план (ЛЕАП). Општина је усвојила и стратегију развоја. Међутим, као и у готово свим осталим општинама у Србији, ЛЕАП још увек није испунио очекивања и нити су остварене могућности које овај документ пружа. Зато су чланови бивших радних група ЛЕАП-а прихватили Зелену агенду као могућност да се одређене потешкоће које постоје са реализацијом ЛЕАП-а отклоне, а цивилни сектор је у Зеленој агенду уочио могућност свог већег учешћа у процесу одлучивања о важним питањима животне средине на локалном нивоу.

Процес је почео 27. октобра 2008. године, првим састанком заинтересованих страна, који је одржан у малој сали Општине Вршац. Позвани су представници око 100 организација, установа и предузећа које су означене као оне које могу бити заинтересоване стране у процесу. Позиву се одазвало око 30 субјеката. На том састанку, одређене су и груписане најважније вредности у локалној заједници, и формиране су 3 радне групе – Природне вредности, Културне вредности и Људске вредности. До краја априла 2009. године, одржавани су састанци, просечно два пута месечно и то свака радна група посебно, на којима је било присутно између 5 и 9 чланова. Они су по методологији анализирали све вредности и проблеме у локалној заједници. Затим је током пролећа и лета 2009. године одржано више састанака у фази обраде и синтезе података, организовања анкете и писања документа. Радне групе су завршиле рад 1. октобра.

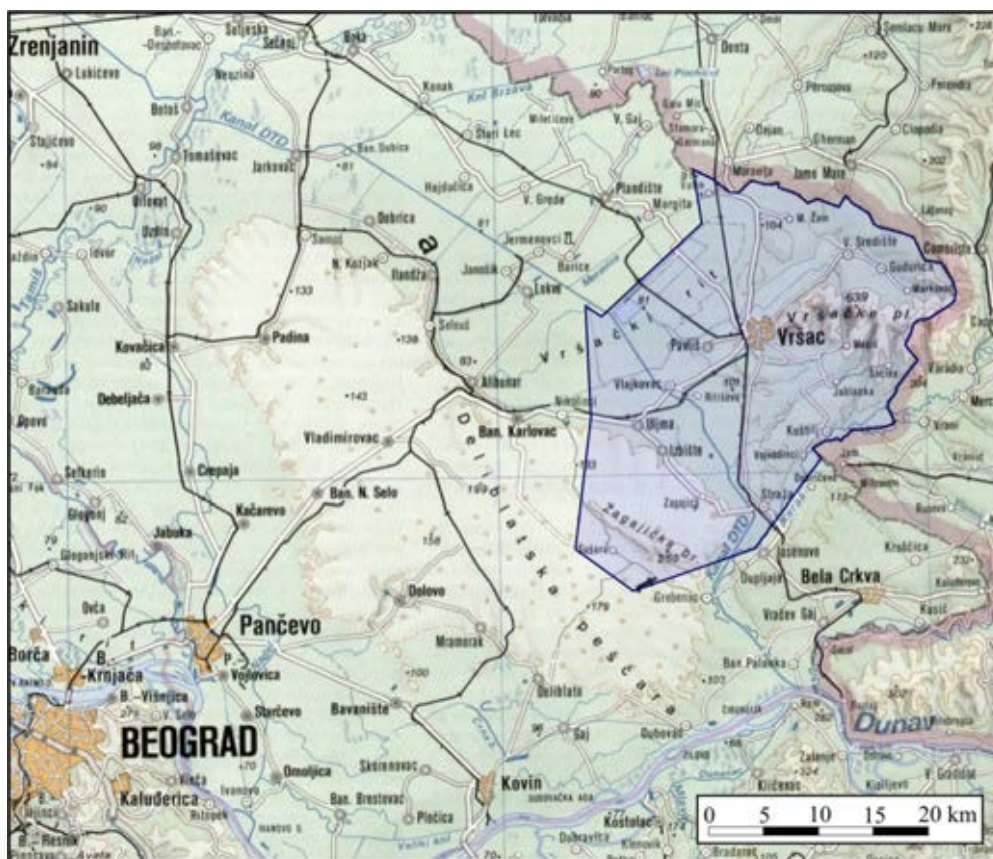
„Град вредности“ – опис је Вршца који је написао један од учесника на првом радном састанку. Сматрајући да је опис прилично тачан, чланови радних група су се усагласили да је то примерен мото документа. Координатори радних група били су: **Бојан Радека**, професор Хемијско-медицинске школе (природне вредности), **Олгица Лукач**, професор Хемијско-медицинске школе (културне вредности) и **Недељко Каракаш**, Београдска пословна школа и **Будимир Бабић**, ЕУ „Авалон“, (Људске вредности). Допринос у раду радних група и настанку овог документа дали су: Славко Радосављевић, Балинт Немет, Јелица Рашајски, Валтер Гачуф, др Биљана Јеличић, Тамара Максимовић, Олгица Лукач, Снежана Илић, Орхидеја Штрбац, Будимир Бабић, Душко Влајковић-Митрованов, Данијела Стојанов, Зорица Марјановић, Драгана Давидовић, Миодраг Аралица, Александар Божић, Драгутин Петровић, Лија Стефан, Милорад Видуљевић, Никола Каначки, Сања Јанковић, Вида Бавански, Марија Кери-Кутлашић, Вељко Стојановић, Миланка Познановић, Илдико Немет, Наташа Паљић, Богдана Ђорић, Борислав Керкез, Здравко Шумић, Властимир Божић, Александар Иванковић, Немања Стојанов, Дејан Ристић, Наташа Ристивој, Боривоје Матић, Давид Србу, Мирко Калдараш, Олга Андреј и Емилија Бркљач.

Носилац активности у општини Вршац и координатор у општинама Пландиште и Бела Црква био је Еколошки центар „Станиште“ из Вршца. Велику помоћ пружили су Еколошко друштво „Природа и здравље“ (партнер), Природњачко друштво Геа, Еколошко удружење „Авалон“ и Друштво за негу ментално недовољно развијених лица, Планинарско друштво „Вршачка кула“ (сарадници).

ВРШАЦ – ГРАД ВРЕДНОСТИ

Општина Вршац налази се у југоисточном делу Војводине – северне Аутономне Покрајине Републике Србије и простире се на површини од 800 km². Карактерише је равничарски предео Панонске низије, Делиблатске пешчаре и брдско планински предео Вршачких планина. Административну границу дели са општинама Пландиште и Алибунар на западу, Ковином и Белом Црквом на југу, док источну границу представља државна граница са Румунијом. Град Вршац се налази на 84 километара од Београда, главног града Србије. Вршац је важно раскршће путева, од државне границе са Румунијом удаљен је 15 километара и 77 километара од Темишвара, административног и привредног средишта западне Румуније, а повезан је и магистралним путевима са Зрењанином (Новим Садом) и Белом Црквом. Општину Вршац чине 6 градских и 22 сеоске месне заједнице (МЗ). Административно седиште општине се налази у Вршцу, а сеоска насеља су Павлиш, Ватин, Мали Жам, Марковац, Гудурица, Велико Средиште, Мало Средиште, Месић, Сочица, Јабланка, Куштиљ, Војводинци, Потпорањ, Стража, Орешац, Парта, Загајица, Шушара, Избиште, Улма, Ритишево и Влајковац. У непосредној близини налази се европска река Дунав, међународне реке Нера и Брзава, белоцркванска језера и планински масив Карпата. Град Вршац се налази на 45,17° северне ширине и 21,17° источне ширине на надморској висини од 92 метра, површине 10 km².

Geografski položaj opštine Vršac

područje istraživanja

Административни регистарски број општине:	241
Поштански број седишта општине:	26300
Позивни телефонски број:	013
Међународни позивни број:	+381
Писмо:	ћирилица и латиница
Званичан језик:	српски
Службени језици:	српски, румунски и мађарски

Укупан приход привреде у 2005. године је износио 27,45 милијарди динара или тада 322,94 милиона евра. Број регистрованих привредних друштава исте године је био 556. Укупан број регистрованих предузетничких радњи је износио 1.552, а број активних пољопривредника је према попису из 2002. године износио 3.622. По попису становништва 2002. године, укупан број становника износио је 54.369 становника, 36.623 (67,4%) је било градско, а 17.746 (32,6%) је сеоско становништво. Постоји тенденција пада броја становника. Од пописа 1981. године, број житеља општине се смањило за око 11%. Просечна старост је 40,3 године.

Укупно учешће у образовној структури становника Општине Вршац је: 48% неквалификовано, 42% квалификовано и 10% више и високо стручно. Број домаћинстава је у 2002. години био 18.614 са просеком од 2,9 члана домаћинства, од чега 8.699 (47%) са једним или два члана. Било је 20.584 стамбене јединице од чега је стално настањено 17.693, привремено ненастањено 2.539, напуштено 362. Нису имале воду 1.304 јединице, док 204 нису имале струју. Број викендица је 980, а остало су били објекти који се користе за друге намене.

Становништво се углавном бави пољопривредом, у оквиру које је највише развијено ратарство и повртарство, због повољних климатских карактеристика, састава земљишта и заравњености терена. Пољопривредна површина у 2004. години је износила 62.323 ha, од чега су оранице и баште површине 50.817 ha, виногради 2.426 ha, воћњаци 229 ha, пашњаци 5.131 ha, ливаде 4.421 ha и рибњаци 1.272 ha. Индустрија је релативно развијена и готово у потпуности лоцирана у граду Вршцу. Индустријски произвођачи су „Хемофарм“, „Вршачки виногради“, „Кондивик“, „Бамби – Банат“, „Swisslion – Таково“, „Вршачка пивара“, „ИГМА“, док је значајан број фабрика и погона затворен у од средине 1990-тих до средине 2000-тих година.

ПРИРОДНО ОКРУЖЕЊЕ

Поред окружења, које само за себе представља значајан ресурс, важно је нагласити да у општини Вршац постоје бројне могућности, односно вредности, које тек треба да остваре своју пуну манифестацију. Кроз подручје општине протичу реке Караш и Моравица, канал Дунав-Тиса-Дунав, постоје извори термалне, минералне воде и друге водене површине, потоци, баре, ритови и рибњаци. Кад су у питању термални извори, треба навести да су они таквог потенцијала да се уз озбиљан приступ овом ресурсу може остварити профитабилан бањски туризам. Изворишта питке воде представљају важан ресурс, а изворишта нискоминерализоване воде битан фактор могућег развоја бањских услуга.

Вршачке планине су најстарије у Панонској низији чији је Гудурички врх надморске висине од 641 м највиши у Војводини. Шумска површина износи 6.434 ha. Ваздух ових планина је на нивоу бањског, а од 2005. године су добиле статус предела изузетних одлика, са мерама које подразумевају три степена заштите. Вршачке планине имају пуно геоморфолошких занимљивости и поседују значајне вредности везане за геодиверзитет, као што мноштво биљних и животињских врста обезбеђује богатство биодиверзитета. Овове у значајној мери доприносе Мали и Велики Рит, чије воде и омогућавају живот великом броју врста.

Један део територије општине Вршац заузима простор Специјалног резервата природе „Делиблатска пешчара“, а 2006. године, шума крај млина у селу Стража, стиче статус заштићеног подручја – споменика природе „Стража“.

Важне пољопривредне површине (62.323 хектара), представљају велики потенцијал, што важи и за развијеност повезаних пољопривредних делатности, посебно виноградарства, које има дугу и богату традицију. Вршац и вршачка општина је културни, административни и просветни центар југоисточног Баната, што представља посебано значајан ресурс, поготово ако се зна да је културна историја изузетно богата и обилује значајним фигурама културног развоја не само Вршца већ и целе земље. Релативно повољну слику људских ресурса и могућност да се заједница ослони на своје кадрове, исказује образовна структура становништва.

КЛИМА

У читавој Панонској низији влада умерено континентална клима. Овај тип карактеришу јасно изражена годишња доба. Зиме су умерено хладне, а лета сува и топла. Да би се створила што јаснија слика о климатским карактеристикама, коришћени су подаци Републичког хидрометеоролошког завода Србије о месечним и годишњим висинама падавинама и просечним месечним и годишњим температурама ваздуха, за период 1951-1991. године. Подаци су репрезентативни за ово подручје јер су мерени на станици у Вршцу. На годишњем нивоу:

- * Притисак = 1006,9 mb
- * Средња температура = 12,1 °C
- * Минимална температура = 6,9 °C
- * Максимална температура = 17,2 °C
- * Количина падавина = 650,1 mm
- * Сијање Сунца = 2112,7 сати

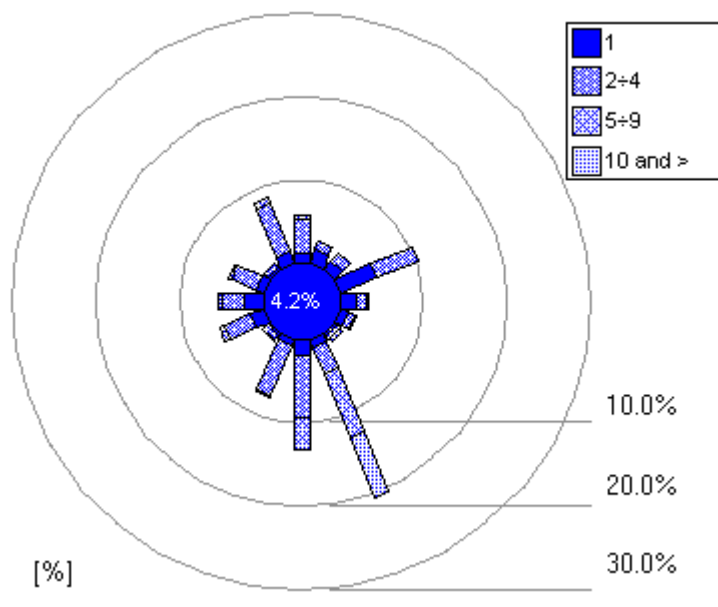
Подаци средњих месечних температура ваздуха казују: најхладнији месец у години је јануар. Негативне вредности средњих месечних температура ваздуха јављају се и у децембру и фебруару. Најтоплији месец у години је јули са вредношћу средње температуре ваздуха од 21,3°C. Најнестабилније температурне прилике има фебруар, док је у том погледу најстабилнији јун. Средња годишња температура ваздуха овог подручја износи 11,4°C, што одговара пролећу. Средње вредности температура ваздуха годишњих доба су - пролеће 11,4 °C, лето 20,7°C, јесен 12,2°C, има 1,4°C.

Количина падавина и трајање сијања Сунца су кумулативне величине и мере се у милиметрима, односно у сатима, респективно. Падавине у овом подручју носе обележје средњоевропског, подунавског режима расподеле падавина. У годишњој расподели истичу се два влажна и два сушна периода. Примарни максимум јавља се крајем пролећа и почетком лета, са најкишовитијим месецом јуном када је просечна висина падавина 88 милиметара. Секундарни максимум везан је за крај јесени и почетак зиме, са највише падавина у децембру, када је просечна висина падавина 53 милиметра. Сушни периоди везани су за почетак пролећа и средину јесени. Најмања количина падавина излучи се током марта (37,8 mm) и током октобра (40,7 mm). Средња годишња висина падавина износи 658 mm. Међутим, на овом подручју нису изненађења екстремно влажне као ни екстремно сушне године. Тако је нпр. 1955. године сума падавина износила 893 mm, а 1962. године, само 420 mm.

Подаци о радиоактивном зрачењу са којима располажемо за станицу Вршац је количина апсорбоване дозе у (гама) зрачења у ваздуху и у падавинама. Просечна годишња вредност γ зрачења у ваздуху се кретала у опсегу од, максималних 0.18 $\mu\text{Gy/h}$ до минималних 0.08 $\mu\text{Gy/h}$. Просечна годишња вредност γ зрачења у падавинама се кретала од максималних 0.14 $\mu\text{Gy/h}$ до минималних 0.09 $\mu\text{Gy/h}$. Максимална дозвољена количина зрачења је 0.45 $\mu\text{Gy/h}$.

Следеће табеле садрже расподелу ветра у 16 основних праваца изражене у процентима од укупне појаве ветра које су подељене по следећим интервалима: тишина (брзина ветра је једнака нули), 1 m/s, 2-4 m/s, 5-9 m/s и 10 m/s која садржи и појаву свих ветрова брзине преко 10 m/s. Правац ветра је онај из којег ветар дува, нпр. јужни ветар је онај који дува са југа. Квадрант подразумева 90° односно четвртину круга.

m/s	N	NNE	NE	ENE	E	ESE	SE	SSE	S	SSW	SW	WSW	W	WNW	NW	NNW	тишина
1	1.1	1.7	1.2	4.7	1.8	1.1	0.1	0.9	1.8	0.8	0.3	1.7	2.4	0.9	0.3	1.4	
2-4	4.1	1.1	1.5	5.3	1.4	0.8	0.4	3.5	7.6	6.5	0.8	3.5	2.6	3.3	0.7	6.4	
5-9	0.5	0	0	0	0.2	0.1	0.5	8.5	3.9	0.2	0.1	0.5	0.5	0.4	0	0.6	
10 >	0	0	0	0	0	0.1	0.5	7.7	0	0	0	0	0.1	0	0	0	
Укупно	5.7	2.8	2.6	10	3.4	2.1	1.5	20.5	13.3	7.5	1.2	5.7	5.6	4.6	1	8.4	4.2

Из шеме руже ветра и табеле се види да у Вршцу најчешће дува југоисточни ветар познат као кошава. Ветрови са највећим брзинама преко 10 m/s, дувају са југоистока.

ПРИРОДНЕ ВРЕДНОСТИ У ОПШТИНИ ВРШАЦ

Мапа вредности:

- Ваздух, вода и земљиште
- Вршачки градски парк
- Зеленило у граду
- Виногради
- Заштићена природна добра (Вршачке планине, Делиблатска пешчара, Влајковачки парк, Споменик природе „Стража“)

Опис вредности:

ВАЗДУХ, ВОДА, ЗЕМЉИШТЕ – због специфичног положаја, кошаве која често дува и изостанка великих загађивача, ваздух у Вршцу, по мишљењу његових становника, чистији је него у другим срединама. Притисци постоје, пре свега у повећању броја аутомобила, што су недавна мерења квалитета ваздуха и потврдила. Међутим, због руже ветрова, честа су „проветравања”, па је још у доба Аустро-Угарске Вршац важио за подручје са квалитетним ваздухом. То је и подстакло оснивање друштва Риклијанер 1890-тих година, који су пропагирани лечење ваздухом и сунцем, а касније је, 1930-тих, подигнут и Дом Црвеног крста, за децу са болестима плућа.

Воде у општини Вршац нису обилне. Кроз Вршац протичу поток Месић и Јованов поток. Преко потока Месић прелази 14 мостова. Кроз Вршац дужина потока је 7 km, ширина је око 3 метра а дубина не прелази пола метра. Од рибљих врста заступљен је највише клен и поточна мрена – кркуша. До почетка 1980-тих година био је претња за становнике у периоду обилнијих падавина и често се изливао. Због тога је саграђена брана са уставом пре уласка потока у Вршац. Тиме је проблем изливања био решен. Један од већих проблема везаних за поток Месић у самом Вршцу је изливање канализације из кућа поред потока и бацање отпада. Јованов поток је зацељен и поплочан, тако да се може видети само на појединим отворима. На Вршачким планинама извире већи број мањих потока међу којима су Марковачки поток и Физеш. Једина река у општини Вршац је Караш. Територија општине Вршац у делу обрадивих површина и ритског земљишта испреплетана је каналима међу којима је највећи канал Дунав-Тиса-Дунав. Близу канала постоји неколико рибњака за комерцијално гајење рибе и за спортске риболовце. Општина је богата подземним водама и артерским бунарима. Најзначајнији су

артерски бунари на подручију села Павлиш, који напајају градски водовод. Квалитет воде је значајно већи него у другим деловима Баната. На периферији Вршца налази се вештачко језеро са уређеним обалама, дужине 150, а ширине око 100 метара. У језеро се из артеског бунара стално улива вода, са мањим садржајем сумпора и минерала. Лети је веома посећено купалиште. Треба споменути и Мали Рит који је пре око 200 година био већа водена површина. Прокопавањем канала вода је одведена. **Земљиште** је претежно високоплодни чернозем и ритска црница, уз реке су алувијална земљишта. У Делиблатској пешчари раширена су смеђа еутерична земљишта на песку (ареносол односно живи песак). На Вршачким планинама заступљена су еутерична смеђа земљишта (гајњаче), лесивирана (испрана) земљишта и кисела (дистрична) смеђа земљишта.

ГРАДСКИ ПАРК И ЗЕЛЕНИЛО У ГРАДУ – један је од најстаријих у Србији и постоји више од 200 година. Данас се простире на 7 хектара, где доминира мешовит стил, са старом фонтаном из 1893. године, подијумом, водоторњем и око 1000 стабала са више од 20 врста дрвећа. Од 1973. године је у статусу заштићеног природног добра. Бројни дрвореди и паркови подигнути крајем 19. века, као својеврсни културни споменик, до недавно су красили Вршац и због којих је пријатно живети и боравити у Вршцу. Треба издвојити Руски парк и парк на Градском тргу.

ВРШАЧКИ ВИНОГРАДИ – Гајење винове лозе и производња вина у Вршцу и околини датира још из римског периода. Први писани документ из 1494. године говори о куповини бурета вршачког вина за угарског краља Ладислава. У 19. веку, Вршачко виногорје је било највеће у Угарској и простирало се на 10.000 ha, а 1875. године забележена је рекордна берба грожђа од чак милион акова вина (1 аков = 56 литара), чиме се Вршац наметнуо као произвођач који је диктирао светске трендове у винарству, али и цене вина. Богату традицију гајења лозе у овим крајевима доказује и чињеница да је чокот саставни део грба града Вршца, усвојен још давне 1804. године. У љубави и посвећености према овом божанском напитку нарочито предњачи село Гудурица. Надалеко позната по разноврсности нација које су се бавиле производњом вина, 1832. Гудурица добија трговачки печат који је омогућио извоз вина. Крајем 18. века Гудурицу насељавају породице из Алзаса, Рајнске области, Мозела и Лотаргиније, познатих по производњи вина. Очувању традиције гајења винове лозе, али и модернизацији производње вина, наручито су допринеле породице Тец и Бер. Тец је остао упамћен по изградњи првог подрума, данашњег Подрума пријатељства, док је Роберт Бер изградио два подрума која су по архитектонском решењу и конструкцији били далеко напреднији. Данас се засади простире на 2000 ha од чега је 1700 ha у власништву компаније Вршачки виногради.

ЗАШТИЋЕНА ПРИРОДНА ДОБРА – ВРШАЧКЕ ПЛАНИНЕ се уздижу од Панонске равнице у југозападном делу Баната. Пружају се у правцу исток-запад, у дужини од 19 километара, са највећом ширином од 8 километара. Површина им је 170 квадратних километара, од чега је у Србији 122, а у Румунији 48. Гудурички врх, са 641 m надморске висине, највиша је тачка ових планина и целе Војводине. Од осталих врхова познати су Лисичија глава (590 метара), Ђаков врх (449 m) и Вршачка кула (399 m). Северна падина је стрма, док се јужна постепено спушта у побрђе, где се налазе вршачки виногради. Вршачке планине спадају, заједно с Фрушком гором, у острвске

планине. Чине најсевернији изданак српско-македонске планинске масе, иако се у старијој литератури може пронаћи погрешан податак о њиховој припадности Карпатима. Вршачки брег је главно туристичко и излетничко одређиште у непосредној близини града Вршца. На првом врху (252 m), одмах до Вршца, доминира стара Црквица, једна од најстаријих грађевина у Банату, подигнута 1720. године, а у непосредној близини налази се нова црква Светог Теодора Великогученика, подигнута у част овог градског свеца. На другом врху налази се симбол града - Вршачка кула. Са јужне стране планина налази се село Месић са манастиром чије прво постојање датира из 1225. године и фабриком за флаширање здраве изворске воде. Са северне стране налази се манастир у селу Мало Средиште. Због јединственог положаја Вршачких планина, разноврсности флоре и вегетације, богатих шумских екосистема, лепих пејзажа, већи део шумског подручја ове планине у Србији, површине 4.177 хектара, заштићен је 1982. године као Парк природе. У периоду 2001-2005, урађена је студија о ревизији заштите. У децембру 2005. године, Скупштина општине Вршац донела је одлуку о заштити предела изузетних одлика Вршачке планине на 4.408 хектара, од чега је у првом степену заштите 190 хектара. Старалац је ЈП «Варош» из Вршца. На подручју природног добра регистровано је 1017 врста виших биљака, од којих се 7 налази у Црвеној књизи флоре Србије, као угрожене врсте.

СПОМЕНИК ПРИРОДЕ „СТРАЖА“ налази се у општини Вршац, у близини регионалног пута Вршац – Бела Црква, на 17 километара јужно од Вршца, у атару села Стража. Због својих природних вредности, овај предео је први пут стављен под заштиту 1973. године одлуком Скупштине општине Вршац, да би на седници од 9. новембра 2006. године, донела Одлуку којом се ово подручје проглашава за споменик природе. Старалац је ЈП „Варош“ из Вршца. Основну вредност представља очувана шума храста лужњака, пољског јасена и граба окружена остацима долињских ливада и степских пашњака. Шума је до сада очувала особеност изворних природних низијских шума које су некада доминирале у овом делу полоја реке Караш. На десној обали реке Караш подигнут је млински комплекс, чији најстарији сачувани објекти датирају с краја 19. века. Постојећи објекти су највећим делом изграђени након 1925. године што, са млином у Кикинди из 1860. године, сврстава ову целину у најстарије активне споменике културе индустријског карактера на територији Војводине. На излазу села Стража, са обе стране пута налазе се степски пашњаци, на којима живи текуница (*Citellus citellus*).

ПАРК У ВЛАЈКОВЦУ је подигнут 1859. године. Временом је изгубио свој првобитни сјај, али у последњих неколико година, старалац Ресторан „Језеро“ чини велике напоре да се ова зелена површина на 10 километара од Вршца доведе у пређашње стање. Заштита је проглашена први пут 1973. године, а ревизија је усвојена 2007. године на површини од 4,5 хектара.

КУЛТУРНЕ ВРЕДНОСТИ У ОПШТИНИ ВРШАЦ

Мапа вредности:

- Установе културе
- Културне манифестације
- Културно-историјски споменици и градска архитектура

Опис вредности:

УСТАНОВЕ КУЛТУРЕ:

ГРАДСКА БИБЛИОТЕКА је основана 1887. године и једна је од најстаријих у Србији. У свом фонду има 5000 вредних старих и ретких издања и укупно око 200.000 библиотечких јединица. Током своје историје дала је значајан допринос интелектуалном развоју, као и другим аспектима ове средине. Посебно треба навести и богату издавачку делатност.

КУЛТУРНИ ЦЕНТАР је релативно активно жариште културног живота локалне заједнице које организује, производи, дистрибуира културну и уметничку продукцију у југоисточном Банату.

ДОМ ОМЛАДИНЕ је основан на иницијативу Савеза Социјалистичке Омладине 1971. године. Његова основна улога је приређивање програма за младе из домена културе и уметности, али даје значајан допринос и у области образовања.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ „СТЕРИЈА“ – Позоришни живот у Вршцу постоји више од два века, ипак, данашње позориште постоји од 1945. године. Од 2003. године поред српске постоји и румунска сцена.

КЊИЖЕВНА ОПШТИНА ВРШАЦ (КОВ) је основана 1972. године на иницијативу књижевника, међу којима је најважнију улогу имао песник Васко Попа. Најзначајнија улога ове институције огледа се у издаваштву, али и у значајном доприносу организовању књижевног живота.

ГРАДСКИ МУЗЕЈ је завичајни музеј, комплексног типа у коме су заступљене све стручне области: археолошко, историјско, нумизматичко, етнолошко, природњачко, уметничко и конзерваторска радионица. Основан је 1882. године. Поставка темеља музеја и почетак његовог развојног пута везују се за првог кустоса Феликса Милекера, у периоду 1894 –1942.

ЦЕНТАР „МИЛЕНИЈУМ“ – Отворен 2001. године представља алтернативни културни центар, будући да своје капацитете – спортску халу, концертну дворану и опрему неопходну за реализацију позоришних представа и музичких приредби често користи за организовање културних манифестација.

КУЛТУРНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ:

БИЈЕНАЛЕ МЛАДИХ – ликовна манифестација од националног и међународног значаја, посвећена младим ауторима започела је са радом 1994. у згради „Конкордија“, уз подршку еминентних ликовних кругова Србије. Нажалост, 2004. је одржано последње бијенале.

ЏЕЗ ФЕСТИВАЛ – „Jazz Tronic“ је значајна музичка манифестација Вршца. Основана је 2002. године. Без обзира на изостанак потпуног континуитета, захваљујући њему вршчани су имали прилике да уживо слушају значајне џез и блуз ствараоце из земље и иностранства.

„ВРШАЧКА ПОЗОРИШНА ЈЕСЕН“ први пут је организована 1993. године као фестивал класике и од тада, битно обогаћује културни живот овог дела Баната. Представе реномираних позоришних кућа из целе земље унеле су нове позоришне стандарде за вршачко гледалиште.

ВРШАЧКИ БАЛ ВИНА – Грожђебал – до 2009. године одржан 52 пута, посвећен је грожђу и вину. Једна је од најстаријих туристичко-привредних манифестација у Србији. Ово је најзначајнија и најтрајнија градска манифестација са елементима карневалске свечаности и уобичајено је прати читав низ разнородних догађања, међу којима су и они из сфере културе.

„ВРШАЧКИ ВЕНАЦ“ – међународни фестивал фолклора основан 1993. године, али је због прекида 2001 – 2005 до сада одржан 13 пута. Током ових година учесници фестивала су били домаћи фолклорни ансамбли, али и гостујући из држава Европе и са других континената. На овај начин „Вршачки венац“ је подржао интеркултуралне процесе и етничке вредности нашег краја, односно, вредности етно културе генерално, чему су допринели пропратни етно-сајмови.

ЕКО – КАМП – одржавао се 2002 – 2008. године, на различитим локацијама југоисточног Баната. Имао је еколошке, едукативне, уметничке, спортске и забавне садржаје, са намером да трага за новим формама разотуђења чији је стални аспект био колективна комуникација у природи.

КУЛТУРНО–ИСТОРИЈСКИ СПОМЕНИЦИ И ГРАДСКА АРХИТЕКТУРА:

ВРШАЧКА КУЛА – Подигнута почетком XV века, представља симбол града Вршца.

ЦРКВЕ И ВЛАДИЧАНСКИ ДВОР – православна Саборна црква (1785), римо-католичка црква (1868), православна румунска црква (1911), лутеранска, цркве у селима, манастир Месић (1225), манастир у Малом Средишту (2000), Епархијски двор (1787)

АПОТЕКА НА СТЕПЕНИЦЕ – Најстарија аптека у Србији, отворена 1784. године. Данас се ту налази део Градског музеја – музеј фармације и део збирке Паје Јовановића.

ЉУДСКЕ ВРЕДНОСТИ У ОПШТИНИ ВРШАЦ

Мапа вредности:

- Мултикултуралност
- Толеранција
- Млади
- Високо образовање
- Спорт и рекреација
- Радна снага

Опис вредности:

МУЛТИКУЛТУРАЛНОСТ – Мултикултуралност је једно од основних обележја Вршца и вршачке општине. Током миграционих кретања у периоду између XIV и XVIII века на простору данашње Војводине населили су се различити народи. Данас живе Срби, Мађари, Румуни, Југословени, Роми, Македонци, Хрвати, Црногорци, Словаци, Словенци, Чеси, Бугари, Немци, Албанци, Муслимани, Руси, Украјинци, Буњевци, Власи, Русини, Бошњаци. Према попису из 2002. године у самом Вршцу најбројнији су Срби (28.372 - 77,47%), Мађари (1.800 - 4,91%) и Румуни (1.734 - 4,73%). Сви народи који живе на територији општине Вршац задржали су своја етничка обележја и преко својих удружења и културно-уметничких друштава негују своју традицију. Тако се на једном месту може упознати живот 21 нације и научити како је могуће да велики број различитих националних заједница живи сложено на малом простору. Национална структура је очувана, али је испољена тенденција смањења броја становника. Позитиван изузетак чини ромска популација чије је укључење у живот заједнице подстакнут и интензивирао пројектима који су посвећени инклузији Рома.

ТОЛЕРАНЦИЈА – Добри међунационални односи нису нарушени, али је дошло до стагнације међусобног упознавања. Недостају курсеви за учење језика друштвене средине, нарочито румунског и мађарског. Уочен је и пораст броја деце са посебним потребама. Иако у граду постоји школа за основно и средње образовање ШОСО „Јелена Варјашки“ заједница не поклања довољну пажњу потреби да се створе услови за запошљавање ментално недовољно развијених особа и њихово укључивање у живот друштвене заједнице. Као позитиван изузетак у процесу инклузије ових особа представља постојање Удружења за помоћ особама МНРЛ, које ради на врло скућеном простору и са недовољним материјалним средствима, радионичарским активностима и организовањем пригодних дружења.

МЛАДИ – Млада генерација је у свакој заједници велика вредност. Као и остале средине у Србији, ни Вршац није заобишла „бела куга“, смањење броја и пораст просечне старости становништва. Ипак, Вршац је град могућности за младе. У општини Вршац постоји 11 основних школа, и то 5 градских и 6 сеоских и 4 средње школе.

ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ – Опредељење Вршца јесте образовање и улагање у младе. Тренутно у Вршцу раде четири више школе и један факултет. На тај начин је младима пружена могућност да у свом граду стекну виши степен образовања без додатног излагања материјалним издацима. Међутим, та могућност није и шанса за младе да по завршетку одговарајућих школа дођу и до запослења. Непостојање адекватне валоризације кроз запошљавање утиче на то да се млади често не баве послом за који су се школовали.

СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА – Интересовање за спорт и рекреацију су у порасту. О томе сведочи пораст броја аматерских спортских клубова и пораст броја манифестација које се баве аматерским рекреативним спортом. Најучљивији показатељ/индикатор посматрања за то је податак да је на буџету општине 70 клубова. Пораст буџетски финансираних клубова је у порасту од 2000. године. Међу значајније манифестације убраја се пројекат чија је реализација у току „Спортот против порока“. До сада су исказани знатни позитивни резултати који се огледају у томе што је ова манифестација деловала подстицајно на младе да се друже и развијају колективни дух.

РАДНА СНАГА – Специфична људска вредност општине Вршац је постојање изузетно школоване и способне радне снаге. Чак и највеће индустријске комплексе, веома успешно води менаџмент сачињен од локалних стручњака. Вршац има и велики број квалификованих радника бројних струка – фармацеутске, медицинске, машинске, хемијске, економске, пољопривредне. Међутим, у општини има и око 7.000 незапослених.

АНАЛИЗА ДОКУМЕНАТА

Први корак у раду радних група, пре него што се започне са анализом вредности и проблема је анализа докумената. Овај изузетно важан корак не сме остати недоречен, али се не треба ни превише дубоко упуштати у проучавање. Документи су различите форме регулативе који нам дају информације о степену уређења одређене области и раду појединих сегмената заједнице. За овај корак је потребно прикупити што више докумената са различитих нивоа – од међународних конвенција, преко домаћих закона и подзаконских аката, покрајинских и локалних одлука, до годишњих планова рада установа, јавних предузећа, чак и планова рада локалних НВО (ловци, риболовци...). У случају непостојања докумената или њиховог постојања али непримењивања, радна група већ у овој фази може уочити поједине проблеме и трендове који постоје у вези одређених вредности заједнице.

Радне групе су установиле да општина Вршац има релативно развијен ниво стратешког планирања, усвојени су Стратегија локалног развоја и Локални еколошки акциони план, али постоје проблеми са применом одредби ових докумената, нарочито код ЛЕАП-а, који се практично не спроводи. Основни проблем је што одговорни актери који су означени као носиоци одређених активности, нису те активности уврстили у своје средњорочне и годишње планове рада. Локална регулатива из области заштите животне средине је на доста добром нивоу – постоји више општинских одлука које уређују различите области животне средине, али такође, постоје и проблеми са њиховом применом и поштовањем (одлука о одржавању зеленила, о држању домаћих животиња, одлуке о заштити природних добара). Позитивно је оцењено постојање Фонда за заштиту животне средине, као локалне институције која доноси програме и реализује активности у области заштите животне средине.

Закључак радне групе за културне вредности је да, и поред постојања неколико институција културе у општини, област културе није довољно уређена планским документима и локалним одлукама, те је неопходно што пре приступити изради Плана развоја културе општине Вршац, ради рационалног и делотворног коришћења великог потенцијала културних ресурса, несметаног развоја и оснаживања друштвене заједнице, како би се спречили дисконтинуитети изазвани политичким приликама, какви су постојали у прошлости.

ТРЕНДОВИ

У овом кораку анализирани су трендови природних и културних вредности, да ли су у порасту, стагнацији или опадању, дати су показатељи тренда и изузеци уколико их има.

ПРИРОДНЕ ВРЕДНОСТИ

ВАЗДУХ, ВОДА И ЗЕМЉИШТЕ – До 2003. године није постојало мерење квалитета амбијенталног ваздуха. Од 1. јула 2003. до 31. децембра 2005. и од 1. јануара 2008. године врше се мерења на 2 мерна места на основне загађујуће материје. Ниво присутности загађујућих материја у ваздуху уједначен у односу на мерења 2003-2005 и постоје сезонска колебања. Има 12 – 15 дана годишње са прекорачењем нивоа чађи и материја од издувних гасова. Мерење нивоа палинолошког загађења није рађено до краја 2008. године. Повећан је број села са водоводом. Проширена је постојећа мрежа водовода, повећан укупан квалитет, али постоје делови мреже са азбестним цевима. Број дивљих канализационих прикључака у Месић је у стагнацији. Мерење квалитета воде у водотоковима се не врши. Постоје видљиви напори општине да се вредност унапреди. Искоришћавање подземних вода у функцији бањског туризма. Број рибе у водотоковима у опадању. Смањена је површина ритског земљишта, повећање површине земљишта које се контролише. **Индикатори:** званична мерења, месечни и годишњи извештаји Биеколошког центра Зрењанин и Завода за заштиту здравља Панчево, до 2004. године 15 села, 2008. 21 село са водоводом, око 100 дивљих канализационих прикључака у Месићу по елаборату ЈВП „Јужни Банат“, у програму ЈП „Варош“ од 2005. године постоји чишћење потока Месића и канала, започета истраживања потенцијалних налазишта термоминералне воде, контрола 1000 узорак пољопривредног земљишта годишње од средине 1990-тих, а од 2007. године и контрола непољопривредног земљишта и то: 2007 - 48 узорак, 2008 - 85 узорак.

ВРШАЧКИ ГРАДСКИ ПАРК И ЗЕЛЕНИЛО У ГРАДУ – Број стабала опада, квалитет стабала опада, просечна старост расте. Индикатор: поређење ранијих података са данашњим стањем. Опада површина паркова и зеленила. Број стабала у опадању. Посечен дрворед у улици Синђелићевој, Жарка Зрењанина, Милоша Обилића, у Православној порти. Сече се превише стабала у Руском парку без садње младица. Приликом реконструкције улица оставља се мало места за нова стабла, коренов систем стабала се оштећује при замени цеви и водова због чега стабла пропадају. Урбанизам и пројектанти не третирају дрворед и зелене површине као саставни део улице. Изузетак су засађена стабла у Порти и улици Милоша Обилића, мада је површина на којој је остала земља сувише мала за раст и задржавање влаге. Изузетак је и планирана реконструкција Руског парка са садњом примерених врста нових стабала.

ВИНОГРАДИ – Све вредности (површина, принос, сорте) у стагнацији.

ПРИРОДНА ДОБРА – Одлуке о заштити доношене 1973. и 1982. године, ревизије (усаглашавање са новим законом) 2005. и 2006. године. Повећање површина постојећих и проглашење нових заштићених добара, поштрени степени заштите. Индикатори: Одлука о заштити Вршачких планина 1982. и 2005. године, Одлука о заштити шуме у Стражи 1973. и 2006. године, Одлука о заштити Парка у Влајковцу 1973. и 2006. године, Одлука о заштити Градског парка у Вршцу 1973. године, Одлука о заштити Малог рита у изради. Изузетак је да нова одлука (ревизија) о заштити Градског парка у Вршцу није донета.

БИЉНИ И ЖИВОТИЊСКИ СВЕТ ВРШАЧКИХ ПЛАНИНА – Квалитет дрвећа је у благом опадању, нема обнављања новим засадима на рубовима шума. Присутна сукцесивна промена биљних заједница током година на одређеним подручјима. Број биљних врста од 1017 је променљив.

Изузетак је да су присутне ретке врсте као што су карпатска мишљакиња (једино њено станиште у Србији), велика саса, пругасти шафран, коцкавица. Број врста птица је 123, а сисара се процењује на 40 до 45. Стагнација уз благо опадање популације карпатског вука и дивље мачке. Стабилна популација зечева и срна, уралске сове и орла змијара. Орао крсташ се виђа повремено од када је постављено хранилиште, од 2004. године виђа се зими планински попић (једино место у Србији), гнежђење уралске сове први пут забележено 1998. године, данас се гнезди 2-3 пара, као и 2-3 пара орла змијара. Популација сова се стабилизовала и у благом је порасту од када су чланови Природњачког друштва „Геа“ почели са постављањем дрвених кућица за гнежђење.

Од ретких врста присутан је и орао кликташ као и планинска стрнарица. Стабилна популација водоземаца и гмизаваца са присутним ретким врстама; угрожава их промена станишта (сеча шума, исушивање потока). Број врста у Јужном Банату је 33, а на Вршачким планинама око 25.

Присутне ретке врсте – змија шарка, давждењак, шумски гуштер, поточни ракови, мрмољци.

КУЛТУРНЕ ВРЕДНОСТИ

УСТАНОВЕ КУЛТУРЕ – **Позитивни трендови:** постојање центра „Миленијум“, константност рада КОВ од оснивања 1972. године до данас, повећање броја посетилаца Културног центра, **Негативни трендови:** биоскоп не ради редовно од 1992. године, Дом омладине, позориште „Стерија“ имају слабију посету, деградација музејских вредности (од 1980-тих година), неодговарајућа санација Вршачке куле, утицај установа културе на друштвени живот је мали и приметан је доминантан утицај центра „Миленијум“ у култури.

КУЛТУРНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ – **Позитивни трендови:** пораст броја културних манифестација које пружају могућност за задовољењем културно – забавних потреба људи (до 1990. године постојала је једна, а сада их је седам – Бијенале младих, Цез фестивал, Позоришна јесен, Грожђебал, Вршачки венац, Еко – камп, Етно култура - обичаји), **Негативни трендови:** смањење утицаја на друштвени живот због недостатка финансија, што доводи до да се манифестације не прате на одговарајући начин.

КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКИ СПОМЕНИЦИ И ГРАДСКА АРХИТЕКТУРА – **Позитивни трендови:** обнављање црква, реновирање дела Железничке станице, санирање (не са најбољим решењем) неких од оштећења зграда библиотеке и музеја, планови уређења и реконструкције (израда идејног пројекта реконструкције зграде Конкордије 2007. године, централне капије у Парку до Балканске улице, осветљење у Парку, изградња игралишта за децу у парку код улице Боре Костића, реконструкција зелене површине у парковима код Фрушкогорске улице и на тргу код Савића) **Негативни трендови:** неспровођење мера активне заштите Градског парка (1973. године први пут заштићен као споменик природе, 2000. године урађена студија ревизије заштите која до краја 2009. није усвојена на седници Скупштине општине), смањење парковских површина и дрвореда у улицама, прекомерно орезивање, сађење неодговарајућих врста дрвећа и несистематско обнављање дрвореда, занемаривање и потпуна запушеност зграда старог Градског купатила у непосредној близини Зелене пијаце и зграде „Два пиштоља“ код старе аутобуске станице. Основни показатељи су да је у последњих 12 година посечено преко 200 стабала у Градском парку (анализа сече у претходним годинама), на Тргу победе смањене су зелене површине и дрвеће је младо. Идејни план проширења пешачке зоне се спроводи на основу јавности непознатом општинском документу.

ЉУДСКЕ ВРЕДНОСТИ

МУЛТИКУЛТУРАЛНОСТ – Смањење броја становника погађа подједнако све нације. Тренд је негативан јер се број становника смањује, услед чега се смањује и број радно способног становништва. У порасту је број становника који користе неки од видова социјалне заштите. Смањење броја становника узроковано је и несигурношћу запослења, недостатком економске сигурности и стабилности породице. Недостатак 100 места у вртићу. Национална структура очувана и овај тренд је позитиван због тога што су очувани добри међуљудски односи и што су створени услови за напредовање заједнице. Ипак, на њено очување у великој мери негативно утиче недовољна заинтересованост за међусобно познавање културе и обичаја других народа. Не постоји могућност учења језика средине смањена је могућност за зближавање заједнице. Постоји недостатак стручног наставног кадра за језике средине. То доводи до недовољног познавања и коришћења (употребе) језика средине.

ТОЛЕРАНЦИЈА – Добри међуљудски односи су се очували и представљају позитиван тренд. Захваљујући оваквом тренду омогућено је стварање услова за напредовање заједнице. Међутим, дошло је до стагнације међусобног упознавања и нестала је једна могућности за очување добрих међуљудских односа. Негативан тренд је већи број особа за које је потребна већа друштвена брига и константно лош однос заједнице према њима, што је показатељ је тешких социјалних и друштвених прилика. Смањена је могућност за економском независношћу и већи је број особа које су у сталној економској зависности и подређености од друштва. Јавља се недостатак других садржаја образовања у односу на већ прописане садржаје образовања и зато је веома је важно да се уведу нови садржаји образовања за децу са посебним потребама. Омаловажавање и обезвређивање деце и одраслих лица са посебним потребама је евидентно.

МЛАДИ – Број ученика у основним и средњим школама у опадању, а код младих је све више изражена егоцентричност и незаинтересованост за проблеме шире заједнице. Непостојање интересовања за проблеме заједнице је негативан тренд који доводи до смањења броја људи који се баве решавањем проблема. Ова негативна појава узрокује наредну негативност која се односи на смањење напретка заједнице. Егоцентричност је настала као последица дугогодишњег обесхрабривања младих да учествују у питањима која се тичу заједнице, затим, због доступности различитих информације које се користе без изграђеног критеријума. Оне се некритично прихватају. Недовољна и погрешна информисаност о социјалним и економским проблемима заједнице је у порасту, а на све то утичу и укоренење предрасуде. Крајњи исход су затворене, некомуникативне групе са елементима агресивног понашања и порастом утицаја секти и негативних екстремних организација на младе. Ово се може превазићи мултидисциплинарном едукацијом у школама и ван школе.

ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ – Тренд високог образовања је позитиван, јер је већи број образованог кадра. Већи је број друштвених могућности и лакши је приступ образовању, а веће су и пословне могућности. Оно што негативно утиче на овај тренд јесте немогућност валоризације школовања кроз запошљавање. Како би се то превазишло неопходно је стимулисање високог образовања од стране локалне заједнице кроз могућност запошљавања сваког високо образованог лица.

СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА – Спорт позитивно утиче на целокупност друштвене заједнице кроз психофизички развој сваког појединца. Он допринио бољем здрављу и већој радној способности. Ипак, поставља се питање учинка спортских и рекреативних организација. Да ли ми изграђујемо и да ли имамо квалитетне спортисте који се такмиче или нам је сврха да развијамо квантитет ради елиминисања негативних утицаја у друштвеној заједници.

РАДНА СНАГА – стагнација броја незапослених (према подацима Службе за национално запошљавање), недостатак радних места, недостатак информација о врсти радних места, као и омаловажавање рада НВО и синдикалних организација које се баве заштитом интереса упослених. Незадовољство, недостатак мотива и друштвене афирмације. Не решавају се друштвени проблеми на адекватан начин, недостају финансијска средства, а мања запосленост узрокује мањи локални буџет.

УТИЦАЈ ТРЕНДОВА

У овом кораку се анализира шта ће се догодити са неком природном и културном вредношћу ако се ништа не предузме да се промена спречи или бар умањи. Претходно се запажа да ли је промена током времена, тј. тренд негативан или позитиван по дату вредност. Такође се анализира процена тренутних трендова на друштвене и економске вредности за различите групе актера и какав ће утицај имати на њих ако се тренд настави.

ПРИРОДНЕ ВРЕДНОСТИ

ВАЗДУХ, ВОДА, ЗЕМЉИШТЕ

Друштвени аспект: Позитивни – Превенција за здравље људи, смањена могућност заразе, пријатније место за одмор и релаксацију. Негативни – Смањење површине ритског земљишта одражава се на еколошку равнотежу и самим тим на људе.

Економски аспект: Позитивни – Развијенија инфраструктура значи економски развој, здрава средина значи радно способније становништво, мање трошкова за лечење. Повећање потенцијала за економску употребу, мање средстава за чишћење Месића, туристички развој, здравија храна, смањено нерационално расипање вештачког ђубрива на основу контролом добијених вредности квалитативног и квантитативног састава земљишта.

ГРАДСКИ ПАРК И ЗЕЛЕНИЛО У ГРАДУ

Друштвени аспект: Негативни – мање места за релаксацију и побољшање здравља, мање пречишћавање ваздуха; мање птица у граду; мање пригушење буке; мање хладовине

Економски аспект: Негативан – због губитка једног животног квалитета, слабија радна способност људи, мањи приходи од туризма (посетиоци памте Вршац као варош паркова)

ВИНОГРАДИ

Друштвени аспект: Негативни – повећање социјалне несигурности и броја социјално зависних грађана, незапосленост и нарушавање вишевековне традиције Вршца као винског места

Економски аспект: Негативни – смањење броја запослених, смањена понуда винског туризма

ПРИРОДНА ДОБРА

Друштвени аспект: Позитивни – за опште здравље, шетњу, очување екосистема

Економски аспект: Позитивни – већа туристичка понуда; ловни туризам; очување ретких биљних и животињских врста (биодиверзитета). Негативни – мања економска вредност дрвећа, угрожава се одржива експлоатација, потенцијална опасност за екосистем

КУЛТУРНЕ ВРЕДНОСТИ

УСТАНОВЕ КУЛТУРЕ

Друштвени аспект: Позитиван - дају могућност за задовољењем културних и забавних потреба људи, мада имају све мање утицаја на сам друштвени живот

Економски аспект: Позитиван - индиректно утичу на повећање квалитета живота и пораст људских ресурса, а директно на могућност боље туристичке понуде, без обзира на то што због мањег утицаја на друштвени живот, мање утичу и економског живот заједнице

КУЛТУРНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ

Друштвени аспект: позитиван - дају могућност за задовољење културно-забавних потреба људи; негативан – све мање имају утицаја на друштвени живот

Економски аспект: позитиван – већа је туристичка понуда; негативан - смањење утицаја на друштвени живот се одражава и на смањење позитивног утицаја на економски живот заједнице (спречавају да се све те манифестације на адекватан начин конзумирају)

КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКИ СПОМЕНИЦИ И ГРАДСКА АРХИТЕКТУРА

Друштвени аспект: негативан, у последње четири деценије се уништава стара градска архитектура, старе фасаде, рушење зграда које су обележје Вршца и подизање вишеспратница које се не уклапају у амбијенталну целину, нарушава се традиција и архитектонско културно наслеђе. Тиме се смањује културни потенцијал и расте негативан утицај на квалитет живота, развија се негативан однос према културној баштини.

Економски аспект: негативан, губи се особеност и смањује туристички потенцијал.

ЉУДСКЕ ВРЕДНОСТИ

МУЛТИКУЛТУРАЛНОСТ

Друштвени аспект: Позитиван – због добрих међуљудских односа. Негативан – због недостатка могућности учења језика мањина нема једне могућности за зближавање заједнице, већи број особа за које је потребна друштвена брига, показатељ је тешких социјалних прилика

Економски аспект: Позитиван – добри међуљудски односи су веома важан услов за напредовање заједнице. Негативан – због непознавања језика средине отежана је и пословна комуникација и смањена могућност за запошљавање, мала је могућност за економском независношћу и већи је број особа које су у сталној економској зависности од друштва

ТОЛЕРАНЦИЈА

Друштвени аспект: Позитиван – добри међуљудски односи; уважавање и толеранција међу члановима многонационалне и мултиконфесионалне заједнице. Негативан – недовољно познавање језика средине

Економски аспект: Позитиван – стварају се услови за напредовање Негативан – отежана је пословна комуникација услед језичке баријере и смањена је могућност за запошљавање

МЛАДИ

Друштвени аспект: Позитиван – већи је број образованих, већи број друштвених могућности и лакши приступ образовању. Негативан – константно смањење броја и старење становника, доводи до опадања броја радно способних и пораста становника у социјалној категорији, опадањем броја ученика смањује се број чланова и повећава старост заједнице, смањење интересовања за проблеме доводи до смањења броја људи који се баве решавањем проблема

Економски аспект: Позитиван – више пословних могућности. Негативан – мањи број радно способних и повећан број пензионера, смањена могућности напретка заједнице

ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ

Друштвени аспект: Позитиван – већи број образованог кадра, већи број друштвених могућности, лакши приступ образовању унутар друштвене заједнице. Негативан – немогућност валоризације школовања кроз незапошљавање

Економски аспект: Позитиван – веће пословне могућности. Негативан – смањена могућност напретка заједнице

СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА

Друштвени аспект: Позитиван – спорт позитивно утиче на целокупност друштвене заједнице кроз психофизички развој сваког појединца.

Економски аспект: Позитиван – постиже се боље здравље и већа радна способност

РАДНА СНАГА

Друштвени аспект: Негативан – не решавају се друштвени проблеми на одговарајући начин што утиче на мотивисаност за рад и напредак због недостатка друштвене афирмације

Економски аспект: Негативан – мања развијеност, мања запосленост директно узрокује и мањи локални буџет за решавање проблема од општег значаја

СТАНДАРДИ И ВИЗИЈА

У овом кораку дефинисане су визије како желимо да наша заједница изгледа у будућности, које вредности би требала да сачува и унапреди. Одређени су минимални стандарди који се морају поштовати. Елементи одрживости дефинисани су као избегавање и смањење на најмању могућу меру неприхватљивог ризика, нежељене промене и негативних последица, те остварење жељене будућности. Прво су анализирани ризици по вредности – Шта их угрожава? Која је граница претње која се може прихватити? Друго је дефинисање минималног стандарда за избегавање ризика или нежељене промене. Треће је дефинисање визије жељених квалитета кључних вредности. Четврто је дефинисање циљева одрживости и дефинисање циљева повезаних с минималним стандардима који се не смеју прећи и визијом којом се тежи.

ПРИРОДНЕ ВРЕДНОСТИ

ВАЗДУХ, ВОДА, ЗЕМЉИШТЕ

Претње/ризичи: повећање броја моторних возила, недостатак праве обилазнице, јер је центар преоптерећен, недовољна изградња канализационе мреже, посебно у селима, испуштање отпадних вода из дивљих прикључака канализације у површинске и подземне воде (бунаре), изливање загађених вода, пестициди и минерална ђубрива се у пољопривредној производњи употребљавају нерационално и са недовољном контролом од стране стручних лица, не постоји место за одлагање амбалаже од пестицида и других опасних материја које су употребљене или им је истекао рок, брже исушивање земљишта услед временских промена и дејства ветра на местима где је мало дрвећа и гушћег растиња

Минимални стандарди: наставак мерења квалитета амбијенталног ваздуха, стручна анализа досадашњих резултата мерења и предлог мера, изградња канализације и пречистача у сваком насељеном месту, коришћење пестицида и вештачких ђубрива свести на рационални ниво уз строгу стручну контролу промета и употребе, враћање водоторња у функцију

ГРАДСКИ ПАРК И ЗЕЛЕНИЛО У ГРАДУ

Претње/ризичи: старалац не спроводи програме и активне мере заштите, промена амбијента око парка, зацељвањем Јовановог потока знатно се променио водни биланс – нема довољно воде, стабла су све старија, нападају их штеточине, слаби травњаци, губи вредности због којих је проглашен за природно добро, за 5 година посечено је 200 стабала, а ни једно није посађено.

Минимални стандарди: да се усвоји одлука о заштити која се одлаже од 2003. године, да се оспособи водоторањ и побољша водни биланс у парку тако што ће се за заливање користити кишница, а не скупа водоводска вода, чување зеленила у парку. Подићи ниво насипањем

ВИНОГРАДИ

Претње/ризичи: проблеми настали лошом приватизацијом, у мразу 2005. године уништено 10% засада, технолошка дотрајалост, неконтролисано паљење стрњишта

Минимални стандарди: права приватизација, подстицај малим произвођачима

ПРИРОДНА ДОБРА

Претње/ризичи: паљење околних површина и пожари унутар заштићених добара, повећана потреба за боравком туриста и викендаша, недостатак воде, нема сталних водених токова, уништавање против-ерозивних појасева биљака на ободу, ширење пољопривредног земљишта, нема сађења нових стабала, однос стараоца и највећих корисника није увек партнерски, промена станишта мења услове за живот флоре и фауне, узнемиравање, криволов и шумокрађа

Минимални стандарди: поштовање одлуке о заштити и доследно спровођење програма стараоца, контролисане активности, увођење накнада за коришћење погодности предела, едукација излетника и људи чији су послови повезани са природним добрима које насељавају биљке и животиње, омогућавање опстанка одређених врстама уз интервенцију човека, док се природно станиште опорави.

КУЛТУРНЕ ВРЕДНОСТИ

УСТАНОВЕ КУЛТУРЕ

Претње/ризици: не постоји довољно квалитетан интерактиван однос између локалне заједнице и локалне самоуправе и установа културе, смањење разумевања за проблеме установа културе, довођења установа у зависности од деловања политичких странака, изостајање одговарајуће промоције и заједничког деловања, организовање појединачних, изолованих покушаја, мање или више успешних, без ширег интердисциплинарног деловања и по потреби, зависно од датог тренутка и тренутне потребе, нерешен статус власништва над неким зградама, недостајање извештаја о буџету локалне самоуправе, програм рада установа није усаглашен са одлуком о буџету општине, немотивисаност људи у култури да траже средства и ван општинског буџета

Минимални стандарди: израда стратешког документа развоја културе на демократским основама и његово спровођење у пракси, усаглашавање различитих културних образаца од стране стручњака и заинтересоване јавности, обезбеђивање самосталности у раду и одлучивању радника у установама културе, неопходна јавна доступност података о утрошку средстава

КУЛТУРНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ

Претње/ризици: лични сукоби актера, несигурно финансирање, недовољно едукована публика, губитак почетних идеја и мотива одржавања манифестација, неке манифестације све више прерастају у вашарски тип, без озбиљних садржајних понуда за туристе, врло често су културне манифестације жртве политичких збивања што им умањује вредност и значај, видан је недостатак осећаја за естетски доживљај природе, што ствара конфузан однос према животnoj средини, па уместо савезника у њеном очувању расте број сарадника у њеном уништавању

Минимални стандарди: постојеће манифестације треба очувати у њиховом изворном облику, проширити их новим и у њих укључити већи број младих

КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКИ СПОМЕНИЦИ И ГРАДСКА АРХИТЕКТУРА

Претње/ризици: не примењују се санкције за оштећење и уништење културних објеката, а и оне мере које би могле да се примене нису одговарајуће, недовољно улагање у одржавање, недовољна туристичка валоризација, нема ефекта одрживости

Минимални стандарди: очување и конзервираја у оном облику који одговара амбијенталној целини града и да тако обновљени постану приступачни за грађанство и туристе

ЉУДСКЕ ВРЕДНОСТИ

МУЛТИКУЛТУРАЛНОСТ (Тренд: у стагнацији)

Претње/ризици: схватање да су добри односи део наслеђа, да се подразумевају и да није потребно више се трудити око њиховог унапређења, опадање наталитета, несигурност запослења, недостатак економске сигурности и стабилности породице

Минимални стандарди: активан однос ка унапређењу односа, најмање двоје деце у породици, најмање један запослен у породици са сигурним радним местом и сигурним примањима

ТОЛЕРАНЦИЈА (Тренд: у стагнацији)

Претње/ризици: недостатак стручног наставног кадра за језике средине, недовољно познавање и коришћење (употреба) језика средине, недовољна заинтересованост за међусобно познавање културе и обичаја националних структура у општини, повећање броја особа које економски зависе и у подређеном су положају, класичан начин образовања (примењивање превазиђених стандарда), недовољан број других садржаја образовања у односу на већ прописане садржаје образовања, омаловажавање и обезвређивање деце и одраслих лица са посебним потребама

Минимални стандарди: увођење језика средине у школама, посебно у предшколским установама и у основним школама, минимална сазнања о језицима, култури и историји националних мањина, едукација за одрасле (кратки курсеви за савладавање елементарних знања из језика националних мањина), сусрети и заједничке манифестације, инклузија и нови садржаји образовања за децу са посебним потребама, запошљавање лица са посебним потребама, обезбеђен одговарајући простор за рад удружења за децу и одрасла лица са посебним потребама, обезбеђивање сталних и редовних новчаних средстава из буџета општине за рад удружења за децу и одрасла лица са посебним потребама, едукација свих чланова друштвене заједнице кроз неформалне облике образовања, организовани сусрети и дружења деце са посебним потребама са вршњацима у општини преко реализације заједничких акција

МЛАДИ (Тренд: у стагнацији)

Претње/ризици: недовољно добри и привлачни услови рада у школама, доступност различитих информација без изграђеног критеријума за одабира правих и тачних информација, некритично прихватање, недовољна и погрешна информисаност о проблемима друштвене заједнице, укорењене предрасуде, затворене, некомуникативне групе са елементима агресивног понашања, пораст утицаја секти и негативних екстремних организација

Минимални стандарди: обезбедити услове за упис сваког детета у предшколске установе, стварање социјално повољних услова за школовање и запошљавање за радно способно становништво и за социјално угрожене категорије становништва мултидисциплинарна едукација у школама и ван школе

ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ (Тренд: у порасту)

Претње/ризици: немогућност валоризације школовања, незапосленост

Минимални стандарди: стимулисање високог образовања од стране локалне заједнице кроз могућност запошљавања сваког високо образованог лица

СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА (Тренд: у порасту)

Претње/ризици: делотворност спортских и рекреативних организација, да ли формирамо и да ли имамо квалитетне спортисте који се такмиче или нам је сврха да развијамо квантитет ради елиминисања негативних утицаја у друштвениј заједници

Минимални стандарди: обезбеђење услова за рад за све спортове-финансијска подршка, простор за рад

РАДНА СНАГА (Тренд: у опадању)

Претње/ризици: незадовољство, немогућност друштвене и личне афирмације, погоршано опште здравствено стање

Минимални стандард: пружање подршке превентивном деловању и раду НВО које се баве решавањем различитих проблема друштвене заједнице, омогућавање егзистенције ангажовањем незапослених на реализацији јавних радова

ПРОБЛЕМИ

У овом кораку се дефинишу главни проблеми или групе проблема за сваку природну и културну вредност, што се користи за дефинисање стратегије за решавање проблема, затим се процењују ризици по друштво, ако изостане успех код решавања. Смернице: дефинишу се главни проблеми где трендови воде неприхватљивом ризику, прелазе границу минималних стандарда или се очекује да се проблем јави у будућности ако се тренд настави. За сваки проблем назначавају се актери који имају користи од трендова и они актери који су погођени таквим трендом, који захтевају хитно решавање. За сваки проблем назначава се ризик за друштво уколико се не дође до решења. Описује се проблем за сваку природну вредност према следећим критеријумима: локација, одговорни актери, хитност, основни трендови, садашње последице и очекивани ризици за друштво.

ПРИРОДНЕ ВРЕДНОСТИ

ВАЗДУХ, ВОДА, ЗЕМЉИШТЕ

Локација: центар града, пољопривредно земљиште, подручје целе општине

Погођени актери: сви грађани, биљни и животињски свет

Одговорни актери: општина, комунално предузеће, ЈП „Воде Војводине“, ЈП „Варош“, власници земљишта, инспекција заштите животне средине и фитосанитарна инспекција

Хитност: хитно да се уради канализациона мрежа са пречишћивачем вода у селу Павлиш, због угрожености артерских бунара из којих се снабдева град Вршац и неколико села, хитна промена азбестних водоводних цеви, хитна и потпуна контрола употребе хемијских средстава у пољопривредној производњи

Основни трендови: постоји одређени број дана у години када је повећана концентрација чађи, прашине и издувних гасова, што се региструје прекорачењем граничне вредности имисије (ГВИ), непотпуна изграђеност канализационог система и преоптерећеност пречистача отпадних вода, нераздвојеност система фекалне од кишне канализације, нема канализације ни у једном селу, дивљи канализациони прикључци у Месић, изливање отпадних вода из фарми у водотокове, у јеку летње сезоне вода у језеру бактериолошки неисправна, постојање азбестних водоводних цеви, стари бунари користе се као септичке јаме, испитивање земљишта је показало висок степен загађености, а на неким локацијама је дошло до нивоа токсичности, нема система за сакупљање искоришћене амбалаже од пестицида и препарата којима је прошао рок, неконтролисана продаја и примена пестицида и минералних ђубрива, непоштовање прописаних мера, недостатак информација, неактивност инспекције, стручна пољопривредна служба на све већем броју локација препоручује да се минерална ђубрива не употребљавају неколико година, пестициди и минерална ђубрива кроз земљиште испирањем доспевају у подземне и површинске воде

Тренутне последице: по здравље грађана, опасност за биљни и животињски свет

ВРШАЧКИ ГРАДСКИ ПАРК И ЗЕЛЕНИЛО У ГРАДУ

Локација: урбани делови општине Вршац

Погођени актери: сви становници општине Вршац

Одговорни актери: локална самоуправа, ЈП „Варош“, ДКП „Други октобар“ и грађани

Хитност: Зеленило сваки дан губи вредност и потребно је брзо деловање

Основни трендови: смањује се број стабала, дрвореда и парковске површине, приликом реконструкције улица не води се рачуна о очувању зеленила, не поштује се Одлука о уређењу, одржавању и заштити зелених површина, оставља се мало простора за дрвеће, парк се суши и стари, Одлука о заштити парка није усвојена од 2003. године.

Тренутне последице: на здравље људи, измена микроклиме и загађенији ваздух, повећана бука и већа снага ветра, неповратно изгубљене вредности

ВИНОГРАДИ

Локација: јужне и северне падине Вршачких планина, село Гудурица

Погођени актери: виноградаре, запослени у Вршачким виноградима

Одговорни актери: Влада Републике Србије, Агенција за приватизацију

Хитност: решавање захтева хитност

Основни трендови:

Тренутне последице: губитак радних места, губитак вишевековне традиције

ПРИРОДНА ДОБРА

Локација: Вршачке планине, Делиблатска пешчара, Стража, Влајковачки парк, Мали рит

Погођени актери: директно грађани у близини природних добара, индиректно сви грађани општине, биљни и животињски свет

Одговорни актери: Влада Републике Србије, Завод за заштиту природе, ЈП „Варош“, ЈП „Војводина шуме“, ресторан „Језеро“, Ловачко удружење „Вршачка Кула“ и ловачка друштва у саставу удружења, риболовачко удружење, сви корисници, грађани и посетиоци

Хитност: мање је хитно, али неопходно

Основни трендови: променом стараоца на Вршачким планинама створили су се институциони услови за реализацију заштите, потребно је проглашење заштите за Мали рит, пожари, нарочито Делиблатска пешчара и Вршачке планине, измена климе (најосетљивији је храст), да не би дошло до ерозије, пре 130 година сађени су бор, смрча, питоми кестен, багрем, сада је сличан проблем на ободима брега и има доста старих стабала. Препоручује се садња из семена или садницама (храст, буква, липа), клима је сувља него раније, угрожавање биодиверзитета, неконтролисана сеча, неконтролисани и бесправни лов, тежња за развојем инфраструктуре, али планови изградње нису у сагласју са одрживим развојем, потребама грађана и потребама заштите природе, посета неодговорних и недовољно едукованих посетилаца, бука и узнемиравање животиња, пси луталице, бесправно хватање дивљачи, птица, вађење јаја из гнезда, брање ретких врста биљака

КУЛТУРНЕ ВРЕДНОСТИ

УСТАНОВЕ КУЛТУРЕ

Погођени актери: све културне установе, сви чланови заједнице

Одговорни актери: локална самоуправа, институције културе

Основни трендови: смањење разумевања за културне установе, смањење интереса грађана за културу, немогућност за препознавање културних вредности

Тренутне последице: даља деградација културе, још мања заинтересованост за културне вредности и значај културних институција, губитак културног идентитета

КУЛТУРНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ

Локација: цела општина Вршац

Погођени актери: сви чланови друштвене заједнице

Одговорни актери: локална самоуправа, буџетске организације које се баве питањима организовања и реализације културних манифестација, НВО

Хитност: неопходно је што пре израдити стратешки план културног развитка општине Вршац, проблем треба решавати у континуитету, неопходно је подићи ниво вредности културних манифестација и обогатити садржаје, битно је елиминисати вашарске садржаје који урушавају смисао и идеју због које су основане, обогатити културне садржаје манифестација које су намењене младима

Основни трендови: губитак мотива због чега су манифестације основане, деградација културних манифестација

Тренутне последице даља деградација културе; урушавање значаја културних манифестација, још мања заинтересованост за културне вредности и значај културних манифестација, губитак културног идентитета

КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКИ СПОМЕНИЦИ И ГРАДСКА АРХИТЕКТУРА

Локација: цела општина Вршац

Погођени актери: сви чланови друштвене заједнице, локална самоуправа

Одговорни актери: локална самоуправа, сви чланови заједнице, Завод за заштиту споменика културе

Хитност: неопходно је што пре израдити стратешки план културног развитка општине Вршац, у континуитету вршити ревитализацију свих споменика културе

Основни трендови: лоша конзервација споменика културе, лоша заштита пејзажне архитектуре, недовољно видљив рад Завода за заштиту споменика културе, смањење осећаја за потребу очувања споменика културе, превелик утицај политике, урушавање и нестајање препознатљиве градске и пејзажне архитектуре

Тренутне последице даља деградација културе, пропадање, уништавање и обезвређивање културно – историјских споменика, губитак културног идентитета

ЉУДСКЕ ВРЕДНОСТИ

МУЛТИКУЛТУРАЛНОСТ

Локација: општина Вршац

Погођени актери: друштво у целини

Одговорни актери: Влада РС, АПВ, локална самоуправа, установе, НВО

Хитност: не захтева велику хитност

Основни трендови: сва села и град Вршац имају пад броја становника сем Павлиша (повећање броја становника због досељавања), нема могућности за учење језика мањина

Тренутне последице: недовољно разумевање, могућност манипулације

ТОЛЕРАНЦИЈА

Локација: цела општина, сви чланови друштвене заједнице

Погођени актери: сви чланови заједнице

Одговорни актери: локална самоуправа, општинске установе културе и Центар за социјални рад, школе, ШОСО „Јелена Варјашки“, НВО

Хитност: није најхитнији проблем који треба решавати

Основни трендови: опште отуђење, недостатак времена, воље и простора, смањење пословних, људских и културних потенцијала, недостатак стручног наставног кадра за језике средине, непостојање саветовалишта за планирање и бригу о породици, већина деце која је дошла у школу за децу са посебним потребама имају социјални проблем и нису ометена у развоју, кад се социјални проблем отклони, не постоји могућност повратка у редовно школовање, недостатак сталног праћења психолошког и емоционалног развоја деце како би се на време учили квалитети, врлине и недостаци

Тренутне последице: недовољно познавање и коришћење (употреба) језика средине; недовољна заинтересованост за међусобно познавање културе и обичаја националних структура у општини, много већи број деце у стању социјалне потребе, које друштво издржава

МЛАДИ

Локација: цела општина

Погођени актери: локална заједница, школе, привреда

Одговорни актери: цела заједница

Хитност: проблем је хитан, али његово решавање захтева дугорочност

Основни трендови: недовољан број предшколских установа и продуженог боравка, радно време родитеља, незапосленост младих, немогућност личне афирмације, смањена могућност учешћа младих у креирању друштвеног живота и последични егоцентризам, бесперспективност, неизвесност (друштвено-економска, политичка, еколошка), стално се смањује праг друштвене прихватљивости разних појава, непоштовање вредности рада, труда и знања, моћништво дестимулише људе на друштвену акцију

Тренутне последице: постоји одређени број деце који после завршене основне школе не наставља школовање ерозија морала и друштвених вредности, искључење младих из друштвених токова, апатичност и незаинтересованост младих

ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ

Локација: општина Вршац

Погођени актери: сви су добитници

Одговорни актери: Министарство просвете и спорта, локална самоуправа, факултети

Хитност: хитно је усагласити понуду и потражњу

Основни трендови: немогућност валоризације школовања, рад ван струке, неусаглашен број студената одређених факултета са потребама друштва

Тренутне последице: незапосленост дипломираних стручњака

СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА

Локација: општина Вршац

Погођени актери: сви чланови друштвене заједнице

Одговорни актери: локална самоуправа, Спортски савез, клубови, Центар Миленијум

Хитност: није најхитније решавати овај проблем

Основни трендови: непостојање стратегије развоја спорта, непостојање визије у ком правцу спорт треба да се развија, нема утврђених критеријума и стандарда које клубови треба да испуњавају, питање оправданости подршке свим клубовима који тренутно постоје у општини

Тренутне последице: можда постоји могућност за рационалнијом расподелом новца намењеног за спорт у локалном буџету.

РАДНА СНАГА

Локација: општина Вршац

Погођени актери: сви чланови заједнице

Одговорни актери: Влада РС, послодавци и радници – послодавци добијају, а радници губе

Хитност: најхитније треба решити проблем

Основни трендови: незапосленост 7000 људи евидентираних у Служби за запошљавање, изостајање подршке невладиним организацијама у превентивном деловању и раду, велики број незапослених обара цену рада и оних који раде, нејединствена и слаба синдикална сцена, растрзана борбама међу синдикатима, изостанак социјалног дијалога, недовољно развијена синдикална свест

Тренутне последице: друштвена и економска несигурност, мале плате и велики број незапослених све мањи број радно способних, а све је већи број категорија издржаваних лица од стране друштва (7000 незапослених, 9000 пензионера, 3000 лица која примају социјалну помоћ)

АНАЛИЗА УЗРОКА И ПРОБЛЕМА

Идентификација фактора и политике који узрокују настанак и одржавање проблема, као и идентификовање главних одговорних актера (друштвени, економски, институционални), фактори животне средине који трпе и могућности за позитивну промену.

ПРИРОДНЕ ВРЕДНОСТИ

ВАЗДУХ, ВОДА, ЗЕМЉИШТЕ

Препознат проблем: постоји одређени број дана у години када је повећана концентрација чађи, прашине и издувних гасова, што се региструје прекорачењем граничне вредности имисије (ГВИ), непотпуна изградња канализационог система и преоптерећеност пречистача отпадних вода, нераздвојеност система фекалне од кишне канализације, нема канализације ни у једном селу, дивљи канализациони прикључци у Месић, изливање отпадних вода из фарми у водотокове, у јеку летње сезоне вода у језеру бактериолошки неисправна, постојање азбестних водоводних цеви, стари бунари користе се као септичке јаме, испитивање земљишта је показало висок степен загађености, а на неким локацијама је дошло до нивоа токсичности, нема система за сакупљање искоришћене амбалаже од пестицида и препарата којима је прошао рок, неконтролисана продаја и примена пестицида и минералних ђубрива, непоштовање прописаних мера, недостатак информација, неактивност инспекције, стручна пољопривредна служба на све већем броју локација препоручује да се минерална ђубрива не употребљавају неколико година, пестициди и минерална ђубрива кроз земљиште испирањем доспевају у подземне и површинске воде

Друштвени фактори: недовољно развијена еколошка свест, недостатак веће технолошке културе, олако схватање еколошких проблема као мање важних

Економски фактори: угроженост здравља људи, недовољна могућност или потпуна немогућност коришћења водотокова и језера за туризам и рекреацију, недовољна опремљеност инфраструктуре доводи до мањих привредних могућности, интензивна пољопривредна производња више није тренд, као што су алтернативни приступи и органска производња

Институционални фактори: недостатак доследности у инспекцијском надзору поштовања постојећих законских и подзаконских аката, непостојање свих потребних аката

Фактори животне околине: угроженост свих вредности које немају онај квалитет и позитиван утицај на људе и околину који би могле да имају

Решење: изградња обилазнице, очување постојећих и изградња нових дрвореда и ветрозаштитних појасева, смањење коришћења дрва, угља и мазута за ложење, потпуна гасификација, измештање неког јавног садржаја из центра ка периферији, стварање услова за употребу бицикла као превозног средства, потпуна изградња канализационог система са пречистачем отпадних вода, интензивнији рад комуналне и еколошке инспекције, едукација и строга контрола пољопривредника у коришћењу хемијских средстава у производњи, обавезна контрола пољопривредног, али и непољопривредног земљишта, нови приступи у производњи (органска, „кап по кап“), изградња система за сакупљање амбалаже од пестицида.

ВРШАЧКИ ГРАДСКИ ПАРК И ЗЕЛЕНИЛО У ГРАДУ

Препознати проблем: смањује се број стабала, дрвореда и парковских површина, приликом реконструкције улица не води се рачуна о очувању зеленила, не поштује се Одлука о уређењу, одржавању и заштити зеленила, оставља се мало простора за дрвеће, парк се суши и стари, Одлука о заштити парка није усвојена од 2003. године

Друштвени фактори: недостатак еколошке свести и знања о вредности зеленила, незаинтересованост већег дела заједнице за проблеме

Економски фактори: смањена вредност и уређеност урбаног амбијента доводи до смањења квалитета живота и здравља људи који у тако осиромашеном амбијенту бораве и раде

Институционал фактори: недостатак јасне законске регулативе у делу казнене политике

Фактори животне околине: угроженост квалитета ваздуха, микроклиме и здравља људи, више прашине, буке, вибрација, мањак простора за одмор и рекреацију

Решење: доследно поштовање постојеће законске и подзаконске регулативе

ПРИРОДНА ДОБРА

Препознати проблем: променом стараоца на Вршачким планинама створили су се институциони услови за реализацију заштите, потребно је проглашење заштите за Мали рит, пожари, нарочито у Делиблатској пешчари и на Вршачким планинама, измена климе (најосетљивији је храст), да не би дошло до ерозије, пре 130 година сађени су бор, смрча, питоми кестен, багрем, сада је сличан проблем на ободима брега и има доста старих стабала. Препоручује се садња из семена или садницама (храст, буква, липа), клима је сувља него раније, угрожавање биодиверзитета, неконтролисана сеча, неконтролисани и бесправни лов, тежња за развојем инфраструктуре, али планови изградње нису у сагласју са одрживим развојем, потребама грађана и потребама заштите природе, посета неодговорних и недовољно едукованих посетилаца, бука и узнемиравање животиња, пси луталице, бесправно хватање дивљачи, птица, вађење јаја из гнезда, брање ретких врста биљака

Друштвени фактори: Недостатак еколошке свести и знања о значају заштићених природних добара на локалном и националном нивоу

Економски фактори: Валоризација вредности кроз туризам, промоцију и презентацију треба да буде доминантна у односу на економско искоришћавање – одрживи развој

Институциони фактори: доследно поштовање закона о заштити животне средине, нарочито одредби о финансирању програма заштите, недовољно видљив рад покрајинске инспекције заштите животне средине, недовољан број чувара у природним добрима

Фактори животне околине: угроженост основних вредности због којих је неки простор постао заштићено природно добро

Решење: локална самоуправа мора препознати природна добра као значајан ресурс који може да сам финансира програме заштите кроз туристичку валоризацију, али су за то потребна већа улагања него до сада, доследан надзор над спровођењем одлука о заштити, едукација

КУЛТУРНЕ ВРЕДНОСТИ

УСТАНОВЕ КУЛТУРЕ

Препознати проблем: смањење разумевања за културне установе, смањење интереса грађана за културу, немогућност за препознавања културних вредности

Друштвени фактори: недовољна комуникација између установа и корисника - друштвена заједница није квалитетно утицала на промену концепције рада културних институција, деградација културних вредности и ерозија свих друштвених вредности, затвореност

Економски фактори: недостатак финансија, недовољан допринос туристичкој понуди, недостатак менаџерског приступа, слаб маркетинг и медијска заступљеност, дугогодишња изолација онемогућила културну размену и формирање стабилније финансијске подршке.

Институциони фактори: неодговарајући распоред, недовољан број стручњака у институцијама, недовољна сарадња са међународним институцијама

Фактори животне околине: недовољно остварење културног потенцијала утиче на недовољан развој еколошке свести

Решење: усмеравање пажње локалне заједнице ка решавању проблема културних институција и спровођење реформе за успешнији рад културних институција

КУЛТУРНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ

Препознати проблем: губитак мотива због чега су манифестације основане, деградација културних манифестација

Друштвени фактори: недовољно квалитетна комуникација, недовољна промоција ауторског рада, неедукована публика, потенцирање лошег укуса, недовољна међународна отвореност

Економски фактори: допринос туристичкој понуди могао би бити већи, слабо коришћење међународних фондова (прекогранична сарадња)

Институциони фактори: неодговарајући распоред, недовољан број стручњака у институцијама институције нашег друштва не сарађују довољно са међународним институцијама

Фактори животне околине: недовољно остварење културног потенцијала утиче на недовољан развој еколошке свести

Решење: израда Стратешког плана културног развоја општине Вршац, елиминисање вашарских садржаја из културних манифестација, обogaћивање садржаја за младе, као и актуализација ауторских дела

КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКИ СПОМЕНИЦИ И ГРАДСКА АРХИТЕКТУРА

Препознати проблем: лоша конзервација споменика културе и заштита градске и пејзажне архитектуре, недовољно видљив рад Завода за заштиту споменика културе, урушавање и нестајање препознатљиве градске и пејзажне архитектуре, смањење осећаја за потребу очувања споменика културе, недостатак туристичке промоције, негативан однос према културном и историјском наслеђу, пропадање споменика, превелик утицај политике

Друштвени фактори: превелик утицај дневне политике, недовољна информисаност о вредностима и потреби њиховог очувања, недовољан утицај медија, смањење туристичке примамљивости

Економски фактори: недовољан допринос туристичкој понуди

Институциони фактори: неодговарајући распоред, недовољан број стручњака у институцијама, институције нашег друштва не сарађују довољно са међународним институцијама, непотпуност планске документације, непоштовање одлука локалне скупштине о очувању зеленила

Фактори животне околине: недовољно остварење културног потенцијала утиче на недовољан развој еколошке свести, сиромашнији амбијент неповољно утиче на квалитет живота

Решење: израда стратешког плана културног развоја општине Вршац, хитна ревитализација споменика културе, градске и пејзажне архитектуре уз учешће јавности, ангажовања стручњака за њихову ревитализацију

ЉУДСКЕ ВРЕДНОСТИ

МУЛТИКУЛТУРАЛНОСТ

Препознати проблем: сва села и град Вршац имају пад броја становника сем Павлиша (повећање броја становника због досељавања), нема могућности за учење језика мањина, недовољно познавање језика средине и стагнација упознавања

Друштвени фактори: лична незаинтересованост и природа карактера појединаца, недостатак иницијативе доносилаца политичких одлука

Економски фактори: недостатак финансија, мање пословних могућности

Институциони фактори: недостатак стратегије

Фактори животне околине: недовољно развијена еколошка свест

Решење: доношење планова и програма, покретање курса за учење језика средине, одговарајући простор

ТОЛЕРАНЦИЈА

Препознати проблем: опште отуђење, недостатак времена, воље и простора, смањење пословних, људских и културних потенцијала, недостатак стручног наставног кадра за језике средине, непостојање саветовалишта за планирање и бригу о породици, већина деце која је дошла у школу за децу са посебним потребама имају социјални проблем и нису ометена у развоју, кад се социјални проблем отклони, не постоји могућност повратка

у редовно школовање, недостатак сталног праћења психолошког и емоционалног развоја деце како би се на време учили квалитети, врлине и недостаци

Друштвени фактори: ниво свести појединца – недовољна едукованост

Економски фактори: недостатак финансија, нису увек обезбеђене финансије за пренаталну контролу и рану рехабилитацију

Институциони фактори: недостатак програма за праћење проблема и законске регулативе, недовољан број специјализованих кадрова

Фактори животне околине: недовољно развијена еколошка свест

Решење: препознати проблем на време, установити институције које се систематски баве појединим категоријама посебности и њиховом социјализацијом

МЛАДИ

Препознати проблем: недовољан број предшколских установа и продуженог боравка, радно време родитеља, незапосленост младих, немогућност личне афирмације, смањена могућност учешћа младих у креирању друштвеног живота и последични егоцентризам, бесперспективност, неизвесност (друштвено-економска, политичка, еколошка), стално се смањује праг друштвене прихватљивости разних појава, непоштовање вредности рада, труда и знања, моћништво дестимулише људе на друштвену акцију

Друштвени фактори: незаинтересованост за проблеме заједнице

Економски фактори: сиромаштво, недовољно средстава за програме младих

Институциони фактори: мали број предшколских установа, недостатак продуженог боравка деце, недовољан број програма, бољи и видљивији рад канцеларије за младе

Фактори животне околине: недовољно развијена еколошка свест

Решење: нови вртићи, више рада канцеларије за младе

ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ

Препознати проблем: немогућност валоризације школовања, рад ван струке, неусаглашен број студената одређених факултета са потребама друштва

Друштвени фактори: већа цењеност високо образованих

Економски фактори: сиромаштво, економска криза

Институциони фактори: недостатак веће подршке програмима запошљавања

Решење: инвестиције, већа запосленост, школовање профила који су потребни на тржишту рада

СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА

Препознати проблем: непостојање стратегије развоја спорта, непостојање визије у ком правцу спорт треба да се развија, нема утврђених критеријума и стандарда које клубови треба да испуњавају, питање оправданости подршке свим клубовима који тренутно постоје у општини

Друштвени фактори: несхватање потребе за рекреативним спортом, негативна догађања у аматерском спорту, фаворизација професионалних спортова

Економски фактори: нису обезбеђена средства за све заинтересоване, није постигнута економска независност и одрживост спортских удружења

Институциони фактори: недостатак простора за аматерске клубове, недостатак стратегије развоја спорта

Фактори животне околине: недовољно развијена еколошка свест

Решење: дати значај аматерском, рекреативном и забавном начину бављења спортом, а смањити утуцај професионализма, средства за клубове одредити према резултатима

РАДНА СНАГА

Препознати проблем: незапосленост 7000 људи евидентираних у Служби за запошљавање, изостајање подршке невладиним организацијама у превентивном деловању и раду, велики број незапослених обара цену рада и оних који раде, нејединствена и слаба синдикална сцена растрзана борбама међу синдикатима, изостанак социјалног дијалога, недовољно развијена синдикална свест

Друштвени фактори: изостајање социјалног дијалога, лична и морална неодговорност

Економски фактори: затварање фирми, недостатак финансија

Институциони фактори: лоше спроведена приватизација, недовољно програма стимулације инвестиција, запошљавања и решавања проблема незапослености

Фактори животне околине: недовољно развијена еколошка свест

Решење: финансирање преквалификације, ангажовање незапослених на реализацији јавних радова уз финансијску стимулацију, привлачење инвестиција, више програма стимулације

ДЕФИНИСАЊЕ ПОТЕНЦИЈАЛА И МОГУЋНОСТИ

Дефинисање главних потенцијала и могућности вредности. Потенцијали су природни или људски ресурси који се могу ефикасније употребити у процесу одрживог развоја, док су могућности конкретне активности које се могу урадити захваљујући постојању неког потенцијала. На пример – потенцијал може бити обиље водотокова или велики број високо образованих, а могућности могу бити развој наутичког туризма или развој нове технологије.

ПРИРОДНЕ ВРЕДНОСТИ

ВАЗДУХ, ВОДА И ЗЕМЉИШТЕ

Потенцијали: релативно чист ваздух, извори воде у Павлишу и фабрика воде у Месићу, Караш, Канал ДТД, Вршачко језеро, Месић, Моравица и остали токови, велика обрадива површина, ритска земљишта

Могућности: развој еко-туризма, развој аеронаутичких спортова, риболов и наутички туризам, пољопривредна производња (класична, органска, пластеници), добијање енергије из алтернативних извора (биодизел, ветрогенератори)

ВРШАЧКИ ГРАДСКИ ПАРК И ЗЕЛЕНИЛО У ГРАДУ

Потенцијали: већи квалитет живота у урбаном подручју, повољан утицај на микроклиму, смањење буке и прашице, заштита од ветра, задовољење потребе за природним амбијентом у урбаном окружењу

Могућности: очување културне свести, већа привлачност Вршца као туристичке дестинације, едукација, могућност одржавања и проширења расадничке производње и реализације садње ветрозаштитних појасева и зеленила, лакша додатна прихрана и заклон птицама, естетика

ВИНОГРАДИ

Потенцијали: око 1800 хектара у виноградима, традиција дуга 500 година

Могућности: производња грожђа, вина и ракије, значајна економска добит и могућност запошљавања, развој винског и сеоског туризма, производња хране и пласман у угоститељским објектима, оснивање винског центра у Гудурици (подршка произвођачима, инфо центар, музеј, едукација, семинари), прекогранична сарадња

ПРИРОДНА ДОБРА

Потенцијали: специфична конфигурација терена, велико шумско пространство, висок квалитет ваздуха, повољне ваздушне струје и микроклима, разноврстан биљни и животињски свет, објекти геонаслеђа од европског и регионалног значаја (Делиблатска пешчара, остенаци), постојање уређених планинарских стаза, извори, објекти од археолошког, верског и културног значаја, постојање инфо-центра, угоститељских објеката, ресторана, смештајних капацитета и делимичне путне мреже, постојање правне регулативе заштите природних добара

Могућности: успешна туристичка дестинација (планинарење, алпинизам, free climbing, спортски, рекреативни, бањски, здравствени, бициклички, образовани, вински, ловни, сеоски туризам, посматрање птица (bird watching), фото сафари, параглајдинг), едукација, кампови, манифестације, одржива експлоатација (коришћење дрвне масе, сакупљање лековитог биља, коришћење минералних сировина, експлоатација воде (фабрика воде), прекогранична сарадња

КУЛТУРНЕ ВРЕДНОСТИ

УСТАНОВЕ КУЛТУРЕ

Потенцијали: задовољење великог броја културних потреба

Могућности: врхунске и значајне изложбе, представе, концерти, прекогранични пројекти

КУЛТУРНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ

Потенцијали: задовољење великог броја културно-забавних потреба

Могућности: манифестациони туризам, врхунске и значајне изложбе, представе, концерти, прекогранични пројекти

КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКИ СПОМЕНИЦИ И ГРАДСКА АРХИТЕКТУРА

Потенцијали: задовољење верских и великог броја културних потреба

Могућности: прикупљање историјских података, едукација, богатија туристичка понуда

ЉУДСКЕ ВРЕДНОСТИ

МУЛТИКУЛТУРАЛНОСТ

Потенцијали: велики број нација, добри међунационални односи

Могућности: знања језика, везе са државама матицама мањина

ТОЛЕРАНЦИЈА

Потенцијали: друштва за помоћ људима са инвалидитетом, МНРЛ

Могућности: едукација, неговање хуманих односа, различити пројекти

МЛАДИ

Потенцијали: значајан је број младих, образованих људи

Могућности: широка база за решавање друштвених проблема, развој, едукација, истраживања у областима интересовања младих, обезбеђење простора за креативне делатности младих

ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ

Потенцијали: постоје четири више школе и један факултет

Могућности: успостављање и поштовање стандарда у вишем и високом образовању према важећим прописима

СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА

Потенцијали: велики број клубова, Центар Миленијум, Градски стадион

Могућности: развој аматерског и рекреативног, али и професионалног спорта, одржавање најзначајнијих спортских манифестација (европска и светска првенства)

РАДНА СНАГА

Потенцијали: велики број квалификованих људи за рад у фармацеутској, машинској, текстилној индустрији и пољопривреди, који су сада незапослени

Могућности: одлука инвеститора да погоне отворе у општини Вршац

ПРИОРИТЕТИ

Одредити најпожељније и обећавајуће потенцијале, могућности и политике, провером критеријума одрживости и другим критеријума. Где је могуће, дефинишу се опције у којима сви добијају (win - win), тј. опције с позитивним утицајем и на животну средину и на развој, које имају позитиван утицај из угла различитих актера и на активности које у кратком року дају видљиве резултате. Дефинисање приоритетних потенцијала и могућности.

ПРИРОДНЕ ВРЕДНОСТИ

Најпожељнији и обећавајући потенцијали	Опција 1 / Активност1	Опција 2 / Активност 2	Опција 3 / Активност 3
--	-----------------------	------------------------	------------------------

ВАЗДУХ, ВОДА, ЗЕМЉИШТЕ

На циљеве одрживости	Очување релативно чистог ваздуха, и земљишта	Очување квалитета воде и смањење загађења водотокова	Смањење загађења земљишта
На техничку изводљивост	Редован мониторинг, измештање неких садржаја из центра и прелазак на друга горива за ложење	Изводљиво, канализација и неки вид пречистача у сваком селу, геотермалне и минералне воде	Едукација земљорадника и стручни рад на терену
На економичност	Здрава околина, бољи услови за развој свих облика туризма	Могућност инвестиција, туристичке активности	Органска производња, здрава храна
На повезаност са друштвеним и развојним планом	Очување и унапређење вредности је стратешки важно	Очување и унапређење вредности је стратешки важно	Очување и унапређење вредности је стратешки важно

ГРАДСКИ ПАРК И ЗЕЛЕНИЛО

На циљеве одрживости	Очување постојећег зеленила и паркова и садња нових површина је приоритет	„Плућа“ града, здрав амбијент, туристичка понуда	Едукација, неговање здравог односа према природном окружењу
На техничку изводљивост	Уз редовно одржавање, остављање довољно простора и могућности да дође до влаге веома је одрживо	Постојање свих услова, веће ангажовање локалне самоуправе, комуналних служби, инспекције и туристичке организације	Веће ангажовање локалне самоуправе, НВО, школа
На економичност	Допринос туристичкој понуди, одрживо		
На повезаност са друштвеним и развојним планом	Повећање свести и боље информисаности о потреби очувања животне средине	Пораст интересовања заједнице за очувањем културне особености, интересовање за очување животне средине	Већа свест и одговорности чланова заједнице, допринос здрављу и развоју естетских потреба

ВИНОГРАДИ

На циљеве одрживости	Веома одрживо уз правилно газдовање, развој туризма	Манифестације, семинари, такмичења, едукације	Изградња винског центра у Гудурици, веома одрживо
На техничку изводљивост	Постојеће техничке и технолошке могућности, веће ангажовање приватног сектора	Ефикасније ангажовање туристичке организације	Веће ангажовање приватног сектора и локалне самоуправе, страни инвеститори
На економичност	Привредни, туристички и стручни потенцијал, допринос туристичкој понуди, веома одрживо	Производи од грожђа, развој сеоског туризма, прекогранична сарадња	Туристички потенцијал, допринос туристичкој понуди, нове пословне могућности
На повезаност са друштвеним и развојним планом	Ожавање културне традиције	Интересовања за очување здраве животне средине	

ЗАШТИЋЕНА ПРИРОДНА ДОБРА

На циљеве одрживости	Очување вредности због којих је проглашена заштита, услов да би било одрживо	Презентација природних вредности, едукација	Коришћење различитих амбијенталних погодности
На техничку изводљивост	Реализација активних мера из средњорочног и годишњих програма рада стараоца	Изградња пута кроз Црвенку и винограде до Планинарског дома, уређење планинарских и рекреативних стаза (сва природна добра), изградња визиторских инфо-центара у Сочици и Шушари, туристичка сигнализација и промотивни материјала (путокази, инфо-табле, брошуре, леци)	Водовод до Планинарског дома, категоризација и стандардизација смештаја у викенд насељу код Планинарског дома (приватна иницијатива власника), обнова и реконструкција Вршачке куле у складу са реалним потребама и могућностима, реновирање Суповог одмаралишта, узлетиште за параглајдере
На економичност	Очување екосистема добитак за све	Продајом пропагандног материјала и увођењем накнада за коришћење простора доћи ће се до дела средстава за програме заштите	Профит од туризма
На повезаност са друштвеним и развојним планом	Очување и правилно коришћење ресурса	Повећање нивоа знања о значају заштите природних добара и биодиверзитета	Нова радна места

КУЛТУРНЕ ВРЕДНОСТИ

УСТАНОВЕ КУЛТУРЕ

Циљеви одрживости: опстанак и одрживост уз осавремењавање делатности, усавршавање запослених и едукацију грађана, увођење нових профила у средњим стручним школама, реализација иновативних решења едукативне радионице и пилот програми

Техничка изводљивост: могу својим тренутним капацитетима, технолошким и техничким условима рада са постојећом инфраструктуром да задовоље постављене циљеве одрживости

Економичност: уштеда и вишеструка добит за заједницу, чланове друштвене заједнице, допринос разноврсности туристичке понуде

Повезаност са друштвеним и развојним планом: повећање свести и боља информисаност о културним установама, веће ангажовање младих талената и заинтересоване јавности

КУЛТУРНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ

Циљеви одрживости: задовољење културних потреба, туристичко-привредне манифестације успешне и одрживе само подижу туристички потенцијал и ако је приход барем једнак уложеном

Техничка изводљивост: технички изводљиве

Економичност: пораст туристичког потенцијала, боља и разноврснија туристичка понуда

Повезаност са друштвеним и развојним планом: интеркултурална сарадња, допринос изградњи вишег културног нивоа заједнице, повећање броја заинтересованих за културу

КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКИ СПОМЕНИЦИ И ГРАДСКА АРХИТЕКТУРА

Циљеви одрживости: због своје бројности и тренутног стања у ком се налазе, имају приоритет, потенцијал изузетно пожељан, препознатљив као специфично обележје града и тренд који најупечатљивије одражава богато мултикултурално наслеђе

Техничка изводљивост: већи захвати на реконструкцији и рестаурацији су могући и технички изводљиви уз помоћ покрајинских и републичких установа

Економичност: очувано културно наслеђе повећава квалитет живота у заједници и задовољство живота у њој, боља туристичка понуда

Повезаност са друштвеним и развојним планом: интеркултурална сарадња, допринос изградњи вишег културног нивоа заједнице, повећање броја заинтересованих за културу

ЉУДСКЕ ВРЕДНОСТИ

МУЛТИКУЛТУРАЛНОСТ

Циљеви одрживости: сарадња на пољу културе, књижевности, уметности, међуверска и прекогранична сарадња, курсеви учења језика, ангажовање НВО, школа и локалне самоуправе, запошљавање и друштвено ангажовање особа са хендикепом и посебним потребама

Техничка изводљивост: могуће и изводљиво, одговарајући простор, ангажовање стручног кадра, ангажовање НВО, школа и локалне самоуправе

Економичност: веома економично, боље пословне могућности, упошљавање стручног кадра

Повезаност са друштвеним и развојним планом: одрживо, добитници сви чланови заједнице

ТОЛЕРАНЦИЈА

Циљеви одрживости: едукација, пилот пројекти, ангажовање у акцијама које доприносе социјализацији

Техничка изводљивост: могуће и изводљиво, ангажовање НВО (посебно Друштва МНРП), школа (укључивање у пројекат под покровитељством државних институција *Школа без насиља*) и локалне самоуправе

Економичност: веома економично. мањи финансијски издаци, ангажовање волонтера

Повезаност са друштвеним и развојним планом: реализација предвиђеног плана едукације на толеранцију на нивоу општине уз ангажовање чланова НВО који се баве решавањем нетолерантног, агресивног понашања

МЛАДИ

Циљеви одрживости: одрживи, едукација/истраживање, планирање анкете – проналажење и проширење области интересовања, ангажовање у конкретним акцијама, израда плана активности

Техничка изводљивост: могућа и изводљива, учешће локалне самоуправе, школа и НВО,

Економичност: одржива, кохезивна заједница, шира друштвена база за решавање проблема финансирање мањих пројеката, могућност тренутног ангажовања, па и запошљавања

Повезаност са друштвеним и развојним планом: активно укључивање младих, повећана свесност, повећање ангажовања ради остварења интереса целокупне друштвене заједнице, побољшање квалитета живота

ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ

Циљеви одрживости: одрживи, успостављање стандарда, формирање параметара за проверу стручности, изједначавање стандарда високообразовних установа са онима у Европи

Техничка изводљивост: изводљиво и одрживо, примена установљених стандарда у већ постојећим установама, коришћење постојећих ресурса, 5 постојећих високих школа

Економичност: веома економично, стандардизовани тестови провере знања, мале инвестиције за локалне актере за пројекте који имају за циљ подизање нивоа квалитета знања (пројекти), ангажовање проверених стручњака, смањење броја незапослених стручњака, реализација одговарајућих пројеката

Повезаност са друштвеним и развојним планом: веома одрживо, шира друштвена заједница ангажована, укључивање стручних лица и НВО, виши ниво знања примењеног у пракси, бржи напредак целокупне друштвене заједнице

СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА

Циљеви одрживости: изводљиви, аматерски и рекреативни спорт, већа ангажованост младих велики број спортских и рекреативних организација

Техничка изводљивост: одрживо, технички изводљиво, недовољно адекватан простор за све видове спортских активности, преуређење и опремање постојећих спортских просторија

Економичност: веома економично, изводљиво, давање предности успешним рекреативним и спортским организацијама, мања финансијска улагања

Повезаност са друштвеним и развојним планом: веома одрживо, већи степен едукације, веће ангажовање за реализацију спортских манифестација, промовисање здравог живота, веће ангажовање младих, промовисање толерантности и поштовање различитости

РАДНА СНАГА

Циљеви одрживости: одрживи, ангажовање на привременим и повременим пословима, сигурно радно место, ангажовање локалне самоуправе и НВО, реализација мањих пројеката, стално запошљавање, ангажовање Службе за запошљавање и сарадња са школама, запошљавање одговарајућих кадрова на основу потреба

Техничка изводљивост: могућа и изводљива, коришћење постојећег простора и кадрова

Економичност изводљиво и одрживо, смањење незапослености, смањење социјалних давања

Повезаност са друштвеним и развојним планом: усклађивање професионалне оријентације са потребама, стратегија развоја, успостављање социјалног дијалога, повећање информисаности и ангажованости, целоживотно образовање и преквалификација, развијен социјални дијалог

ВИЗИЈА – АНКЕТА

Да би се добила што тачнија слика како грађани виде своју заједницу данас и у будућности, шта им је најважније и шта очекују, урађена је анкета. Радне групе су се определиле за отворену анкету, где су испитаници одговарали на питања по свом слободном мишљењу, а нису им сугерисани одговори по систему заокруживања. Ова метода је тежа за анализу, јер се рачунало на велику разноврсност одговора. Анкетни листић је садржао 8 питања. Прва три питања била су о полу, старости и стручној спреми. Код следећа три питања, испитаници су одабирали по једну природну, културну и људску вредности коју су сматрали за најважнију. Код седмог питања тражено је да рангирају ове вредности, тако што је најважнија добијала 3 поена, друга по важности 2, а трећа 1 поен. Последње питање било је да испитаник у 2-3 кратке реченице опише како види своју заједницу за 30 година, које вредности треба сачувати и унапредити. Приликом анализе, уочена је битна разноврсност одговора, али и међусобна сличност, тако да су одговори груписани. Учествовао је 361 испитаник, и то 155 мушкараца и 195 жена, подејнако из Вршца и насељених места. Испитаници су подељени у 18 група. Основна подела била је на мушкарце и жене. Свака од ових група имала је старосну (3 групе: 15 – 30, 30 – 50 и преко 50 година) и образовну поделу (3 групе: основна школа, средња школа и виша и висока школа). Испитаници су циљано бирани како би се обухватиле све наведене групе. Овом приликом дата је само анализа прве поделе, али објављујемо табеле са дистрибуцијом броја испитаника по групама, уколико је неком кориснику овог документа потребна дубља анализа.

За 66,1% мушкараца и 69,6% жена, најзначајнија природна вредност су Вршачке планине, што је и било очекивано. За мушкарце друга најважнија природна вредност су пољопривреда и виногради са 15,3%, док су остале вредности (воде, парк, Делиблатска пешчара) процентуално значајно испод прва два места. Код културних вредности, мушкарци су у 45,3% одговора нагласили институције културе као најважнију вредност, а код жена је тај проценат још виши и износи 52,4%. Споменици културе се доста високо котирају код мушкараца са 30,9%, а код жена нешто мање (19,4%), али такође на другом месту. Трећа вредност по значају за мушкарце су културне манифестације (16,0%), а за жене су духовне институције на трећем месту са 17,9%. Слаб „пласман” манифестација је у складу са констатацијом радне групе да осим Грожђебала (који само има културне садржаје, али није манифестација културе) и појединачних изуетака, културна дешавања у граду немају ширу публику. Што се тиче људских вредности, за мушкарце су моралност и друге карактерне врлине најважнија вредност коју грађани Вршца поседују (46,1%), док су жене исту вредност назначиле у 36,1% одговора. Код оба пола, омладина је друга најзначајнија вредност и то за 18,8% мушкараца и 23,9% жена. На трећем месту код мушкараца је мултикултуралност са 15,6%, а код жена је то образовање и стручност са 12,5%. Релативно ниско рангирана мултикултуралност показатељ је добрих односа у заједници, јер је људи доживљавају као нешто наслеђено, већ задобијено и подразумевано, у шта није потребно више улагати. Одређени резултати су врло занимљиви и донекле одурају од става радне групе, што је најизраженије код спорта, јер је ова вредност, и поред значајних спортских дешавања, била присутна у само 1,9% мушкараца и 5,4% жена.

		Мушкарци								
		Основна школа			Средња стручна спрема			Висока и виша спрема		
		15-30	30-50	50+	15-30	30-50	50+	15-30	30-50	50+
Недостатак визије			4	5	3	1	3	1	4	2
Нереална визија		2			3	4	2	1	2	2
Културно еколошка визија	Оптимистична	4	1	4	10	12	5	6	8	11
	Песимистична	2			3	3	3		1	2
Развој	Оптимистична	2	1	4	6	6	4	4	4	5
	Песимистична					1				

		Жене								
		Основна школа			Средња стручна спрема			Висока и виша спрема		
		15-30	30-50	50+	15-30	30-50	50+	15-30	30-50	50+
Недостатак визије		7	5	4	2	8	1	2	4	3
Нереална визија			1						1	
Културно еколошка визија	Оптимистична	6	8	5	10	13	9	3	6	4
	Песимистична				4	4	6	4	3	3
Развој	Оптимистична	6	4	3	6	10	5	6	4	4
	Песимистична					2				

Код рангирања вредности, за грађане општине Вршац најважније су природне вредности, и то за 37,9% мушкараца и 40,7% жена, са прилично уједначеном дистрибуцијом и малим одступањима по годиштима и образовној структури. На другом месту су људске вредности и то за 33,9% мушкараца и 33,1% жена, а на трећем културне вредности и то за 28,2% мушкараца и 26,1% жена. У даљој аланизи долазимо до занимљивог податка, а то је да значај културних вредности код мушкараца опада са образованошћу испитаника и супротно, значај људских вредности расте. Наиме, образованији мушкарци предност дају људским вредностима у односу на културне. Пад износи читавих 8,3% (32,8% основна школа, 27,9% средња, 24,5% висока), што је можда показатељ да тренутна културна понуда не задовољава укусе и потребе образованих мушкараца. Код жена варијације у процентима у односу на образовање нису велике.

Последње питање у извршеној анкети се односило на то било је да испитаник опише како види своју заједницу за 30 година, које вредности треба сачувати и унапредити. Одговори на постављено питање „како видим своју општину кроз 30 година“ груписани су према томе да ли је визија реална или не, или постоји недостатак визије. Анализа је направљена и са културно-еколошког и развојног аспекта, који су разматрани са позитивног и негативног становишта, односно да ли је став испитаника према њима позитиван или негативан. Подаци су приказани у табели, посебно за жене и мушкарце.

У односу на укупан број испитаника недостатак визије је исказало 59 испитаника (16,34%) – жене: 36 (9,97%), мушкарци: 23 (6,37%). Жене имају реалнији приступ визији што бројчано и у процентима износи: укупно 18 испитаника исказано у % јесте 4,97% (жене: 2 – 0,55%; мушкарци: 16 – 4,42%). Занимљиво је да је приближан број мушкараца и жена који имају оптимистичку културно-еколошку визију (жене 64 – 17,72%, а мушкарци 61 – 16,90%). Нешто више од трећине испитаника (126 или 34,62%) има позитиван однос према културним и еколошким вредностима своје средине. Када је реч о могућем развоју и напретку заједнице, 84 испитаника има оптимистички однос према могућности будућег развоја (23,26%). Иако је укупан број песимистички расположених испитаника мањи у односу на исказан оптимизам, проценат од 11,35% (укупно 41 испитаник) указује на то да је песимизам уочљив код једног дела популације у општини Вршац и да је потребно радити на његовој елиминацији.

Анкета – Анализа вредности (мушкарци)

ВРЕДНОСТИ	ОШ	15 – 30 год.	30 – 50 год.	изнад 50 г.	ССС	15 – 30 год.	30 – 50 год.	изнад 50 г.	ВСС	15 – 30 год.	30 – 50 год.	изнад 50 г.	УКУПНО
-----------	----	--------------	--------------	-------------	-----	--------------	--------------	-------------	-----	--------------	--------------	-------------	--------

Најзначајније природне вредности у општини Вршац

Вршачке планине	22	10	4	8	56	14	23	19	43	9	19	15	121
Парк	2	1	1	/	1	1	/	/	4	2	2	/	7
Воде		1	1	1		4	5	1		2	1	/	16
Пољопривреда, виногради	3	2	1	2	10	5	1	8	3	3	2	4	28
Делиблатска пешчара	5												
	4	2	1	1	5	3	/	2	2	/	1	1	11
УКУПНО	36	16	8	12	86	27	29	30	61	16	25	20	183

Најзначајније културне вредности у општини Вршац

Институције културе	23	9	5	9	35	12	13	10	24	8	6	10	82
Духовне институције	5	5	/	/	1	/	/	1	8	3	2	3	14
Културне манифестације	4	2	/	2	17	3	1	13	8	1	5	2	29
Споменици културе	7	2	2	3	32	8	12	12	17	4	9	4	56
УКУПНО:	39	18	7	14	85	23	26	36	57	16	22	19	181

Најзначајније људске вредности у општини Вршац

Спорт	1	1	/	/	2	1	1	/	0	/	/	/	3
Образованост и стручност	0	/	/	/	8	/	4	4	14	2	6	6	22
Моралност и врлине	17	10	3	4	32	11	8	13	22	8	10	4	71
Омладина	9	3	2	4	12	5	4	3	8	3	1	4	29
Мултинационалност – Мултикултуралност		5	3	1		1	10	3		3	4	9	/
Еколошка свест	1	/	/	1	4	1	2	1	0	/	/	/	5
УКУПНО:	33	17	6	10	68	21	22	25	53	13	22	18	154

Рангирање природних, људских и културних вредности општине Вршац од 1 до 3*

ВРЕДНОСТИ рангиране према месту које им је додељено – 1, 2, 3	1			2			3			укупно бодова / проценат		
	П	Љ	К	П	Љ	К	П	Љ	К	П	Љ	К
ОШ од 15 до 30 година	9	3	/	2	5	5	1	4	7	73	59	46
ОШ од 30 до 50 година	3	4	/	3	2	2	1	1	5			
ОШ изнад 50 година	6	4	2	5	1	5	1	5	4			
УКУПНО испитаника/бодова/процент	18/54	11/33	2/6	8/16	8/16	12/24	3	10	16	41,01%	33,15%	25,84%
ССС од 15 до 30 година	12	5	3	7	7	6	2	8	10	168	132	106
ССС од 30 до 50 година	11	10	1	6	4	12	5	6	9			
ССС изнад 50 година	15	9	2	10	9	7	1	6	19			
УКУПНО испитаника/бодова/процент	38/114	24/72	6/18	23/46	20/40	25/50	8	20	38	41,38%	32,51%	26,11%
ВСС од 15 до 30 година	7	4	/	3	4	4	2	3	6	107	92	71
ВСС од 30 до 50 година	7	8	4	7	3	9	4	8	7			
ВСС изнад 50 година	9	6	/	6	4	5	/	5	10			
УКУПНО испитаника / бодова / проценат	23/69	18/54	4/12	16/32	11/22	18/36	6	16	23	39,63%	34,07%	26,30%
БРОЈ ИСПИТАНИКА / БРОЈ БОДОВА / ПРОЦЕНАТ	79/237	53/159	12/36	47/94	39/78	55/110	17	46	67	348	283	223
										40,75%	33,14%	26,11%

Природне вредности = П Људске вредности = Љ Културне вредности = К
 Најзначајнија вредност = 3 бода, друга = 2, најмање значајна = 1 бод. У табели је дат збир бодова са анкетних листића.

Анкета – Анализа вредности (жене)

ВРЕДНОСТИ	ОШ	15 – 30 год.	30 – 50 год.	изнад 50 г.	ССС	15 – 30 год.	30 – 50 год.	изнад 50 г.	ВСС	15 – 30 год.	30 – 50 год.	изнад 50 г.	УКУПНО
-----------	----	--------------	--------------	-------------	-----	--------------	--------------	-------------	-----	--------------	--------------	-------------	--------

Најзначајније природне вредности у општини Вршац

Вршачке планине	36	12	13	11	68	17	27	24	45	15	24	16	149		
Парк	1	/	/	1		6	3	2		1	6	1	2	3	13
Воде	4	3	/	1		17	12	4		1	3	2	1	/	24
Пољопривреда, виноград	8	4	/	4		7	1	3		3	6	2	3	1	21
Делиблатска пешчара	1	/	1	/	3	2	1	/	3	1	1	1	7		
УКУПНО	50	19	14	17	101	35	37	29	63	21	31	21	214		

Најзначајније културне вредности у општини Вршац

Институције културе	26	13	7	6	44	12	22	10	41	13	15	13	111
Духовне институције	10	2	4	4	22	6	8	8	6	1	3	2	38
Културне манифестације	5	1	3	1	13	3	6	4	4	/	2	2	22
Споменици културе	9	4	/	5	11	3	1	7	21	6	7	8	41
УКУПНО	50	20	14	16	90	24	37	29	72	20	27	25	212

Најзначајније људске вредности у општини Вршац

Спорт	4	3	/	1	3	1	1	1	3	1	1	1	10
Образованост и стручност	4	1	1	2	13	4	5	4	11	2	5	4	28
Моралност и врлине	19	4	7	8	35	11	13	11	13	2	5	6	67
Омладина	18	8	5	5	16	2	11	4	10	3	5	2	44
Мултинационалност - Мултикултуралност	2	/	1	1	12	1	5	6	10	3	3	4	24
Еколошка свест	/	/	/	/	1	/	1	/	1	1	/	/	2
Познате личности – познати Вршчани	/	/	/	/	3	1	1	1	6	1	2	3	9
УКУПНО	47	16	14	17	83	20	37	27	54	13	21	20	184

Рангирање природних, људских и културних вредности вршачке општине од 1 до 3*

ВРЕДНОСТИ рангиране према месту које им је додељено – 1, 2, 3	1			2			3			укупно бодова / проценат		
	П	Љ	К	П	Љ	К	П	Љ	К	П	Љ	К
ОШ од 15 до 30 година	9	5	3	5	6	8	3	6	8	96	76	84
ОШ од 30 до 50 година	3	6	4	8	/	5	2	6	4			
ОШ изнад 50 година	6	2	4	4	4	4	3	5	5			
УКУПНО испитаника/бодова/процент	18/54	13/39	11/33	17/34	10/20	17/34	8/8	17/17	17/17	37,50%	29,70%	32,80%
ССС од 15 до 30 година	3	8	5	8	3	5	5	4	6	149	132	109
ССС од 30 до 50 година	15	11	3	9	10	11	5	9	15			
ССС изнад 50 година	12	6	2	7	5	8	1	8	10			
УКУПНО испитаника/бодова/процент	30/90	25/75	10/30	24/48	18/36	24/48	11/11	21/21	31/31	38,20%	33,85%	27,95%
ВСС од 15 до 30 година	7	5	2	6	4	5	2	6	7	111	111	72
ВСС од 30 до 50 година	10	10	3	7	8	7	5	5	13			
ВСС изнад 50 година	4	8	/	7	3	2	1	1	9			
УКУПНО испитаника / бодова / проценат	21/63	23/69	5/15	20/40	15/30	14/28	8/8	12/12	29/29	37,75%	37,75%	24,50%
БРОЈ ИСПИТАНИКА / БРОЈ БОДОВА / ПРОЦЕНАТ	69/207	61/183	26/78	61/122	43/86	55/110	27/27	50/50	77/77	356	319	265
										37,87%	33,94%	28,19%

Природне вредности = П Људске вредности = Љ Културне вредности = К

Најзначајнија вредност = 3 бода, друга = 2, најмање значајна = 1 бод. У табели је дат збир бодова са анкетних листића.

АКЦИОНИ ПЛАНОВИ

АКЦИОНИ ПЛАН - ПРИРОДНЕ ВРЕДНОСТИ

Вредност	Идентификовани проблем	Активност	Индикатори	Одговорне стране	Временско раздобље				
					2010	2011	2012	2013	2014
ВАЗДУХ, ВОДА И ЗЕМЉИШТЕ	Постоји одређени број дана у години када је повећана концентрација чађи, прашине и издувних гасова, што се региструје прекорачењем ГВИ (од 2003. постоје вредности о прекорачењу)	Изградња обилазнице због оптерећености центра	Званична мерења, месечни и годишњи извештаји	Општина, комунално предузеће „Л.Варош“, инспекција заштите животне средине и фотосанитарна инспекција, грађани	x	x	x		
		Очување постојећих и зградња нових дрвореда и ветрозаштитних појасева			x	x	x	x	x
		смањење коришћења дрва, угља и мазута за ложење потпуна гасификација			x	x	x	x	x
		Бенифиције за уградњу соларних плоча			x	x	x		
		Измештање неког јавног садржаја из центра ка периферији			x	x	x		
		Стварање услова за употребу бицикла као превозног средства			x	x	x		
	Непотпуна изградњеност канализационог система и преоптерећеност пречистача отпадних вода	Потпуна изградња канализационог система са пречистачем отпадних вода, интензивнији рад комуналне и еколошке инспекције	Општина, комунално предузеће „Л.Варош“, инспекција заштите животне средине и фотосанитарна инспекција, грађани	x	x	x	x	x	x
		Нераздвојеност система фекалне од кишне канализације		x	x	x	x	x	
		Нема канализације ни у једном селу		x	x	x	x	x	
		Дивљи канализациони прикључци у Месиф		x	x				
		Изливање отпадних вода из фарми у водотокове		x	x	x	x	x	
		У јеку летње сезоне вода у језеру бактериолошки неисправна		x	x	x	x	x	
		Постојање азбестних водоводних цеви		x	x				
Стари бунари користе се као септичке јаме	x	x	x						
Нема система за сакупљање искоришћене амбалаже од пестицида и препарата којима је прошао рок. Неконтролисана продаја и примена пестицида и минералних ђубрива. Непоштовање прописаних мера, недостатак информација, неактивност инспекције, стручна пољопривредна служба на све већем броју локација препоручује да се минерална ђубрива не употребљавају неколико година. Пестициди и минерална ђубрива кроз земљиште испирањем доспевају у подземне и површинске воде.	Едукација и строга контрола пољопривредника у коришћењу хемијских средстава у производњи	Испитивање земљишта је показало висок степен загађености, а на неким локацијама је дошло до нивоа токсичности	Општина, комунално предузеће „Л.Варош“, инспекција заштите животне средине и фотосанитарна инспекција, пољопривредни произвођачи	x	x				
	Обавезна контрола пољопривредног, али и непољопривредног земљишта			x	x	x	x	x	
	Нови приступи у производњи (органска, „кап по кап“)			x	x				
	Изградња система за сакупљање амбалаже од пестицида			x	x				

Вредност	Идентификовани проблем	Активност	Индикатори	Одговорне стране	Временско раздобље				
					2010	2011	2012	2013	2014
ВРШАЧКИ ГРАДСКИ ПАРК И ЗЕЛЕНИЛО У ГРАДУ	смањује се број стабала, дрвореда и парковских површина, приликом реконструкције улица не води се рачуна о очувању зеленила, не поштује се одлука о уређењу, одржавању и заштити зелених површина, оставља се мало простора за дрвеће, парк се суши и стари, одлука о заштити парка није усвојена од 2003. Посећен дрворед у улици Синђелићевој, Жарка Зрењанина, Милоша Обилића, у Православној Порти.	Доследно поштовање постојеће законске и подзаконске регулативе Замена свих стабала која су дотрајала новим, примереним врстама Поштовање мишљења стучњака из области пејзажне архитектуре и њихово укључивање у пројектовање, одржавање дрвореда, одређивање стабала за уклањање и за замењивање примереним врстама Доношење свих одлука о зеленилу уз учешће јавности и са јавним расправама	Поређење ранијих и будућих података са данашњим стањем	локална самоуправа, ЛП „Варош“, ДКП „Други октобар“ и грађани	x	x	x	x	x

Вредност	Идентификовани проблем	Активност	Индикатори	Одговорне стране	Временско раздобље				
					2010	2011	2012	2013	2014
ВИНОГРАДИ	Све вредности (површина, принос, сорте) у стагнацији	Коначан расплет статуса Вршачких винограда, очување и повећање површина, подстицај малим и средњим произвођачима, подстицај винског и сеоског туризма, отварање винског центра у Гудурици, прекогранична сарадња	Подстицајни програми, нови произвођачи, нови подруми, више туриста	Влада Републике Србије, Агенција за приватизацију, локална самоуправа	x	x	x	x	x

Вредност	Идентификовани проблем	Активност	Индикатори	Одговорне стране	Временско раздобље				
					2010	2011	2012	2013	2014
ПРИРОДНА ДОБРА	променом староца на Вршачким планинама створили су се институциони услови за реализацију заштите, пожари, нарочито Делиблатска пешчара и Вршачке планине, измена климе сувља него раније, на ободима брега и има доста старих стабала, угрожавање биодиверзитета, неконтролисана сеча, неконтролисани и бесправни лов, тежња за развојем инфраструктуре, али планови изградње нису у сагласју са одрживим развојем, потребама грађана и потребама заштите природе, посета неодговорних и недовољно едукованих посетилаца, бука и узнемиравање животиња, пси луталице, бесправно хватање дивљачи, птица, вађење јаја из гнезда, брање ретких врста биљака	локална самоуправа мора препознати природна добра као значајан ресурс који може да сам финансира програме заштите кроз туристичку валоризацију, али су за то потребна већа улагања него до сада, доследан надзор над спровођењем одлука о заштити, едукација, проглашење заштите за Мали рит, садња из семена или садницама (храст, буква, липа)	Одлука о заштити Вршачких планина 1982. и 2005. године - Одлука о заштити шуме у Стражи 1973. и 2006. године - Одлука о заштити Парка у Влајковцу 1973. и 2006. године - Одлука о заштити Градског парка у Вршцу 1973. године - Одлука о заштити Малог рита у скупштинској процедури	Влада Републике Србије, Завод за заштиту природе, ЈП „Варош“, ЈП „Војводина шуме“, ресторан „Језеро“, планинарска друштва и еколошке НВО, Ловачка друштва, риболовачка друштва, сви корисници, грађани и посетиоци	x	x	x	x	x

АКЦИОНИ ПЛАН - КУЛТУРНЕ ВРЕДНОСТИ

Вредности	Идентификовани проблеми	Активности	Индикатори	Одговорне стране	Временско раздобље				
					2010	2011	2012	2013	2014
УСТАНОВЕ КУЛТУРЕ	*недовољно квалитетан интерактиван однос између локалне заједнице и установа културе, као и између локалне самоуправе и установа културе *зависност буџетских установа од деловања политичких странака *недостатак адекватне промоције и заједничког деловања *неусаглашеност програма рада са буџетом општина *нерешен статус власништва над зградама у граду, смањење разумевања за културне установе, смањење интереса грађана за културу, немогућност за препознавања културних вредности	*усмеравање пажње локалне заједнице ка решавању проблема културних институција; *спровођење кампање за успешнији рад културних институција *Израда стратешког документа развоја културе сачињен на демократским основама и његовог спровођења у пракси са следећим садржајем: 1. идентификовани проблеми 2. доминантни културни концепт који се жели остварити у општини Вршац 3. заједнички програм и наступ свих институција културе 4. одредбе докумената уврштене у годишње планове установа културе 5. финансијски план одрживости 6. информисање јавности о раду установа културе и утрошених средстава *примењивање санкција за непоштовање законских одредаби	*Стратешки план развоја културе	*општина *НВО	x	x			
			Билтени		x	x			
			Информатори	x	x	x	x	x	
			ТВ емисије	*НВО	x	x	x	x	x
			Изложбе	*установе културе	x	x	x	x	x
			Књижевне вечери	установе културе	x	x	x	x	x
			Едукативне радионице	*школе *установе културе *НВО	x	x	x	x	x
			Креативне радионице	*установе културе *школе	x	x	x	x	x
			Сарадња са НВО	*општина *установе културе	x	x	x	x	x
			Ликовне едукативне радионице	*установе културе општина	x	x	x	x	x

Вредности	Идентификовани проблеми	Активности	Индикатори	Одговорне стране	Временско раздобље				
					2010	2011	2012	2013	2014
КУЛТУРНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ	*лични сукоби актера *манифестације су жртве политичких збивања *несигурно финансирање манифестација *губитак смисла одржавања појединих манифестација *губитак мотива због чега су манифестације основане *економска неодрживост појединих манифестација *недовољно едукована публика	*израда стратешког плана културног развоја општине Вршац *елиминација вашарских садржаја из културних манифестација *обогаћивање садржаја који су намењени младима *актуализација ауторских дела	Билтени	*установе културе *општина	x	x	x	x	x
			Информатори	*установе културе *општина	x	x	x	x	x
			ТВ емисије	*установе културе *НВО	x	x	x	x	x
			Изложбе	*установе културе *школе *НВО	x	x	x	x	x
			Годишњи планови реализације	*општина *установе културе	x	x	x	x	x
			Месечни планови реализације	*општина *установе културе	x	x	x	x	x
			Сарадња са НВО	*општина *установе културе	x	x	x	x	x
			Извештаји о утрошку планираних средстава	*општина *установе културе	x	x	x	x	x
			Јавне расправе о усаглашавању културних образаца између стручњака и заинтересоване јавности	*установе културе *општина *чланови друштвене заједнице	x	x	x	x	x

Вредности	Идентификовани проблеми	Активности	Индикатори	Одговорне стране	Временско раздобље				
					2010	2011	2012	2013	2014
КУЛТУРНО – ИСТОРИЈСКИ СПОМЕНИЦИ И ГРАДСКА АРХИТЕКТУРА	* пропадање и уништавање културно – историјских споменика * даље пропадање и уништавање градске и пејзажне архитектуре, обезвређивање њиховог значаја и * даља деградација културе	*израда стратешког плана културног развоја општине Вршац, *ревитализација споменика културе и *адекватна и стручна ревитализација старе градске и пејзажне архитектуре *спречавање корупције	* Израђени годишњи и месечни планови санације и одржавања старих архитектонских здања * Санација објеката према предвиђеном плану	*општина	x	x	x	x	x
				*НВО	x	x	x	x	x
				*установе културе	x	x	x	x	x
				*општина	x	x	x	x	x
				*НВО	x	x	x	x	x
				*установе културе	x	x	x	x	x

АКЦИОНИ ПЛАН - ЉУДСКЕ ВРЕДНОСТИ

Вредности	Идентификовани проблеми	Активности	Индикатори	Одговорне стране	Временско раздобље				
					2010	2011	2012	2013	2014
МЛТИ-КУЛТУРАЛНОСТ	*недовољно међусобно познавање *недовољно познавање и коришћење језика средине *недостатак стручног наставног кадра за језике средине *смањење пословних, људских и културних потенцијала	*увођење језика средине и културног упознавања у вртиће и школе за основно образовање *едукација за одрасле преко невладиних организација *сусрети и заједничке манифестације са међусобним упознавањем културе и обичаја националних мањина	факултативно учење језика средине у школама	*општина *НВО *школе	x	x	x	x	x
			краћи курсеви за учење језика средине		x	x	x	x	x
			фестивали		x	x	x	x	x
			вишејезични часописи и публикације		x	x	x	x	x
			прекогранична сарадња (пројекти/пилот пројекти)		x	x	x	x	x
ТОЛЕРАНЦИЈА	*пораст агресивности *неуважавање различитости *друштво стално повећава друштвено прихватљив минимум *ерозија морала и друштвених вредности *доступност различитих информација без изграђеног критеријума	*веће ангажовање младих ради остварења интереса целокупне друштвене заједнице *едукација на толеранцију како за младе тако и за одрасле *веће ангажовање НВО у области неформалног образовања	израда нових програма едукације	*општина *школе *НВО *породица	x	x	x	x	x
			семинари/предавања/трибине/округли столови		x	x	x	x	x
			*веће ангажовање чланова НВО у области неформалног образовања		x	x	x	x	x
			*финансијска подршка НВО од стране општине		x	x	x	x	x
			*прекогранична сарадња		x	x	x	x	x

МЛАДИ	<p>*опadaње броја ученика у школама</p> <p>*повећање броја оних који су у сталној економској зависности и подређености од друштва</p> <p>*класичан начин образовања (неусклађеност школских планова и програма са захтевима савремене наставе)</p> <p>*недовољан број других садржаја образовања у односу на већ прописане садржаје образовања</p> <p>*омаловажавање и обезвређивање деце и одраслих лица са посебним потребама</p>	<p>*оснаживање привреде, друштва и стандарда установљењем мерила квалитета и сигурности</p> <p>*усклађивање између понуде и потражње – школовање кадрова према потребама привреде и ванпривредних делатности</p> <p>*израда социјалне стратегије општине Вршац са идентификованим проблемима маргиналних група</p> <p>*запошљавање лица са посебним потребама</p> <p>*нови садржаји образовања за децу са посебним потребама</p>	<p>Инплементација социјалне стратегије општине Вршац са идентификованим проблемима маргиналних група</p>	<p>*општина</p> <p>*школе</p> <p>*НВО</p>	X	X	X	X	X
			<p>упосленост стручних лица – дефектолога, педагога, психолога, логопеда</p>		X	X	X	X	X
			<p>простор за дружење</p>		X	X	X	X	X
			<p>семинари и курсеви за едукацију наставника</p>		X	X	X	X	X
			<p>сусрети и дружења вршњака (радионице, манифестације)</p>		X	X	X	X	X
			<p>*веће ангажовање медија</p>		X	X	X	X	X
ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ	<p>*велики број средњошколаца студира ван града што поскупљује школовање</p>	<p>*стимулисање високог образовања од стране ЛЗ кроз могућност запошљавања</p> <p>*установљење нових институција за школовање оних профила који су у првом реду потребни привреди у граду у континуитету са средњошколским избором</p>	<p>обезбеђене инвестиције из буџета републике и покрајине</p>	<p>*општина</p> <p>*високошколске установе</p>	X	X	X	X	X
			<p>реализована наменска средства из буџета општине</p>		X	X	X	X	X
			<p>запосленост високо образованих лица</p>		X	X	X	X	X
СПОРТИ РЕКРЕАЦИЈА	<p>*смањење значаја и мотива за бављење аматерским спортом и пораст утицаја професионализма у спорту</p> <p>*непознат ефекат улагања новца из буџета општине у неке клубове</p>	<p>Доношење стратегије развоја спорта и омладине у општини Вршац</p> <p>Доношење акционог плана политике за младе у општини Вршац</p>	<p>финансијска подршка за рад (средства планирана буџетом општине)</p>	<p>*општина</p> <p>*спортска удружења и клубови</p>	X	X	X	X	X
			<p>обезбеђен простор за рад клубова и удружења</p>		X	X	X	X	X
			<p>резултати рада спортских и рекреативних удружења и клубова</p>		X	X	X	X	X
РАДНА СИЛА (СВИ НЕЗАПОСЛЕНИ)	<p>*социјални немири</p> <p>*пораст корупције и криминала</p> <p>*погоршано здравствено стање у друштвеној заједници</p>	<p>*примена државних мера из макроекономског програма Србије</p> <p>*пружање подршке превентивном деловању и раду невладиних организација које се баве решавањем различитих проблема друштвене заједнице</p> <p>*омогућавање егзистенције ангажовањем незапослених на реализацији јавних радова уз финансијску стимулацију</p>	<p>активан рад НВО на спровођењу превентивних мера</p>	<p>*општина</p> <p>*здравствене институције</p> <p>*Национална служба за запошљавање</p> <p>*синдикати</p> <p>*НВО</p>	X	X	X	X	X
			<p>сузбијена корупција и криминал</p>		X	X	X	X	X
			<p>смањена угроженост здравственог стања у друштвеној заједници</p>		X	X	X	X	X
			<p>примењени адекватни социјални програми заштите интереса радника</p>		X	X	X	X	X

МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА

ПЛАН МОНИТОРИНГА И ЕВАЛУАЦИЈЕ

Циљ мониторинга и евалуације је мерење и процена постигнутог, како би се ефикасније управљало крајњим резултатима. Мониторинг треба да обезбеди објективне показатеље да ли по решавању одређеног питања или проблема има напретка, а евалуацијом се процењује колико је напредак у функцији постизања коначног циља.

Најважнији циљеви после усвајања стратешког документа јесу обезбеђивање мониторинга, евалуације и одрживости процеса. Уколико се ови циљеви не успоставе, процес ће доживети неуспех, јер и најбоље написана стратегија не вреди уколико је људи који су надлежни за спровеђење појединих одредби не користе као алат за остварење циљева, нити уколико јавност није даље заинтересована за остварење тих циљева. Грађани општине Вршац имају право да учествују у мониторингу реализације акционих планова и прокламованих циљева. Међутим, мониторинг не треба схватати као надзор или контролу, већ као партнерски процес учења како се успешније решавају важна питања у заједници.

У оквиру плана мониторинга и евалуације предлагемо оснивање форума Зелене агенде за Вршац, Планиште и Белу Цркву, као неформалног тела који ће чинити заинтересоване стране и јавност, пре свега НВО које су водиле процес, представници локалних самоуправа, институција, установа, појединаца и друга заинтересована јавност. Ово тело ће заседати најмање два пута годишње (у марту и септембру) и анализирати резултате процеса – да ли се по питању сваког појединачног дела акционог плана догодио напредак, ако јесте, колики је напредак, да ли је и колико у функцији постизања коначног циља, ако није, зашто се ништа није догодило и какве су даље активности, какви су нивои ризика од неостварења задатог циља. За анализу резултата, форум ће користити следеће инструменте: анализа докумената, годишњих планова, пројектних извештаја, истраживања, теренске посете. Форум ће имати правилник о раду, а резултат рада на седницама биће документи – мишљења, препоруке и саопштења за јавност. Мишљења су описни извештаји о напретку процеса, а препоруке садрже предложене корективне мере како би се одређени ризици отклонили, циљеви боље остварили или како би се покренуле активности тамо где су изостале. Мишљења и препоруке се шаљу надлежним за одређену активност и заинтересованој јавности. Саопштења за јавност су кратке писане форме којима се јавност обавештава о резултатима анализе на састанцима форума и стању процеса. У одређеним случајевима, форум ће моћи да се обрати Савету националне платформе Зелене агенде у Србији, у оквиру циљева и надлежности које Савет има.

Зелена агенда је процес који има потенцијал да донесе значајну добробит заједници у којој се спроводи. Да процес не би замро и престао да постоји, потребно је обезбедити и економске инструменте одрживости. По искуству држава које су процес привеле фази евалуације пре 4 године (као што је случај у Хрватској), у оквиру постојећих локалних буџета или локалних буџетских Фондова за заштиту животне средине у све три општине, потребно је да се сваке године планирају одређена средства за пројекте са листе акционог плана Зелене агенде, која би била намењена локалним НВО, као суфинансирајући део за даље конкурисање код других донатора. На тај начин би локалне самоуправе подстакле НВО на активни приступ и партнерски однос у решавању заједничких питања заштите животне средине и дале би велику подршку напорима НВО и пројектима које имају на конкурсима код других донатора.

У ТОМ СМISЛУ, РАДНЕ ГРУПЕ ПРЕДЛАЖУ ДВА ИНСТРУМЕНТА УСПЕШНЕ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ:

Локална самоуправа треба да обезбеди услове да установе које је основала општина Вршац, а које су означене као одговорне стране, у своје средњорочне и годишње планове уврсте одредбе акционог плана Зелене агенде. Приликом одређивања услова конкурса за доделу средстава локалним НВО, локална самоуправа треба да у циљеве конкурса уврсти одредбе овог документа и да подржи оне пројекте чији су циљеви јасно повезани са акционим планом Зелене агенде.

РЕГИОНАЛНА ЗЕЛЕНА АГЕНДА

ВРШАЦ, ПЛАНДИШТЕ, БЕЛА ЦРКВА

Зелена агенда је, пре свега, локална иницијатива. Методологија је прихватљива и за мале заједнице, а пракса у другим земљама нам указује да се може спроводити и у заједници мањој од једне локалне самоуправе. Наша Зелена агенда у општинама Вршац, Пландиште и Бела Црква усмерена је у другом правцу – ка ширењу погледа и покушају да се три појединачна процеса интегришу у један регионални. У досадашњој пракси у 10 држава где је Зелена агенда доживела примену није било сличних размишљања.

Главни формални недостатак оваквог приступа је непостојање „средњег“, регионалног нивоа власти у Србији, са одређеним ингеренцијама и буџетом, тако да не постоји орган или политичко тело које може усвојити, самим тим ни спроводити било који документ, па ни Зелену агенду. Међутим, то никако није препрека за неформално повезивање и сарадњу, нарочито у цивилном сектору, где Зелена агенда може бити врло користан инструмент. Помоћу регионалне Зелене агенде може се развити регионална НВО мрежа и ојачати учешће цивилног сектора у процесу доношења одлука. Следећи логичан корак била би прекогранична Зелена агенда, као заједнички документ са локалним заједницама у Румунији са којима се граничимо. За све НВО са тог подручја, била би то изванредна могућност сарадње и конкурисања са разним пројектним предлозима у оквиру Cross-border cooperation програма Србија – Румунија који финансира Европска унија.

На слици су приказане вредности све три општине у облику скупова. Неке заједнице имају специфичне вредности, а неке деле две или чак све три заједнице. Из тога можемо закључити да постоје могућности и идеје које се могу спроводити у две или све три општине. Мултикултуралност, манифестације културе и културно-историјски споменици су заједничка вредност. Током анализе, чланови радних група су приметили да у свим општинама постоје сличне активности, које, кад се посматрају из регионалног угла, више личе на делове једног пројекта него на засебне целине. Зато радне групе предлажу да се повежу све ове вредности кроз заједнички пројекат. Постојећи фестивали фолклора који сада утошћују ансамбле чак из држава са других континената, могли би да прерасту у један заједнички етно фестивал традиције, обичаја, фолклора, народног стваралаштва, кулинарства, са учешћем гостујућих ансамбала из држава матица свих националних мањина које живе у наше три општине.

Сматрамо да овакав, регионални приступ има смисла и да може дати резултате. Људи који живе у општинама Вршац, Пландиште и Бела Црква су упућени једни на друге и једни помоћу других већ сада решавају неке проблеме. Получасовни састанак био је довољан да уоче једну заједничку ствар и само је питање тренутка када ће осмислити још активности које могу заједно да ураде. Можда ће нам то помоћи да у наше животе, размишљања и процедуре потпуно уградимо свест да са друге стране границе има људи који су нам такође потребни. Бићемо задовољни ако Зелена агенда макар мало допринесе томе.

ПИЛОТ ПРОЈЕКТИ

Пројекат
Млади пријатељи природе
Општи циљ:
Укључење младих у реализацију програма заштите у природном добру "Вршачке планине".

Специфични циљеви:

- Неговање одговорности код младих према природи и њеном очувању.
- Боља, бржа и јефтинија реализација програма заштите у ЗПДЛЮ „Вршачке планине“.
- Сарадња младих, стараоца природног добра, локалне самоуправе и медија.
- Побољшање информисаности младих о природним вредностима Вршачких планина.
- Пример и подстицај и другим младим људима да се волонтерски укључе у активности.

Активности:
26. септембар - Међународни дан чистих планина (акција чишћења стаза)
Октобар - обележавање граница I степена „Кула“ - проширење бара за водоземце
Новембар - постављање платформи за безбедна гнезда за роде - чишћење ливада од жбунасте вегетације
децембар - постављање кућица и хранилица за птице

Придружи се!
Помози Вршачким планинама!

регионална
Зелена агенда
Вршац, Пландиште, Бела Црква

MILIEUKONTAKT INTERNATIONAL
LIVING SOCIETY INTERNATIONAL

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ФОНД ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Фонд за заштиту животне средине Републике Србије
Министарство иностраних послова Холандије
Извршно веће АП Војводине
(секретаријат за заштиту животне средине и одрживи развој)
ЈЛ „Варош“ Вршац

Зелена агенда је сараднички документ одговорног развоја, по методологији приватног и ЕУ. Израда траје 9 месеци, после чега документ уводи Српска агенда општине, чији би постало догледним пословним планом одрживог развоја.
Пројекат су до сада финансијски подржали Министарство иностраних послова Холандије, Општински секретаријат за заштиту и очување животне средине и одрживи развој Републике Србије, Фонд за заштиту животне средине Републике Србије Београд, Пројекат усаглашавања и нове организације "MILIEUKONTAKT INTERNATIONAL" из Амстердама, а финансијски се Зелена агенда финансира 20 волонтера у Вршацу из општине Бела Црква.
Овај пројекат је финансијски подржао од стране Програма за животну средину који спонзорира Министарство иностраних послова.

Млади ПРИЈАТЕЉИ ПРИРОДЕ
2009.

Јавном предузећу „Варош“, стараоцу Вршачких планина, годинама помажу млади волонтери из еколошких организација. Да би резултати били још бољи, потребно је мало твоје добре воље. Зато желимо да те упознамо са нашим радом. Оно што ти младић може да уради је уређање станишних услова за ретке и угрожене врсте.

Због сече шуме има мало старих и шућљих стабала у којима би птице, пре свих сова, могле да направе гнезда. Волонтери су од 1999. године направили и поставили око 100 кућица, а треба направити нове и дотрајале заменити. Резултат нашег труда је пораст броја парова урских сова са 3 на 7.

Због исушивања бара и ритова, водоземци су се повукли у само неколико изолованих бара на Вршачким планинама. Током 2006. године, млади чланови еколошких НВО проширили су једну бару и од грана и камења направили зимовнике, које су водоземци прихватили. Потребно је очистити и направити још.

Текунице су глобално угрожене. На подручју општине Вршац оне живе само на изолованим ливадама у околини села Стража, док су на Вршачким планинама ишчезле. Због недостатка пашарења, ливадска вегетација заменила се шикаром. Ливаде је потребно хосити и текунице ће се вратити.

Роде гнезда често праве на електричним стубовима. На тај начин излажу себе и своје потомство опасности од струјног удара. Млади волонтери су 2007. године направили и поставили 4 платформе које подижу гнезда на безбедну удаљеност од жица. Постоји потреба за постављањем још 4 платформе.

ЗЕЛЕНА АГЕНДА У СРБИЈИ - НАЦИОНАЛНА ПЛАТФОРМА

Станиште
еколошки центар
Еколошки центар Станиште
Стевана Немана 33/лок. 3, Вршац
Дејан Максимовић
Тел: 065 – 8443000

Тимочки клуб
The Timok Club

Тимочки клуб
Трг ослобођења 1, Књажевац
Слађана Милутиновић
Тел: 063 – 7429154

Покрет горана Сремске Митровице
Светог Саве 19, Сремска Митровица
Марко Цијанковић
Тел: 064 – 3062833

Milieukontakt International
17. oktobra 51a, Београд
Мaja Бурђиња
e-mail: mbibija@gmail.com
Тел: 060 – 5800500

Зелена агенда у Србији

**национална
платформа**

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ФОНД ЗА ЗАШТИТУ
ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Фонд за заштиту животне средине Републике Србије

Извршно веће АП Војводине
(секретаријат за заштиту животне средине и одрживи развој)

Овај програм је финансиран подршком од стране Програма за животну средину,
који спроводи Министарство иностраних послова Холандије.

ЗЕЛЕНА АГЕНДА У СРБИЈИ - НАЦИОНАЛНА ПЛАТФОРМА

Један од значајних проблема препознатих у области заштите животне средине у Србији је мали број локалних самоуправа које су спровеле реформу локалне политике – усвојиле стратегију заштите животне средине или започеле процес израде.

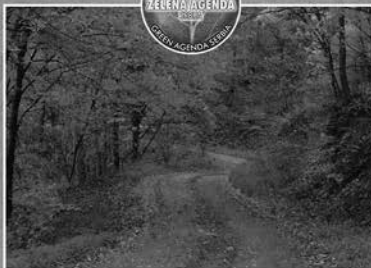
Зелена агенда је модел грађанске иницијативе који може допринети побољшању стања, нарочито у мањим и економски неразвијеним општинама. Пројекат се тренутно спроводи у 20 локалних заједница у 5 држава западног Балкана. У Србији су то Вршац, Пландиште, Бела Црква, Књажевац и Сремска Митровица, под покровитељством Министарства иностраних послова Холандије.

Зелена агенда је отворен демократски процес укључивања еколошких удружења грађана, локалних и регионалних власти, пословног сектора у израду стратегије одрживог развоја, по принципу „одоздо нагоре“, са циљем дијалога и договора око важних питања заштите животне средине.

Један од циљева Зелене агенде у Србији је формирање националне платформе као инструмента за:

- подизање свести о важности стратешког планирања у области заштите животне средине и достизање минималног стандарда – свака општина у Србији има усвојену стратегију заштите животне средине!
- повећање утицаја и учешћа НВО сектора на креирање локалне политике заштите животне средине и процес стратешког планирања,
- промоцију процеса Зелене агенде и његовог ширења у локалне заједнице које нису до сада започеле израду стратешког документа,
- јачање капацитета НВО и оснаживање мотивације да иницирају процес у својим заједницама,
- помоћ заједницама у којима постоји неки стратешки документ, али се његове одредбе не поштују.

Члан националне платформе може бити свака невладина организација из локалних заједница у којима се Зелена агенда спроводи, али и оне НВО које желе да иницирају процес у својој средини. Тако да ће и учесници у активностима платформе бити организације, локалне самоуправе, медији из целе Србије. Такође, свака НВО која тражи помоћ у решавању неких од наведених циљева може постати члан платформе. Прва активност у формирању платформе је Национална конференција.

Очекивани резултати Националне конференције:

- Презентација процеса и резултата Зелене Агенде у општинама Вршац, Бела Црква, Пландиште, Сремска Митровица и Књажевац
- Информисано 30 НВО-а о могућностима иницирања процеса Зелене Агенде у њиховим местима
- Информисано 15 нових локалних самоуправа о могућностима да се започне процес
- Размењена искуства о успешним примерима из региона

ЕКОЛОШКИ ЦЕНТАР „СТАНИШТЕ“ – је невладина, непрофитна организација основана у Вршцу 2007. године.

МИСИЈА И ЦИЉЕВИ: Унапређење односа локалне и шире заједнице према животном окружењу, кроз активности у области стратешког планирања, одрживог развоја, реформе локалне политике заштите животне средине, еколошке едукације, управљања природним добрима, управљања отпадом и рециклаже, енергетске ефикасности, развијање хуманости, друштвене одговорности и солидарности.

АКТИВНОСТИ: Израда стратешких докумената из области заштите животне средине уз учешће јавности, израда посебних планова, организовање кампова, радионица, едукације, кампања, стручних и волонтерских скупова, трибина, предавања, продукција ТВ и радио емисија, издавање билтена, часописа, књига и других издања.

ДОСАДАШЊИ НАЈЗНАЧАЈНИЈИ ПРОЈЕКТИ:

Регионална Зелена агенда

Млади чувари природе 2008 - 2010

ДОСАДАШЊИ НАЈЗНАЧАЈНИЈИ ДОНАТОРИ:

Министарство спољних послова Холандије

Европска унија

Министарство животне средине и просторног планирања Републике Србије

Фонд за заштиту животне средине Републике Србије

Извршно веће АП Војводине, секретаријат за заштиту животне средине и одрживи развој

Фонд за отворено друштво у Србији

САДРЖАЈ:

УВОД	3
ЗЕЛЕНА АГЕНДА У ОПШТИНИ ПЛАНДИШТЕ	7
ЗЕЛЕНА АГЕНДА У ОПШТИНИ БЕЛА ЦРКВА	47
ЗЕЛЕНА АГЕНДА У ОПШТИНИ ВРШАЦ	93
РЕГИОНАЛНА ЗЕЛЕНА АГЕНДА	138
О ЕКОЛОШКОМ ЦЕНТРУ СТАНИШТЕ	142
САДРЖАЈ	143

РЕГИОНАЛНА ЗЕЛЕНА АГЕНДА
Вршац, Пландиште, Бела Црква

Издавач:

ЕКОЛОШКИ ЦЕНТАР „СТАНИШТЕ“

Сревана Немање 33/3

26300 Вршац

www.staniste.org.rs

staniste@sbb.rs

Уредник издања:

Дејан Максимовић

Штампа:

Штампарија „Тули“

Дизајн и припрема:

Горан Димитријевић

Уметничка радионица Семирамида

Тираж:

1000 примерака

Вршац, 2010

СIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

005.51.502.131.1(497.113)

РЕГИОНАЛНА Зелена агенда : Вршац,
Пландиште, Бела Црква / [уредник Дејан
Максимовић]. - Вршац : Еколошки центар
Станиште , 2010 (Вршац : Тули). - 144 стр. :
илустр. ; 24 cm

Тираж 1.000.

ISBN 978-86-88151-00-9

а) Одрживи развој - Стратешко планирање
- Вршац б) Одрживи развој - Стратешко
планирање - Пландиште с) Одрживи развој
- Стратешко планирање - Бела Црква
COBISS.SR-ID 173565196